Kościół wspólnotą zbawionych

Kościół
wspólnotą zbawionych

Materiały dydaktyczne
dla klasy VI szkoły podstawowej

Opole 2020

Imprimatur
Za zezwoleniem Kurii Diecezjalnej w Opolu.
Opole, 29 czerwca 2016 r. WK/4-6/2016/6/C1

Materiały dydaktyczne do nauczania religii dla klasy VI szkoły podstawowej
według programu „Zbawieni w Jezusie Chrystusie"

Wydanie V

Redakcja
Wydział Katechetyczny Kurii Diecezjalnej w Opolu

Autorzy
Maria Baron, ks. Marcin Ogiolda

Ilustracje
Beata Biniek

Zdjęcie na okładce
Mirosław Dedyk

Konsultacje katechetyczne
Grzegorz Baliński, Renata Kałuża, s.M. Justyna Karaś SM, ks. Zygfryd Waskin

Cytaty Pisma Świętego zaczerpnięte z *Biblii Tysiąclecia*

ISBN 978-83-7342-618-4

Skład i druk
Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża
ul. Katedralna 8A, 45-007 Opole
tel. 77 44 17 140, fax 77 44 17 141
e-mail: sekretariat@wydawnictwo.opole.pl
Sklep internetowy: www.wydawnictwo.opole.pl
Drukarnia: www.drukujunas.eu

Drodzy Uczniowie!

Mam nadzieję, że po wakacjach rozpoczynacie z radością nowy rok szkolny. W klasie piątej uczyliście się o tym, w jaki sposób zapowiedziane przez Boga Ojca zbawienie człowieka zrealizowało się w osobie Jezusa Chrystusa, który będąc Synem Bożym narodził się z Maryi Panny, aby ofiarując swoje życie na krzyżu odkupić ludzi z grzechu. Dowiedzieliście się również, jak spisane w Ewangelii wydarzenia z życia Pana Jezusa są wciąż na nowo przeżywane w czasie każdego roku liturgicznego. Poznaliście różne święta i uroczystości, w których teraz możecie uczestniczyć z dużo większą świadomością.

W tym roku szkolnym będziecie w czasie katechez poznawali, czym jest wspólnota Kościoła. Dowiecie się, dlaczego Jezus Chrystus ją założył oraz w jaki sposób w dalszym ciągu ją prowadzi. Każdy z nas, od chwili chrztu świętego, jest w nią włączony, dlatego powinien starać się świadomie tworzyć ją, biorąc udział w jej życiu, ponieważ w ten sposób staje się częścią Bożego planu zbawienia.

Niech św. Jadwiga, nasza patronka, wstawia się nieustannie u Boga za Wami i Waszymi Rodzinami, abyście tworząc wspólnotę Kościoła, potrafili wypełniać uczynki miłosierdzia, które są najwłaściwszym sposobem realizowania nauki Jezusa Chrystusa w codziennym życiu. W Roku Miłosierdzia z serca Wam błogosławię.

† *Andrzej Czaja*
biskup opolski

I

Naśladowanie Chrystusa wśród pierwszych i współczesnych chrześcijan

1. Poznajemy Boga na katechezie w kl. VI

1. Kolejny rok spotykamy się na katechezie, aby wspólnie odkrywać prawdy wiary objawione nam przez Boga. Będziemy starali się wzajemnie pomagać sobie w tym zadaniu.

Odpowiedz na poniższe pytanie, pamiętając o wszystkich zasadach obowiązujących w szkole. Zdania ze sformułowaniami pozytywnymi zapisz w kolorze niebieskim. Umieść je nad pytaniem. Zdania ze sformułowaniami negatywnymi (rozpoczynającymi się od słowa „nie") zapisz w kolorze czerwonym. Umieść je pod pytaniem.

O czym będziemy pamiętać, ucząc się o Panu Bogu na katechezie w kl. VI?

2. *Napisz swoimi słowami, czym jest życie w komunii z Panem Jezusem oraz dlaczego jest ono dla nas bardzo ważne.*

3. *Wymień i wyjaśnij swoimi słowami pięć warunków sakramentu pokuty. Przystąpienie do niego jest konieczne, aby odzyskać utraconą przyjaźń z Panem Jezusem przez popełnione grzechy.*

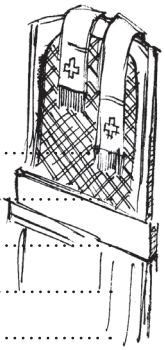

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....

4. *Wpisz do kalendarza daty pierwszych piątków miesiąca. Narysuj serce, jeżeli w tym dniu przyjmiesz Komunię św. wynagradzającą za popełnione grzechy. Pan Jezus pragnie, abyśmy całe życie byli czcicielami Jego Najświętszego Serca.*

KALENDARZ PIERWSZYCH PIĄTKÓW MIESIĄCA

WRZESIEŃ	**PAŹDZIERNIK**	**LISTOPAD**	**GRUDZIEŃ**
STYCZEŃ	**LUTY**	**MARZEC**	**KWIECIEŃ**
MAJ	**CZERWIEC**	**LIPIEC**	**SIERPIEŃ**

5. *Pan Jezus obdarowuje ludzi, którzy pragną nieustannie żyć w komunii z Nim, licznymi darami. Wpisz brakujące słowa w Jego wybrane obietnice – DN 54.*

Serce Pana Jezusa , jak w kl. IV str. 13

I. Dam im wszystkie ..... – potrzebne w ich stanie.

II. Zgoda i ..... będą panowały w ich ..... .

III. Będę ich ..... we wszystkich ich ..... .

IV. Będę ich bezpieczną ucieczką za ....., a szczególnie przy śmierci.

V. Wyleję obfite ..... na wszystkie ich ..... .

VI. ..... znajdą w mym Sercu źródło nieskończonego ..... .

VII. ..... oziębłe staną się ..... .

IX. Błogosławić będę ..... , w których obraz mego Serca będzie umieszczony i czczony.

6. Odszukaj w DN i wpisz numery modlitw:

– Modlitwa za rodziców .....

– Modlitwa św. Ambrożego ..... (przed Mszą św.)

– Modlitwa do Zbawiciela ..... (po Komunii i Mszy św.)

– Ofiarowanie siebie ..... (po Komunii i Mszy św.)

– Modlitwa do Chrystusa ukrzyżowanego ..... (po Komunii i Mszy św.)

– Modlitwa wstępna przed rachunkiem sumienia .....

– Modlitwa po otrzymanym rozgrzeszeniu .....

– Modlitwa o ducha miłości .....

2. Początki wspólnoty Kościoła

Minęły kolejne wakacje, które były czasem wolnym od nauki. Mieliśmy możliwość spędzić je w gronie rodzinnym, pomagając najbliższym w pracy, wypoczywając z nimi oraz poznając nowe miejsca. Mogliśmy także uczestniczyć w różnych pielgrzymkach, wycieczkach, obozach i koloniach. Dzięki temu, mieliśmy możliwość poznać nowe koleżanki i nowych kolegów oraz zawiązać z nimi znajomości i przyjaźnie. Spędzając czas z rodziną lub w gronie kolegów, przyjaciół mogliśmy doświadczyć, jak ważne i wartościowe jest tworzenie razem z nimi wspólnoty. Teraz, rozpoczynając nowy rok szkolny, wspólnie ze wszystkimi młodymi ludźmi, uczęszczającymi do klasy, będziemy tworzyć wspólnotę klasową.

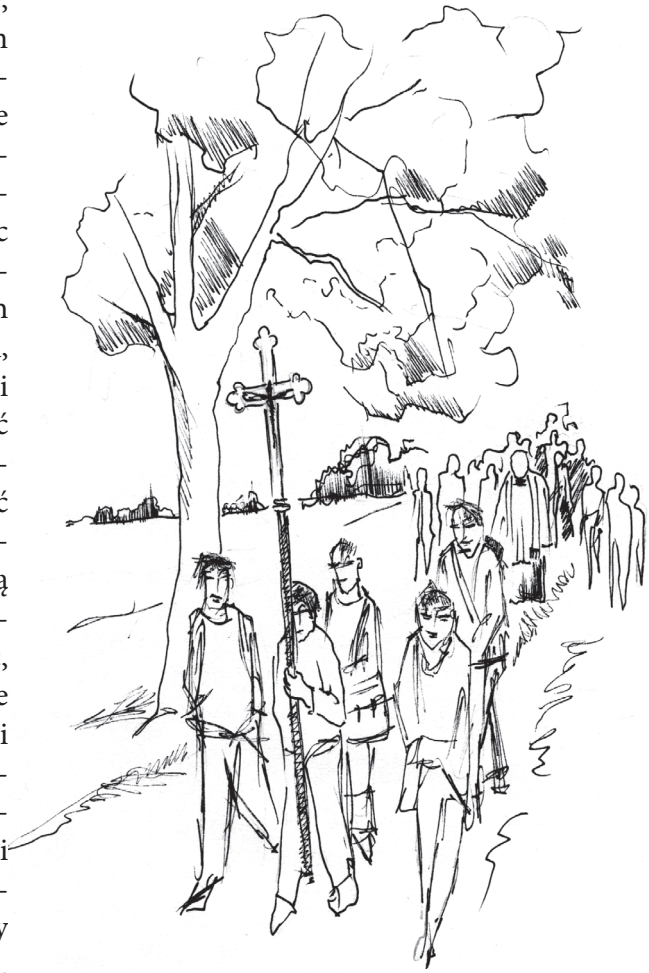

Wśród wszystkich wspólnot, do których należymy i które tworzymy, jest jedna szczególna. Należymy do niej od chwili naszego chrztu. Jest to wspólnota Kościoła, której szczególnie poświęcimy uwagę w klasie szóstej. Podobnie jak każda inna wspólnota, ma ona swego założyciela oraz osoby należące do niej. Spełnia określone cele i zadania, posługuje się odpowiednim prawem.

Kościół – to wspólnota ludzi wierzących w Jezusa Chrystusa jako Zbawiciela, którzy wyznając te same prawdy wiary i przyjmując te same sakramenty wspólnie dążą do zbawienia.

2. Początki wspólnoty Kościoła

„(…) Chrystus umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie, aby go uświęcić”. *(Ef 5, 25–26)*

Na początku plan powstania wspólnoty Kościoła powstał w sercu Boga Ojca. Od samego stworzenia pragnął On, aby ludzie żyli we wspólnocie, a nie pojedynczo. Po grzechu pierworodnym, popełnionym przez pierwszych ludzi, Pan Bóg postanowił na nowo przywrócić utraconą jedność, łączącą Go z ludźmi. Zawarł przymierze z Izraelitami, którzy stali się Narodem Wybranym. W tym narodzie przed dwoma tysiącami lat przyszedł na świat zapowiedziany i długo oczekiwany Mesjasz – Jezus Chrystus, który powołał do życia wspólnotę Kościoła.

Opoka – tu: podstawa.

Założenie Kościoła było procesem, który trwał przez całą publiczną działalność Jezusa. Po chrzcie w Jordanie Chrystus zaczął głosić nadejście królestwa Bożego i wzywać ludzi do nawrócenia. Gromadził wokół siebie uczniów, spośród których wybrał dwunastu Apostołów. Mieli oni towarzyszyć Jezusowi, poznać Jego naukę i przekazywać ją innym ludziom. Na ich czele Nauczyciel postawił Szymona, któremu nadał imię Piotr, aby podkreślić, że będzie on opoką dla powstającego Kościoła i otrzyma w przyszłości zadanie prowadzenia całej wspólnoty. W przeddzień swojej męki, podczas Ostatniej Wieczerzy, Chrystus ustanowił w wieczerniku Eucharystię, która sprawowana zgodnie z nakazem Jezusa **„To czyńcie na moją pamiątkę”** *(Łk 22, 19)* nieprzerwanie uobecnia we wspólnocie Kościoła dzieło odkupienia. Dokonało się ono poprzez śmierć Jezusa na krzyżu, która była ofiarą za nasze grzechy, oraz poprzez Jego zmartwychwstanie. W ten sposób Chrystus dał życie Kościołowi, czego znakiem była krew i woda wypływająca z przebitego boku Zbawiciela.

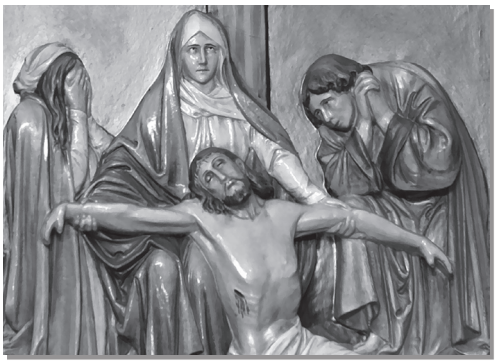

„Jak Ewa została utworzona z boku śpiącego Adama, tak Kościół narodził się z przebitego serca Chrystusa, który umarł na krzyżu.” *Św. Ambroży*

Pod krzyżem rodzący się Kościół reprezentowali Matka Jezusa i św. Jan, umiłowany uczeń.

Po wniebowstąpieniu Jezus Chrystus zesłał Ducha Świętego do istniejącego już Kościoła. Dzięki działaniu Ducha Świętego i udzielonym przez Niego darom, wspólnota Kościoła ukazała się całemu światu. Zaczęła głosić Ewangelię i prowadzić wszystkich ludzi do zbawienia.

Od tej chwili Duch Święty jest stale obecny w Kościele i udziela Chrystusowej wspólnocie potrzebnych darów, aby mogła realizować zadanie powierzone przez swojego Założyciela.

Istniejący na ziemi Kościół to początek królestwa Bożego zapowiedzianego przez Chrystusa. Będzie on trwał do powtórnego przyjścia Zbawiciela, zgromadzi wszystkich sprawiedliwych, choć zostanie poddany wielu różnym próbom.

POCZĄTKI KOŚCIOŁA

1. Głoszenie królestwa Bożego i powołanie uczniów

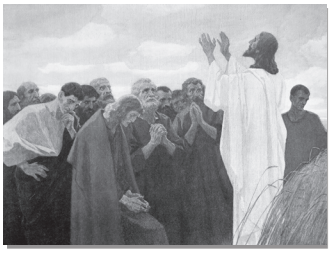

2. Wybór dwunastu Apostołów oraz udzielenie pierwszeństwa Piotrowi

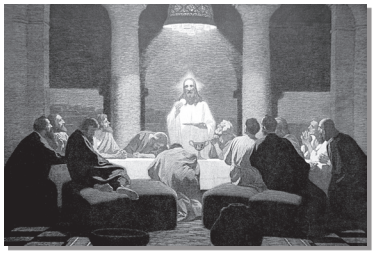

3. Ustanowienie Eucharystii

4. Śmierć i zmartwychwstanie

5. Zesłanie Ducha Świętego

2. Początki wspólnoty Kościoła

Mocą Ducha Świętego Chrystus nieustannie żyje i działa we wspólnocie Kościoła, zgodnie ze słowami **„A oto ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata”.** *(Mt 28, 20)*

Każdy należący do wspólnoty Kościoła jest złączony z Chrystusem niewidzialnymi więzami łaski Bożej, udzielanej przez Jezusa. Kościół jest więc tajemnicą, na którą trzeba patrzeć oczyma wiary. Jest rzeczywistością bosko-ludzką, w której Bóg udzielając swoich łask, pomaga wiernym osiągnąć zbawienie.

Każdy z nas od chwili chrztu świętego jest włączony do wspólnoty Kościoła i stanowi jego niepowtarzalną część. Powinniśmy zawsze o tym pamiętać i starać się uczestniczyć w jej życiu.

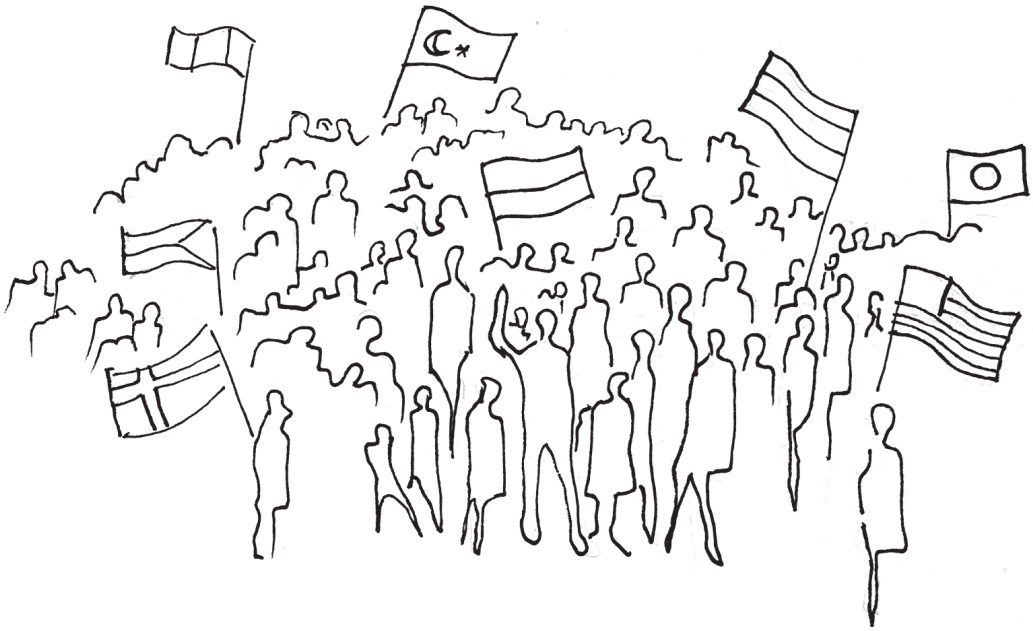

⇨ *Dlaczego Pan Jezus powołał do istnienia Kościół?*
Pan Jezus powołał Kościół do istnienia, aby wszyscy ludzie uznający Go za Zbawiciela, wyznający te same prawdy wiary oraz przyjmujący te same sakramenty mogli osiągnąć zbawienie.

1. *Napisz, w jaki sposób możesz czynnie uczestniczyć w życiu Kościoła?*

2. *Odszukaj w DN modlitwę za Kościół. Zapisz jej numer i odmów ją wieczorem.*

3. *Odszukaj i wpisz do „Pamiętnika biblijnego”: J 19, 33–34.*

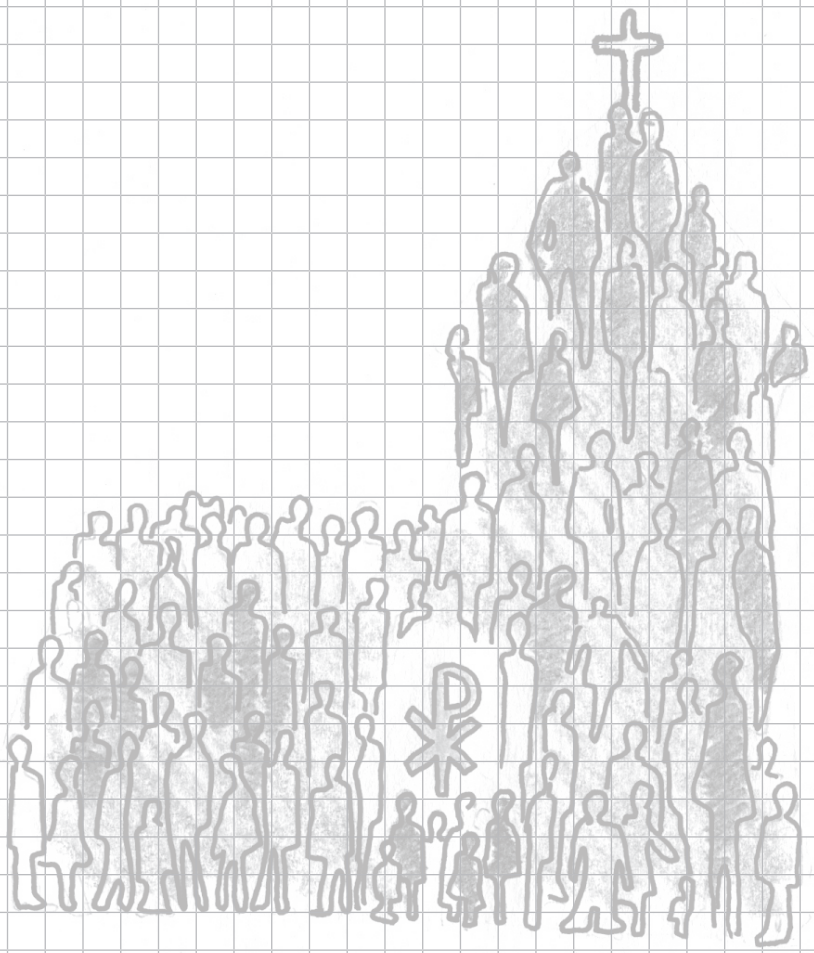

3. Wspólnota Kościoła

1. *W życiu różne sytuacje skłaniają ludzi do wspólnego działania.*

Napisz, co łączy:

– uczestników wycieczki .....
– uczniów w klasie .....
– rodziców i dzieci .....
– harcerzy .....
– modelarzy .....

2. **Wspólnota to grupa ludzi, która ma wspólne cele i zadania.**

W jaki sposób można opisać dobrą wspólnotę, która realizuje wartościowe cele i zadania?

WSPÓLNOTA

3. *Zastanów się i odpowiedz:*

W jaki sposób stajemy się częścią różnych wspólnot?

.....

Do ilu wspólnot możemy należeć?

.....

Dlaczego należymy do jakiejś ze wspólnot?

.....

Co łączy nas z innymi osobami należącymi do wspólnoty?

.....

Jak długo należymy do wspólnoty?

.....

4. *Podczas ostatniej katechezy poznaliśmy definicję Kościoła. Wstaw brakujące słowa.*

Kościół to ..... ludzi ..... w Jezusa Chrystusa jako

..... , którzy wyznając te same ..... wiary i przyjmując

te same ..... wspólnie dążą do ..... .

5. KOŚCIÓŁ *jest na ziemi wyjątkową wspólnotą, ponieważ oprócz ludzi należy do niego* BÓG. *Przedstaw powyższą prawdę w formie schematu.*

6. *Dokończ zdania*

Należę do Kościoła od chwili ..... .

Ludzi należących do Kościoła łączy .....

..... .

Niewidzialną głową Kościoła jest ..... .

Widzialną głową Kościoła jest ..... .

Celem wszystkich osób należących do Kościoła jest ..... .

7. Wymień oraz przedstaw w formie symboli cztery cechy Kościoła wymienione w Wyznaniu wiary.

K O Ś C I Ó Ł

?

8. *Na podstawie podanego fragmentu Pisma Świętego, napisz w jaki sposób możesz przyczynić się dla dobra całej wspólnoty Kościoła.*

Różne są dary łaski, lecz ten sam Duch; różne też są rodzaje posługiwania, ale jeden Pan; różne są wreszcie działania, lecz ten sam Bóg, sprawca wszystkiego we wszystkich. Wszystkim zaś objawia się Duch dla wspólnego dobra. *(1Kor 12,4–7)*

.....

.....

.....

.....

9. *Rozwiąż krzyżówkę. Wpisz rozwiązanie do zdania umieszczonego pod nią. Pomódl się w tej intencji wieczorem.*

1. Wyznanie .....
2. Wierni w Kościele są złączeni z Chrystusem niewidzialnymi więzami ..... Bożej.
3. Prowadzi kościół w parafii.
4. Jeden Bóg w trzech osobach to ..... Przenajświętsza.
5. Przy niej przyjąłeś sakrament, który włączył cię do wspólnoty Kościoła.
6. Potrzebne po kłótni, aby znów zapanowała zgoda.
7. Kościół to Lud .....
8. Inaczej Msza św., która jest dziękczynieniem.
9. Chrystus nieustannie działa i jest obecny w Kościele mocą .....

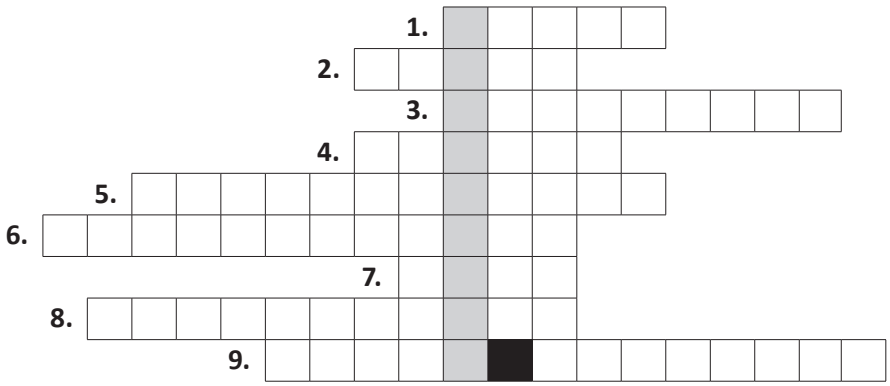

Kościół to ..... ***miłości, która łączy ludzi z Bogiem.***

4. Misja św. Piotra

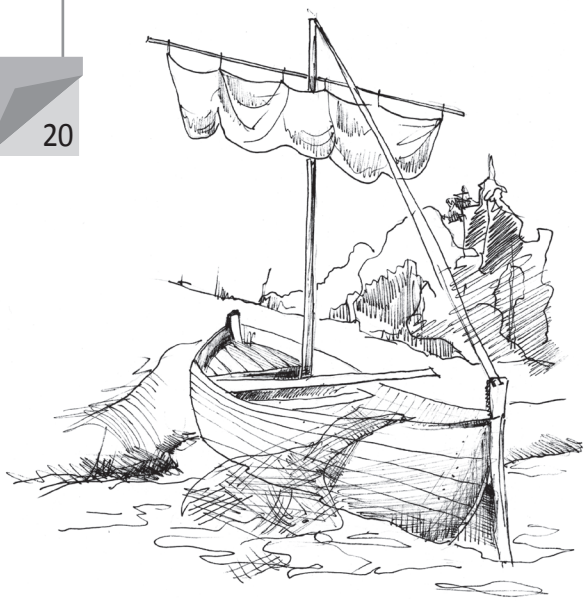

Szczególne zadanie wśród wszystkich Apostołów Jezus wyznaczył Szymonowi, któremu później nadał imię Piotr. Szymon mieszkał nad Jeziorem Galilejskim. Wraz ze swoim bratem Andrzejem trudnił się łowieniem ryb. W czasie wykonywania swojej pracy został dostrzeżony przez Jezusa i wraz z innymi rybakami powołany do grona pierwszych uczniów.

Jezus rzekł do Szymona: „Nie bój się, odtąd ludzi będziesz łowił". I przyciągnąwszy łodzie do brzegu, zostawili wszystko i poszli za Nim. *(Łk 5, 10–11)*

Szymon posłuszny wezwaniu Mistrza bez chwili wahania podążył za Nim. Odtąd towarzyszył Mu, słuchał Jego nauk i widział wiele uczynionych przez Niego cudów. Wraz z Jakubem i Janem był świadkiem przemienienia Jezusa na górze Tabor, wskrzeszenia córki Jaira, ale także smutku i trwogi Nauczyciela przed męką w Ogrójcu.

W okolicach Cezarei Filipowej Piotr w imieniu pozostałych uczniów wyznał, że Jezus jest prawdziwym Bogiem i oczekiwanym Mesjaszem. Uczynił to słowami: *„Ty jesteś Mesjasz, Syn Boga żywego".* *(Mt 16, 16)*

Wtedy Jezus odpowiedział mu: **„Ty jesteś Piotr [czyli Skała], i na tej Skale zbuduję Kościół mój, a bramy piekielne go nie przemogą i tobie dam klucze królestwa niebieskiego; cokolwiek zwiążesz na ziemi, będzie związane w niebie, a co rozwiążesz na ziemi, będzie rozwiązane w niebie"** *(Mt 16, 18–19).* W ten sposób nie tylko nadał mu nowe imię, ale potwierdził jego pierwszoplanową rolę wśród uczniów i zapowiedział jego przewodzenie całej wspólnocie Kościoła.

Stało się to faktem, gdy Jezus po zmartwychwstaniu ukazał się uczniom nad Jeziorem Galilejskim i trzykrotnie zapytał Piotra o miłość. Po otrzymaniu trzykrotnej twierdzącej odpowiedzi, zwrócił się do niego: *Paś baranki moje, (...) paś owce moje!* *(J 21, 15. 17)*

4. Misja św. Piotra

W ten sposób Piotr stał się namiestnikiem Chrystusa na ziemi, pierwszym papieżem. Po wniebowstąpieniu Pana Jezusa i zesłaniu Ducha Świętego, gorliwie wypełniał powierzone Mu zadanie:

- zdecydował o konieczności wybrania nowego apostoła w miejsce Judasza, aby dopełniona była liczba Dwunastu;
- przemówił do tłumów w dzień Zesłania Ducha Świętego, zyskując trzy tysiące nowych wyznawców Chrystusa;
- uzdrowił chromego od urodzenia przy świątyni jerozolimskiej; przemówił przy tej okazji do tłumów, poruszając ich serca oraz otwierając je na nawrócenie;
- założył w Jerozolimie pierwszą gminę chrześcijańską i sprawował nad nią władzę.

Kiedy gmina chrześcijańska w Jerozolimie powiększyła się, Żydzi pragnąc ją zniszczyć, aresztowali św. Piotra z zamiarem zgładzenia go. Od śmierci uratował apostoła anioł, który uwolnił go w cudowny sposób z więzienia. Potem św. Piotr przeniósł się do Antiochii. Stamtąd udał się do Azji Mniejszej, następnie do Koryntu, wreszcie na stałe osiadł w Rzymie, by skuteczniej kierować Kościołem, który szybko rozrastał się w całym ówczesnym świecie. Z prowadzonej korespondencji apostoła zachowały się dwa Listy św. Piotra, należące do ksiąg Nowego Testamentu. Zawierają one wiele wskazówek dotyczących chrześcijańskiego życia.

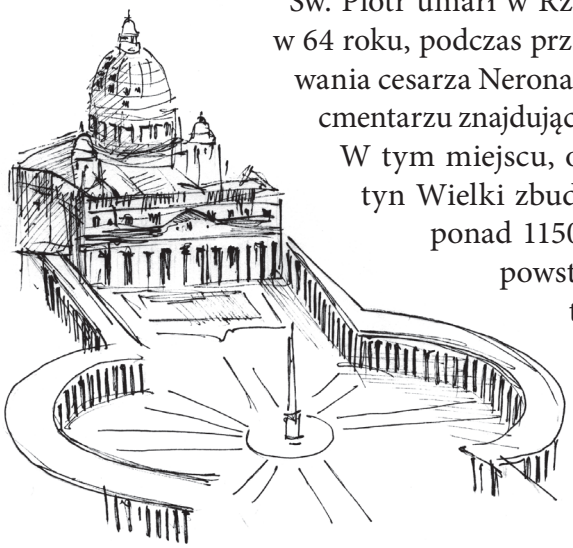

Św. Piotr umarł w Rzymie, ukrzyżowany głową w dół w 64 roku, podczas prześladowania chrześcijan za panowania cesarza Nerona. Jego ciało zostało pogrzebane na cmentarzu znajdującym się na Wzgórzu Watykańskim. W tym miejscu, około 330 roku, cesarz Konstantyn Wielki zbudował bazylikę, która przetrwała ponad 1150 lat. Obecna bazylika św. Piotra powstała w tym samym miejscu w latach 1506–1667. W czasie prac archeologicznych, prowadzonych w latach 1940–1956, znaleziono pod głównym ołtarzem grób św. Piotra wraz z jego relikwiami. Papież Paweł VI w 1968 r. uznał je za prawdziwe.

Malarze i rzeźbiarze przedstawiają najczęściej św. Piotra z atrybutami – przedmiotami, które wiążą się z jego życiem: parą złotych kluczy w dłoni, kogutem, rybą, odwróconym krzyżem łacińskim, a czasami – a czasami przedstawia się go ukrzyżowanego z głową w dół. Często towarzyszy mu św. Paweł. W Kościele czcimy obydwu apostołów w jednym dniu – 29 czerwca, obchodząc uroczystość św. Apostołów Piotra i Pawła.

Od śmierci św. Piotra każdy kolejny biskup Rzymu, jako jego następca, przewodzi całemu Kościołowi. Pozostali biskupi, którzy są następcami apostołów, pozostają w jedności z nim. To pierwszeństwo papieża wśród wszystkich biskupów nazywamy prymatem. Papież Franciszek jest 266 biskupem Rzymu. Każdy z papieży ma tę samą władzę, jaką Pan Jezus przekazał św. Piotrowi i wypełnia te same zadania, które niegdyś spoczywały na barkach pierwszego z Apostołów, czyli:

- **strzeże jedności Kościoła,**
- **czuwa nad bezbłędnym nauczaniem Kościoła,**
- **troszczy się o umacnianie wiary,**
- **posiada najwyższy autorytet w sprawach duszpasterskich Kościoła,**
- **strzeże zasad moralności,**
- **posiada najwyższą władzę sądowniczą w Kościele,**
- **jest przewodniczącym kolegium biskupiego.**

Papież, wypełniając te zadania, służy Chrystusowi i Kościołowi, ponieważ jego misja nie polega na sprawowaniu władzy, ale na służeniu całej wspólnocie Kościoła.

Naszym zadaniem jest otaczanie biskupa Rzymu modlitwą, aby mógł dobrze wypełniać swoje zadania i okazywanie posłuszeństwa głoszonej przez niego nauce. Dzięki temu możemy budować prawdziwą jedność wspólnoty Kościoła.

⇨ *Jaką misję miał do wypełnienia św. Piotr?*

Św. Piotr miał prowadzić Kościół Pana Jezusa. Został pierwszym papieżem.

4. Misja św. Piotra

1. *Wyjaśnij znaczenie kluczy i koguta, jako atrybutów św. Piotra.*

2. *Odszukaj i zapisz najważniejsze informacje z życia św. Jana Pawła II.*

3. *Zapisz w „Pamiętniku biblijnym" Łk 22, 31.*

Relikwie – tu: prawdziwe szczątki św. Piotra.

Pochodzenie imienia Piotr:
– j. aramejski Kefas oznacza skałę,
– j. grecki Petros oznacza kamień.

Gmina chrześcijańska = wspólnota chrześcijańska.

5. Święty Piotr i jego następcy

1. *Wymień księgi Pisma Świętego, których autorstwo przypisuje się św Piotrowi.*

.....

2. *Odszukaj w Piśmie Świętym podane poniżej fragmenty. Jakie informacje o św. Piotrze są w nich zawarte?*

Mt 4, 18–22 .....

.....

Mk 9, 1–7 .....

.....

Łk 8, 49–56 .....

.....

Mt 26, 37–44 .....

.....

Mk 3, 16 .....

.....

Łk 9, 20 .....

.....

Dz 2, 14–41 .....

.....

Dz 3–5 .....

.....

Dz 12, 1–17 .....

.....

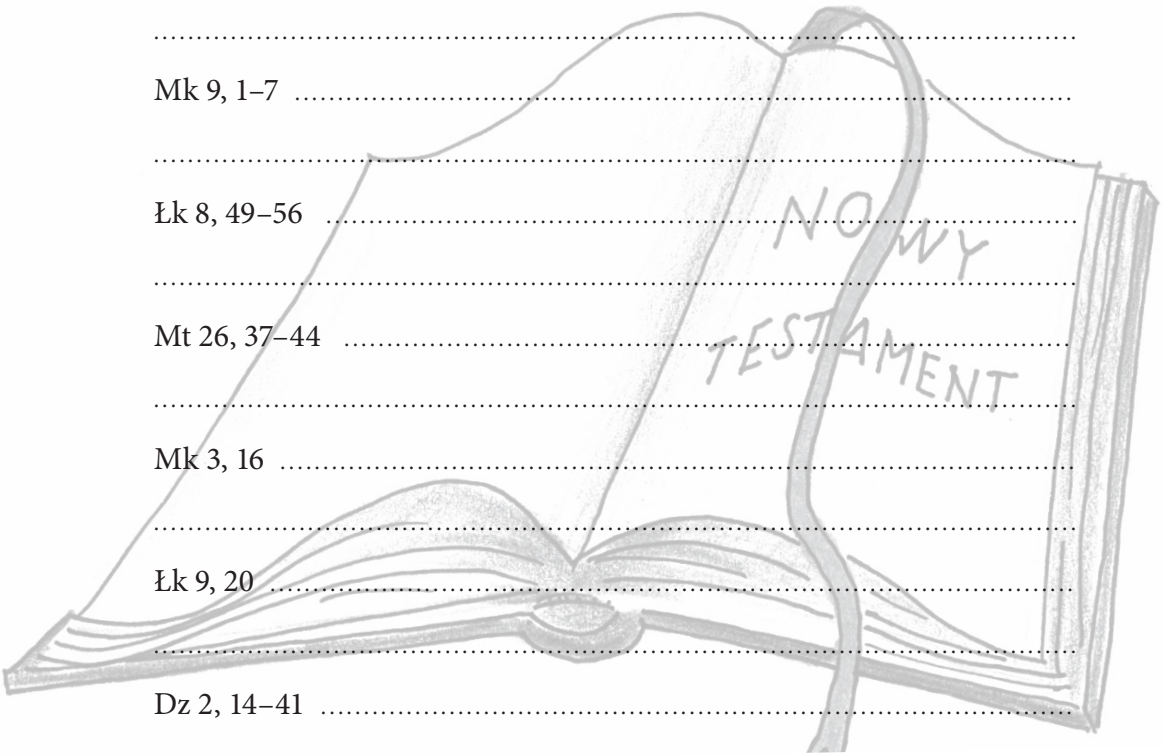

3. *Papież Franciszek jest Piotrem naszych czasów. Przeczytaj poniższe informacje i odpowiedz na pytania.*

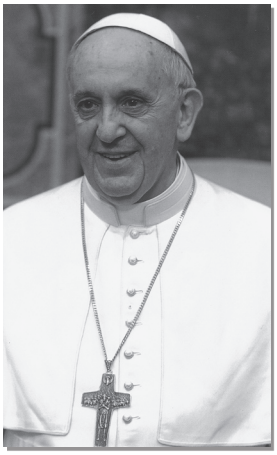

Papież Franciszek urodził się jako Jorge Mario Bergoglio 17 grudnia 1936 r. w Buenos Aires znajdującym się w Argentynie. Jest jednym z pięciorga dzieci włoskich imigrantów: Mario (pracownika kolei) i Regina Bergoglio. Jako młodzieniec ukończył technikum i obronił dyplom z chemii. W wieku 21 lat rozpoczął studia w seminarium w Villa Devoto koło Buenos Aires, a w 1958 r. wstąpił do zakonu jezuitów.

13 marca 2013 r. podczas drugiego dnia konklawe, zwołanego po ustąpieniu papieża Benedykta XVI, został wybrany do sprawowania w Kościele posługi papieża. Biały dym, który zwiastuje wiernym wybór nowej głowy Kościoła, pojawił się nad kaplicą sykstyńską o godz. 19.06 czasu rzymskiego. Jorge Mario Bergoglio jako pierwszy papież w historii wybrał imię *Franciszek*, ponieważ szczególnie są mu bliskie problemy biednych i nędzarzy tego świata. W swojej posłudze chce naśladować św. Franciszka z Asyżu. Jest 266 papieżem. Pragnie, aby młodzi ludzie byli nadzieją Kościoła w przyszłości. Stanie się tak, jeżeli czerpiąc z mądrości dziadków, zachowają pamięć o przeszłości oraz będą z odwagą głosić naukę Chrystusa w teraźniejszości.

Jakie imiona na chrzcie św. otrzymał papież Franciszek?

.....

Ile ma lat?

.....

W jakim pa stwie studiował?

.....

Do jakiego zakonu należy papież Franciszek?

.....

Dlaczego zostając papieżem przyjął imię Franciszek?

.....

Czego papież Franciszek oczekuje od młodych ludzi?

.....

4. *Wykorzystując podane informacje pokoloruj oraz opisz herb papieża Franciszka.*

Herb papieża Franciszka składa się z tarczy herbowej, dwóch kluczy św. Piotra oraz mitry, na której umieszczone są trzy złote paski nawiązujące do tiary – dawnej, potrójnej korony papieskiej.

Tarcza herbowa ma kolor niebieski, a umieszczone na niej są:

– złota gwiazda, symbolizująca Maryję,

– złoty kwiat szpikanardu, który symbolizuje św Józefa,

– złote słońce, zawierające chrystogram (IHS) oraz trzy gwoździe, które są symbolem zakonu jezuitów.

Pod herbem umieszczona jest dewiza papieża Franciszka: *Miserando atque eligendo* (Umiłowawszy, wybrał).

1 – ŻÓŁTY

2 – SZARY

3 – CZERWONY

4 – NIEBIESKI

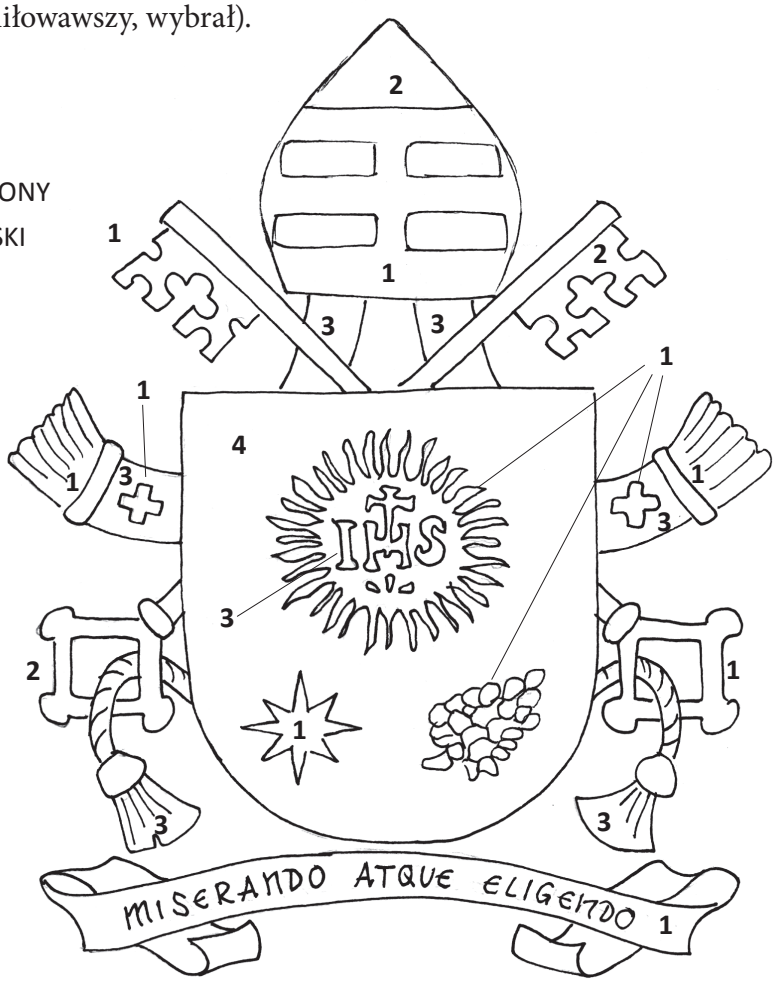

6. Życie pierwszych chrześcijan

Pierwsza wspólnota chrześcijan powstała w Jerozolimie po zesłaniu Ducha Świętego. Stało się to pod wpływem głoszonej przez św. Piotra i innych Apostołów nauki o Chrystusie, jako o Mesjaszu. Tworzyli ją wszyscy ci, którzy uwierzyli w Jezusa jako Zbawiciela i na znak nawrócenia przyjęli chrzest. Przewodniczył im św. Piotr wraz z pozostałymi Apostołami.

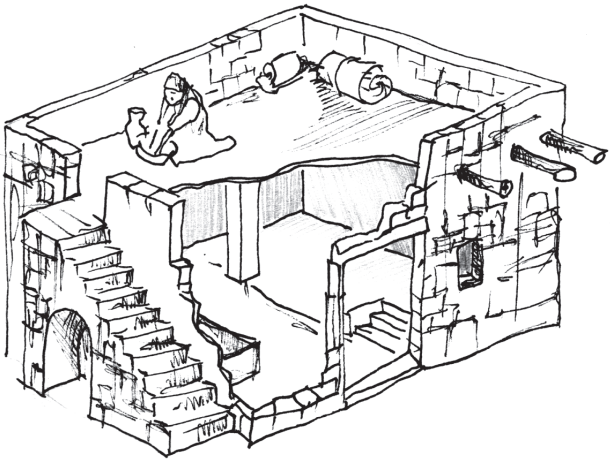

Wszyscy razem swoim życiem budowali prawdziwą wspólnotę.

Trwali oni w nauce Apostołów i we wspólnocie, w łamaniu chleba i w modlitwach. Bojaźń ogarniała każdego, gdyż Apostołowie czynili wiele znaków i cudów. Ci wszyscy, co uwierzyli, przebywali razem i wszystko mieli wspólne. Sprzedawali majątki i dobra, i rozdzielali je każdemu według potrzeby. Codziennie trwali jednomyślnie w świątyni, a łamiąc chleb po domach, przyjmowali posiłek z radością i prostotą serca. Wielbili Boga, a cały lud odnosił się do nich życzliwie. Pan zaś przymnażał im codziennie tych, którzy dostępowali zbawienia. *(Dz 2, 42–47)*

Życie pierwszych chrześcijan cechowało się więc:
– postępowaniem zgodnym z Ewangelią Jezusa Chrystusa, którą przekazywali Apostołowie;
– dążeniem do wspólnego przebywania ze sobą;
– gromadzeniem się na wspólnych modlitwach, zwłaszcza Eucharystii;
– spotykaniem się na wspólnych posiłkach, zwanych agapami;
– służbą wobec bliźnich i udzielaniem pomocy potrzebującym;
– dawaniem świadectwa o Chrystusie w ówczesnym świecie.

To wspólnotowe życie oparte było na najważniejszym przykazaniu – miłości Boga i bliźniego.

Jeden duch, jedno serce ożywiało wszystkich, którzy uwierzyli. Żaden nie nazywał swoim tego, co posiadał, ale wszystko mieli wspólne. Apostołowie z wielką mocą świadczyli o zmartwychwstaniu Pana Jezusa, a wszyscy oni mieli wielką łaskę. *(Dz 4, 32–33)*

Wypełnione prawdziwą miłością życie pierwszych chrześcijan oraz głoszenie z mocą nauki przez Apostołów przekonywało innych do podążania tą samą drogą. Coraz więcej ludzi przyjmowało i wyznawało wiarę w Chrystusa.

Nie wszyscy jednak byli z tego zadowoleni. Zazdrośni arcykapłani i przedstawiciele Sanhedrynu – Wysokiej Rady byli zdziwieni tym, w jaki sposób prości i nieuczeni ludzie mogą z taką mocą przemawiać do tłumów. Zakazywali więc Apostołom głoszenia nauki Chrystusa.

Trzeba bardziej słuchać Boga niż ludzi – odpowiedział Piotr i Apostołowie. Bóg naszych ojców wskrzesił Jezusa, którego straciliście, zawiesiwszy na drzewie. Bóg wywyższył Go na prawicę swoją jako Władcę i Zbawiciela, aby dać Izraelowi nawrócenie i odpuszczenie grzechów. Dajemy temu świadectwo my właśnie oraz Duch Święty, którego Bóg udzielił tym, którzy Mu są posłuszni». *(Dz 5, 29–32)*

Po wysłuchaniu tych słów arcykapłani wpadli w gniew i chcieli zabić Apostołów. Wtedy zabrał głos uczony w prawie faryzeusz o imieniu Gamaliel. Uważał, że należy dobrze zastanowić się, jak dalej postąpić z Apostołami. Chciał ich uwolnić.

Według niego jeśli nauka, którą głoszą Apostołowie jest dziełem ludzkim, to po jakimś czasie sama upadnie; jeśli natomiast pochodzi od Boga, to nikt z ludzi nie jest w stanie tego dzieła zniszczyć, a przecież żadnemu człowiekowi nie wolno walczyć z Bogiem.

Arcykapłani posłuchali rady Gamaliela. Nakazali ubiczować Apostołów i zabronili im nauczać w imię zmartwychwstałego Chrystusa. Potem wypuścili ich. Apostołowie jednak nie dostosowali się do zakazu arcykapłanów.

Odważne zachowanie Apostołów oraz ich gotowość na przyjęcie cierpienia z powodu dawania świadectwa o zmartwychwstaniu Chrystusa stało się potwierdzeniem, że głoszona przez nich nauka jest prawdziwa.

6. Życie pierwszych chrześcijan

Wypowiadane z mocą słowa Apostołów zataczały coraz większe kręgi, docierając nawet do pogan. Część z nich nawracała się, widząc życie pierwszych chrześcijan oparte na prawdziwej miłości.

„Popatrzcie, jak oni się miłują” *Tertulian*

Każdy człowiek, niezależnie od tego kim był, skąd pochodził, jakie miał wykształcenie lub majątek, mógł, przyjmując wiarę w Chrystusa jako Zbawiciela, należeć do wspólnoty chrześcijan.

Wspólnota życia pierwszych chrześcijan jest przykładem dla nas, jak współcześnie tworzyć Kościół. Tak jak dla nich, tak i dla nas, najważniejszą sprawą powinno być życie według Ewangelii. Codziennie mamy być dla współczesnego świata świadkami wiary w zmartwychwstałego Chrystusa. Wyrazem tego powinna być nasz wspólna modlitwa, udział w Eucharystii, otwieranie serc na potrzeby innych ludzi oraz dzielenie się z potrzebującymi tym, co sami posiadamy. Podstawą naszych działań powinna być miłość Boga i bliźniego, która umożliwia powstanie prawdziwej wspólnoty. Owocem naszych działań mogą stać się konkretne przedsięwzięcia realizowane w parafii, np. organizowanie akcji charytatywnych, przyjmowanie pielgrzymów, systematyczne odwiedzanie samotnych seniorów, wstąpienie do modlitewnych wspólnot, udział w młodzieżowych czuwaniach.

⇨ *W jaki sposób żyli pierwsi chrześcijanie?*

Pierwsi chrześcijanie starali się żyć we wspólnocie. Razem modlili się, przeżywali Eucharystię i wzajemnie sobie pomagali.

1. *Odpowiedz na pytania:*

– Dlaczego Apostołowie, mimo zakazu, głosili naukę Chrystusa?
– W jaki sposób Gamaliel bronił Apostołów?
– Co mogę uczynić, aby moja parafia stawała się prawdziwą wspólnotą?

2. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym”: Dz 5, 29.*

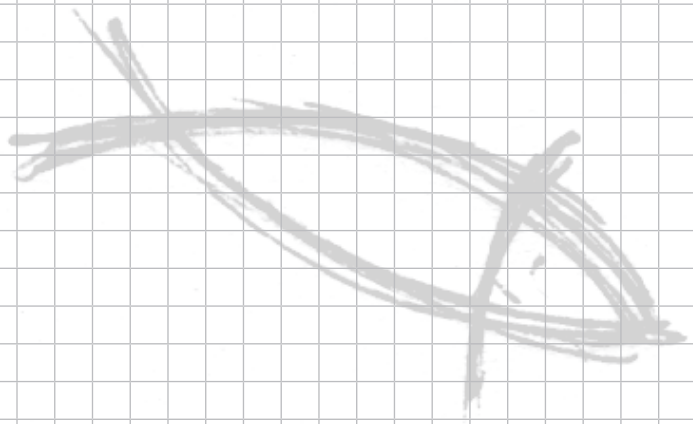

7. Pierwsi a współcześni chrześcijanie

1. *Korzystając z informacji podanych na poprzedniej katechezie, uzupełnij tabelkę.*

ŻYCIE CHRZEŚCIJAN	
PIERWSI CHRZEŚCIJANIE	WSPÓŁCZEŚNI CHRZEŚCIJANIE

2. *Wyjaśnij swoimi słowami, na co zwraca uwagę Tertulian w swoim wskazaniu opisującym pierwszych chrześcijan: „Popatrzcie, jak oni się miłują". Czym są dla nas słowa tego starożytnego pisarza?*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

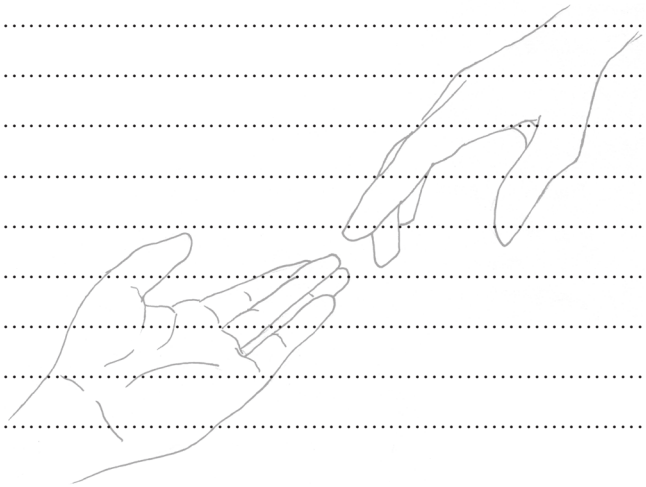

3. Kiedy w życiu powinniśmy postępować zgodnie z poleceniem św. Piotra: **„Trzeba bardziej słuchać Boga niż ludzi"** *(Dz 5, 29).*

Podaj kilka konkretnych przykładów z codziennego życia. Swoimi słowami uzasadnij słuszność tego polecenia.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

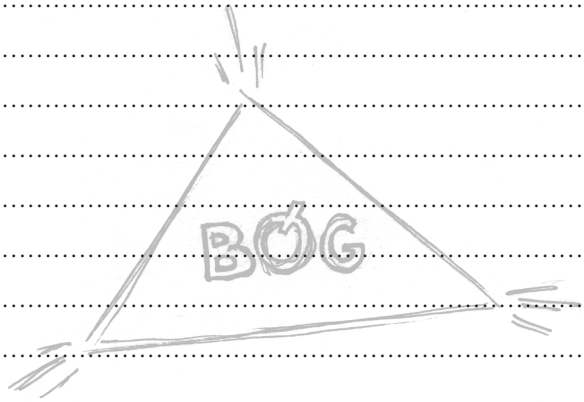

8. Posługa św. Szczepana

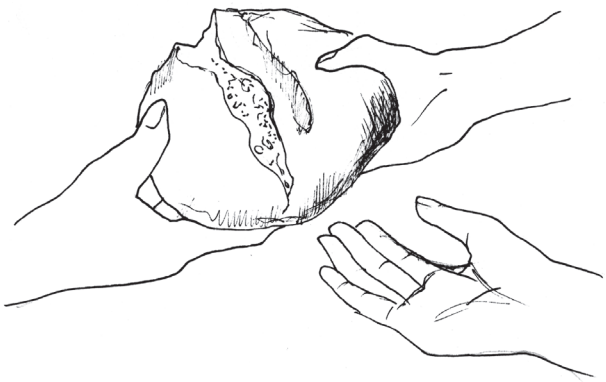

Liczba wyznawców Pana Jezusa była coraz większa. Spowodowało to pierwsze problemy we wspólnocie Kościoła. Wierni pochodzenia greckiego uważali, że Hebrajczycy w czasie codziennego rozdawania jałmużny zaniedbują greckie wdowy.

«Nie jest rzeczą słuszną, abyśmy zaniedbywali słowo Boże, a obsługiwali stoły» – powiedziało Dwunastu, zwoławszy wszystkich uczniów. «Upatrzcież zatem, bracia, siedmiu mężów spośród siebie, cieszących się dobrą sławą, pełnych Ducha i mądrości! Im zlecimy to zadanie. My zaś oddamy się wyłącznie modlitwie i posłudze słowa». *(Dz 6, 2–4)*

Zebrani chrześcijanie wybrali Szczepana oraz sześciu innych uczniów, którzy wyróżniali się wiarą, mądrością i działaniem w nich Ducha Świętego. Apostołowie modląc się włożyli na nich ręce. W ten sposób pierwsi diakoni zostali posłani do wypełniania nowego zadania we wspólnocie Kościoła. Tym zadaniem było pomaganie ubogim i niesienie pomocy potrzebującym. Diakoni głównie troszczyli się o sprawiedliwe rozdzielanie żywności, odzieży i pieniędzy, głosili także Ewangelię.

Szczepan doświadczał szczególnej łaski Bożej. Pełen mocy Ducha Świętego czynił wśród ludzi cuda i znaki. Doprowadziło to do wystąpienia przeciwko niemu przedstawicieli synagogi, którzy jednak w żaden sposób nie potrafili pokonać jego mądrości. Postanowili więc podstawić przeciwko niemu fałszywych świadków, którzy oskarżyli Szczepana o mówienie bluźnierstw przeciwko Mojżeszowi i Panu Bogu. Diakon musiał stanąć przed Sanhedrynem i bronić się przed nieprawdziwymi zeznaniami oszczerców. Wszyscy przedstawiciele Wysokiej Rady przyglądali się mu uważnie i zauważyli, że jego twarz była podobna do oblicza anioła. Szczepan w wygłoszonej mowie przypomniał zebranym, z jaką miłością Pan Bóg opiekował się Izraelitami nieustannie od czasów Abrahama. Przypomniał także ciągłe bunty i sprzeciwy Hebrajczyków kierowane przeciwko Panu Bogu. Swoje wystąpienie zakończył słowami:

[Ludzie] twardego karku i opornych serc i uszu! Wy zawsze sprzeciwiacie się Duchowi Świętemu. Jak ojcowie wasi, tak i wy. Któregoż z proroków nie prześladowali wasi ojcowie? Pozabijali nawet tych, którzy przepowiadali przyjście Sprawiedliwego. A wyście zdradzili Go teraz i zamordowali. *(Dz 7, 51–52)*

Przysłuchujący się Szczepanowi przedstawiciele Wysokiej Rady bardzo rozgniewali się na wypowiedziane przez niego słowa, które wyraźnie przypominały niewierność Narodu Wybranego okazaną w przeszłości Panu Bogu.

W odpowiedzi na ich złość Szczepan opowiedział im widzenie, które zostało mu objawione mocą Ducha Świętego. Ujrzał w nim chwałę Bożego majestatu i Jezusa – Syna Bożego.

«Widzę niebo otwarte i Syna Człowieczego, stojącego po prawicy Boga».
A oni podnieśli wielki krzyk, zatkali sobie uszy i rzucili się na niego wszyscy razem. Wyrzucili go poza miasto i kamienowali, a świadkowie złożyli swe szaty u stóp młodzieńca, zwanego Szawłem. Tak kamienowali Szczepana, który modlił się: «Panie Jezu, przyjmij ducha mego!» A gdy osunął się na kolana, zawołał głośno: «Panie, nie poczytaj im tego grzechu!» Po tych słowach skonał. *(Dz 7, 56–60)*

Szczepan był człowiekiem wielkiej wiary, która uwidoczniła się w jego służbie Chrystusowi i Kościołowi. Z miłością pełnił posługę diakona. Głosił odważnie prawdę o Chrystusie, którą objawił mu Duch Święty. W jej obronie gotów był nawet oddać swoje życie. Potrafił obdarować ludzi miłością do samego końca. Przed męczeńską śmiercią przebaczył swoim oprawcom, modląc się za nich do Boga.

Wierni pochodzenia greckiego – Hebrajczycy urodzeni poza Palestyną, mówiący po grecku i mieszkający w Jerozolimie.

Diakon – z j. gr. sługa.

Śmierć męczeńska – w Kościele: oddanie życia za wiarę w Chrystusa.

8. Posługa św. Szczepana

Św. Szczepan był prawdziwym świadkiem Chrystusa. Odważnie wskazywał Go innym ludziom:

– głoszonym słowem,
– codziennymi czynami wypływającymi z miłości,
– męczeńską śmiercią.

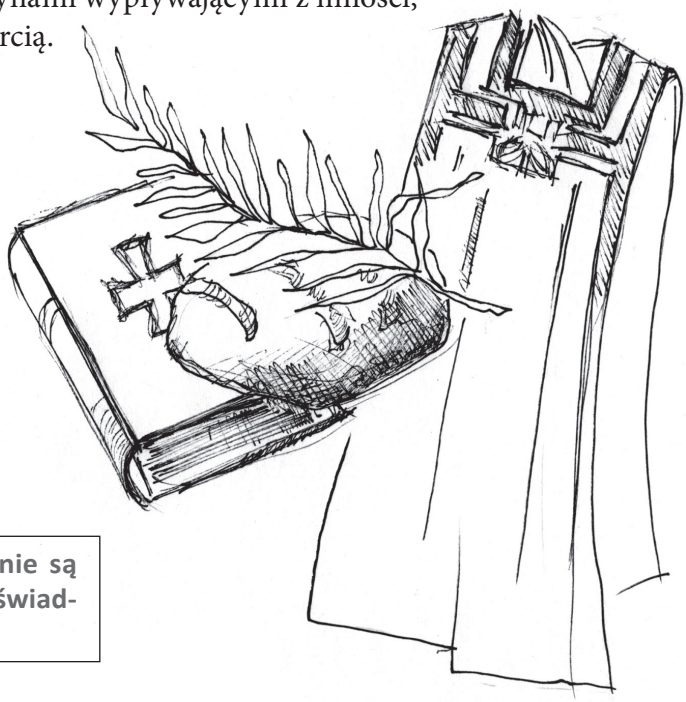

Wszyscy chrześcijanie są powołani, aby być świadkami Pana Jezusa.

Mogą to realizować w codziennej służbie Chrystusowi i Jego Kościołowi. Każdy z nas może z miłością wspomóc zgłodniałych i potrzebujących. Może ich wesprzeć duchowo, modląc się za nich i przekazując im prawdę Ewangelii Jezusa Chrystusa. Może ich także wspomóc materialnie, dzieląc się z nimi tym, co jest im potrzebne do godnego życia.

Szczególnym rodzajem służby w dzisiejszym Kościele jest posługa diakonów.

Diakonat to najniższy stopień sakramentu święceń i z natury swej jest przeznaczony do pomocy kapłanom i biskupom.

⇨ *Kim był św. Szczepan?*

Św. Szczepan był diakonem, którego zadaniem w Kościele było niesienie pomocy potrzebującym. Zmarł śmiercią męczeńską, potwierdzając w ten sposób prawdziwość nauczania Jezusa Chrystusa.

1. *Wypisz cechy św. Szczepana. W czym możemy go naśladować?*

2. *Wyjaśnij atrybuty św. Szczepana (liść palmowy, chleb, Pismo Święte)*

3. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": Mt 10, 32–33.*

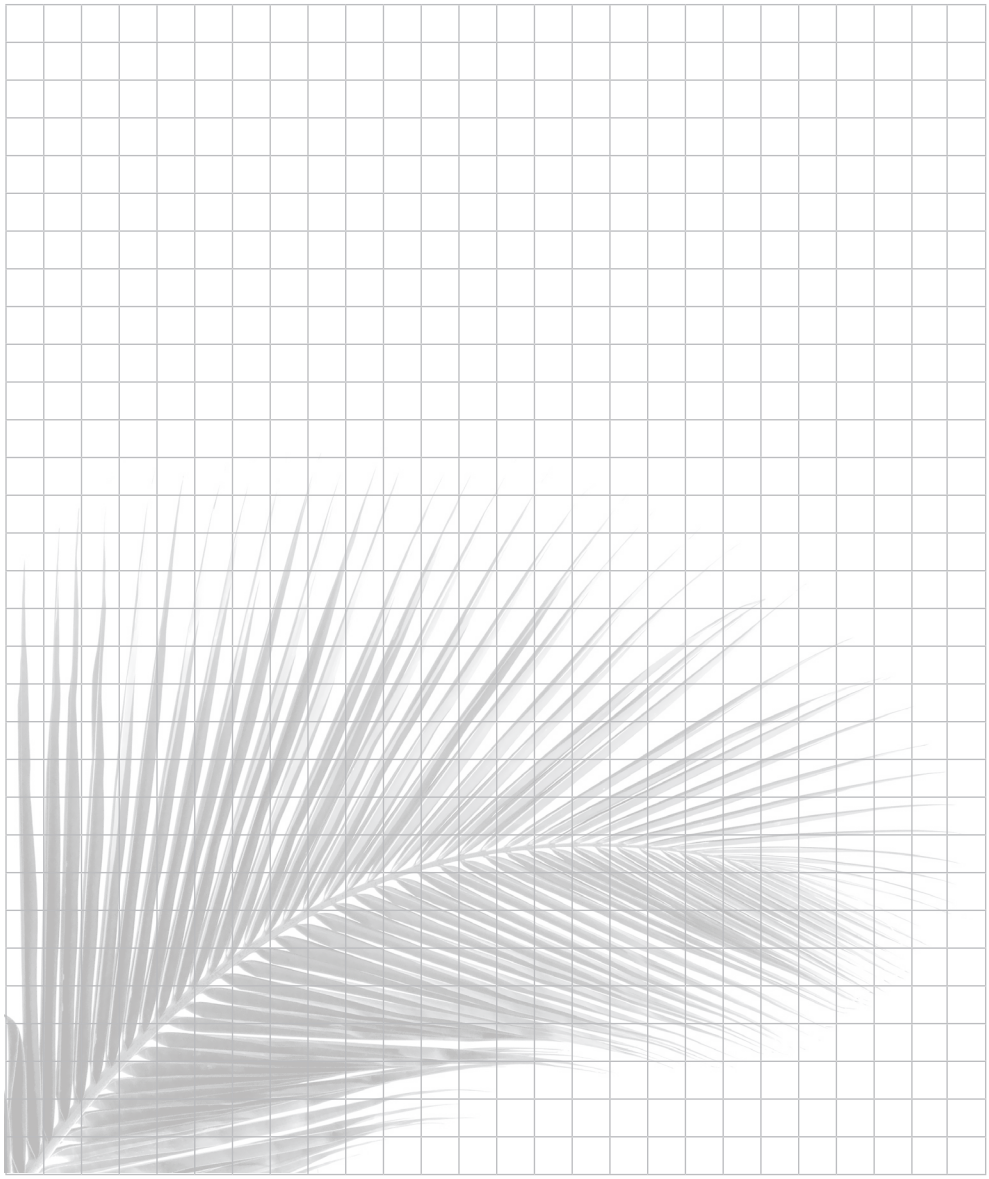

9. Nawrócenie Szawła

Szaweł, który po nawróceniu przyjął imię Paweł, urodził się w mieście Tars. Pochodził z rodziny żydowskiej, mocno przywiązanej do tradycji. Posiadał obywatelstwo rzymskie. Przeniósł się do Jerozolimy, aby tam pod kierunkiem Gamaliela poznawać i zgłębiać Prawo Mojżeszowe. Jako gorliwy faryzeusz był zdecydowanym przeciwnikiem wyznawców Chrystusa i ich prześladowcą. Uważał bowiem, że są odstępcami od wiary przodków. Był całkowicie przekonany o słuszności swojego postępowania. Chciał, aby wszyscy Izraelici pozostali w dotychczasowej wierze i nadal oczekiwali przyjścia Mesjasza, ponieważ uważał, że Jezus nie był tym, na kogo czekali. Był obecny jako świadek przy ukamienowaniu Szczepana, zgadzając się na zabicie diakona. Z własnej woli udał się z listami polecającymi arcykapłana do Damaszku. Zamierzał tam pojmać i uwięzić wyznawców Chrystusa.

Gdy zbliżał się już w swojej podróży do Damaszku, olśniła go nagle światłość z nieba. A gdy upadł na ziemię, usłyszał głos, który mówił: «Szawle, Szawle, dlaczego Mnie prześladujesz?» «Kto jesteś Panie?» – powiedział. A On: < Ja jestem Jezus, którego ty prześladujesz. Wstań i wejdź do miasta, tam ci powiedzą, co masz czynić». *(Dz 9, 3–6)*

Osoby, które mu towarzyszyły słyszały tylko głos, ale nikogo nie widziały. Po chwili Szaweł podniósł się z ziemi i otworzył oczy. Przekonał się, że nic nie widzi. Resztę drogi do Damaszku musiał być prowadzony za ręce. Gdy dotarł do celu podróży, przez trzy dni modlił się. Swojej rozmowy z Bogiem nie przerywał nawet dla jedzenia i picia.

W Damaszku mieszkał Ananiasz – jeden z uczniów Jezusa. Chrystus w widzeniu polecił mu iść do modlącego się Szawła. Ananiasz miał położyć na nim ręce, aby Szaweł przejrzał i został napełniony Duchem Świętym. Chrystus, nakazując Ananiaszowi udać się do Szawła, oznajmił mu również:

«Idź – (...) bo wybrałem sobie tego człowieka jako narzędzie. On zaniesie imię moje do pogan i królów, i do synów Izraela. I pokażę mu, jak wiele będzie musiał wycierpieć dla mego imienia». *(Dz 9, 15–16)*

Ananiasz wypełnił polecenie Pana Jezusa. Oczy Szawła znów mogły ujrzeć światło dzienne, a on sam przyjął chrzest. Uwierzył, że Jezus jest prawdziwym Zbawicielem. Przeżył swoje nawrócenie. Odtąd przyjął imię Paweł. Z prześladowcy Chrystusowego Kościoła, stał się gorliwym wyznawcą Pana Jezusa i głosicielem Jego Ewangelii.

Nawrócenie Szawła dokonało się dzięki jego SPOTKANIU ze zmartwychwstałym Chrystusem. Było ono wielką łaską. Tracąc wzrok na kilka dni i nie widząc świata zewnętrznego, musiał zastanowić się nad swoim dotychczasowym życiem. W ciemnościach swojego życia dostrzegł światłość, którą jest Chrystus i postanowił za nią pójść.

W św. Pawle nawrócenie dokonało się w sposób nagły. Wprawiło wszystkich w zdumienie. Otaczający go ludzie nie potrafili pojąć przemiany, jaka się w nim dokonała. Po nawróceniu św. Pawłowi zaczęło grozić wielkie niebezpieczeństwo. Wyznawcy judaizmu chcieli go ukarać za odstąpienie od wiary ojców. Chrześcijanie natomiast nie potrafili jeszcze uwierzyć w szczerość jego przemiany.

Św. Paweł był jednak odważny, zdeterminowany, wytrwały i wiedział, że do tej pory źle postępował. Rozumiał również, że ludzie potrzebują czasu, aby przekonać się o prawdziwości jego nawrócenia. Był całkowicie gotów ponieść konsekwencje swoich dotychczasowych czynów.

Zdeterminowany – gotowy na wszystko.

Szaweł, przed spotkaniem ze zmartwychwstałym Jezusem, nie wierzył, że jest On oczekiwanym Mesjaszem.

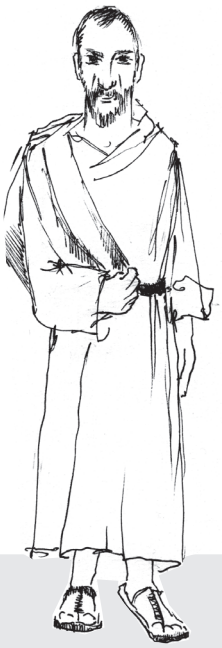

Paweł, po spotkaniu ze zmartwychwstałym Jezusem uwierzył, że jest On oczekiwanym Mesjaszem i poświęcił Mu całe swoje życie.

9. Nawrócenie Szawła

W dzisiejszych czasach spotykamy różnych ludzi. Jedni żyją Ewangelią Pana Jezusa na co dzień, inni są daleko od Niego. Postępują niezgodnie z nauką Chrystusa. Nie dostrzegają Jego miłości ani dobra, które chce im ofiarować. **Dlaczego?** Często zachowują się w ten sposób, ponieważ tak postępują ludzie, którzy ich otaczają. Sami nie zastanawiają się ani nad tym, kim jest Chrystus, co uczynił dla ludzi, ani nad swoimi własnymi czynami. Bezmyślnie naśladują ludzi, z którymi spędzają czas.

Nawrócenie jest szansą przemiany życia. Nawet jeżeli ktoś jest daleko od Chrystusa, to ma szansę spotkać Go, uwierzyć w Niego i przyjąć jako Zbawiciela. Ludzie, którzy otworzą się na Chrystusa, mogą poznać i przyjąć Jego naukę.

Każdy, kto świadomie przyjmie Chrystusa i wyzna:

„Jezus jest moim Panem i Zbawicielem!”

będzie człowiekiem szczęśliwym, bo Chrystus uwolni go od zła. Wystarczy dać Jezusowi szansę!

Rodzice prosząc o chrzest dla nas wyznali w naszym imieniu wiarę w Boga. Później uczyli nas modlić się do Niego i wyrazili wolę, abyśmy uczęszczali na katechezę. Teraz nadszedł czas na nas samych, abyśmy swoim codziennym życiem wyznawali wiarę, że Jezus jest naszym Panem i Zbawicielem. Musi to być nasza świadoma decyzja, którą będziemy powtarzać każdego dnia na nowo we wszystkich sytuacjach życia. Potrzebujemy również ciągłego nawracania się z naszych grzechowych upadków.

Często jest w nas silne pragnienie przynależenia do grupy kolegów, aby nas z niej nie wykluczono jesteśmy w stanie zrobić wszystko, nawet to co złe. Nasze postępowanie często zależy od tego, jakich mam przyjaciół. Warto zastanowić się, czy oni wspierają nas w wierze i nawróceniu, czy raczej oddalają nas od Chrystusa.

Kto jest moim przyjacielem?

W jakim kierunku wspólnie podążamy?

⇨ *Co zmieniło się w życiu Szawła po nawróceniu?*
Po nawróceniu Szaweł, przyjmując imię Paweł, stał się gorliwym głosicielem nauki Chrystusa.

1. *Napisz, co to jest nawrócenie? Dlaczego Szaweł nawrócił się?*
2. *Zastanów się, które osoby pomagają Ci umacniać wiarę w Chrystusa i wytrwać w ciągłym nawracaniu się. Podziękuj im za to.*
3. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": Dz 9, 22.*

4. *Wpisz w tabelkę to, czego dowiedziałeś się o Szawle oraz zmiany, jakie zaszły w jego życiu po nawróceniu.*

SZAWEŁ	PAWEŁ

DLA CHRYSTUSA NIE MA RZECZY NIEMOŻLIWEJ!

Odnajdzie drogę do serca każdego, nawet najbardziej zatwardziałego grzesznika. Pragnie podjąć dialog z każdym człowiekiem, aby żyć z nim w komunii. Nie tylko z miłością wzywa do nawrócenia, ale również daje siłę i potrzebne łaski, aby w nawróceniu wytrwać.

10. Misja św. Pawła

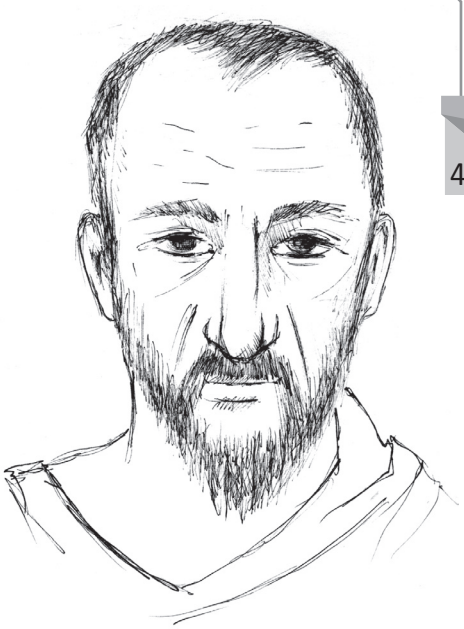

Paweł po swoim nawróceniu w Damaszku, ze względu na grożącą mu śmierć, uciekł do Jerozolimy. Tamtejsi wyznawcy Chrystusa nie potrafili mu jednak zaufać. Pamiętali bowiem, że jeszcze niedawno był prześladowcą chrześcijan i usiłował wtrącić ich do więzienia. Pomógł mu w zmianie tego nastawienia Barnaba, który zaprowadził go do Apostołów i opowiedział im o prawdziwej przemianie, której Jezus dokonał w życiu Pawła. Odtąd, czując akceptację jerozolimskich chrześcijan, Paweł z wielką mocą nauczał. W czasie modlitwy w świątyni miał widzenie Pana Jezusa, który polecił mu:

„Idź (...), bo ja cię poślę daleko, do pogan." *(Dz 22,21)*

W ten sposób otrzymał szczególną misję, aby głosić Ewangelię wśród pogan – ludzi, którzy nie należeli do narodu izraelskiego i nie znali jeszcze jedynego prawdziwego Boga, który objawił się Izraelitom.

Ze względu na grożące mu w Jerozolimie niebezpieczeństwo, po namowie najbliższych przyjaciół, udał się do rodzinnego Tarsu. Stamtąd podążył do Antiochii Syryjskiej, w której mieszkało już wielu chrześcijan, aby razem z Barnabą nauczać i umacniać wiarę. Dzięki ich zaangażowaniu wspólnota chrześcijan powiększała się. Przystępowali do niej licznie poganie. W ten sposób rozpoczął wypełniać zleconą mu wcześniej przez Chrystusa misję.

Aby ją w pełni zrealizować, odbył trzy wielkie wyprawy misyjne, które stały się sensem jego całego dalszego życia. Każda z nich trwała po kilka lat.

Tam dokąd dotarł, nauczał i tłumaczył prawdy wiary, a poprzez to zakładał nowe wspólnoty chrześcijańskie. Po wyruszeniu w dalszą drogę, wspierał je modlitwą i umacniał wysyłanymi listami. Kilkanaście z nich zachowało się do naszych czasów i weszło w skład Nowego Testamentu. W ten sposób św. Paweł stał się niestrudzonym głosicielem Ewangelii. Zdawał sobie sprawę, że jest to jego obowiązkiem. Wypełniał go z miłości do Chrystusa, którego prawdziwie spotkał w swoim życiu. W jednym z listów zapisał:

(...) Świadom jestem ciążącego na mnie obowiązku. Biada mi, gdybym nie głosił Ewangelii. *(1 Kor 9, 16)*

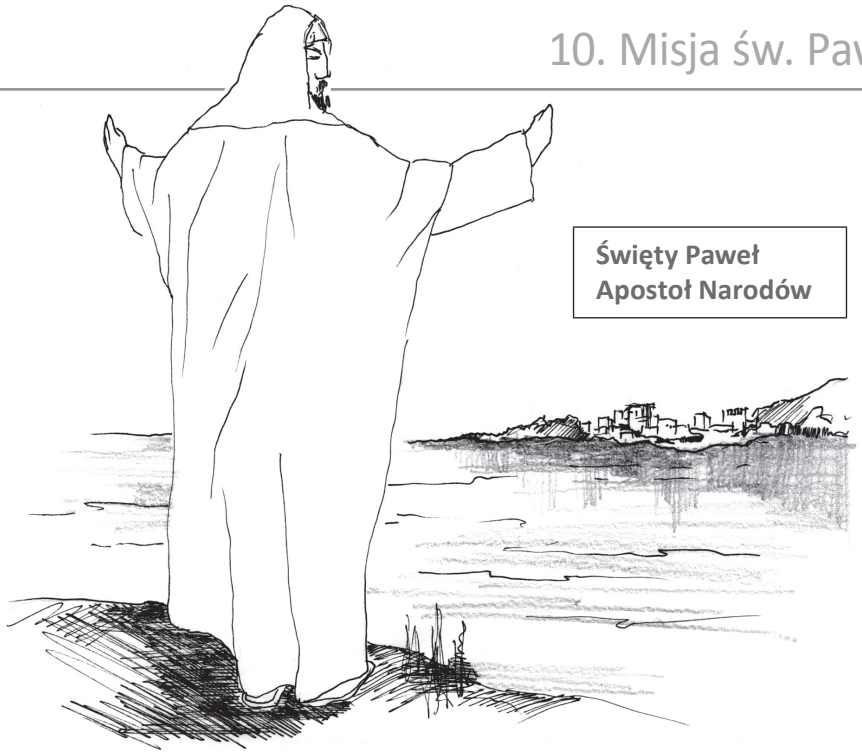

Trudności, które napotykał, nie były dla niego przeszkodą w wypełnianiu otrzymanego od Pana Jezusa zadania. Uważając siebie za sługę Chrystusa, gotów był do największych poświęceń, o czym sam wspominał:

„Przez Żydów pięciokrotnie byłem bity po czterdzieści razów bez jednego. Trzy razy byłem sieczony rózgami, raz kamienowany, trzykrotnie byłem rozbitkiem na morzu, przez dzień i noc przebywałem na głębinie morskiej. Często w podróżach, w niebezpieczeństwach na rzekach, w niebezpieczeństwach od zbójców, w niebezpieczeństwach od własnego narodu, w niebezpieczeństwach od pogan, w niebezpieczeństwach w mieście, w niebezpieczeństwach na pustkowiu, w niebezpieczeństwach na morzu, w niebezpieczeństwach od fałszywych braci; w pracy i umęczeniu, często na czuwaniu, w głodzie i pragnieniu, w licznych postach, w zimnie i nagości, nie mówiąc już o mojej codziennej udręce płynącej z troski o wszystkie Kościoły." *(2 Kor 11, 24–28)*

Trzecia wyprawa misyjna zakończyła się powrotem Pawła do Jerozolimy. Hebrajczycy, którzy w dalszym ciągu odrzucali wiarę w Jezusa jako oczekiwanego Mesjasza, doprowadzili do jego aresztowania. Pawłowi, jako obywatelowi rzymskiemu, przysługiwało prawo odwołania się do cesarza. Apostoł skorzystał z niego, broniąc się w ten sposób przed grożącą mu karą śmierci. Jako więzień, pod eskortą żołnierzy, został przewieziony do Rzymu.

10. Misja św. Pawła

W stolicy cesarstwa z powodu braku dowodu winy, po dłuższym areszcie domowym, został wypuszczony na wolność. Według tradycji udał się wtedy do Hiszpanii (por. Rz 15, 24). Później Paweł jeszcze raz znalazł się w Rzymie i stanął przed sądem cesarskim. Został wtedy wtrącony do więzienia. W tym czasie doświadczył bolesnego opuszczenia i przeczucia nadchodzącej śmierci, którą poniósł w roku 67 (lub 64). Zgodnie z prawem, jako obywatel rzymski, zginął ścięty mieczem. Działo się to poza murami miasta. Jego ciało zostało pochowane przy drodze ostyjskiej, a potem przeniesione do katakumb. Cesarz Konstantyn Wielki w IV na grobie św. Pawła wystawił bazylikę pod jego wezwaniem.

Tradycja nazwała św. Pawła Apostołem Narodów, ponieważ głosił naukę Chrystusa wśród różnych narodów. Często przedstawia się go w czerwonym płaszczu z księgą lub mieczem w ręku.

Święty Paweł jest dla nas przykładem wytrwałego Apostoła. Wskazuje, że głoszenie nauki Chrystusa nie jest tylko przywilejem, ale obowiązkiem. Wszyscy możemy naśladować go w apostolskim niesieniu nauki Chrystusa. Św. Paweł uczy nas, że możemy czynić to nie tylko naszym słowem, ale przede wszystkim przykładem życia. Jest to najskuteczniejszy ze sposobów apostołowania.

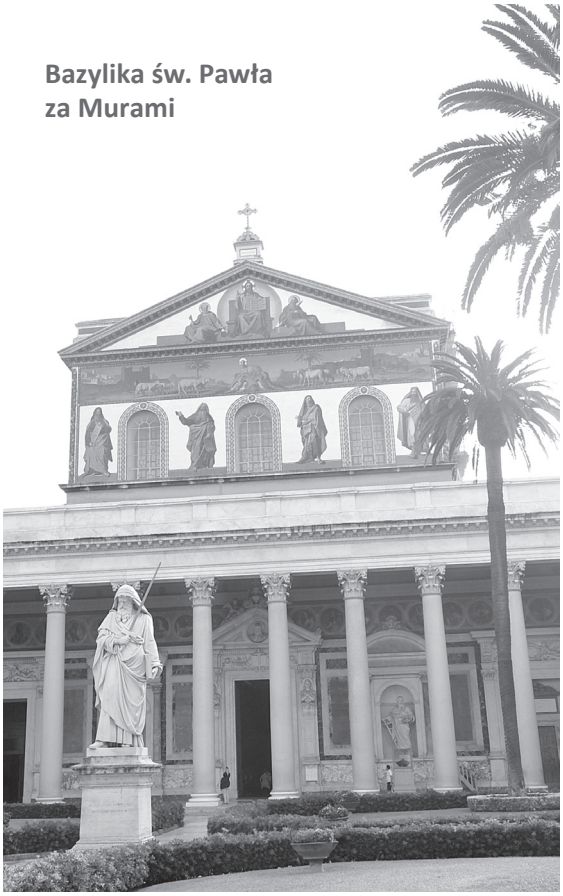

Bazylika św. Pawła za Murami

„ (...) Pomyśl o Pawle, który był sam, a jednak wielu ludzi pociągnął do poznania Boga. Gdybyśmy byli tacy jak on, ileż krajów świata moglibyśmy nawrócić." *Św. Jan Chryzostom*

⇨ *Jaką misję zlecił Pan Jezus św. Pawłowi?*
Pan Jezus zlecił św. Pawłowi misję głoszenia Ewangelii wśród pogan.

1. *Odpowiedz na pytania:*

- *Co spowodowało, że św. Paweł wyruszył w podróże misyjne?*
- *Dlaczego św. Pawła nazwano Apostołem Narodów?*

Katakumby – podziemny cmentarz

2. *Napisz, jakimi cechami charakteryzował się św. Paweł.*

ŚWIĘTY PAWEŁ

3. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": 1 Kor 9, 23.*

.....

.....

.....

11. Podróże św. Pawła

1. *Zaznacz czerwonym kolorem trasę pierwszej podróży św. Pawła, a żółtym – drugiej. Dodatkowo możesz pokolorować morza na niebiesko, a lądy – na zielono.*

Pierwsza podróż misyjna św. Pawła Dz 13, 1–14, 28 / Druga podróż misyjna św. Pawła Dz 15, 36–18, 22

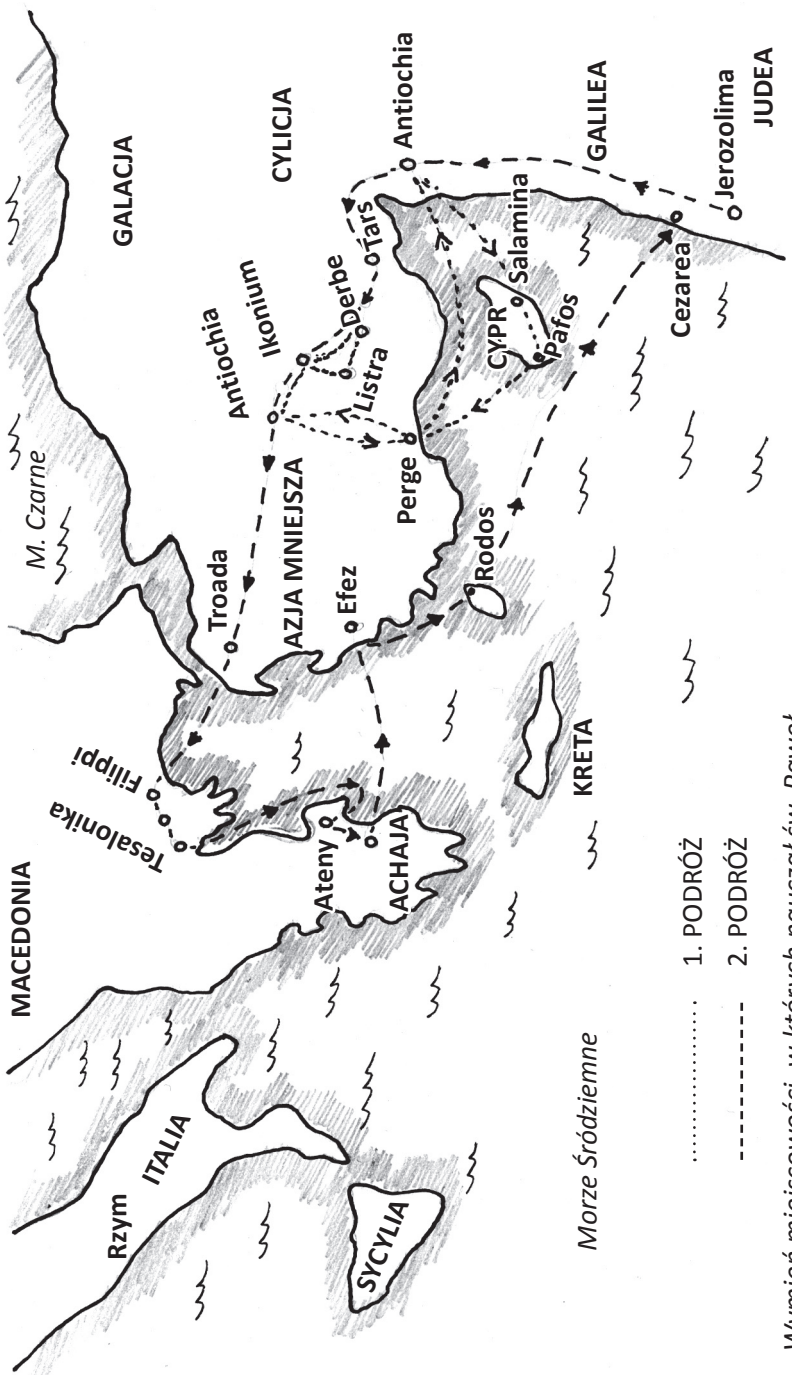

Wymień miejscowości, w których nauczał św. Paweł.

2. *Zaznacz czerwonym kolorem trasę trzeciej podróży św. Pawła, a żółtym podróż do Rzymu.*

Trzecia podróż misyjna św. Pawła Dz 18, 23–21, 26 / Podróż św. Pawła do Rzymu: Dz 21, 27–28, 31

Wymień miejscowości, w których nauczał św. Paweł.

3. *Pawłowi przypisuje się autorstwo 13 listów wchodzących w skład Nowego Testamentu. Zawarł w nich nauczanie, które wywarło wielki wpływ na powstające wspólnoty chrześcijańskie. Uzupełnij tabelkę.*

List	Skrót	Adresat
List św. Pawła Apostoła do Rzymian		
1 List św. Pawła Apostoła do Koryntian		
2 List św. Pawła Apostoła do Koryntian		
List św. Pawła Apostoła do Galatów		
List św. Pawła Apostoła do Efezjan		
List św. Pawła Apostoła do Filipian		
List św. Pawła Apostoła do Kolosan		
1 List św. Pawła Apostoła do Tesaloniczan		
2 List św. Pawła Apostoła do Tesaloniczan		
1 List św. Pawła Apostoła do Tymoteusza		
2 List św. Pawła Apostoła do Tymoteusza		
List św. Pawła Apostoła do Tytusa		
List św. Pawła Apostoła do Filemona		

4. *Dlaczego św. Paweł pisał listy? Pokoloruj właściwe odpowiedzi.*

kończył powstałe znajomości	opisywał nowinki mody	umacniał wiarę	narzekał na trudności
przekazywał poznane przepisy	utrzymywał kontakt	korygował powstałe błędy w rozumieniu nauki Chrystusa	
podburzał adresatów	okazywał troskę o założone przez siebie wspólnoty		zachęcał do dobrego życia

5. *Zaznacz na mapie gminy chrześcijańskie, do których św. Paweł pisał listy.*

6. *Napisz, w jaki sposób św. Paweł przeważnie rozpoczynał i kończył swoje listy.*

12. Naśladowanie św. Pawła

1. *Uczniowie tworzą różnorodną wspólnotę klasową. Każdy jest inny i lubi coś innego. Jest to wyjątkowe bogactwo, którym można się wzajemnie dzielić. Odpowiedz na pytania, a później przedstaw swoją klasę w formie plakatu.*

- Jakiego rodzaju książki czytam?
- Co jest moją mocną stroną?
- Który przedmiot jest dla mnie najciekawszy?
- Którą porę roku lubię najbardziej?
- Jaką grę planszową lubię najbardziej?
- Który kościół jest moim ulubionym miejscem modlitwy?

2. *Św. Paweł po nawróceniu, całe swoje życie poświęcił głoszeniu nauki Jezusa Chrystusa. W jaki sposób możemy go naśladować? Przeczytaj uważnie poniższe fragmenty NT. Zastanów się i zapisz, jak uczeń Chrystusa powinien postępować wobec swoich kolegów z klasy, aby umacniać ich wiarę i pomagać wytrwać w nawracaniu się.*

Jeden drugiego ciężary noście, bo tak postępując wypełniacie nakazy Chrystusa. *(Ga 6, 2)*

.....

.....

Dlatego napominajcie się nawzajem i budujcie jeden drugiego, co też czynicie (...) pocieszajcie bojaźliwych, podtrzymujcie słabych, bądźcie wielkoduszni wobec wszystkich. *(1 Tes 5, 11.14)*

.....

.....

Miłujcie się wzajemnie, tak jak Ja was umiłowałem. *(J 13, 34)*

.....

.....

Jak chcecie, żeby ludzie wam czynili, podobnie i wy im czyńcie. *(Łk 6, 31)*

.....

.....

3. *Wstaw do poniższego tekstu odpowiednie wyrazy:* **siebie, lepszym, nas, mnie, koleżanki, klasą, kolegów.**

To, jaką jesteśmy ..... zależy od każdego z ..... . Każdy wnosi do wspólnoty cząstkę ..... . Potrzebuję moje ..... i moich ..... , aby stawać się ..... człowiekiem, a oni potrzebują ..... .

4. *Wybierz losowo koleżankę lub kolegę z klasy. Zapisz pionowo jego imię. Do każdej literki dopisz jego pozytywną cechę charakteru lub coś dobrego, co sprawi mu radość.*

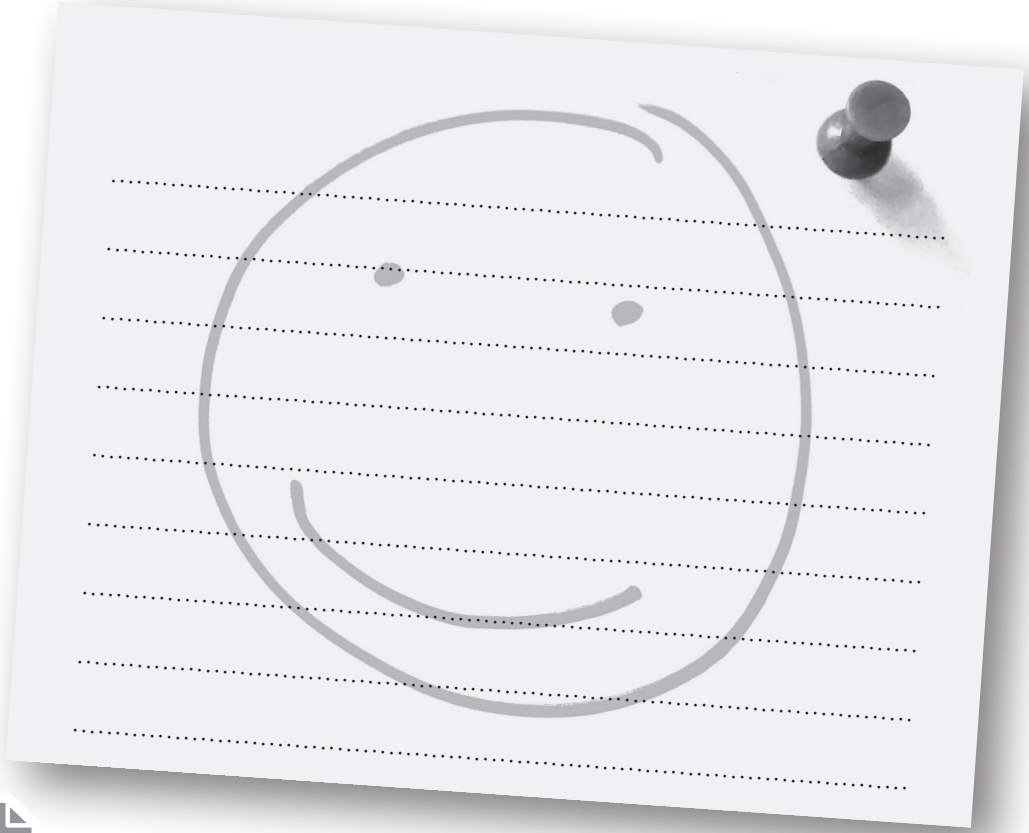

13. Sobór Jerozolimski

W początkach Kościoła, gdy Ewangelia rozszerzała się i wzrastała liczba chrześcijan, doszło do istotnego sporu. Dotyczył on kwestii zachowania Mojżeszowego Prawa. Chrześcijanie wywodzący się z jerozolimskich Izraelitów uważali, że niezbędnym warunkiem do przyjęcia chrztu jest przestrzeganie całego starotestamentalnego Prawa. Domagali się więc, aby wyznawcy Chrystusa pochodzący spośród pogan zachowywali wszystkie jego przepisy. Innego zdania byli Paweł i Barnaba, którzy głosili naukę Chrystusa głównie wśród pogan. Przebywając w Antiochii po powrocie z wyprawy misyjnej twierdzili, że warunkiem koniecznym do przyjęcia chrześcijaństwa jest osobista wiara, a nie przestrzeganie wszystkich przepisów Prawa Mojżeszowego.

Kiedy doszło do niemałych sporów i zatargów między nimi a Pawłem i Barnabą, postanowiono, że Paweł i Barnaba, i jeszcze kilku spośród nich uda się w sprawie tego sporu do Jerozolimy, do Apostołów i starszych". *(Dz 15, 2)*

W Jerozolimie doszło do uroczystego zebrania Apostołów i starszych, podczas którego długo zastanawiano się i dyskutowano nad tą sprawą. Uczestnicy zebrania wysłuchali też relacji Pawła i Barnaby, **(...) o tym, jak wielkich cudów i znaków dokonał Bóg przez nich wśród pogan.** *(Dz 5, 12)*

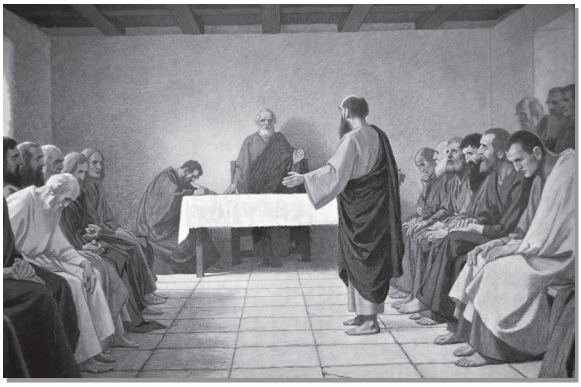

Św. Piotr wygłaszając mowę zajął jasne stanowisko. Przyznał rację Pawłowi i Barnabie, zwracając uwagę na to, że ludzie mogą dostąpić zbawienia jedynie przez łaskę Jezusa. Mowę wygłosił również apostoł Jakub. Tak samo jak Piotr był przeciwny nakładaniu na chrześcijan wywodzących się spośród pogan wszystkich starotestamentalnych przepisów, ale zalecił im powstrzymywanie się od spożywania niektórych rodzajów pokarmów. Te propozycje uwzględniono w ostatecznym rozstrzygnięciu sprawy. Po tych dwóch przemówieniach Apostołowie i starsi, natchnieni Duchem Świętym, podjęli ostateczną decyzję i zredagowali pismo – dekret, który ją przedstawiał. Wybrali trzech delegatów Kościoła jerozolimskiego i wysłali wraz z Pawłem i Barnabą do Antiochii, aby

Starsi – oznacza godność a nie wiek; kierowali wspólnotami tworzącego się Kościoła, najprawdopodobniej byli kapłanami.

przekazali dekret tamtejszym chrześcijanom wywodzącym się z pogaństwa. Pisali w nim m.in.: **Postanowiliśmy bowiem, Duch Święty i my, nie nakładać na was żadnego ciężaru oprócz tego, co konieczne. Powstrzymajcie się od ofiar składanych bożkom, od krwi, od tego co uduszone, i od nierządu. Dobrze uczynicie, jeżeli się powstrzymacie od tego.** *(Dz 15, 28–29)*

W ten sposób potwierdzili, że chrześcijanie pochodzący spośród pogan nie są zobowiązani do zachowania całego Prawa Mojżeszowego. Zalecili jedynie, aby nie spożywali niektórych pokarmów. Mogłoby to bowiem wywołać niepotrzebne zgorszenie i utrudnić wzajemne relacje między nimi a chrześcijanami wywodzącymi się spośród Izraelitów.

Uroczyste zgromadzenie Apostołów i starszych w Jerozolimie w kwestii rozstrzygnięcia ważnej sprawy dla ówczesnego Kościoła nazwano później **Soborem Jerozolimskim.**

W kolejnych wiekach historii Kościoła trzeba było również rozstrzygnąć ważne kwestie w sprawach wiary, zasad postępowania i kierowania Kościołem. Gdy zachodziła taka potrzeba, biskupi jako następcy Apostołów, gromadzili się pod przewodnictwem papieża jako następcy św. Piotra, aby wspólnie podjąć konieczne decyzje. Te zgromadzenia nazywa się soborami powszechnymi.

O zwołaniu soboru decyduje papież. Przewodniczy mu osobiście lub poprzez wyznaczonego delegata. Ustala treść, przebieg obrad i zatwierdza przygotowane dokumenty soborowe. W przypadku śmierci papieża obrady są zawieszane. Wznawia je dopiero nowo wybrany papież. Sobór przyjmuje swoją nazwę od miejscowości, w której odbywają się obrady. Dotychczas w historii Kościoła odbyło się dwadzieścia jeden soborów powszechnych. Sobór Jerozolimski nie jest do nich zaliczany. Ustalenia soboru obowiązują wszystkie osoby należące do Kościoła.

Sobór powszechny to uroczyste zgromadzenie biskupów całego świata, którzy pod przewodnictwem papieża lub jego delegata podejmują decyzje dotyczące ważnych spraw dla całego Kościoła. Są to sprawy odnoszące się do prawd wiary, zasad postępowania, kwestii duszpasterskich, sposobu kierowania Kościołem oraz spraw organizacyjnych.

⇨ *O czym zdecydował Sobór Jerozolimski?*

Sobór Jerozolimski zdecydował, że chrześcijanie nie są zobowiązani do przestrzegania całego starotestamentalnego Prawa. Dekalog obowiązuje nadal.

13. Sobór Jerozolimski

1. *Odpowiedz na pytania:*

- Co to jest sobór?

.....

.....

- Czego dotyczył i co postanowił Sobór Jerozolimski?

.....

.....

- Jakimi słowami Piotr przyczynił się do rozstrzygnięcia problemu Soboru Jerozolimskiego? (Dz 15, 11)

.....

.....

- Jakie prawa ST nadal obowiązują wszystkich uczniów Chrystusa?

Wj 20, 2–17 .....

Pwt 6, 5 .....

Kpł 19, 18 .....

2. *Rozwiąż krzyżówkę*

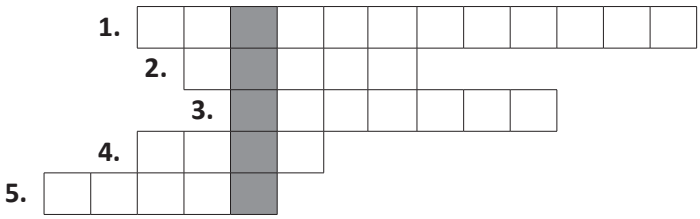

1. Podczas soborów ustalano zasady … obowiązujące wszystkich chrześcijan.
2. Czyje problemy rozstrzygał Sobór Jerozolimski?
3. Kto udał się razem z Pawłem do Jerozolimy?
4. Zaistniał pomiędzy chrześcijanami pochodzenia izraelskiego a Pawłem i Barnabą.
5. Apostoł, który brał udział w Soborze Jerozolimskim.

14. Sobór Watykański II

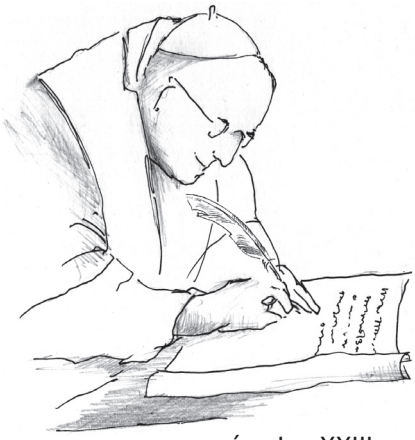

św. Jan XXIII

W historii Kościoła odbyło się dotychczas dwadzieścia jeden soborów powszechnych. Pierwszy z nich miał miejsce w 325 r. w Nicei. Ostatnim był Sobór Watykański II, który został zwołany 25.12.1961 r. i uroczyście rozpoczęty 11.10.1962 r. przez papieża Jana XXIII, a zakończony 8.12.1965 r. przez papieża Pawła VI.

Celem Soboru Watykańskiego II była wewnętrzna odnowa Kościoła, która miała ułatwić przekazywanie nauki Chrystusa oraz prowadzenie wiernych do świętości we współczesnych czasach. W czasie soboru odbyły się cztery wielkie sesje. Jan XXIII przewodniczył pierwszej z nich, pozostałym – Paweł VI.

Dogmat – prawda wiary.

W obradach brało udział około trzech tysięcy ojców soborowych oraz grono ekspertów i audytorów. Mogły im się również przysłuchiwać delegacje chrześcijańskich wspólnot niekatolickich.

Na Soborze Watykańskim II ogłoszono 16 dokumentów: 4 konstytucje, 9 dekretów i 3 deklaracje. Są to następujące konstytucje:

- KONSTYTUCJA O LITURGII ŚWIĘTEJ,
- KONSTYTUCJA DOGMATYCZNA O KOŚCIELE,
- KONSTYTUCJA DOGMATYCZNA O OBJAWIENIU BOŻYM,
- KONSTYTUCJA DUSZPASTERSKA O KOŚCIELE W ŚWIECIE WSPÓŁCZESNYM.

Sobór Watykański II dostrzegł potrzebę odnowienia liturgii. Konsekwencją ustaleń soborowych jest to, że:

- kapłan odprawia Mszę św. „przodem do ludu", a nie, jak wcześniej, obrócony tyłem do wiernych,

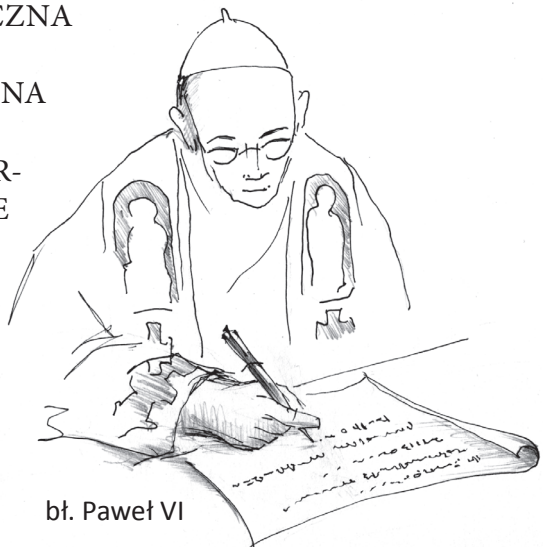

bł. Paweł VI

– język łaciński, w którym była wcześniej odprawiana Msza św., został zastąpiony przez języki narodowe albo narzecza.

Sobór Watykański II uważany jest za jeden z najważniejszych w historii Kościoła. Postanowienia soboru obowiązują wszystkich wiernych Kościoła. Każdy z nas powinien je przestrzegać i do nich się dostosować. Wierzymy, że zebranych ojców soborowych prowadzi Duch Święty, który ma wpływ na ich ustalenia. Pod Jego natchnieniem przebiegały soborowe obrady oraz powstałe dokumenty.

⇨ *Dlaczego papież Jan XXIII zwołał Sobór Watykański II?*

Papież Jan XXIII zwołał Sobór Watykański II, ponieważ uważał, że jest potrzebna wewnętrzna odnowa Kościoła, która ułatwi przekazywanie nauki Chrystusa oraz prowadzenie wiernych do świętości we współczesnych czasach.

1. *Odpowiedz na pytania.*

• Jaką nazwę nosi ostatni zwołany w Kościele sobór powszechny? Dlaczego?

.....

.....

.....

.....

• Kto i kiedy rozpoczął Sobór Watykański II oraz go zakończył?

.....

.....

.....

.....

Ojcowie soborowi – powołani przez papieża biskupi i niektórzy przełożeni generalni zakonów. Mogli głosować nad kolejnymi dokumentami.

Eksperci – wybitni znawcy przedmiotu, którzy mogli przekazywać swoje opinie ojcom soborowym.

Audytorzy – przysłuchujący się obradom świeccy katolicy i siostry zakonne.

2. *Wskaż na rysunku ołtarze: tzw. „przedsoborowy” i „posoborowy”.*

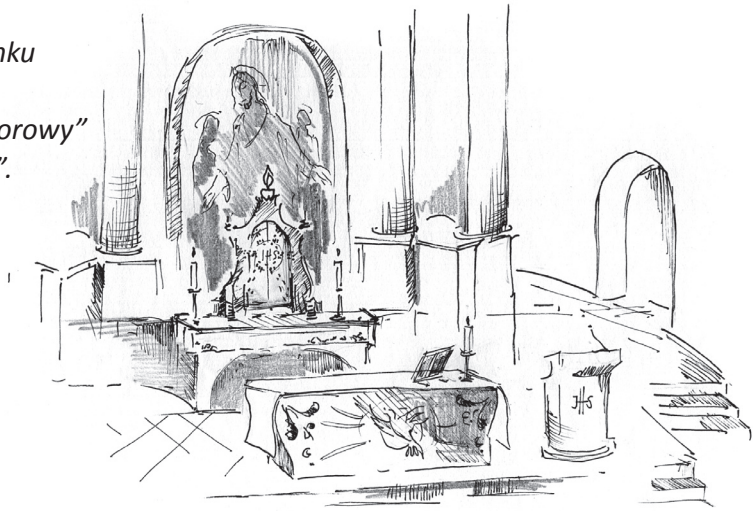

3. *Czy potrafisz rozpoznać, jakie to modlitwy? Spróbuj je przeczytać.*

SIGNUM SANCTAE CRUCIS

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen

ORATIO DOMINICA

Pater noster, qui es in caelis, sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua sicut in caelo et in terra.
Panem nostrum cuotidianum da nobis hodie;
et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris, et ne nos inducas intentationem, sed libera nos a malo.

SALUTATIO ANGELICA

Ave, Maria, gratia plena, Dominus tecum; benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui, Iesus.
Sancta Maria, mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc et in hora mortis nostrae. Amen.

4. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym”: Dz 15, 30–31.*

.....

15. Prześladowanie pierwszych chrześcijan

Jezus zapowiedział Apostołom, że czeka ich prześladowanie z powodu wyznawanej w Niego wiary.

(...) Będą was wydawać sądom i w swych synagogach będą was biczować. Nawet przed namiestników i królów będą was prowadzić z mego powodu, na świadectwo im i poganom. Kiedy was wydadzą, nie martwcie się o to, jak ani co macie mówić. W owej bowiem godzinie będzie wam poddane co macie mówić, gdyż nie wy będziecie mówili, lecz Duch Ojca waszego będzie mówił przez was. Będziecie w nienawiści u wszystkich z powodu mego imienia. (*Mt 10, 17–20.22)*

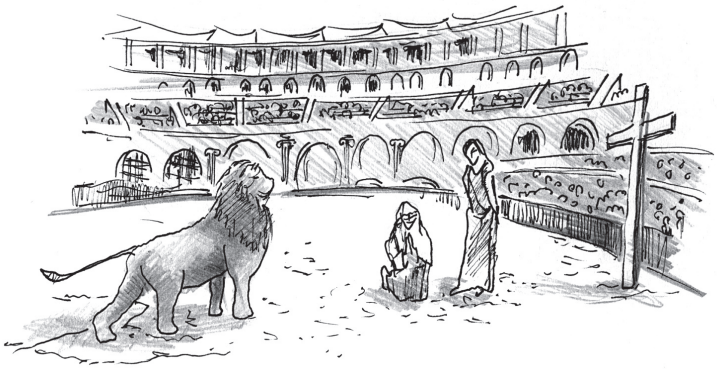

To, co powiedział Pan Jezus, zaczęło się dziać po zesłaniu Ducha Świętego. Kiedy Apostołowie z mocą zaczęli głosić Chrystusa zmartwychwstałego, spotkali się z wrogością Izraelitów, którzy nie uwierzyli w Jezusa jako oczekiwanego Zbawiciela. Apostołowie otrzymali zakaz przemawiania oraz nauczania w imię Chrystusa. Kiedy się nie podporządkowali temu zakazowi, zastosowano wobec nich karę więzienia i biczowania. Pierwszym, który poniósł męczeńską śmierć za wiarę w Chrystusa, był diakon Szczepan. Został ukamienowany.

Potem o swojej wierze zaświadczyło jeszcze wielu wyznawców Chrystusa. Byli więzieni, bici, prześladowani i ginęli śmiercią męczeńską. Spośród Apostołów jedynie Jan zmarł na wygnaniu śmiercią naturalną, wszyscy pozostali zginęli śmiercią męczeńską, dając własnym życiem świadectwo prawdziwości głoszonej nauki.

W Jerozolimie prześladowanie chrześcijan działo się za sprawą króla Heroda Agryppy I i arcykapłana Annasza. W Rzymie pierwsze zorganizowane prześladowania chrześcijan rozpoczął cesarz Neron. Sam był oskarżony o podpalenie Rzymu, jednak winą obarczył chrześcijan. Historyk Tacyt pisze, że oskarżeni chrześcijanie byli rzucani psom na pożarcie, krzyżowani i podpalani. Kolejni cesarze rzymscy również prześladowali chrześcijan, ponieważ

wyznawcy Chrystusa nie chcieli oddawać czci rzymskim bóstwom i samym cesarzom, którzy uważali siebie za bogów.

Edykt – opublikowany dokument prawny.

W 311 r. cesarz Galeriusz jako pierwszy przywrócił chrześcijanom prawo do swobodnego wyznawania wiary, wydając obowiązujący w całym cesarstwie edykt. W 313 r. współrządzący cesarstwem Licyniusz i Konstantyn na wspólnym spotkaniu w Mediolanie zaakceptowali postanowienie Galeriusza. To postanowienie nosi w historii nazwę edyktu mediolańskiego. Zakończył on ostatecznie okres prześladowań chrześcijan i przyniósł wolność w wyznawaniu religii.

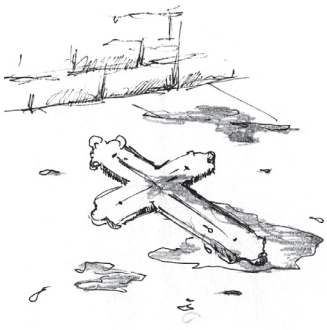

W późniejszych wiekach znów miały miejsce prześladowania chrześcijan. Ich ofiarą stali się przede wszystkim misjonarze i osoby, które z ich rąk przyjęły chrzest.

Czasy współczesne to okres wzmożonego prześladowania chrześcijan. W wielu miejscach na świecie palone są kościoły, a ludzie, którzy wierzą w Chrystusa Zbawiciela, stają się męczennikami. W niektórych krajach zakazane jest posiadanie *Biblii*, różańca czy noszenie zawieszonego na piersiach medalika. Surowo zakazane jest również nawrócenie się na chrześcijaństwo.

Organizacja „Open Doors" podała w opublikowanym „Światowym Indeksie Prześladowań 2016", że obecnie ze względu na wiarę jest prześladowanych na świecie. ponad 100 milionów chrześcijan. Jest to „największa prześladowana wspólnota wiary" *(www.opendoors.pl).*

Papież Franciszek stwierdził, że obecnie chrześcijanie są bardziej prześladowani niż w pierwszych wiekach chrześcijaństwa. Przypomniał też, że Jezus ostrzegał przed tym, mówiąc: „Nie przerażajcie się! Świat będzie was nienawidził". Papież podkreślił, że z diabłem, który jest źródłem nienawiści do chrześcijan nie można prowadzić dialogu.

On zaczyna od drobnych rzeczy, później przechodni do pochlebstw, i nimi nas zmiękcza, aż wpadniemy w pułapkę. Moglibyście zapytać: „Ojcze, ale jaką bronią można się obronić przed tym kuszeniem, przed tym mamieniem księcia tego świata, przed jego pochlebstwami?". Pokora i łagodność: to jest broń, której książę świata, duch świata nie toleruje, bo jego propozycje to władza światowa, propozycje próżności, bogactw.

Papież Franciszek, 5 maja 2013 r.

15. Prześladowanie pierwszych chrześcijan

Powinniśmy w modlitwie prosić, aby chrześcijanie na całym świecie mogli wyznawać swoją wiarę oraz, aby Pan Bóg udzielił prześladowanym daru męstwa, odwagi i ufności. Pamiętając o nich, obchodzimy w Kościele Katolickim w Polsce od 2009 roku w każdą drugą niedzielę listopada Dzień Solidarności z Kościołem Prześladowanym. W tym dniu szczególnie pamiętamy o modlitwie w intencji współcześnie prześladowanych na całym świecie chrześcijan. Jednak nie możemy ograniczać naszej modlitwy tylko do tego jednego dnia, ponieważ chrześcijanie giną na świecie codziennie.

Naszym zadaniem jest również odważne przyznawanie się w dzisiejszym świecie do Chrystusa, nie tylko modlitwą, ale i czynem.

Prawdziwa miłość do Jedynego Boga i wierność nauczaniu Jezusa Chrystusa spotykała i nadal spotyka się ze sprzeciwem świata, którym chce rządzić bogactwo i władza. Życie, nauczanie Jezusa, ale przede wszystkim Jego nieskończona miłość i pokora są wyrzutem dla świata. Dlatego świat nie zawsze chce Go przyjąć jako Zbawiciela. Odrzucając Go, nie akceptuje również ludzi, którzy się do Niego przyznają.

Życie w Jezusie to życie w miłości i pokorze, a więc życie szczęśliwe. Świat nie uznaje ludzi, którzy są szczęśliwi w Chrystusie, ponieważ nie potrafi nimi kierować i ich kontrolować. Chrystus daje prawdziwą wolność.

Jeśli ofiarowaliśmy swoje życie Jezusowi i odważnie przeciwstawiamy się złu, to możemy się spodziewać, że nie zostaniemy zaakceptowani przez świat. Jezus obiecuje jedno:

Kto wytrwa do końca, ten będzie zbawiony. *(Mk 13, 13)*

Jeśli dokonując wyboru, prawdziwie wybierzemy Jezusa, to niezależnie od tego, gdzie będziemy przebywać i czym będziemy się zajmować, zawsze musimy być gotowi do tego, aby odważnie przyznać się do Jezusa. Choć nie zawsze będzie to proste, a czasami nawet będzie wymagało wielkiej ofiary.

Pamiętaj jednak, aby nigdy nie odpłacić złem
za doświadczane zło.
Nie daj się zwyciężyć złu, ale zło dobrem zwyciężaj! *(Rz 12, 21)*

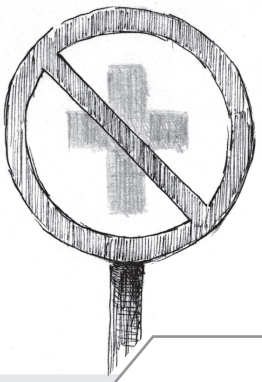

⇨ *Kogo w Kościele nazywamy męczennikiem?*
Męczennikiem nazywamy człowieka, który za wiarę w Chrystusa oddał swoje życie.

1. *Ułóż modlitwę za prześladowanych chrześcijan.*

2. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym”: Mt 10, 28*

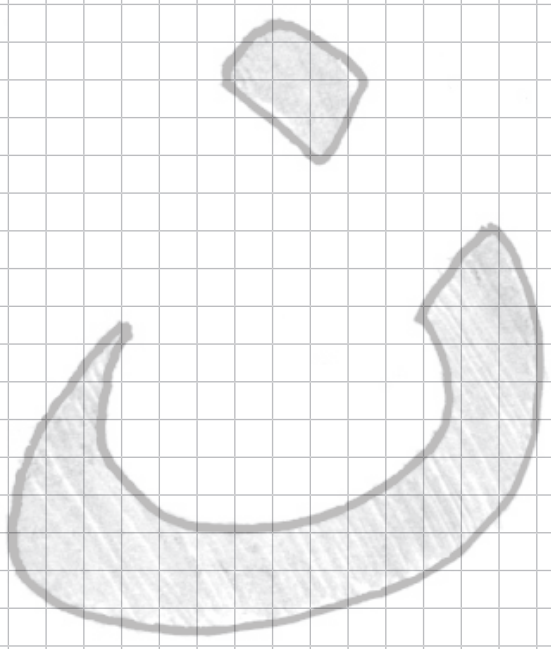

Arabska litera „n“, która stanowi skrót od słowa „Nazarejczyk“

Jestem chrześcijaninem, wyznawcą Jezusa z Nazaretu.
Modlę się za prześladowanych chrześcijan.

16. Żyć dla Chrystusa we współczesnym świecie

1. Koptyjskie dzieci po przyjęciu chrztu świętego mają wytatuowany na ręce krzyż. Jest to rodzaj zobowiązania, które ma im zawsze przypominać, że należą do Jezusa. Egipt to kraj, w którym do dzisiaj chrześcijanie są prześladowani przez muzułmanów.

Mały Gość Niedzielny 04/2008

Koptowie – jedna z najstarszych wspólnot chrześcijańskich na Bliskim Wschodzie.

Bliski Wschód – region geograficzny położony na styku Europy, Azji i Afryki.

2. *Zapoznaj się ze stronami internetowymi organizacji:*

- Pomoc Kościołowi w Potrzebie **www.pkwp.org**
- Open Doors **www.opendoors.pl**

Jaka jest ich misja?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

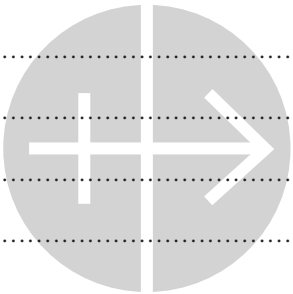

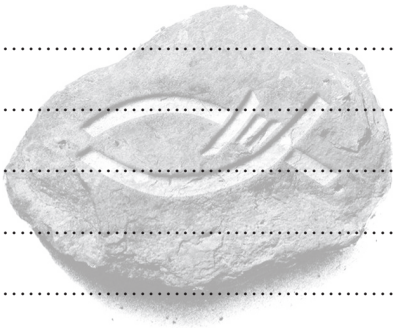

3. *Przeczytaj poniższe informacje.*

22 września w Kościele Wszystkich Świętych w Peszawarze (około 120 km od stolicy kraju, Islamabadu) miał miejsce bombowy atak samobójczy. Według danych z miejscowego szpitala, liczba ofiar śmiertelnych wynosi 81 osób. Wśród zabitych są członkowie chóru i dzieci uczęszczające do szkółki niedzielnej. Incydent określany jest jako jeden z najgroźniejszych ataków na społeczność chrześcijańską w historii Pakistanu. Do odpowiedzialności za ten atak przyznają się dwa islamistyczne ugrupowania powiązane z talibami.

Dr Arshad Javed, dyrektor szpitala w Peszawarze, powiedział, że w ataku zostało rannych 120 osób, z których 10 znajduje się w stanie krytycznym. Oprócz szoku i smutku po stracie bliskich, wielu ocalałych doświadcza skrajnego fizycznego bólu z powodu poważnych oparzeń. Ich cierpienia potęgowane są dodatkowo wysoką temperaturą panującą w szpitalu oraz niewygodą i brakiem wystarczającej liczby specjalistycznej kadry lekarskiej.

Tydzień później na bazarze w pobliżu kościoła Wszystkich Świętych wybuchła kolejna bomba, znowu zabijając kilkadziesiąt osób. Zamach nastąpił podczas nabożeństwa, na którym wspominano osoby zabite w poprzednim zamachu.

Módlmy się, aby „Książę Pokoju" przyniósł pocieszenie i pokój do serc tych prześladowanych chrześcijan, których życie zostało zrujnowane przez te traumatyczne wydarzenia. Chwała Bogu za to, że jest On w stanie naprawić to, co zostało zniszczone i obrócić w dobro to, co było zamierzone ku złemu. (Rdz 50, 20). Módlmy się o uzdrowienie i odbudowę życia tych wierzących i ich wspólnoty, oraz aby dzięki tej tragedii wielu innych, w tym przeciwników wiary chrześcijańskiej w Pakistanie, mogło doświadczyć zbawienia. *Źródła: CNN, Release International, BBC*

Zastanów się, czy kiedyś doświadczyłeś sytuacji, w której z odwagą musiałeś przyznać się do Jezusa.

Podaj przykłady konkretnych sytuacji z naszego codziennego życia, w których trzeba przezwyciężyć różne przeciwności (wewnętrzne – własne obawy i zewnętrzne – poglądy innych ludzi), aby prawdziwie żyć zgodnie z nauką Chrystusa.

.....

.....

.....

.....

.....

17. Rozwój Kościoła

Królestwo Boże objawiło się ludziom na ziemi w osobie Jezusa Chrystusa – Syna Bożego, który przyszedł zbawić świat. Głosząc Ewangelię i czyniąc cuda Jezus ukazał swą Boską moc. Ujawniła się ona szczególnie w Jego śmierci i zmartwychwstaniu. Chrystus powołał do istnienia Kościół, aby królestwo Boże mogło się już tu na ziemi rozszerzać. Siłą, która jest źródłem rozwoju tego Królestwa, jest Boża łaska. Potwierdza to św. Paweł pisząc:

„Ja siałem, Apollos podlewał, lecz Bóg dał wzrost. Otóż nic nie znaczy ten, który sieje, ani ten, który podlewa, tylko Ten, który daje wzrost – Bóg”. *(1 Kor, 3, 6–7)*

Bóg kieruje wzrostem królestwa Bożego. Obdarzając ludzi swoją łaską zaprasza wszystkich do udziału w nim. W swoim działaniu posługuje się ludźmi. Pan Jezus już przed wniebowstąpieniem powiedział Apostołom:

Idźcie na cały świat i głoście Ewangelię wszelkiemu stworzeniu. Kto uwierzy i przyjmie chrzest, będzie zbawiony; a kto nie uwierzy, będzie potępiony”. *(Mk 16, 15–16)*

Apostołowie, a później ich uczniowie i następcy z wielkim oddaniem oraz poświęceniem wypełniali nakaz misyjny Pana Jezusa. Głosili Jego naukę, potwierdzali ją swoim życiem, a także udzielali chrztu tym, którzy wierzyli w Jezusa Chrystusa.

ZASIĘG CHRZEŚCIJAŃSTWA do 300 r. n.e.

Mapa chrześcijaństwa według M. Suskiewicz

Zadanie zlecone Apostołom przejęli potem misjonarze, którzy nieśli z odwagą Dobrą Nowinę do ludzi mieszkających w różnych miejscach, nawet bardzo odległych i niebezpiecznych. Z upływem wieków docierali coraz bardziej w głąb Europy. Przybyli także na tereny zamieszkałe przez plemiona Polan, aby przynieść im chrześcijaństwo.

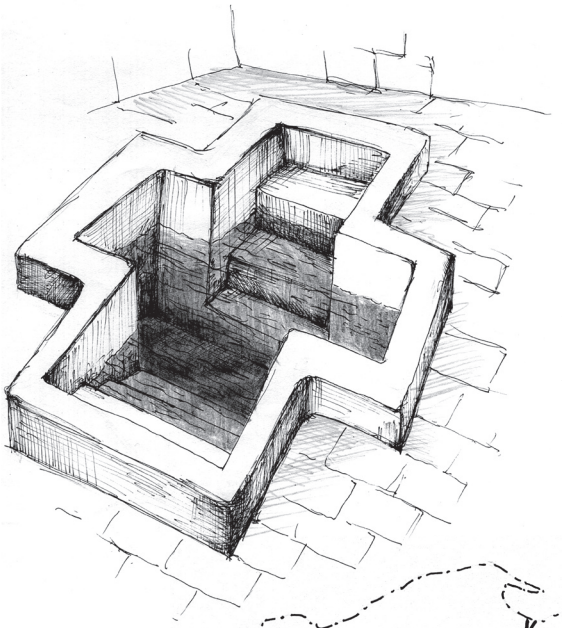

Głównym aktem rozpoczynającym ich chrystianizację był chrzest księcia Mieszka I.

Miał on miejsce w jednym z książęcych grodów leżących na terenie historycznej Wielkopolski. Przypuszcza się, że było to Gniezno, Poznań lub Ostrów Lednicki. Nie wiadomo dokładnie, czy Mieszko był chrzczony w wodzie żywej (rzece lub jeziorze), czy w baptysterium (wybudowanym miejscu, w którym udzielano chrztu).

Chrystianizacja – głoszenie Chrystusa ludziom, którzy Go nie znają.

Chrzest Mieszka I miał miejsce w Wielką Sobotę 14 kwietnia w 966 r. Datę chrztu księcia przyjmuje się jako symboliczną datę chrztu Polski.

17. Rozwój Kościoła

W podejmowanych działaniach na rzecz wprowadzenia chrześcijaństwa księcia Mieszka wspierała czeska księżniczka Dobrawa. Mieszko poślubił ją, po oddaleniu swoich wcześniejszych żon.

Decyzja księcia o przyjęciu chrztu była dobrze przemyślana i pociągała za sobą poważne konsekwencje religijne, społeczne, polityczne i kulturowe.

Przyjęcie chrztu dało mieszkańcom jego księstwa możliwość zbawienia, a dotychczasowa religia pogańska została zastąpiona chrześcijaństwem. Przykazania Dekalogu stały się obowiązującym prawem, które regulowało zasady międzyludzkiego postępowania. Kościół wspierał rozwijające się księstwo Mieszka I. Książę mógł liczyć na pomoc chrześcijańskich władców innych państw oraz papieża. Znajomość języka łacińskiego ułatwiła kontakty międzynarodowe oraz zdobywanie wiedzy. Zlikwidowane zostało wielożeństwo, a Polska weszła w krąg kultury chrześcijańskiej. Łatwiejsze stało się korzystanie z dorobku kulturowego innych krajów.

Najważniejsze jednak było to, że ludzie nie tylko przyjmowali chrześcijaństwo, ale mogli dalej rozwijać się w wierze i wzrastać duchowo.

Działo się to głównie dzięki temu, że starali się w codziennym życiu postępować zgodnie z przykazaniem miłości Boga i bliźniego.

Każdy z nas przyjął już chrzest i naukę Chrystusa. To jednak nie wystarczy. Należy świadomie troszczyć się o wzrost i rozwój swojej wiary poprzez coraz głębsze życie duchowe. Realizujemy to zadanie wtedy, gdy na co dzień żyjemy zgodnie z wyznawaną wiarą i w zjednoczeniu z Bogiem wypełniamy swoje obowiązki.

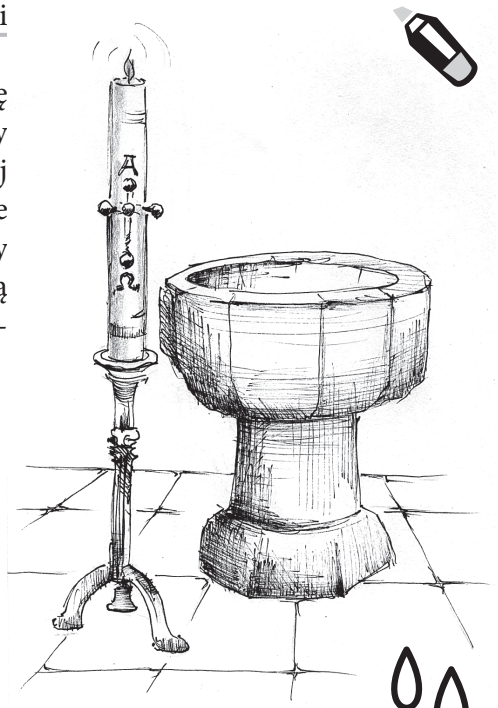

⇨ *Kiedy miał miejsce chrzest Polski?*

Umowną datą chrztu Polski jest dzień chrztu księcia Mieszka I i jego dworu w Wielką Sobotę 14 kwietnia 966 r.

1. *Jakie zmiany nastąpiły w księstwie po przyjęciu chrztu przez księcia?*

2. *Jakie zadanie spełniali sprowadzani do księstwa misjonarze?*

3. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": Mt 5, 48.*

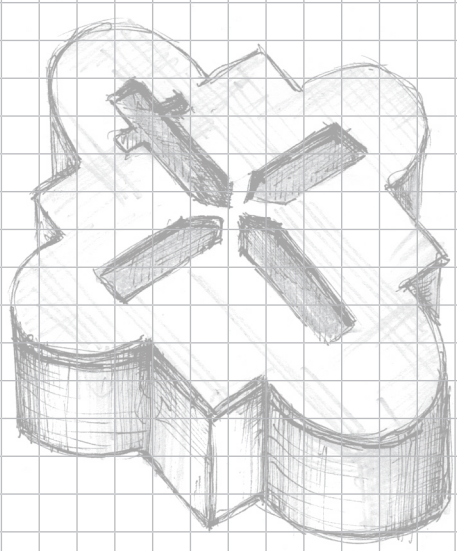

Stauroteka z Ostrowa Lednickiego – relikwiarz przeznaczony do przechowywania relikwii (fragmentu) Krzyża Świętego. Prawdopodobnie dar cesarza Ottona III.

II

Należeć do wspólnoty zbawionych

18. Przypowieści o królestwie Bożym

Pan Jezus wiele razy nauczał ludzi poprzez przypowieści – opowiadania zaczerpnięte z ich codziennego życia. Czynił to, aby Jego słuchacze mogli w prosty i obrazowy sposób zrozumieć prawdę, którą chciał im przekazać. Chrystus część przypowieści poświęcił tematyce królestwa Bożego. Pragnąc przedstawić rozwój królestwa Bożego, posłużył się przypowieściami o ziarnku gorczycy i kwasie chlebowym. Obie ukazują kontrast pomiędzy tym, co małe, a tym, co bardzo duże.

„Królestwo niebieskie podobne jest do ziarnka gorczycy, które ktoś wziąwszy, posiał na swoim polu. Jest ono mniejsze od wszystkich nasion, lecz kiedy urośnie, wyższe jest od jarzyn i staje się krzewem, tak że przylatuje ptactwo z nieba i zakłada gniazda w jego gałęziach." Powiedział im inną przypowieść: „Królestwo niebieskie podobne jest do zaczynu, który pewna kobieta wzięła i włożyła w trzy miary mąki, aż się wszystko zakwasiło". *(Mt 13, 31–32)*

Palestyńska gorczyca, o której mówił Pan Jezus, różni się całkowicie od gorczycy, którą my znamy. Wielkość ziarenek nie przekracza 1 mm, a wyrastająca z nich roślina może osiągać wysokość nawet ponad 4 m.

Kobiety izraelskie używały jako zaczynu chlebowego małego kawałka suchego ciasta, który rozkruszony przypominał ziarenka. W wielkiej ilości zarobionego nowego ciasta był praktycznie niezauważalny. Miał jednak tak wielką siłę, że przemieniał całe ciasto, zakwaszając je i czyniąc zdatnym do wypieku nowego chleba. Kwas nie niszczył nowego ciasta, ale przemieniał je. Z tej ilości ciasta można było przygotować chleb, który mógł nakarmić ok. 150 osób. W czasach Pana Jezusa siewem ziarna zajmowali się mężczyźni, a kobiety przygotowywały chleb.

Przypowieści o rozwoju królestwa Bożego ukazują prawdę, jak wielka siła kryje się w słowie Bożym. Pan Jezus głosząc je kierował uwagę słuchających Go uczniów ku przyszłości. Zapowiadał, że królestwo Boże osiągnie swoją pełnię w Dniu Pańskim na końcu czasów. Aby mogło się ono rozszerzać, Pan Jezus powołał do istnienia Kościół. Na samym początku tworzyła go mała grupa osób. Był to Jezus i Jego uczniowie. W pierwszych wiekach chrześcijaństwa Kościół tworzyły małe wspólnoty lokalne otoczone pogańską społecznością.

Kościół jednak wciąż rozrasta się, docierając do nowych ludzi mieszkających w najodleglejszych krańcach świata, a wraz z nim rozszerza się królestwo Boże. Przypowieści te ukazują również prawdę, że królestwo Boże ma przede wszystkim moc wewnętrznego przemieniania ludzi.

Człowieka od wewnątrz powinna przemieniać miłość. *Św. Augustyn*

Pan Jezus oczekuje od nas, że niestrudzenie będziemy głosić słowem i czynem Jego naukę, z przekonaniem, że z czasem Ewangelia ogarnie cały świat i przemieni go. Zadanie to obejmuje wszystkich ludzi wierzących. Bóg nieustannie prowadzi ich i wspiera, obdarzając swoją łaską. Kieruje wzrostem swojego królestwa, aby ostatecznie doprowadzić do jego pełni. Do udziału w królestwie Bożym zaproszeni są wszyscy ludzie. Jest to główna misja Kościoła.

Pan Jezus opowiedział też inne przypowieści, w których ukazał, jak wielką wartość ma królestwo Boże. Są to przypowieści o skarbie i perle.

Królestwo niebieskie podobne jest do skarbu ukrytego w roli. Znalazł go pewien człowiek i ukrył ponownie. Uradowany poszedł, sprzedał wszystko, co miał, i kupił tę rolę. Dalej, podobne jest królestwo niebieskie do kupca, poszukującego pięknych pereł. Gdy znalazł jedną drogocenną perłę, poszedł, sprzedał wszystko, co miał, i kupił ją. *(Mt 13, 44–46)*

Według prawa obowiązującego w czasach Pana Jezusa właścicielem skarbu ukrytego w ziemi była osoba, do której należała ziemia. Perły natomiast uważano za najcenniejsze klejnoty, ponieważ trzeba było wyłowić je z wody, a nie wykopać z ziemi. Mieszkańcy Palestyny sprowadzali perły, podróżując nad Morze Czerwone lub do Arabii. Nad ich własnymi wybrzeżami nie wyławiano pereł.

W przypowieściach o skarbie i perle Pan Jezus przedstawił dwie różne sytuacje. Jeden człowiek odnajduje skarb przypadkowo i niespodziewanie, drugi szuka świadomie i wytrwale tej jedynej, wyjątkowej perły. W obu przypowieściach Pan Jezus ukazuje ludzi, którzy bardzo stanowczo podejmują decyzję i są gotowi uczynić wszystko, aby zdobyć to, co jest dla nich najcenniejsze. Staje się to dla nich prawdziwą radością.

Ludzie odnajdują skarb królestwa Bożego ofiarowany im przez Boga za pośrednictwem Kościoła w różny sposób. Jedni mimowolnie, inni po długich i mozolnych poszukiwaniach. Wszyscy jednak z radością uznają, że nie ma nic cenniejszego niż przyłączenie się do królestwa Bożego i przyjęcie ofiarowanego im daru zbawienia.

18. Przypowieści o królestwie Bożym

1. *Napisz, co jest potrzebne, aby z małego nasionka wyrosła potężna roślina.*

.....

.....

.....

Rozwój królestwa Bożego jest owocem wspólnego działania Pana Boga i wierzących w niego ludzi.

Na czym polega działanie Boga?

.....

Na czym polega działanie ludzi?

.....

2. *Niewielka ilość zaczynu chlebowego zakwasza całe ciasto. Napisz przykład działania, którym można pozytywnie przemienić swoje otoczenie.*

3. *Dopisz zakończenia. Należę do królestwa Bożego jeżeli w:*

– myślach .....

– w sercu .....

– w słowie .....

– w czynach .....

4. *Czego w życiu trzeba wyzbyć się, aby należeć do królestwa Bożego i osiągnąć zbawienie?*

.....

.....

5. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": Mt 6,21.*

.....

19. Biblijne obrazy Kościoła

W Piśmie Świętym znajdujemy kilka obrazów wspólnoty Kościoła. Pozwalają nam one bardziej zrozumieć jej rzeczywistość, choć nie jest to takie proste. W Kościele łączy się bowiem, to co Boskie i wieczne z tym, co ludzkie i doczesne. Bóg utworzył wspólnotę Kościoła z miłości do człowieka, aby nieustannie być obecnym w jego doczesnym życiu. Poprzez Kościół pragnie człowiekowi ukazać drogę prowadzącą do zbawienia i wesprzeć go w podążaniu tą drogą.

1. *Przeczytaj poniższe fragmenty Pisma Świętego. Opisz poniższe rysunki ilustrujące biblijne obrazy Kościoła. Nadaj im krótkie tytuły oraz napisz, w jaki sposób jest przedstawiony Pan Jezus, każdy wierny, a w jaki cała wspólnota Kościoła. Co to oznacza ?*

• J 15, 1–5 .....

.....

.....

.....

.....

..... ,

• 1 Kor 3, 9–17

.....

.....

.....

.....

..... ,

19. Biblijne obrazy Kościoła

• J 10, 1–15 .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

..... ,

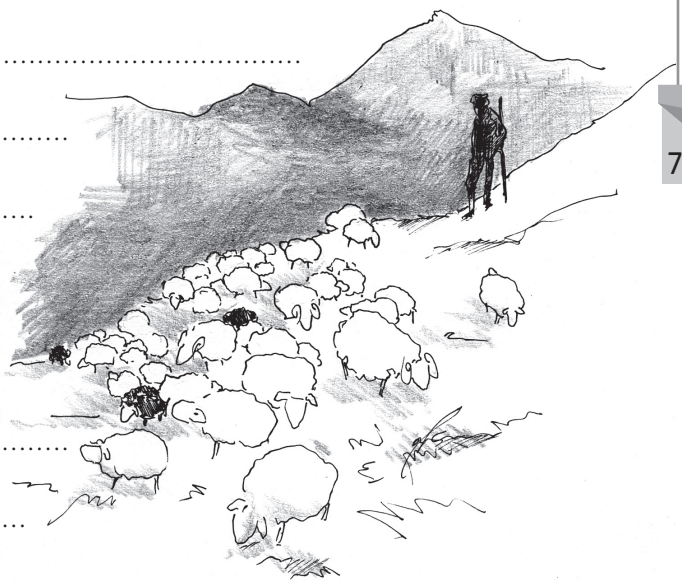

• 1 Kor 12, 12–27 .....

.....

.....

.....

.....

.....

Istotę jedności i świętości wspólnoty Kościoła najtrafniej opisuje fragment Listu św Pawła do Kolosan, który rozpoczyna się hymnem ku czci Jezusa Chrystusa:
On jest przed wszystkim i wszystko w Nim ma istnienie. I On jest Głową Ciała – Kościoła *(Kol 1, 17–18)*.

20. Struktura Kościoła

Chrystus, powołując dwunastu Apostołów i stawiając św. Piotra na ich czele, nadał widzialne ramy swojemu Kościołowi. Zapowiedział również przed swoim wniebowstąpieniem: **„A oto ja jestem z wami, przez wszystkie dni, aż do skończenia świata”.** *(Mt 28, 20)*

Mistyczny – nadnaturalny, nadprzyrodzony.

Pan Jezus nie tylko powołał do istnienia Kościół, ale ciągle w nim żyje i sprawuje w nim swoje zwierzchnictwo. Obecność Chrystusa we wspólnocie Kościoła czyni Kościół Jego Mistycznym Ciałem. Można powiedzieć, że Chrystus jest cały czas niewidzialną Głową Kościoła. Kościół istnieje na ziemi i składa się z ludzi, dlatego Chrystus ustanowił widzialną głową Kościoła św. Piotra i jego następców, którymi są kolejni biskupi Rzymu, czyli papieże. Ich zadaniem wraz z wszystkimi biskupami, jako następcami Apostołów, jest kontynuowanie misji Chrystusa w naszych czasach. Tę misję ukazują słowa Pana Jezusa: **„Syn Człowieczy... nie przyszedł, aby Mu służono, lecz aby służyć i dać swoje życie na okup za wielu”** *(Mt 20, 28)***.** Chrystus z woli Ojca oddał swoje życie za zbawienie wszystkich ludzi. Kościół wypełnia wolę Bożą, więc misją Kościoła jest służba Bogu i drugiemu człowiekowi. Jest ona realizowana poprzez:

– nauczanie (głoszenie Ewangelii),
– uświęcanie (sprawowanie sakramentów i modlitwę),
– duszpasterzowanie (kierowanie wspólnotą).

W służbie nie ma panowania nad ludźmi, ale zapraszanie ich do włączenia się do wspólnoty oraz podjęcia odpowiedzialności za nią.

Dwunastu Apostołów stanowiło fundament całego Kościoła – nowego Ludu Bożego. Liczba „dwanaście” nawiązuje do dwunastu pokoleń Izraela.

Stary Testament	Nowy Testament
Naród Wybrany – Izrael	Nowy Lud Boży – Kościół
12 pokoleń Izraela	12 Apostołów

Wraz z rozwojem Kościoła niektóre funkcje trzeba było powierzyć osobom, które nie należały do grona dwunastu Apostołów. Ci, którzy ich zastępowali, byli przełożonymi nowych gmin chrześcijańskich, a ich zadaniem było dalsze prowadzenie dzieła rozpoczętego przez Apostołów wypełniających misję powierzoną im przez Chrystusa.

20. Struktura Kościoła

We wspólnocie Kościoła powołano:

- biskupów (gr. *episkopos* = nadzorca), którzy mają pełnię funkcji uświęcania, nauczania i duszpasterzowania;
- prezbiterów (gr. *presbyteros* = starszy);
- diakonów (gr. *diakonia* – służba), którzy mieli służyć pomocą przełożonym.

W ten sposób powstała w Kościele trzystopniowa hierarchia. Tworzą ją ci, którzy przyjęli święcenia i tym samym należą do stanu duchownego.

Prymat wśród wszystkich biskupów, jako następca św. Piotra, ma biskup Rzymu. Jest on zwierzchnikiem Kościoła na całym świecie. Każdy biskup diecezjalny kieruje częścią Kościoła, którą nazywamy diecezją. Wspierają go w tym biskupi pomocniczy. W skład diecezji wchodzą parafie, w których, z polecenia biskupa, pełnią swoją misję prezbiterzy. Prezbiterów najczęściej nazywamy kapłanami lub księżmi. Parafią kieruje ksiądz proboszcz. W większych parafiach pomagają mu w pracy duszpasterskiej księża wikarzy. Dziesięć parafii (czasami więcej lub mniej) tworzy dekanat, którym zarządza mianowany przez biskupa diecezjalnego jeden z proboszczów, zwany dziekanem. Diakoni pomagają w pracy duszpasterskiej biskupom i prezbiterom głównie usługując przy sprawowaniu Eucharystii oraz głosząc słowo Boże.

Biskup Rzymu (papież) – prowadzi Kościół na całym świecie.
Biskup diecezjalny – biskup, który prowadzi Kościół w diecezji.
Proboszcz – ksiądz, który prowadzi Kościół w parafii.

Kościół Rzymskokatolicki w Polsce – METROPOLIE:

Według http://kosciol.wiara.pl

Ci, którzy przyjęli święcenia i stanowią w Kościele hierarchię, prowadzą wiernych, których nazywamy świeckimi. Oprócz stanu kapłańskiego, czyli hierarchii i wiernych świeckich w skład Kościoła wchodzi także stan zakonny.

Kościół = CHRYSTUS + wszyscy ochrzczeni

stan kapłański + świeccy + stan zakonny

hierarchia:

– biskupi

– prezbiterzy

– diakoni

Hierarchia – tu: święty porządek.

Wszyscy kapłani są duszpasterzami powołanymi do tego, aby troszczyć się o zbawienie i dobro ludzi. Jest to powierzona im przez Chrystusa służba opierająca się na miłości Boga i bliźniego. Z tego powodu świeccy chrześcijanie należący do wspólnoty Kościoła są zobowiązani do współpracy i podążania drogą wskazaną im przez posłanych do nich duszpasterzy. Powinni wspierać ich modlitwą i pomocą.

DEKANATY DIECEZJI OPOLSKIEJ

20. Struktura Kościoła

⇨ *Kto stanowi hierarchię we wspólnocie Kościoła?*

Hierarchię we wspólnocie Kościoła stanowi stan kapłański: biskupi, prezbiterzy, diakoni.

1. *Odszukaj w DN modlitwy za Kościół i jego duszpasterzy. Wpisz ich numery i staraj się często odmawiać.*

.....

.....

2. *Uzupełnij tekst, wstawiając odpowiednie nazwy oraz imiona i nazwiska osób.*

Zastępcą Jezusa na ziemi jest papież, czyli biskup Rzymu – .....

Mieszkam w diecezji ....., którą kieruje biskup

diecezjalny ..... . Pomagają mu biskupi pomocniczy:

– ..... ,

– .....

3. *Wypełnij tabelkę, wstawiając słowa: ks. proboszczowi, świecie, ks. biskupowi, diecezji, biskupowi diecezjalnemu, Apostołów, parafii, św. Piotra.*

papież	następca	pasterz Kościoła na całym .....
biskup diecezjalny	następca	pasterz Kościoła w .....
biskup pomocniczy	następca	pomaga .....
ksiądz proboszcz	pomaga	pasterz Kościoła w .....
ksiądz wikary	pomaga	

21. Moja parafia

Parafia to terytorialnie najmniejsza część Kościoła. Osoby ochrzczone, które mieszkają na jej terenie, to parafianie. Pod względem duszpasterskim parafia jest powierzona proboszczowi, a jeżeli jest duża, to w pracy duszpasterskiej pomaga mu jeden lub więcej wikarych. O tym, kto pracuje jako kapłan w danej parafii, decyduje biskup diecezjalny. Ksiądz proboszcz wspólnie ze współpracującymi z nim księżmi wikarymi odpowiada przed Bogiem za zbawienie osób, do których został posłany. Ich służba polega na nauczaniu, uświęcaniu i duszpasterzowaniu. Powinno wyrażać się to w:

- głoszeniu Ewangelii słowem i własnym przykładem życia,
- odprawianiu Eucharystii, powierzaniu Bogu w modlitwie swoich parafian oraz udzielaniu im sakramentów,
- kierowaniu wspólnotą.

Powierzoną sobie służbę, na wzór Chrystusa, starają się wypełniać z opierającym się na miłości Boga i bliźniego oddaniem i troską o dobro wiernych.

Każdy z nas, mieszkając na terenie jakiejś parafii, staje się jej parafianinem. Jednocześnie jako parafianie mamy udział w życiu duchowym całej wspólnoty oraz odpowiadamy za jej dobro. Powinniśmy swoich duszpasterzy wspierać modlitwą i pomocą oraz wspólnie z nimi podążać drogą prowadzącą do zbawienia.

1. *Uzupełnij tekst.*

Mieszkam w parafii pod wezwaniem .....

..... w .....

..... .

Kieruje nią ksiądz proboszcz ..... ,

pomagają mu wikarzy .....

.....

..... .

Moja parafia jest częścią dekanatu ..... ,

którego dziekanem jest ..... .

2. *Wypisz kościoły znajdujące się na terenie twojej parafii, umieszczając na pierwszym miejscu kościół parafialny. Podaj, w jakim dniu jest w nich obchodzona uroczystość odpustowa.*

.....

.....

.....

.....

3. *Odpowiedz na pytania:*

- *W jaki sposób należy przygotować się do uroczystości odpustowych?*
- *Co można uzyskać w dniu odpustu?*

.....

.....

4. *Odszukaj w internecie stronę twojej parafii. Wpisz jej adres.*

.....

5. *Napisz kilka ważnych informacji na temat jednego z kościołów znajdujących się na terenie twojej parafii.*

.....

.....

.....

.....

6. *Wymień grupy, wspólnoty modlitewne, bractwa działające w twojej parafii.*

.....

.....

22. Świeccy w Kościele

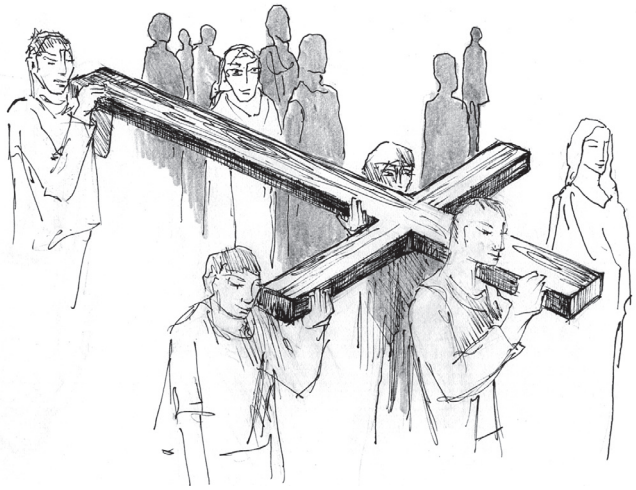

Kościół jest bardzo różnorodną wspólnotą, do której mogą należeć wszyscy ludzie kierujący się wiarą i pragnący żyć w sakramentalnej jedności z Bogiem. Św. Paweł w Liście do Efezjan zwraca uwagę, jak ważna jest troska o zachowanie jedności i zachęca:

(...) abyście postępowali w sposób godny powołania, jakim zostaliście wezwani, z całą pokorą i cichością, z cierpliwością, znosząc siebie nawzajem w miłości. Usiłujcie zachować jedność Ducha dzięki więzi, jaką jest pokój. Jedno jest Ciało i jeden Duch, bo też zostaliście wezwani do jednej nadziei, jaką daje wasze powołanie. Jeden jest Pan, jedna wiara, jeden chrzest. Jeden jest Bóg i Ojciec wszystkich, który [jest i działa] ponad wszystkimi, przez wszystkich i we wszystkich. *(Ef 4, 1–6)*

KK – Konstytucja dogmatyczna o Kościele.

Postępując w ten sposób ludzie realizują nauczanie Pana Jezusa. Należąc do wspólnoty Kościoła jednocześnie budują, umacniają i rozwijają królestwo Boże. Jest to zadanie każdego ucznia Pana Jezusa. W czasie kazania na górze Chrystus nauczał, że ludzie nie muszą zbytnio troszczyć się o rzeczy doczesne, ponieważ o ich zaspokojenie nieustannie stara się Bóg. Wzywał:

Starajcie się naprzód o królestwo <Boga> i o Jego sprawiedliwość, a to wszystko będzie wam dodane. *(Mt 6, 33)*

W ten sposób Pan Jezus pokazał, że najważniejsza w naszej codzienności jest troska o rozwój królestwa Bożego. Jest to zadanie i powołanie każdego ucznia Pana Jezusa – nie tylko duchownych, ale również osób świeckich.

Świeccy to wszystkie osoby należące do Kościoła, które nie są osobami duchownymi lub zakonnymi. Mogą żyć w rodzinach lub samotnie. Niezależnie od tego, ich zadaniem jest:

22. Świeccy w Kościele

(...) szukać królestwa Bożego, zajmując się sprawami świeckimi i kierując nimi po myśli Bożej. (...) aby wykonując właściwe sobie zadania, kierowani duchem ewangelicznym, przyczyniali się do uświęcenia świata na kształt zaczynu, od wewnątrz niejako, i w ten sposób przykładem zwłaszcza swego życia, promieniując wiarą, nadzieją i miłością, ukazywali innym Chrystusa. *(KK 31)*

Rozszerzanie królestwa Bożego ma miejsce wtedy, gdy wierzący realizują zadania wynikające ze chrztu świętego – dążą do świętości i głoszą Ewangelię Jezusa Chrystusa.

„«Czy chcesz przyjąć chrzest?» znaczy zapytać go zarazem: «Czy chcesz zostać świętym?»” *(św. Jan Paweł II)*

Wszyscy ochrzczeni, przyjmując pierwszy sakrament, mają swój udział w misji nauczania, uświęcania i kierowania Kościołem.

Dzieci doświadczają Bożej opieki poprzez osoby starsze, którymi są głównie rodzice i dziadkowie. Rodziny powinny więc tworzyć wspólnoty Kościoła domowego. W nich dzieci uczą się modlitwy oraz zasad dobrego postępowania. Rodzice przykładem życia uczą, jak prawdziwie kochać, prosić, dziękować i przebaczać, czyli odpowiadać miłością na miłość. Pomagają również dzieciom poznać i pokochać Chrystusa – utworzyć z Nim prawdziwe więzi przyjaźni, które pozwalają młodym ludziom kształtować życie według Jego nauczania. Rodzice wyrażają także wolę, aby ich dzieci uczęszczały na katechezę w szkole. Dzieci i młodzież również są zobowiązani do rozwijania królestwa Bożego w środowisku, w którym spędzają czas – w szkole, na uczelni, podczas zajęć dodatkowych, w domu i na podwórku. Wyrazem tego są ich rozmowy i dyskusje na temat Boga i wiary, postawa uczciwości oraz udzielana pomoc. Ludzie starsi, cierpiący i schorowani, mogą to zadanie wypełniać, ofiarowując odmawiane modlitwy w intencji innych ludzi, szczególnie mło-

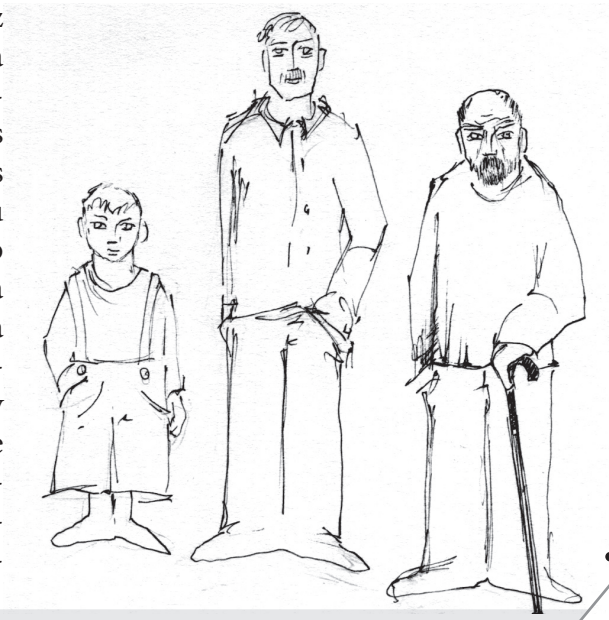

dych, aby potrafili dokonywać właściwych wyborów. Mogą również w rozmowie dzielić się swoją wiarą i doświadczeniem życiowym.

Osoby żyjące samotnie przyczyniają się do rozwoju królestwa Bożego szczególnie w miejscu pracy. Ewangelizują swoją postawą odpowiedzialności, uczciwości, sumienności i dokładności.

Powieszony w pracy krzyż zobowiązuje wszystkich wiernych do postępowania zgodnie z nauczaniem Pana Jezusa. W ten sam sposób należy również postępować, pracując za granicą. Wszyscy wierni są zobowiązani do troski o rozwój królestwa Bożego także w czasie odpoczynku podczas wakacji lub urlopu, niezależnie od miejsca, w którym go spędzają.

W parafii osoby świeckie tworzą Kościół lokalny. Swoim zaangażowaniem mogą czynić z niego prawdziwą wspólnotę, w której rodziny będą sobie wzajemnie pomagały w trudnych sytuacjach. Świeccy mogą również wspierać parafię ofiarowanym dla niej czasem i zdolnościami. Od ich starania zależy piękno i stan kościołów znajdujących się na terenie parafii. Wybrani przez wszystkich parafian przedstawiciele wchodzą w skład Parafialnej Rady Duszpasterskiej, której zadaniem jest wspieranie księdza proboszcza. Świeccy parafianie tworzą również na terenie parafii różne wspólnoty modlitewne i bractwa. Starają się w ten sposób więcej swojego czasu poświęcić Bogu i bliźnim otaczając ich modlitwą.

Szczególną posługę we wspólnocie kościoła pełnią świeccy katecheci. Ich zadaniem jest przekazywanie nauki Pana Jezusa dzieciom i młodzieży. Bardzo często pracują nie tylko na terenie szkoły, ale są jednocześnie zaangażowani w parafii, katechizując i pomagając w przygotowaniu różnych uroczystości.

Niektórzy świeccy decydują się jeszcze bardziej zdecydowanie wypełniać zasady życia ewangelicznego. Są to świeckie osoby konsekrowane, które pracują zawodowo i jednocześnie składają śluby czystości, ubóstwa i posłuszeństwa.

Nie zakładają własnych rodzin, ale należą do któregoś z instytutów świeckich lub żyją jako pustelnicy i dziewice konsekrowane.

Wspólnotę Kościoła można porównać do wielkiej rodziny, w której każdy ma swoje zadania i obowiązki. Wierni podczas ich wypełniania powinni się wzajemnie wspierać i sobie pomagać. Dzieje się tak, ponieważ Duch Święty każdego człowieka obdarza innymi zdolnościami i talentami, które mogą być wykorzystane dla dobra całej wspólnoty.

⇨ *Do czego są powołani wierni świeccy?*

Wierni świeccy są powołani do budowania królestwa Bożego poprzez ukazywanie innym ludziom Chrystusa przykładem życia i wspólne dążenie do świętości.

1. *Rozwiąż krzyżówkę.*

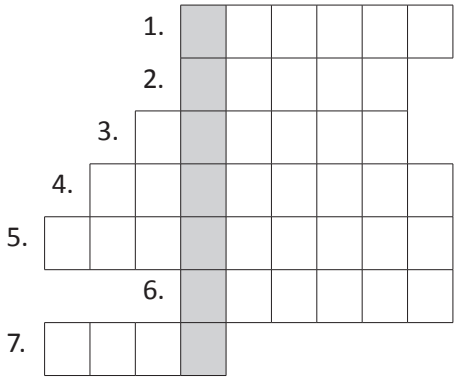

1. „... kocha Boga, życia mu nie szkoda”.
2. Pierwsza z cnót Boskich.
3. Jest najważniejszym przykazaniem.
4. Cnota, która jest przeciwieństwem zdrady.
5. Nie ogranicza jej czas.
6. Przeciwieństwo człowieka biernego – człowiek ... .
7. Łaska uczynkowa i uświęcająca to ... , którymi Bóg obdarza człowieka.

2. *Odpowiedz na pytanie: W jaki sposób możesz w świecie dawać najpełniej świadectwo swojej wiary?*

.....

.....

.....

3. *Jeżeli to możliwe, udaj się do kancelarii parafialnej i dowiedz się, jakie informacje są zapisane o tobie w księgach parafialnych.*

23. Święta księżna

Święta Jadwiga urodziła się przed 1180 r. na zamku nad jeziorem Amer w Bawarii, jako córka hrabiego Bertolda VI i Agnieszki Wettyńskiej, którzy byli hrabiami Andechs, książętami Meranu i margrabiami Istrii. Miała czterech braci i trzy siostry. Jedna z jej sióstr była matką św. Elżbiety Węgierskiej. Jadwiga otrzymała staranne wychowanie. Znała język łaciński, Pismo Święte, dzieła Ojców Kościoła, żywoty świętych. Potrafiła haftować oraz malować. Uczono ją również muzyki i pielęgnowania chorych. W roku 1190 została wysłana do Wrocławia na dwór księcia Bolesława Wysokiego, ponieważ miała zostać żoną jego syna, Henryka. Miała wtedy prawdopodobnie 12 lat. W 1202 r. mąż Jadwigi – Henryk zwany Brodatym, został panem całego księstwa.

Henryk i Jadwiga utworzyli dobrą rodzinę. Mieli siedmioro dzieci: Bolesława, Konrada, Henryka, Agnieszkę, Gertrudę, Zofię i najmłodsze, nieznane z imienia dziecko. Jednak tylko Henryk i Gertruda osiągnęli pełną dojrzałość. Pozostałe dzieci zmarły bardzo wcześnie. W 1209 r. Henryk (43 l.) i Jadwiga (33 l.) złożyli przed biskupem wrocławskim ślub czystości. Od tego czasu książę Henryk zaczął nosić tonsurę mniszą i zapuścił brodę, której nie zgolił aż do śmierci.

Przyjeżdżając do Wrocławia Jadwiga nauczyła się języka polskiego i potrafiła się nim posługiwać. Na jej dworze panowały dobre obyczaje, a swoją służbę otaczała matczyną troską.

Zasłynęła z pobożności i uczynków miłosierdzia. Księżna Jadwiga wyposażyła wiele kościołów w haftowane szaty liturgiczne. Bardzo troszczyła się o to, aby urzędnicy w jej dobrach nie uciskali poddanych. Obniżyła czynsze, przewodniczyła sądom, korzystając z przywileju darowania grzywny. W razie klęsk nakazywała, mimo protestów zarządców, rozdawać ziarno, mięso, sól itp. Zorganizowała dworski szpital, gdzie codziennie znajdowało utrzymanie trzynastu chorych (liczba 13 symbolizowała Pana Jezusa i Apostołów). W czasie objazdów księstwa osobiście odwiedzała chorych i ubogich.

Jadwiga wspierała szkołę katedralną we Wrocławiu oraz pomagała ubogim zdolnym chłopcom, którzy chcieli się uczyć. Pamiętała o więźniach, po-

syłając im żywność, świece i odzież. Czasami nawet zamieniała karę śmierci czy długiego więzienia na prace przy budowie kościołów lub klasztorów. Książę Henryk zgadzał się z jej postępowaniem, jednak Jadwiga otaczając męża szacunkiem zawsze jemu zostawiała ostateczną decyzję.

W swoim życiu księżna Jadwiga doświadczyła tajemnicy Krzyża. Przeżyła śmierć prawie wszystkich dzieci. Jej syn, Henryk Pobożny, zginął jako wódz wojska chrześcijańskiego w walce z Tatarami pod Legnicą w 1241 r. Jej mąż książę Henryk w 1229 r. dostał się do niewoli Konrada Mazowieckiego. Jadwiga poszła wtedy pieszo i boso z Wrocławia do Czerska, aby prosić Konrada o uwolnienie męża. Uzyskała zgodę pod warunkiem, że jej mąż zrezygnuje ze starań o panowanie w Krakowie. Bardzo bolesnym doświadczeniem dla Jadwigi było również posądzenie Henryka o przywłaszczenie sobie dóbr kościelnych i jego śmierć (1238 r.) z nałożoną klątwą. Księżna jednak bez skarg przyjmowała doświadczane cierpienia.

Po śmierci męża zamieszkała w ufundowanym przez siebie klasztorze sióstr cysterek w Trzebnicy, w którym ksienią była jej córka Gertruda. Resztę życia spędziła pokutując, poszcząc i czuwając na modlitwie.

Zmarła 14 października 1243 r., mając ponad 60 lat. Po śmierci do jej grobu w Trzebnicy zaczęły napływać liczne pielgrzymki. Wkrótce w klasztorze zaczęto obchodzić co roku pamiątkę śmierci Jadwigi. W 1267 r. papież Klemens IV dokonał kanonizacji księżnej. W 1680 r. papież bł. Innocenty XI na prośbę Jana III Sobieskiego rozszerzył kult św. Jadwigi na cały Kościół. W kościele wspomnienie św. Jadwigi obchodzimy 16 października.

Ku czci św. Jadwigi powstało na Śląsku w 1848 r. starające się ją naśladować zgromadzenie zakonne. Na terenie diecezji opolskiej Zgromadzenie Sióstr św. Jadwigi od Niepokalanej Dziewicy i Bogarodzicy Maryi ma swoje domy w Czarnowąsach, Ostrożnicy i Zakrzowie k. Koźla.

Św. Jadwiga Śląska jest czczona m.in. jako patronka: Śląska, archidiecezji wrocławskiej i diecezji w Görlitz, uchodźców, pojednania i pokoju. Jest również patronką Caritas Diecezji Opolskiej. Przedstawia się ją jako młodą mężatkę w długiej sukni z diademem na głowie. Jej atrybutami są głównie: figurka Matki Bożej i makieta kościoła trzymana w dłoniach. *Według* **http://brewiarz.pl**

Tonsura – wygolony na głowie krążek.

Grzywna – kara pieniężna.

Klątwa – kara polegająca na wykluczeniu z Kościoła.

Ksieni – przełożona klasztoru żeńskiego.

1. *Obok uczynków miłosierdzia wpisz przykłady ich realizacji w życiu św. Jadwigi.*

Głodnych nakarmić .....
Spragnionych napoić .....
Nagich przyodziać .....
Podróżnych w dom przyjąć .....
Więźniów pocieszać .....
Chorych nawiedzać .....
Umarłych pogrzebać .....

Uczynki miłosierdzia względem ciała

Grzeszących upominać .....
Nieumiejętnych pouczać .....
Wątpiącym dobrze radzić .....
Strapionych pocieszać .....
Krzywdy cierpliwie znosić .....
Urazy chętnie darować .....
Modlić się za żywych i umarłych .....

Uczynki miłosierdzia względem duszy

2. *Zastanów się, dlaczego św. Jadwiga jest osobą, którą powinniśmy starać się naśladować? Uzasadnij swoją odpowiedź.*

.....

.....

.....

.....

.....

2. *Na podstawie informacji zawartych na stronie* ***http://caritas.diecezja.opole.pl*** *napisz, czym zajmuje się kościelna organizacja Caritas.*

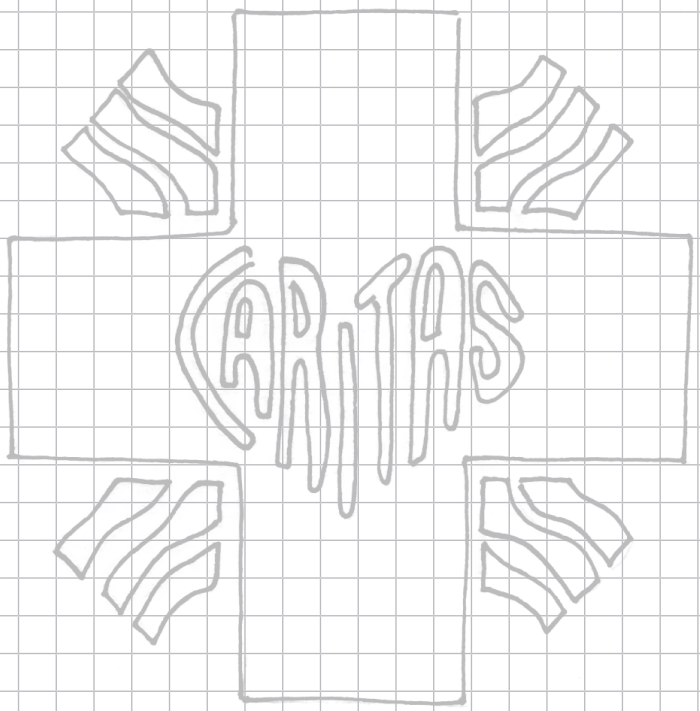

DEUS CARITAS EST – BÓG JEST MIŁOŚCIĄ *(1 J 4, 8)*

24. Jesteśmy nadzieją przyszłości

Do wspólnoty Kościoła należą ludzie w różnym wieku: niemowlęta, które zostały ochrzczone, dzieci, młodzież, dorośli i ludzie starsi. Każdy ma w niej swój udział i może osobiście przyczynić się do rozwoju królestwa Bożego poprzez wypełnianie nauczania Chrystusa w codziennym życiu.

Młodzi ludzie najpierw uczą się modlitwy, poznają Chrystusa i Jego nauczanie. Rozwijają swoje talenty i starają się rozpoznać drogę życiową, do wypełnienia której zostali powołani. Podążając każdego dnia tą drogą, ukazują przykładem swojego życia również innym ludziom Chrystusa. Postępując w ten sposób starają się osiągnąć świętość.

W trakcie spotkania papieża Franciszka z wolontariuszami podczas Światowych Dni Młodzieży w Krakowie 2016, młodzi ludzie otrzymali zadanie domowe, które powinni starać się wypełnić.

Papież stwierdził, że to właśnie oni są nadzieją przyszłości, a poprzez to nadzieją samego Chrystusa. Muszą jednak wypełnić dwa warunki:

1. Zachować pamięć o przeszłości

„Rozmawiaj z rodzicami, z osobami starszymi, ale zwłaszcza rozmawiaj z dziadkami. Jasne? Zatem, jeśli chcesz być nadzieją przyszłości, musisz przejąć pochodnię od swojego dziadka i babci.” *(Papież Franciszek)*

2. Być odważnymi w teraźniejszości

„Masz być odważny, śmiały, nie przestraszyć się.” *(Papież Franciszek)*

Rozmowa młodego człowieka ze starszymi jest potrzebna po to, aby mógł skorzystać z ich doświadczenia życiowego i lepiej realizować własne zadanie, do którego Chrystus powołał go we wspólnocie Kościoła.

Odwaga z kolei jest potrzebna do mężnego ukazywania Chrystusa we współczesnym świecie.

Dzięki temu młodzi ludzie mogą starać się naśladować starszych, biorąc aktywnie udział w życiu Kościoła zgodnie z posiadanymi zdolnościami i talentami. Dzieje się tak, wtedy gdy:

- modlą się za innych, biorąc udział we Mszach św. zamawianych w intencjach własnej rodziny lub w intencjach innych osób żyjących i zmarłych,
- troszczą się o piękno liturgii poprzez udział w orkiestrze, zespole, scholi i chórze parafialnym,
- prowadzą nabożeństwa, np. modlitwę różańcową,
- włączają się w grupy modlitewne, np. Żywy Różaniec,
- należą do wspólnot: Liturgicznej Służby Ołtarza lub Dzieci Maryi,
- działają w organizacjach kościelnych, np. Szkolne Koło Caritas.

Bezinteresowne zaangażowanie na rzecz innych ludzi pomaga im w spotkaniu z Chrystusem i nawróceniu się. W ten sposób młodzi ludzie pomagają w budowaniu królestwa Bożego.

1. *Dowiedz się od starszych, kiedy są zamawiane intencje Mszy św. za twoją rodzinę oraz dlaczego właśnie wtedy?*

.....

.....

2. *Wpisz w tabelkę, kiedy odbywają się w twojej parafii próby i spotkania następujących grup:*

Orkiestra	Schola	Zespół	Chór parafialny	Ministranci	Dzieci Maryi

3. *Wymień grupy, wspólnoty modlitewne i bractwa działające w twojej parafii.*

.....

.....

4. *Uzupełnij tabelkę zgodzie ze słowami papieża Franciszka, wpisując tekst w odpowiednie kolumny:*

odwaga w działaniu | **nadzieja wspólnoty Kościoła** | **pamięć poprzez rozmowę z dziadkami**

Młodzi chrześcijanie		
przeszłość	teraźniejszość	przyszłość

5. *Dlaczego młodym ludziom jest potrzebna odwaga w głoszeniu nauki Chrystusa we współczesnym świecie? Odpowiadając na pytanie uwzględnij swoje własne słabości oraz zdanie innych ludzi.*

ODWAGA

6. *Zapoznaj się z treścią zakładki „Szkolne Koła Caritas" na stronie* ***http://caritas.diecezja.opole.pl***
W jaki sposób młody człowiek może pomagać innym?

.....

.....

.....

.....

.....

III

Oddać życie Bogu

25. Zgromadzenia zakonne

Pan Jezus powoływał uczniów mówiąc do nich **„Pójdź za Mną!”** *(J 1, 43)*. Chrystusowi nie chodziło jednak o nieustanne i faktyczne chodzenie za Nim krok w krok, ale o naśladowanie Go. Wyraził to, mówiąc: **„Jeśli kto chce pójść za Mną, niech się zaprze samego siebie, niech weźmie krzyż swój i niech Mnie naśladuje”** *(Mt 16, 24)*.

Pan Jezus skierował te słowa do wszystkich. Sam nie tylko nauczał, ale także swoim życiem dawał przykład, jak należy postępować zgodnie z Ewangelią. Realizował swoją naukę we własnym życiu. Był całkowicie posłuszny Ojcu. **„(...) ponieważ z nieba zstąpiłem nie po to, aby pełnić swoją wolę, ale wolę Tego, który Mię posłał.”** *(J 6, 38).* Przyszedł na świat, aby zbawić ludzi, ofiarowując za nich swoje życie. Od samego początku w czasie życia ukrytego przygotowywał się do wypełnienia zadania, dla którego narodził się jako człowiek na ziemi. Później, prowadząc działalność, cały swój czas poświęcił nauczaniu ludzi, głoszeniu królestwa Bożego i wzywaniu do nawrócenia. Nie założył rodziny, ani nie wybudował swojego własnego domu – „**Jezus mu odpowiedział: «Lisy mają nory i ptaki powietrzne – gniazda, lecz Syn Człowieczy nie ma miejsca, gdzie by głowę mógł oprzeć»”** *(Łk 9, 58)*.

Kierując się nauczaniem Pana Jezusa i przykładem Jego całego życia wyodrębniono trzy rady ewangeliczne:

- Czystość, która polega na całkowitym zrezygnowaniu z siebie, ze swoich pragnień i ze swego pożytku ze względu na królestwo Boże:

„Bo są niezdatni do małżeństwa, którzy z łona matki takimi się urodzili; i są niezdatni do małżeństwa, których ludzie takimi uczynili; a są i tacy bezżenni, którzy dla królestwa niebieskiego sami zostali bezżenni. Kto może pojąć, niech pojmuje!” *(Mt 19, 12)*;

- Ubóstwo, które jest troską o królestwo Boże i jego sprawiedliwość. Polega ono na pokładaniu całkowitego zaufania w Bogu troszczącym się o bezpieczeństwo człowieka. Dobra materialne nie są same w sobie złe. Często jednak ludzie są zajęci tylko ich zdobywaniem, aby samodzielnie zabezpieczyć swoją przyszłość. Przestają zupełnie liczyć na Boga. Biedak, który liczy tylko na siebie, nie jest ewangelicznie ubogim.

Nikt nie może dwom panom służyć. Bo albo jednego będzie nienawidził, a drugiego będzie miłował (...) Nie możecie służyć Bogu i Mamonie.

Dlatego powiadam wam: Nie troszczcie się zbytnio o swoje życie, o to, co macie jeść i pić, ani o swoje ciało, czym się macie przyodziać. (...) Przypatrzcie się ptakom w powietrzu: nie sieją ani żną i nie zbierają do spichrzów, a Ojciec wasz niebieski je żywi. Czyż wy nie jesteście ważniejsi niż one? *(Mt 6, 24–26)*

• Posłuszeństwo, które polega na wypełnianiu jedynie woli Boga, a nie swojej własnej. Ludzie sami z siebie nie są w stanie całkowicie pojąć, ani pokierować królestwem Bożym. Bóg już przez proroków oznajmił:

„Bo myśli moje nie są myślami waszymi, ani wasze drogi moimi drogami" *(Iz 55, 8)*. Każdy człowiek powinien kierować się w pierwszym rzędzie nieufnością wobec swoich własnych pomysłów i poglądów, aby dzięki temu stało się możliwe wspólne działanie na rzecz królestwa Bożego, w jedności z Bogiem.

Pan Jezus zaprasza wszystkich, aby kochali Go coraz bardziej i starali się doskonalej wypełniać Boże prawo a nie tylko przestrzegali Dekalogu (spotkanie Chrystusa z bogatym młodzieńcem – Mt 19, 16–22). Nie jest to bezwzględny nakaz, lecz zaproszenie.

Charyzmat – dar udzielony przez Boga.

Reguła zakonna – przepisy ustalające zasady postępowania w zgromadzeniu.

W szczególny sposób zgodnie z radami ewangelicznymi starają się żyć osoby konsekrowane. Pan Bóg niektórych ludzi obdarza powołaniem do życia w zgromadzeniach zakonnych, gdzie mogą całkowicie naśladować Chrystusa czystego, ubogiego i posłusznego. Zakonnicy i siostry zakonne poświęcają całe swoje życie Bogu i jednocześnie wszystko podporządkowują swojemu powołaniu. Wstępując do wspólnoty składają śluby zakonne. Ślubują żyć, tak jak Chrystus, w czystości, ubóstwie i posłuszeństwie. W ten sposób całe życie służą królestwu Bożemu i są jednocześnie znakiem tego królestwa dla świata.

Najważniejszym zadaniem młodego człowieka jest odkrycie powołania, którym Pan Bóg go obdarzył, ponieważ tylko ludzie żyjący zgodnie ze swoim powołaniem są ludźmi szczęśliwymi. Każdy, kto zamierza wstąpić do zakonu, musi najpierw odkryć, czy to jest jego powołanie oraz zastanowić się, do jakiego zgromadzenia chce należeć. Różne zgromadzenia zakonne realizują różne charyzmaty i żyją według różnych reguł. Istnieją zakony misyjne; wypełniające uczynki miłosierdzia, np. poświęcające się wychowaniu dzieci, młodzieży i opiece nad chorymi; kontemplacyjne, poświęcające się głównie modlitwie i adoracji Najświętszego Sakramentu.

25. Zgromadzenia zakonne

Osoba, która chce wstąpić do zgromadzenia zakonnego najpierw rozpoczyna postulat. Jest to pierwszy okres życia we wspólnocie służący poznaniu zgromadzenia. Trwa nawet do dwóch lat. W tym czasie nie składa się żadnych ślubów, dlatego można zawsze go opuścić. Po postulacie rozpoczyna się nowicjat, w którym rozpoczyna się życie we wspólnocie. Trwa jeden rok i kończy się złożeniem ślubów czasowych – obowiązujących przez pewien czas. W zależności od zgromadzenia śluby czasowe mogą być kilkakrotnie powtarzane. Po nich następuje złożenie ślubów wieczystych, które obowiązują do końca życia.

Każda osoba wstępująca do zakonu zaczyna żyć w klasztorze – wspólnym domu zgromadzenia zakonnego. Po postulacie, podczas obłóczyn, otrzymuje nowe imię zakonne oraz habit – charakterystyczny dla danego zgromadzenia strój. W klasztorach jest wyznaczona klauzura – teren, gdzie mogą przebywać tylko osoby należące do zgromadzenia.

W klasztorach żeńskich, prowadzonych przez matkę przełożoną, wszystkie kobiety wstępujące do zgromadzenia stają się siostrami zakonnymi.

W zakonach męskich wszyscy mężczyźni żyjący we wspólnocie według reguły – są braćmi zakonnymi. Część z nich wstępuje do seminarium i przyjmuje święcenia kapłańskie. Nazywamy ich wtedy ojcami zakonnymi.

Według najnowszych danych Komisji Konferencji Episkopatu Polski ds. Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostolskiego, na terenie Polski w 239 instytutach i zgromadzeniach zakonnych żyje ok. 40 tys. osób konsekrowanych. Ponadto, około tysiąc osób to członkowie 35 instytutów świeckich.

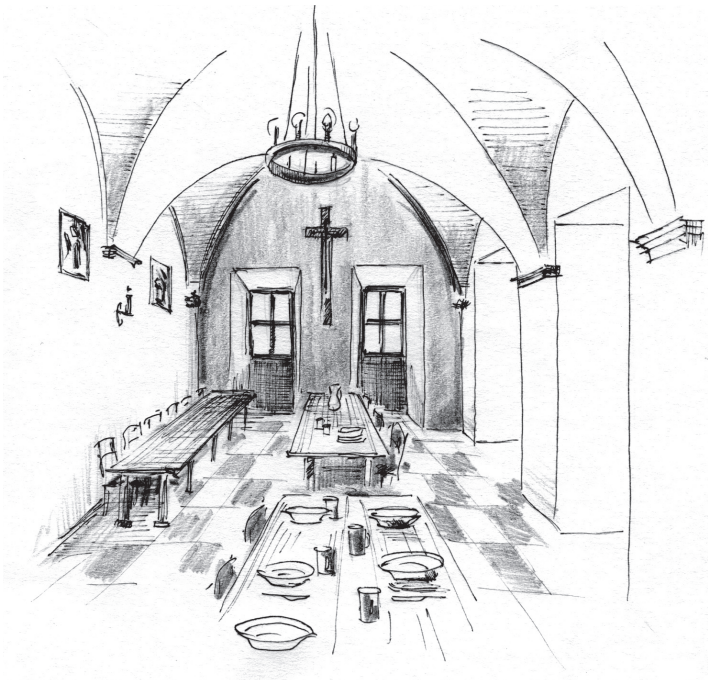

Zakonnicy i siostry zakonne składają śluby po to, aby całkowicie poświęcić się Bogu i Kościołowi. Służą Bogu całym życiem, a w mo-

dlitwie wypraszają Kościołowi potrzebne łaski, aby mógł przybliżać Boga innym ludziom. Są znakiem królestwa Bożego dla świata oraz wielkim skarbem Kościoła, dlatego należy modlić się, aby Pan Bóg udzielał wielu powołań zakonnych. Modlitwą trzeba również otoczyć samych powołanych, żeby mieli odwagę przyjąć i realizować swoje powołanie. Osoby świeckie mogą wspierać zakony finansowo oraz materialnie, przekazując potrzebną żywność i inne środki do życia.

⇨ *Dlaczego w Kościele istnieją zgromadzenia zakonne?*

W Kościele istnieją zgromadzenia zakonne, aby powołane do tego przez Boga osoby, naśladując Chrystusa, żyły we wspólnocie, wypełniając rady ewangeliczne.

1. *Zastanów się i napisz, co jest największą wartością zgromadzeń zakonnych. Spróbuj wykonać reklamę dowolnie wybranego przez siebie zgromadzenia zakonnego.*
2. *Ułóż modlitwę, w której poprosisz Boga, aby obdarzył Kościół nowymi powołaniami zakonnymi.*

26. Dzień w zakonie

Plan dnia Klarysek od Wieczystej Adoracji – zgromadzenia, w którym odbywa się Wieczysta Adoracja – nieustanna adoracja Najświętszego Sakramentu.

W ciągu dnia każda siostra ma przywilej odprawienia godzinnej adoracji.

Każdy dzień ma określony porządek. Pobudka jest o godz. 5.05, o godz. 5.40 rozpoczynają się modlitwy w chórze zakonnym – rozmyślanie i Jutrznia. O godz. 7.00 siostry uczestniczą w Eucharystii. Godzinę później zasiadają do wspólnego stołu, by zjeść śniadanie, później czas na sprzątanie. O godz. 9.00 rozpoczyna się tzw. lekcja, czyli czas wspólnego słuchania konferencji ascetycznych lub czytanie lektury duchowej czy też dokumentów Kościoła. Przed godz. 10.00 każda z sióstr udaje się do swojej pracy, są to zajęcia w kuchni, prace w pralni, w ogrodzie, haft, szycie, porządki lub – w przypadku siostry zewnętrznej – wyjście na zakupy. O godz. 11.25 siostry zbierają się na Godzinę Czytań. W południe jest obiad, a w godz. 13.10–14.00 rekreacja, czyli czas swobodnych rozmów połączonych z pracą manualną. Od godz. 14.00 do 15.00 trwa „wielkie milczenie" na uczczenie konania Jezusa. W tym czasie wykonuje się ciche prace. O godz. 15.00 siostry mają pół godziny na indywidualne czytanie duchowe. Od godz. 16.00 przez następną godzinę każda z sióstr powraca do swoich obowiązków. O godz. 17.00 są Nieszpory, później modlitwa różańcowa, a o godz. 18.00 kolacja, w godz. 19.00–20.00 – rekreacja. Przez cały ten czas trwa nieustannie adoracja Najświętszego Sakramentu. Siostry zmieniają się co godzinę według ustalonego porządku, przerywając swoją pracę. Po rekreacji o godz. 20.00 siostry zbierają się na obediencję, w czasie której wielebna matka podaje intencje modlitw na następny dzień, potem udają się na ostatnią modlitwę dnia – Kompletę. O godz. 21.00 siostry idą na spoczynek, a jedna z nich rozpoczyna nocną adorację Najświętszego Sakramentu. W nocy siostry zmieniają się na adoracji co dwie godziny. (według www.niedziela.pl)

1. *Wpisując godziny różnych zajęć, porównaj swój dzień z dniem siostry zakonnej.*

Dzień w zgromadzeniu zakonnym	Mój dzień

Jakie dostrzegłeś różnice? Czym są one spowodowane?

2. *Benedyktyni żyją według hasła „Ora et labora" (Módl się i pracuj).*

Zastanów się, ile czasu poświęcasz na swoją modlitwę, a ile na pracę.

W jaki sposób modlisz się i wypełniasz swoje obowiązki?

3. *Zakonnicy i siostry zakonne starają się wszystko czynić dla większej chwały Bożej. Czy w ten sam sposób mogą również postępować osoby świeckie, a może wręcz powinny? Zastanów się nad tym pytaniem i uzasadnij swoją odpowiedź.*

.....

.....

.....

.....

27. Działalność zgromadzeń zakonnych

Posługując się stroną http://www.diecezja.opole.pl (zakładka „O diecezji") dowiedz się, jakie zgromadzenia zakonne męskie i żeńskie istnieją na terenie diecezji opolskiej. Odszukaj ich strony internetowe.

Podaj przykłady zakonów męskich i żeńskich:

- **prowadzące działalność misyjną,**
- **wychowujące dzieci i młodzież,**
- **opiekujące się chorymi,**
- **kontemplacyjne.**

Wyjaśnij, jakie znaczenie mają skróty zapisywane po imieniu siostry zakonnej lub zakonnika, np. CSSE. W jaki sposób są one tworzone?

28. Misje i misjonarze

Pan Jezus przed swoim wniebowstąpieniem polecił wszystkim Apostołom: **„Idźcie i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego. Uczcie je zachowywać wszystko, co wam przekazałem."** *(Mt 28, 19–20)*

Episkopat Polski – wszyscy biskupi w Polsce.

Poprzez te słowa Chrystus wyraził wolę, by Jego Ewangelia była głoszona wszystkim narodom, a ludzie żyjąc według Jego nauczania, mogli osiągnąć zbawienie. To zadanie niesienia Chrystusa ludziom, którzy jeszcze Go nie znają, aby mogli żyć w Kościele i dostąpić zbawienia, nazywa się misjami. Działalność misyjna nie jest dla Kościoła zajęciem dodatkowym, ale podstawowym. Kościół przekazuje wszystkim narodom miłość i światło, których sam doświadczył od Boga. Ludzi, wypełniających zadanie misyjne Kościoła i realizujących to zadanie nazywa się misjonarzami.

Misjonarzami mogą być osoby należące do męskich i żeńskich zgromadzeń zakonnych, księża diecezjalni, którzy uzyskali zgodę swojego biskupa, a także osoby świeckie.

Zdjęcia: misjonarka s. Dolores

Misjonarzem zakonnym zostaje się po ukończeniu kilkuletnich studiów uwarunkowanych formacją danego zgromadzenia. Misjonarz świecki może rozpocząć swoją działalność zazwyczaj po pierwszym roku przygotowań w odpowiednich ośrodkach szkolenia misyjnego. Przyszli misjonarze uczą się przede wszystkim języka narodu, do którego mają się udać. Poznają jego

kulturę i zwyczaje, aby móc w przyszłości nawiązać właściwe relacje z osobami, wśród których zamieszkają i z którymi będą dzielić codzienne życie.

Według danych Komisji Episkopatu Polski ds Misji z 1.10.2015 r. na misjach posługuje 2040 polskich misjonarzy i misjonarek w 97 krajach na wszystkich kontynentach.

Misjonarze z głoszeniem Ewangelii starają się łączyć zwyczajne codzienne życie. Udzielając potrzebnej pomocy dzielą się miłością z ludźmi, do których zostali posłani. Czynią to w imię miłości do Chrystusa, który powiedział: **„Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili”.** *(Mt 25, 40)*

Misjonarze starają się więc pozyskać środki na budowę studni, aby miejscowi ludzie mogli pić czystą wodę. Sprowadzają żywność. Budują szkoły, przedszkola i szpitale. Pracują wśród tubylców jako pielęgniarki i lekarze. Uczą uprawy nowych warzyw. W ten sposób przekazują Ewangelię Chrystusa nie tylko głoszonym słowem, ale przede wszystkim wypełnianymi uczynkami.

Tereny misyjne, na których pracują misjonarze, są bardzo rozległe. Często nie ma na nich dobrych dróg, dlatego do odległych wiosek muszą dojechać terenowym samochodem, dopłynąć łodzią lub dotrzeć, idąc pieszo kilka dni górskimi szlakami. Spotykają się często z grożącym im niebezpieczeństwem. Wielu misjonarzy oddało swoje życie za Chrystusa.

Wszyscy misjonarze potrzebują stałej łączności i wsparcia od wspólnot, które posłały ich na misje. Dodaje im to siły i umacnia w prowadzonej działalności. Misjonarzom jest potrzebne zarówno wsparcie materialne, jak i modlitewne. Każdy chrześcijanin jest odpowiedzialny za misyjną działalność Kościoła. Wszyscy bierzemy udział w Tygodniu Misyjnym, który rozpoczyna się niedzielą misyjną w przedostatnią niedzielę października. Jego celem jest uwrażliwienie wiernych na działalność misyjną Kościoła.

Dzieci mogą wspierać misje w ramach Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci, uwrażliwiając wszystkich na potrzeby rówieśników z krajów misyjnych. Mogą czynić to:

DUCHOWO

- modlitwą,
- ofiarowując trudności i przeżywane cierpienia w intencji misji,

MATERIALNIE

- zbierając i składając ofiary pieniężne, np. akcja kolędnicy misyjni, ofiara z okazji I Komunii św.

Panie Jezu, pragnę zostać pomocnikiem misjonarzy i nieść pomoc duchową i materialną dzieciom z krajów misyjnych: dzieciom, które Cię nie znają, dzieciom bezdomnym i opuszczonym, dzieciom cierpiącym głód i pozbawionym wszelkiej opieki lekarskiej. Ofiaruję ci za nie codzienną modlitwę, pracę, naukę i dobre uczynki, a także ofiarę z drobnych wyrzeczeń na chleb dla głodnych, lekarstwa dla chorych, naukę i katechezę dla wszystkich, na wielką radość zjednoczenia z Tobą, Panie Jezu. Amen.

⇨ *Na czym polega działalność misyjna Kościoła?*

Działalność misyjna kościoła polega na głoszeniu Ewangelii słowem i czynem, a poprzez to na budowaniu Kościoła wśród ludzi, którzy jeszcze nie znają Chrystusa.

1. *Postaraj się pamiętać w swoich codziennych modlitwach o misjonarzach.*
2. *Napisz kiedy w tym roku jest obchodzony w Kościele Tydzień Misyjny?*
3. *Posługując się słowami wiążącymi się z katechezą, ułóż krzyżówkę, której rozwiązaniem będzie wyraz MISJONARZ.*
4. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": 1 Kor 9, 16.*

29. Różaniec misyjny

Dzięki modlitwie różańcowej, która jest streszczeniem Ewangelii, historia i nauka Pana Jezusa może być w bardzo przystępny sposób głoszona na całym świecie.

Sługa Boża Paulina Jaricot (1799–1862) założyła Dzieło Rozkrzewiania Wiary. Chciała, aby modlitwa różańcowa wspierała misjonarzy z całego świata. W 1826 r. zorganizowała pierwsze piętnastoosobowe grupy modlitewne. Każda z osób zobowiązała się, że codziennie będzie rozważała i odmawiała jedną tajemnicę różańca. W ten sposób powstał Żywy Różaniec, który łączył i nadal łączy w modlitwie różnych ludzi na całym świecie. Paulina uważała, że: „Piętnaście węgli: jeden płonie, trzy lub cztery tlą się zaledwie, pozostałe są zimne – ale zbierzcie je razem, a wybuchną ogniem! Oto właściwy charakter Żywego Różańca". Papież Grzegorz XVI udzielił oficjalnej aprobaty dla Żywego Różańca. Obecnie róże różańcowe składają się z dwudziestoosobowych grup, ponieważ do modlitwy różańcowej papież św. Jan Paweł II dodał tajemnice światła.

Ks. abp Fulton J. Sheen, dyrektor Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary w USA (1950–1966) przypomniał na nowo misyjne korzenie Żywego Różańca. Przyczynił się do powstania różańca misyjnego, w którym każda dziesiątka jest w innym kolorze i symbolizuje jeden z kontynentów. Dzięki temu modlącym się osobom łatwiej pamiętać o intencjach Kościoła na całym świecie.

1. *Podpisz kontynenty i pokoloruj je zgodnie z kolorami różańca misyjnego.*

Kolor zielony – za Afrykę (zieleń afrykańskich lasów)
Kolor czerwony – za Amerykę (kolor skóry Indian)
Kolor biały – za Europę i za Ojca Świętego (kolor skóry Europejczyków)
Kolor niebieski – za Australię i Oceanię (wody Oceanu Spokojnego)
Kolor żółty – za Azję (kolor skóry mieszkańców Azji)

2. *Pokoloruj i opisz poszczególne dziesiątki różańca misyjnego.*

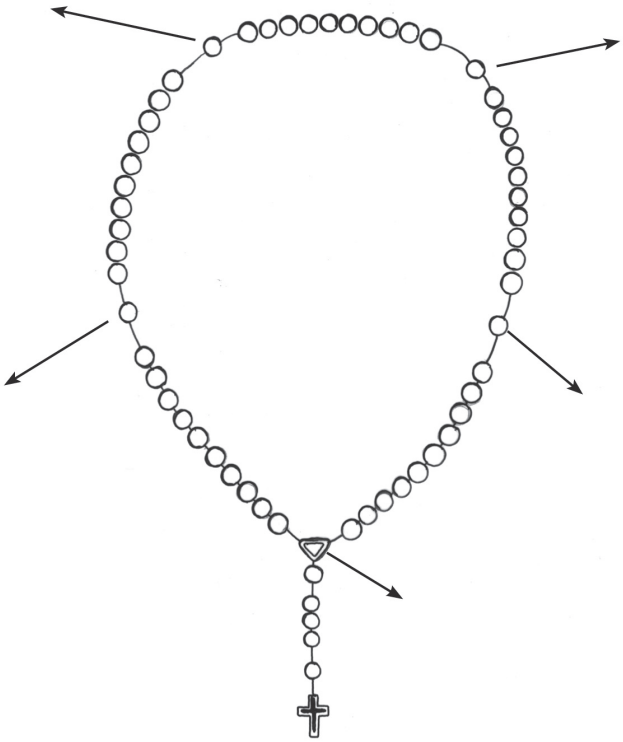

3. *Posługując się stroną http://kosciol.wiara.pl (żywy różaniec misyjny), wstaw brakujące słowa w modlitwy za ludzi mieszkających na poszczególnych kontynentach:*

Dziewico z Guadalupe, Matko obu ..... wstaw się u Pana, by napełnił głodem świętości cały Lud Boży i wzbudził liczne ..... . Matko Pięknej Miłości, strzeż ..... , by żyły w zgodzie, i błogosław wychowaniu dzieci i młodzieży.

Panie, wybrałeś sobie spośród narodów Azji wielu ludzi gotowych dla Ciebie na wszystko. Spraw, aby ..... ich życia wskazywało drogę ku Tobie. Niech Azja szuka Cię ..... i podąża za Twoim głosem. Niech ewangeliczne ziarno zapadnie głęboko w świadomość tych ludów i niech przyniesie obfity ..... .

Boże, spojrzyj z miłością na ..... Kościoły Afryki i spraw, aby coraz jaśniej widziały, że jesteś jedyną Drogą i ..... . Niech dzielą się tym przekonaniem ze swoimi braćmi i siostrami, którzy Cię jeszcze ..... spotkali.

Maryjo, dziękujemy Ci za ..... , którą obdarzasz swych synów i córki w Papui Nowej Gwinei, dziękujemy za macierzyńską troskę o głosicieli Ewangelii Twego Syna w tym kraju. Zanosimy do Ciebie błagania o nowe ..... do kapłaństwa i życia zakonnego. Proś Pana ..... , by posłał robotników do winnicy swojej.

Królowo Apostołów, Matko Jezusa Chrystusa, byłaś z Nim u ..... Jego życia i Jego misji. Przygarnij do siebie narody Europy. Ojcze, spraw, by rodziny i społeczeństwa ..... do swych chrześcijańskich korzeni. Niech Kościół stanie się na nowo ..... licznych powołań misyjnych.

?

30. Patron „naszych trudnych czasów”

1. *Wymień mass media, z których korzystasz starając się zdobyć informacje.*

.....

2. *Przeczytaj życiorys św. Maksymiliana. Podkreśl w tekście, czego oczekiwał od kandydatów, którzy chcieli się do niego przyłączyć. Jak myślisz dlaczego?*

Św. Maksymilian urodził się jako Rajmund Kolbe 8 stycznia 1894 r. w Zduńskiej Woli koło Łodzi. Rodzice przekazali mu głęboką wiarę i szczególne umiłowanie Matki Bożej. Jako młody chłopiec prosił Maryję, aby wskazała mu, kim ma zostać w przyszłości. Opowiadał kiedyś mamie, że w parafialnym kościele ujrzał Matkę Bożą trzymającą dwie korony. Maryja zapytała się go, czy chce je otrzymać. „Biała miała oznaczać, że wytrwam w czystości, czerwona – że będę męczennikiem. Odpowiedziałem, że chcę. Wówczas Matka Boża mile na mnie spojrzała i zniknęła”. Rajmund za pozwoleniem rodziców w 1907 r. rozpoczął naukę w seminarium franciszkanów we Lwowie. Wyróżniał się w nauce, szczególnie lubił matematykę i fizykę. Po trzech latach poprosił o przyjęcie do zakonu. Przy obłóczynach otrzymał zakonne imię Maksymilian. Kontynuował naukę w Krakowie oraz studia filozoficzne i teologiczne w Rzymie. W tym czasie założył również Rycerstwo Niepokalanej, którego celem była walka o nawrócenie ludzi żyjących z dala od Kościoła. Rycerze Matki Bożej mieli się całkowicie oddawać służbie Maryi Niepokalanej i codziennie powierzać Jej wstawiennictwu losy grzeszników. Maksymilian poświęcił się temu programowi aż do śmierci. Święcenia kapłańskie otrzymał w Rzymie po ukończeniu doktoratu w 1918 r. W następnym roku powrócił do kraju. Po pokonaniu problemów zdrowotnych, założył czasopismo „Rycerz Niepokalanej”, którego nakład w ciągu pięciu lat (1922–1927) wzrósł z 5000 do 70 000 egzemplarzy. W 1927 r. otrzymał ziemię w okolicach Warszawy, aby dalej rozwijać działalność. Wkrótce powstał tam, powierzony wstawiennictwu Maryi, Niepokalanów.

Kiedy dzieło w Niepokalanowie rozwinęło się, za zezwoleniem generała zakonu, o. Kolbe, w towarzystwie czterech braci zakonnych udał się do Japonii, aby również tam szerzyć swoją misję (1930 r.). Od początku z powodzeniem zaczął wydawać japońskie numery „Rycerza Niepokalanej”, a w ciągu sześciu

lat założył również i rozbudował japoński Niepokalanów (Mugenzai no Sono – Ogród Niepokalanej). Działo się to w okolicach Nagasaki.

W 1936 r. o. Kolbe powrócił do kraju. W Niepokalanowie osobiście przyjmował zgłaszających się kandydatów. Było ich rocznie ok. 1800, pozostać jednak mogło jedynie około 100. O. Kolbe stawiał im bardzo wysokie wymagania. Najważniejsze dla niego było pragnienie świętości.

W roku 1939 *Rycerz Niepokalanej* osiągnął nakład 750 tys. egzemplarzy. Ukazywały się również: „Mały Dziennik”, „Informator Rycerstwa Niepokalanej”, „Biuletyn Misyjny”, „Echo Niepokalanowa”, „Kalendarz Niepokalanej”; a dla dzieci: „Rycerzyk Niepokalanej” i „Mały Rycerzyk Niepokalanej”. Od roku 1938 Niepokalanów miał własną radiostację, której sygnałem była melodia do pieśni *Po górach, dolinach*.

19 września 1939 r., gestapo aresztowało mieszkańców Niepokalanowa. W uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP (8 grudnia) wszyscy zostali zwolnieni. O. Kolbe natychmiast wrócił do Niepokalanowa i na nowo poświęcił się swojej misji. Nie mógł jednak wydawać żadnych pism, dlatego zorganizował nieustanną adorację Najświętszego Sakramentu i otworzył warsztaty dla ludności: kuźnię, blacharnię, dział naprawy rowerów itp. 17 lutego 1941 r. gestapo ponownie aresztowało o. Kolbego. Najpierw przewieziono go do Warszawy, gdzie strażnik na widok zakonnika zapytał się, czy wierzy w Chrystusa. Kiedy o. Kolbe odpowiedział „wierzę”, został uderzony w policzek. Powtórzyło się to wiele razy. Później, 28 maja 1941 r. wywieziono o. Maksymiliana do Oświęcimia. Otrzymał pasiak z numerem 16670. W obozie znosił heroicznie wszystkie cierpienia, składając współwięźniom świadectwo wielkiej wiary. Dzielił się z innymi swoją głodową porcją jedzenia, pocieszał ich i zachęcał, aby oddali się w opiekę Niepokalanej. Pod koniec lipca 1941 roku z bloku, w którym był o. Kolbe, uciekł jeden z więźniów. Zwołano wtedy wszystkich pozostałych na plac apelowy i wybrano dziesięciu, skazując ich na śmierć głodową. Wśród nich był Franciszek Gajowniczek – mąż i ojciec. Z szeregu wystąpił o. Kolbe i poprosił, aby to jego skazano na śmierć w miejsce Gajowniczka.

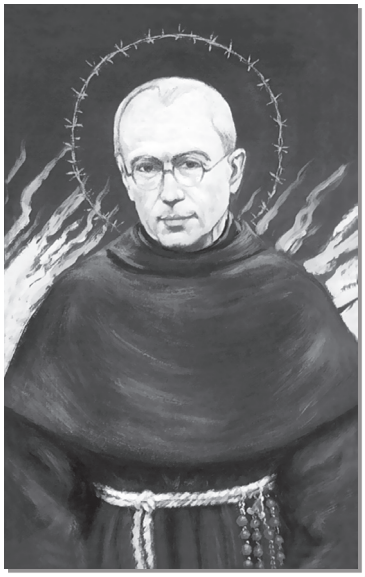

Na pytanie kim jest, odpowiedział, że jest katolickim kapłanem. O. Kolbe umarł w wigilię uroczystości Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny – 14 sierpnia 1941 r. Dzięki jego ofierze Franciszek Gajowniczek mógł powrócić do rodziny i zmarł dopiero w 1995 r., w wieku 94 lat.

17 października 1971 r. papież Paweł VI beatyfikował o. Maksymiliana. Zaś Jan Paweł II kanonizował go 10 października 1982 r., wskazując jako patrona „naszych trudnych czasów”. *Według* **http://brewiarz.pl**

3. *Uzupełnij tabelę.*

Świadectwo wiary św. Maksymiliana	
Głoszone słowem	Głoszone czynem

4. *Wymyśl tytuły 3 interesujących artykułów poświęconych wierze, które mogłyby się ukazać w szkolnej gazetce. Uzasadnij swój wybór.*

.....

.....

.....

5. *Odszukaj i wpisz częstotliwość diecezjalnego radia DOXA. Zapoznaj się z jego programem. Wpisz tytuł audycji, która cię zainteresowała.*

.....

.....

IV

Żyć łaską Bożą

31. Świętość

Prorok Izajasz przedstawia Boga w następujący sposób:

(…) ujrzałem Pana siedzącego na wysokim i wyniosłym tronie, a tren Jego szaty wypełniał świątynię. Serafiny stały ponad Nim (…) I wołał jeden do drugiego:

„Święty, Święty, Święty jest Pan Zastępów.

Cała ziemia pełna jest Jego chwały". *(Iz 6, 1-3)*

Świętość jest istotą Pana Boga, która oznacza Jego odmienność, chwałę, majestat, potęgę, wielkość i doskonałość. To ona sprawia, że Bóg zupełnie wykracza poza ludzką umiejętność poznania oraz odróżnia Go od wszelkich stworzeń. Bóg jest wyjątkowy i inny od wszelkich naszych wyobrażeń.

Serafiny – jedno z biblijnych określeń aniołów.

Świętość z j. hebr. *qodesz* – oddzielony.

Bóg jest Miłością, a Jego istotą jest świętość.

Świętość wskazuje również na wzniosłość Boga:

Tak bowiem mówi Wysoki i Wzniosły, którego stolica jest wieczna, a imię „Święty": Zamieszkuję miejsce wzniesione i święte, lecz jestem z człowiekiem skruszonym i pokornym, aby ożywić ducha pokornych i tchnąć życie w serca skruszone. *(Iz 57, 15)*

To, że Pan Bóg jest wzniosły, nie oznacza jednak, że jest odległy i daleki. Wprost przeciwnie; Bóg cały czas jest bardzo blisko każdego człowieka. Uświęca go, czyli obdarza łaską – wspiera w podążaniu drogą prowadzącą do świętości. Poprzez teksty umieszczone w Starym i w Nowym Testamencie wielokrotnie zaprasza i zobowiązuje człowieka, aby również i on świadomie starał się być świętym.

Bądźcie więc świętymi, bo Ja jestem święty! *(Kpł 11, 45)*

Starajcie się o pokój ze wszystkimi i o uświęcenie, bez którego nikt nie zobaczy Pana. *(Hbr 12, 14)*

Pan Bóg pragnie udziału ludzi w swojej świętości. Jako Stwórca obdarza każdego człowieka życiem i chce, aby również jego umiłowane dzieci były podobne do Niego. Świętość Boga jest dla ludzi źródłem, z którego powinni czerpać, swoją świętość.

Dla człowieka świętość jest:
– Bożą łaską, którą należy przyjąć,
– zadaniem, które należy wypełnić.

Beatyfikowany – ogłoszony świętym, oznacza pierwszy stopień w procesie kanonizacyjnym. Kult osoby beatyfikowanej – błogosławionej obowiązuje na terenie części Kościoła (ma zasięg lokalny).

Kanonizowany – ogłoszony świętym, oznacza drugi stopień w procesie kanonizacyjnym. Kult osoby kanonizowanej – świętej obowiązuje w całym Kościele (ma zasięg światowy).

Pan Bóg w swojej wszechmocy dał ludziom wyjątkowy dar wolnej woli. Dzięki niemu człowiek mógł świadomie odrzucać zło i wybierać dobro. Ludzie jednak nie potrafili dochować wierności Bogu i stali się Mu nieposłuszni. Ulegając namowom szatana, popełnili grzech pierworodny. Odrzucili Bożą przyjaźń, wybrali zło i utracili świętość. Jednym ze skutków grzechu pierworodnego stało się osłabienie wolnej woli. Ludzie, choć wiedzą, co jest dobre a co złe, to świadomie, odrzucając dobro, grzeszą. Ten stan bardzo zasmucił Boga, który zapowiedział, że pośle na świat swojego Syna – Zbawiciela, który na nowo pojedna ludzi z Bogiem. Podczas publicznej działalności Jezus Chrystus nauczając ludzi, wskazał im, jak należy postępować, aby żyć w przyjaźni z Bogiem. Umierając na krzyżu dokonał dzieła odkupienia. Ofiarując się za wszystkich grzeszników, na nowo pojednał ludzi z Bogiem. Jezus stał się dla ludzi źródłem świętości. Powołał do istnienia święty Kościół, aby wszyscy wierzący przystępując do sakramentów mogli, czerpiąc ze źródła łaski Bożej, uświęcać się. Świętość jest jedną z cech wspólnoty Kościoła, nie ze względu na należących do niego grzeszników, ale ze względu na uświęcającą ją obecność Boga.

Celem Kościoła jest prowadzenie wszystkich wiernych do zbawienia poprzez budowanie świętości.

GRZECH NAWRÓCENIE ŁASKA ŚWIĘTOŚĆ

Od samego początku Kościoła wiele osób starało się każdego dnia żyć w przyjaźni z Bogiem, oddając Mu z wiarą cześć i okazując miłość bliźnim. Nazywamy ich świętymi, a ich życie jest dla nas przykładem do naśladowania. Jednym z nich jest bł. Piotr Jerzy Frassati (1901–1925). Przeżywał radości i problemy młodego człowieka. Studiował, doświadczał niezrozumienia rodziców, spędzał czas na górskich wspinaczkach, był zakochany i zawsze miał czas na pomoc biednym. Czynił to z miłości do Chrystusa. „Chrystus odwiedza mnie

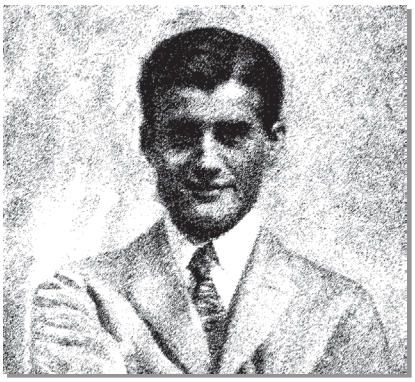

w Komunii Świętej każdego dnia. Ja mu się odwdzięczam w skromny sposób, odwiedzając Jego biednych". Razem z przyjaciółmi, którzy tak jak on żyli wiarą i modlitwą, założył „Towarzystwo Ciemnych Typów". Ich motto brzmiało : *„mało nas, ale dobrych jak makaron"*. Uczynił to, ponieważ uważał, że podstawą przekazywania wiary jest radość. Po wyjeździe ukochanej siostry, który był dla niego bolesnym doświadczeniem, napisał: „Pytasz, czy jestem wesół, a jakże mógłbym nim nie być, póki wiara daje mi siły. Zawsze wesół! Smutek powinien być wymazany z dusz katolików! Cierpienie nie jest smutkiem! Smutek to najgorsza choroba". Piotr zachorował na grypę, która spowodowała jego śmierć w wieku 24 lat. Na pogrzeb przyszły tysiące ubogich. Rodzina ich nie znała, ale oni znali Piotra.

„Aby zostać świętym, wystarczy mało teorii, ale trzeba dużo praktyki." *św. Franciszek Salezy*

Świętość nie jest przywilejem ani luksusem dla wyjątkowych ludzi. To powołanie i zadanie każdego katolika. Jej podstawą jest przyjęty sakrament chrztu świętego i sama przynależność do Kościoła. Rodzi się ze świadomej decyzji odrzucenia grzechu i przyjęcia Bożej łaski.

Czasami wydaje się, że świętość jest niemożliwa do osiągnięcia. Tak, jakbyśmy stali przed zamkniętymi drzwiami i nie słyszeli pukania, Chrystusa. Tymczasem wystarczy nacisnąć klamkę, która jest po stronie człowieka i pozwolić działać Panu Bogu w naszym życiu. On nas doprowadzi do świętości, która jest prawdziwym szczęściem człowieka.

„Świętość jest drogą w obecności Boga, którą muszę przejść ja; nikt inny nie może tego zrobić w moim imieniu." *Papież Franciszek*

Żyjesz tylko raz, bądź święty!

⇨ *Czym jest świętość?*
Świętość to zanurzenie każdego z nas w Bogu, który jest święty.

1. *Napisz, jak rozumiesz wezwanie papieża św. Jana Pawła II: „Nie lękajcie się być świętymi. Pozwólcie się przekształcać Chrystusowi, byście z kolei wy mogli przekształcać świat”.*

2. *Podaj przykłady, jak postępuje święty człowiek, który: poznaje Boga i przyjaźni się z Nim, jest dobry dla bliźnich, rozwija się i dba o siebie.*

3. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym”: Ef 1, 4*

32. Łaska darem Boga

Od samego początku Pan Bóg z wielką hojnością obdarował człowieka. Dając mu ciało i nieśmiertelną duszę, stworzył go na swój obraz i podobieństwo. Pan Bóg dał również człowiekowi wszystko, co było mu potrzebne do dobrego i szczęśliwego życia. Najwspanialszym darem, który człowiek otrzymał od Boga, była łaska uświęcająca, czyli Boża przyjaźń i udział w życiu samego Stwórcy. Ludzie jednak okazali Bogu nieposłuszeństwo. Bardziej zaufali szatanowi i popełnili grzech pierworodny. Utracili w ten sposób łaskę uświęcającą. Zaczęli bać się Pana Boga i ukrywać się przed Nim.

Gdy zaś mężczyzna i jego żona usłyszeli kroki Pana Boga przechadzającego się po ogrodzie, w porze kiedy był powiew wiatru, skryli się przed Panem Bogiem wśród drzew ogrodu. Pan Bóg zawołał na mężczyznę i zapytał go: „Gdzie jesteś?”. *(Rdz 3, 8-9)*

Pierwsi rodzice już nie mogli przebywać razem z Bogiem w raju. Musieli odejść, ponieważ sami wybrali życie bez Boga. Wcześniej jednak Bóg zapowiedział przyjście na świat Zbawiciela, który na nowo pojedna ludzi z Bogiem i wysłuży dla nich utraconą łaskę uświęcającą. Dokonała tego ofiara krzyżowa Pana Jezusa, którą Zbawiciel złożył za każdego człowieka. To Jego przebity bok stał się źródłem łaski, na którą nikt z nas nie może sobie zasłużyć, ani zapracować.

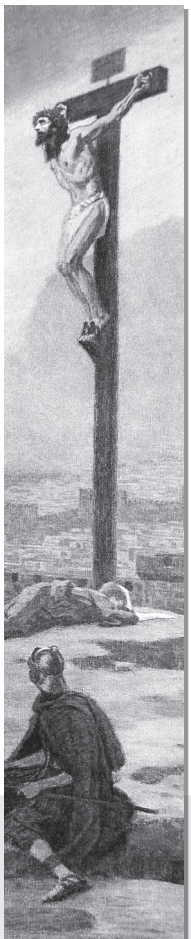

Łaska Boża jest darem wysłużonym przez ofiarę krzyżową Chrystusa.
Łaska Boża jest darem darmo danym człowiekowi.

Ludzie nadal popełniają grzechy, które odsuwają ich od Boga i powodują utratę wysłużonej przez Chrystusa łaski uświęcającej. Pan Bóg w swojej miłości pragnie całkowicie zniszczyć grzech, ale jednocześnie ocalić popełniającego go człowieka. Bóg zbawia grzesznika usprawiedliwiając go. Człowiek nie może sam siebie zbawić, odpuszczając sobie samemu popełnione przez siebie grzechy.

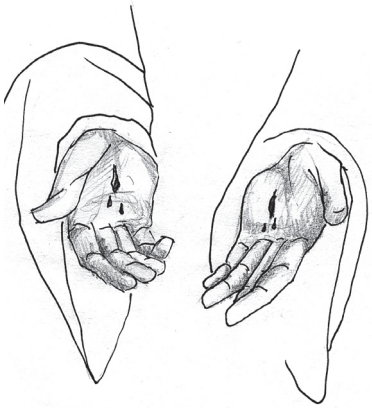

Do zbawienia jest koniecznie potrzebna Boża pomoc, czyli łaska Boża. Jest to pełne miłości działanie Boga w człowieku – wypełnienie go dobrocią dającą pomoc i siłę. Dzięki łasce człowiek może w codziennym życiu wypełniać Bożą wolę.

Pan Bóg cały czas obdarza wszystkich ludzi darami naturalnymi (przyrodzonymi), potrzebnymi w ziemskim życiu. Są to dary bezpośrednio związane z ludzką naturą – jego ciałem i duszą. Ciało człowieka jest obdarzone zdrowiem, pokarmem, a dusza zdolnościami, pamięcią.

Łaska Boża jest darem, szczególnie związanym z życiem wiecznym. Otrzymują ją ludzie, którzy się na nią otworzą. To dar:

- niewidzialny – nie można w żaden sposób dostrzec, w jaki sposób dusza ludzka go otrzymuje,
- niezasłużony – nie można sobie na niego w żaden sposób zasłużyć,
- nadprzyrodzony – nie pochodzi z tego świata.

Pan Bóg obdarza ludzi dwoma rodzajami łaski: łaską uczynkową i łaską uświęcającą.

ŁASKA UCZYNKOWA to pomoc Boża do wypełniania dobrych uczynków, które są potrzebne do zbawienia. Pan Bóg oświeca rozum człowieka, aby mógł poznać, co jest dobre, a co złe, i umacnia wolną wolę człowieka, aby czynił dobro i unikał zła. Dzięki łasce uczynkowej Bóg umacnia ludzi w nawracaniu się z grzechów, zwyciężaniu pokus oraz wytrwaniu w dobrym aż do końca życia.

ŁASKA UŚWIĘCAJĄCA daje ludziom świętość, czyli życie w jedności z Bogiem. Dzięki niej człowiek staje się umiłowanym dzieckiem Bożym. Pierwszy raz otrzymuje ją przyjmując chrzest święty. Człowiek traci łaskę uświęcającą tylko w sytuacji, gdy popełnia grzech ciężki. Odzyskuje ją na nowo, gdy godnie przystępuje do sakramentu pokuty. W nadzwyczajnych przypadkach zagrożenia życia łaskę uświęcającą przywraca również żal doskonały uczyniony z miłości do

Boga. Pan Jezus wyjaśnił swoim uczniom działanie łaski uświęcającej poprzez przypowieść o winnym krzewie.

Ja jestem krzewem winnym, wy — latoroślami. Kto trwa we Mnie, a Ja w nim, ten przynosi owoc obfity, ponieważ beze Mnie nic nie możecie uczynić. Ten, kto we Mnie nie trwa, zostanie wyrzucony jak winna latorośl i uschnie. I zbiera się ją, i wrzuca do ognia, i płonie. *(J 15, 5-6)*

Jest to obraz przyjaźni łączącej człowieka z Panem Jezusem. Pan Jezus jest podstawą – winnym krzewem, a człowiek latoroślą – gałązką wszczepioną w krzew, która dzięki temu przynosi owoce. Poprzez zjednoczenie z Chrystusem człowiek czerpie z Niego życiodajne soki, które oznaczają łaskę uświęcającą – życie Boże w nas. Człowiek zgadza się, aby Bóg całkowicie przenikał go. Najważniejszą cechą tego zjednoczenia jest trwanie w jedności z Chrystusem, które oznacza wierność człowieka pomimo doświadczanych trudności. Dzięki temu człowiek może przynosić dobre owoce, czyli miłość okazywaną Bogu i bliźnim. Towarzyszy temu codzienny wysiłek. Jeżeli będziemy starali się żyć w jedności z Chrystusem, wtedy On będzie mógł działać w naszym życiu, przemieniać je, napełniać radością, szczęściem i pokojem, czynić pięknym i świętym. Przynoszenie owocu bez przynależności do krzewu – Chrystusa – jest niemożliwe: **Beze Mnie nic nie możecie uczynić.** *(J 15, 5)* Współczesnemu człowiekowi czasami trudno w to uwierzyć, ale życie bez Boga nigdy nie przyniesie dobrych owoców. Bóg pragnie obdarować swoją łaską każdego człowieka, jednak nikogo nie zmusza do przyjęcia jej. Człowiek w swojej wolności może nie przyjąć daru składanego mu przez Boga.

Ze wszystkich darów Bożych, Jego łaska jest darem najważniejszym i najcenniejszym. Codziennie w modlitwie należy prosić Boga o Jego łaskę, szanować ją i unikać grzechu, który prowadzi do utracenia łaski Bożej. Powinniśmy nieustannie przez dobre uczynki, modlitwę oraz częste i godne przyjmowanie sakramentów świętych pomnażać i umacniać w sobie łaskę uświęcającą.

Szczególnym źródłem łaski Bożej są sakramenty.

„Wszystko jest łaską”. *św. Teresa z Lisieux*

⇨ *Co to jest łaska Boża?*

Łaska Boża jest to nadprzyrodzony dar, który Bóg daje człowiekowi ze względu na zasługi Pana Jezusa, aby go zbawić.

⇨ *W czym pomaga człowiekowi łaska uczynkowa?*

Łaska uczynkowa pomaga człowiekowi czynić dobro.

⇨ *Co czyni łaska uświęcająca?*

Łaska uświęcająca podnosi człowieka do godności dziecka Bożego. Oczyszcza jego duszę z grzechu, uświęca ją i czyni piękną.

1. *Odpowiedz na pytania: Jaka więź łączy mnie dziś z Jezusem? Skąd czerpię życiodajne soki w moim codziennym działaniu? Jakie owoce przynosi moje życie?*

2. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": 1 Kor 4, 7.*

33. Sakramenty

W życiu spotykamy wiele wymownych gestów i znaków, które rozumiemy bez zbędnych słów. Piękne góry lub wschód słońca może być symbolem wspaniałości całego stworzenia. Serdeczny uśmiech i uścisk dłoni są znakiem życzliwości. Dzięki nim wiemy, co czuje drugi człowiek.

W historii zbawienia Pan Bóg też starał się dotrzeć do ludzi różnymi drogami. Zawierał z nimi przymierze, prowadził ich, posyłał do nich swoich proroków. **Wielokrotnie i na różne sposoby przemawiał niegdyś Bóg do ojców przez proroków, a w tych ostatecznych dniach przemówił do nas przez Syna.** *(Hbr 1, 1-2)* W Jezusie niewidzialny Bóg stał się nam bliski, dostępny i widzialny. W Nim dokonało się zbawienie i odkupienie z grzechów wszystkich ludzi. Chrystus również na nowo pojednał ludzi z Bogiem Ojcem i wysłużył im łaskę potrzebną do zbawienia.

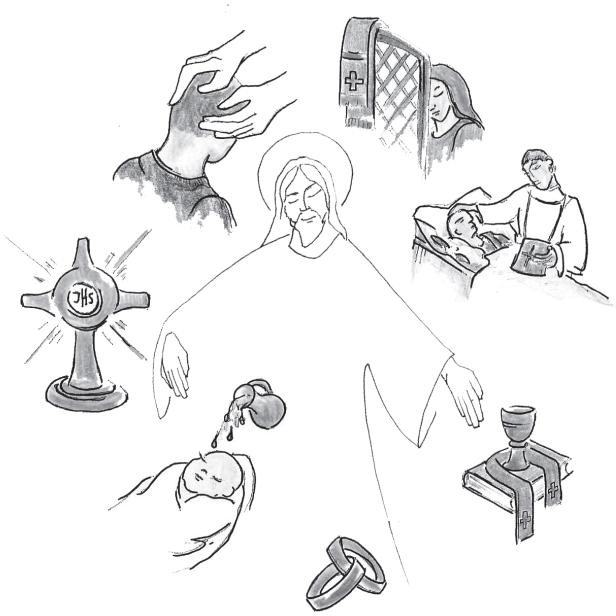

Podczas swojej działalności Pan Jezus ustanowił sakramenty, w których nieustannie spotyka się z przyjmującymi je ludźmi, obdarzając ich łaską.

Swoich Apostołów posłał nie tylko, aby głosili Dobrą Nowinę, ale również, aby udzielali ludziom sakramentów. W tym celu, udzielając Apostołom Ducha Świętego, powierzył im swoją władzę uświęcania. Oni z kolei, udzielając sakramentu kapłaństwa, przekazali ją swoim następcom. Dzięki temu kapłani sprawują sakramenty w imieniu i w osobie Chrystusa. Chrystus obecnie działa w Kościele, obdarzając wiernych potrzebnymi łaskami, poprzez ustanowione przez siebie sakramenty. Każdy sakrament urzeczywistnia łaskę, którą oznacza. Sprawia to działanie Chrystusa i moc Ducha Świętego, a nie człowiek, który udziela sakramentu. W sakramentach Duch Święty uzdrawia i przemienia przyjmujące je osoby. Czyni je podobnymi do Syna Bożego. Skutki jednak, jakie przynoszą w życiu człowieka, zależą od jego osobistego przygotowania i otwartości.

Urzeczywistnianie – coś staje się rzeczywistością.

Sakrament to znak widzialny, który z ustanowienia Pana Jezusa daje ludziom niewidzialną łaskę Bożą. Celem sakramentów jest uświęcenie żyjącego człowieka.

Jest siedem sakramentów, które umacniają wiernych od narodzin do śmierci:

chrzest – początek wspólnego życia z Chrystusem,
bierzmowanie – Chrystus umacnia wiarę, obdarzając Duchem Świętym,
Eucharystia – Chrystus jednoczy się z człowiekiem, stając się pokarmem duszy na życie wieczne,
pokuta – Chrystus odpuszcza popełnione grzechy i przywraca w człowieku utracone życie Boże,
namaszczenie chorych – Chrystus umacnia chorego, leczy go i pociesza w cierpieniu,
kapłaństwo – Chrystus obdarza łaską powołanych przez siebie mężczyzn, aby w jedności z Nim uświęcali wiernych i prowadzili ich drogą zbawienia,
małżeństwo – Chrystus, wspierając budowanie życia rodzinnego, umacnia miłość i wierność małżonków swoją miłością i wiernością.

Wśród sakramentów wyróżniamy:

- ⇨ sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego, które wprowadzają w wiarę (chrzest, bierzmowanie, Eucharystia)

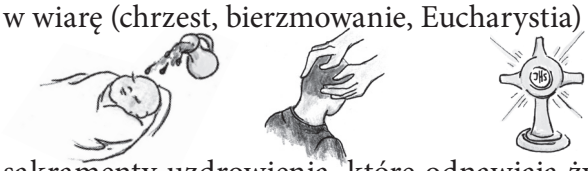

- ⇨ sakramenty uzdrowienia, które odnawiają życie wiarą (pokuta, namaszczenie chorych)

- ⇨ sakramenty w służbie komunii i posłania, które wspierają rozwój życia wiarą (kapłaństwo, małżeństwo)

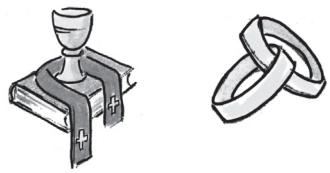

33. Sakramenty

W każdym z sakramentów można wyróżnić: wypowiadane przez szafarza słowo oraz widzialny znak zewnętrzny, np. chleb, woda. Owocem każdego sakramentu jest niewidzialna łaska, którą otrzymuje wierny.

Szafarz sakramentu to osoba uprawniona do udzielania danego sakramentu.

Wszystkie sakramenty umacniają wiarę i wyrażają ją. Zajmują centralne miejsce w sprawowanej przez Kościół liturgii, który będzie je sprawował do czasu powtórnego przyjścia Pana Jezusa. Dzięki nim wierni doświadczają już tu na ziemi przedsmaku nieba. Sakramenty są nie tylko udzielane przez Kościół, ale jednocześnie budują go, ponieważ prowadzą ludzi do komunii z Bogiem. Przyjmując je, ludzie oddają Bogu cześć.

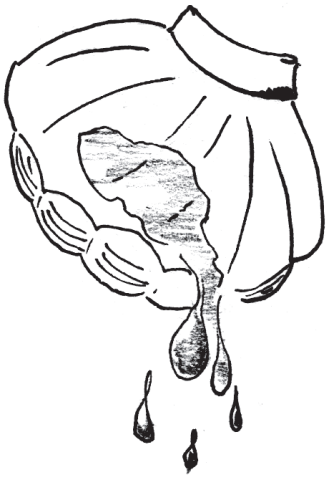

Niektóre sakramenty możemy przyjąć tylko raz w życiu (sakramenty niepowtarzalne), ponieważ pozostawiają na duszy znamię, czyli niezatarty znak. Są to: chrzest, bierzmowanie i kapłaństwo. Sakramentami powtarzalnymi, które można przyjąć wiele razy, są: pokuta, Eucharystia, namaszczenie chorych i małżeństwo (jedynie wdowiec lub wdowa).

Sakramenty przywracające łaskę Bożą przyjmujemy, aby otrzymać odpuszczenie grzechów. Są nimi: chrzest i pokuta.

Należy być w stanie łaski uświęcającej, aby przyjąć: bierzmowanie, Eucharystię, namaszczenie chorych, kapłaństwo i małżeństwo. W swoim życiu przyjęliśmy już trzy sakramenty: chrzest, pokutę i Eucharystię. Każdy z nich jest naszym spotkaniem z Panem Jezusem, od którrgo otrzymujemy potrzebne łaski. Skutek, jaki wywierają one w naszym życiu, zależy również od naszego przygotowania i otwartości na działanie Chrystusa. Starajmy się zawsze przystępować do sakramentów z głęboką wiarą i świadomością prawdziwego spotkania z Bogiem. Okazujmy również w szczerej modlitwie wdzięczność za wszelkie dary, jakie od Niego otrzymujemy w sakramentach.

⇨ *Co to jest sakrament?*

Sakrament to znak widzialny, który z ustanowienia Pana Jezusa daje ludziom niewidzialną łaskę Bożą.

1. *Ułóż modlitwę, w której podziękujesz Chrystusowi za to, że poprzez sakramenty święte jest z tobą stale obecny. W modlitwie możesz użyć sformułowań:* **odnawiasz, karmisz, podnosisz, umacniasz, uzdalniasz do życia we wspólnocie.**

2. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": 2 Kor 5, 17.*

V

Sakramenty wtajemniczenia chrześcijańskiego

34. Sakrament chrztu

Rozpoczynając publiczną działalność, Pan Jezus udał się do Jana Chrzciciela. Był to ostatni prorok Starego Testamentu, który przygotowywał ludzi na przyjście Mesjasza i udzielał im chrztu pokuty. Chrzest Jana nie był chrztem, który my znamy. W nim Bóg nie obdarzał ludzi swoją łaską. Był zewnętrznym znakiem pragnienia oczyszczenia duszy z popełnionych grzechów i wyrażał chęć przemiany życia. Sakrament chrztu został w przyszłości ustanowiony przez Pana Jezusa.

Pan Jezus nie miał żadnych grzechów i nie potrzebował nawrócenia. Przyjął jednak z rąk Jana chrzest pokuty. Ukazał w ten sposób, jak bardzo pragnie być blisko każdego grzesznika. Chce wziąć na siebie grzechy wszystkich ludzi, aby w przyszłości zanieść je na Golgotę, gdzie umierając na krzyżu, pojedna ludzi z Ojcem i przywróci im utraconą łaskę Bożą. Wchodząc do Jordanu Pan Jezus uświęcił swoją obecnością wodę, która jest znakiem sakramentu chrztu.

Słowo *chrzest* jest używane jako przekład greckiego słowa *baptisma*, które dosłownie oznacza *zanurzenie*.

Pan Jezus ustanowił sakrament chrztu dopiero po zmartwychwstaniu, tuż przed swoim wniebowstąpieniem. Zwrócił się wtedy do Apostołów słowami: **„Idźcie i nauczajcie wszystkie narody, udzielając im chrztu w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego."** *(Mt 28, 19)*

W ten sposób nakazał im, aby głosili wszystkim ludziom Dobrą Nowinę o zbawieniu oraz udzielali chrztu, który obdarza ludzi łaską Bożą wypływającą z dokonanego w pełni, po ukrzyżowaniu i zmartwychwstaniu, dzieła zbawienia. Apostołowie przyjęli polecenie Chrystusa i przekazali tworzącej się wspólnocie Kościoła, która cały czas je wypełnia.

Chrzest jest to pierwszy i najpotrzebniejszy sakrament, który gładzi grzech pierworodny, daje nam życie Boże i włącza nas do wspólnoty Kościoła.

– Chrzest jest **pierwszym sakramentem**, ponieważ jest bramą, która prowadzi do życia w królestwie Bożym. To początek życia w trwałej komunii

z Bogiem. Udziela się go na pierwszym miejscu i dopiero po chrzcie człowiek może przyjąć inne sakramenty.

– Chrzest jest **najpotrzebniejszym sakramentem,** ponieważ jest warunkiem zbawienia. Jezus powiedział: **„Kto uwierzy i przyjmie chrzest, będzie zbawiony".** *(Mk 16, 16)* Jeżeli jednak człowiek dorosły z miłości żałuje za popełnione grzechy i pragnie przyjąć chrzest, choć bez własnej winy nie może tego uczynić, to jest zbawiony mocą chrztu pragnienia. Zaś każdy nieochrzczony człowiek, który poniesie męczeńską śmierć za Chrystusa, jest zbawiony poprzez chrzest krwi.

– Chrystus w sakramencie chrztu obdarza człowieka łaską uświęcającą **gładzącą grzech pierworodny,** z którym rodzi się każdy człowiek dziedzicząc go od pierwszych rodziców. Chrzest u dorosłych gładzi także wszystkie grzechy popełnione przed jego przyjęciem oraz odpuszcza należną za nie karę doczesną i wieczną.

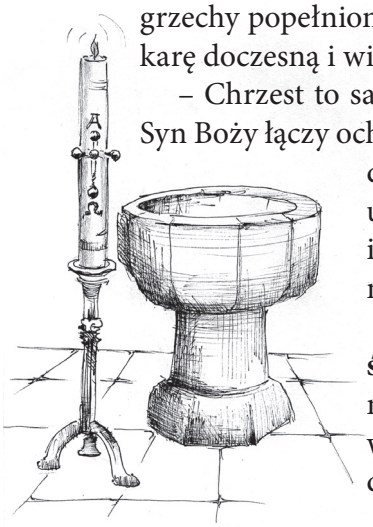

– Chrzest to sakrament nowego narodzenia w Chrystusie, który jako Syn Boży łączy ochrzczonego ze sobą – **obdarza go życiem Bożym** i czyni dzieckiem Bożym. Jezus Chrystus daje ochrzczonemu udział w swojej śmierci, która jest wyzwoleniem z grzechu, i udziału w zmartwychwstaniu, które jest początkiem nowego życia dla Boga i ludzi,

– Chrzest **włącza ochrzczonego do wspólnoty Kościoła,** która jest Jego Mistycznym Ciałem. Dzięki temu może on przyjmować inne sakramenty i korzystać ze wszystkich łask, które Chrystus przekazał Kościołowi dla uświęcenia wiernych.

PODCZAS UDZIELANEGO CHRZTU	
Jezus Chrystus obdarza łaską (owoce chrztu): – odpuszcza ochrzczonemu grzech pierworodny i wszystkie grzechy osobiste, – jednoczy ze Sobą, udzielając nowego życia, dzięki któremu człowiek staje się przybranym dzieckiem Bożym i świątynią Ducha Świętego, – włącza ochrzczonego do wspólnoty Kościoła i daje mu udział w swoim kapłaństwie. *(KKK 1279)*	**Człowiek przyjmujący sakrament:** – wyznaje publicznie wiarę – zobowiązuje się do życia wiarą, (w imieniu dzieci czynią to rodzice).

34. Sakrament chrztu

Chrzest wyciska na duszy znamię, czyli niezatarty znak, dlatego można go przyjąć tylko raz w życiu.

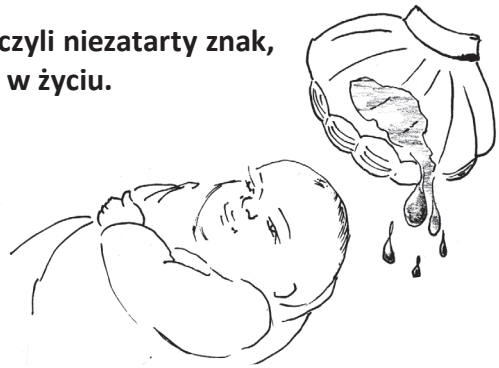

Od samego początku Kościoła chrzest był znakiem przynależności do Chrystusa i wyrazem wyznawanej w Niego wiary. Zobowiązywał do naśladowania Jezusa i postępowania zgodnie z Jego nauką. Z tego powodu przyjęcie sakramentu chrztu poprzedzał czas przygotowania, zwany katechumenatem. Obejmował on przygotowanie katechetyczne, duchowe i moralne. Kandydat do przyjęcia sakramentu chrztu musiał poznać wyznawaną wiarę i starać się według niej żyć. W pierwszych wiekach sakramentu chrztu udzielano głównie w czasie liturgii paschalnej Wielkiej Nocy. Czyniono to zwykle poprzez trzykrotne zanurzenie w bieżącej wodzie, wypowiadając za każdym razem imię jednej z Osób Boskich: Ojca, Syna i Ducha Świętego. Dopiero później, gdy zaczęto budować kościoły, umieszczano w nich baptysteria, które miały formę sadzawek chrzcielnych ze stopniami ułatwiającymi wchodzenie i wychodzenie. Dopiero po przyjęciu sakramentu nowo ochrzczeni mogli po raz pierwszy uczestniczyć w Eucharystii, która jest sakramentem największego wtajemniczenia chrześcijańskiego.

Od pierwszych wieków udzielano chrztu nie tylko świadomym swojej wiary osobom dorosłym, ale również dzieciom. Uważano, że chrzest jest darem Bożego miłosierdzia, a dla Pana Boga nie mają znaczenia umiejętności i wiedza posiadane przez człowieka, ani jego wiek. Bóg pragnie zbawienia wszystkich ludzi.

Rodzice proszą dla swoich dzieci o chrzest, ponieważ pragną, aby dziecko od początku wzrastało w wierze tak, jak od początku obdarzają je miłością oraz chcą przekazać mu wartości, według których sami postępują. To wiara rodziców jest podstawą i gwarantem rozwijającej się wiary dziecka, udziela mu pomocy i wyprasza łaskę zbawienia.

Chrzest jest wielkim darem Chrystusa, który przemienia całe życie przyjmującego ten sakrament człowieka. Każde dziecko dorastając przejmuje odpowiedzialność za swoje życie w jedności z Bogiem oraz rozwój łaski Bożej otrzymanej podczas sakramentu chrztu.

⇨ *Co to jest chrzest święty?*

Chrzest jest to pierwszy i najpotrzebniejszy sakrament, który gładzi grzech pierworodny, daje nam życie Boże i włącza nas do wspólnoty Kościoła.

1. *Napisz, jakimi darami obdarzył ciebie Chrystus w sakramencie chrztu świętego. Co stało się twoim udziałem dzięki temu sakramentowi?*

2. *Odszukaj w domu pamiątki po swoim chrzcie świętym. Porozmawiaj z rodzicami o tym wydarzeniu. Podziękuj im za dar chrztu świętego.*

3. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": 1 Tm 2, 3-4.*

35. Liturgia sakramentu chrztu

Chrzest jest sakramentem, na którym budowana jest nasza wiara (...) wraz z Eucharystią i bierzmowaniem tworzy tak zwane „wtajemniczenie chrześcijańskie", stanowiące jak gdyby jedno wielkie wydarzenie sakramentalne upodabniające nas do Pana i czyni nas żywym znakiem Jego obecności i Jego miłości.

(Papież Franciszek)

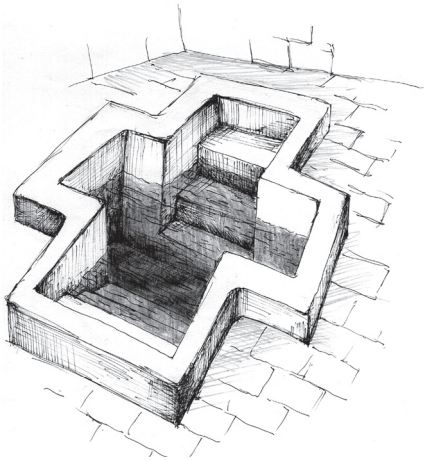

W Kościele najczęściej udziela się sakramentu chrztu z wody. Niezależnie od posiadanego wieku może go przyjąć każdy człowiek, który jeszcze nie był ochrzczony. Osoby dorosłe przed przyjęciem sakramentu samodzielnie wyznają wiarę i wzbudzają żal za popełnione grzechy. W przypadku małych dzieci czynią to proszący o chrzest rodzice.

W sposób uroczysty chrztu może udzielać biskup i kapłan, a za ich zezwoleniem także diakon. Do chrztu uroczystego używa się wody, którą święci się przed samym obrzędem. Sakramentu udziela się przez trzykrotne zanurzenie chrzczonego w wodzie lub polanie nią jego głowy i wypowiedzenie formuły chrzcielnej:

„N. (imię), ja ciebie chrzczę,	
w imię Ojca	**(polanie głowy wodą)**
i Syna,	**(polanie głowy wodą)**
i Ducha Świętego"	**(polanie głowy wodą).**

Na początku formuły wypowiada się imię lub imiona, jakie od tej pory ma nosić chrzczona osoba. Jeżeli są to imiona świętych lub błogosławionych, to stają się oni jej patronami – szczególnymi przewodnikami, którzy mają ją prowadzić przez całe życie. W modlitwie zawsze można prosić ich o wstawiennictwo.

W niebezpieczeństwie śmierci sakramentu chrztu może udzielić w dowolnym miejscu (np. dom lub szpital) każdy człowiek (nawet nieochrzczony). Powinien jedynie z całego serca pragnąć uczynić to, co czyni Kościół oraz wypowiadając formułę chrzcielną polać głowę chrzczonej osoby zwyczajną wodą. Dobrze, jeżeli można wtedy odmówić jeszcze wyznanie wiary, a wszystko dzieje się to w obecności przynajmniej jednego świadka. O udzielonym w ten sposób chrzcie należy powiadomić księdza proboszcza. Po minięciu

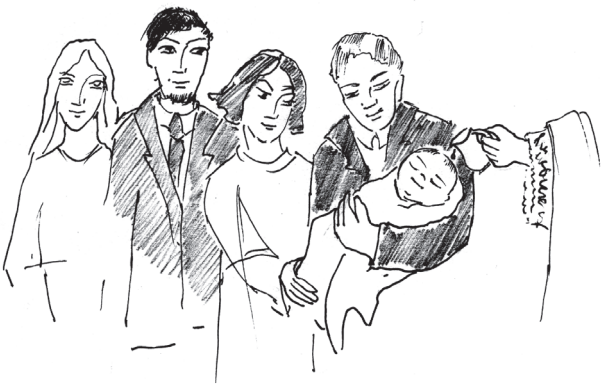

zagrożenia życia następuje dopełnienie obrzędów sakramentu chrztu już w kościele.

Rodzice powinni starannie przygotować się do chrztu swojego dziecka, ponieważ biorą odpowiedzialność za doprowadzenie go do poznania Boga. Są dla niego pierwszymi świadkami wiary. Uczą modlitwy i prawd wiary. Modlą się razem z nim, wprowadzają w sakramentalne życie Kościoła, wyjaśniają znaczenie świąt, wspólnie je przeżywają, uczą miłości Boga i bliźniego oraz codziennie w modlitwie zawierzają swoje dziecko Bogu. Oprócz rodziców w sakramencie chrztu uczestniczą również rodzice chrzestni. Mogą to być tylko osoby wierzące i praktykujące. To znaczy takie, które żyją wyznawaną wiarą. Rodzicem chrzestnym nie może być ktoś, kto nie przyjął sakramentu bierzmowania lub żyje w niesakramentalnym związku. Ich zadaniem jest wspieranie rodziców w katolickim wychowaniu dziecka oraz modlitwa za nie. Podczas udzielania sakramentu chrztu powinna być obecna cała rodzina dziecka.

Sakrament chrztu ma charakter paschalny, ponieważ włącza ochrzczonego w odkupieńczą śmierć Chrystusa oraz daje udział w Jego zmartwychwstaniu. Z tego powodu powinno się go udzielać w Wigilię Paschalną lub niedzielę, która jest pamiątką zmartwychwstania. Chrzest może być udzielany w chrzcielnicy kościoła parafialnego podczas Mszy św., aby ukazać całej wspólnocie jego związek z Eucharystią lub poza nią.

Widzialnym znakiem sakramentu chrztu, który wskazuje ukrytą rzeczywistość, jest woda. Polanie lub zanurzenie w wodzie podczas wypowiadanej formuły chrzcielnej symbolizuje oczyszczenie i nowe życie w Chrystusie.

Obrzędy wyjaśniające to: namaszczenie olejem krzyżma, nałożenie białej szaty i wręczenie zapalonej świecy chrzcielnej.

LITURGIA SAKRAMENTU CHRZTU SKŁADA SIĘ Z 4 CZĘŚCI:

I. Przyjęcie dziecka

Na początku kapłan wita zgromadzonych rodziców, chrzestnych oraz pyta ich o imię dziecka i o co dla niego proszą. Po odpowiedzi rodziców, że przyszli prosić o chrzest, przypomina im, że zobowiązują się tym samym wychować swoje dziecko w wierze, a chrzestnym, że mają rodziców w tym

zadaniu wspierać. Kolejno kapłan, rodzice i chrzestni kreślą na głowie dziecka krzyż – znak przynależności do Chrystusa.

II. Liturgia słowa Bożego

Celebrans odczytuje fragmenty Pisma Świętego, które mają umocnić wiarę wszystkich obecnych, wygłasza homilię i prowadzi modlitwę powszechną. Następnie, w formie litanii, wzywa świętych, pamiętając o tym, aby wymienić patronów dzieci. Liturgia słowa kończy się modlitwą w formie egzorcyzmu, w którym kapłan prosi o uwolnienie dziecka z zależności od złego ducha.

III. Chrzest dziecka

Odbywa się przy chrzcielnicy. Kapłan kolejno:

– święci wodę przygotowaną do chrztu,
– zadając pytania, prowadzi wspólne wyrzeczenie się zła i wyznanie wiary wszystkich zebranych,
– **chrzci dziecko wypowiadając formułę chrzcielną i polewając jego główkę trzykrotnie wodą**,
– po chrzcie każdego dziecka wzywa do uwielbienia Boga słowami: Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi Świętemu...,
– namaszcza dziecko olejem krzyżma świętego,
– prowadzi obrzęd nałożenia białej szaty i wręczenia zapalonej świecy.

IV. Zakończenie

Odbywa się przy ołtarzu, gdzie kapłan błogosławi matki trzymające dzieci, ojców i wszystkich obecnych.

ZAPAMIĘTAJ, w jaki sposób udziela się chrztu, ponieważ w sytuacji zagrożenia życia, również TY możesz komuś udzielić pierwszego i najpotrzebniejszego sakramentu, który daje łaskę zbawienia.

⇨ *Jak brzmi formuła chrzcielna?*

„N. (imię), ja ciebie chrzczę, w imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego". Towarzyszy jej trzykrotne polanie głowy chrzczonej osoby wodą.

1. *Zastanów się, czy potrafisz samodzielnie wyznać swoją wiarę. W jaki sposób możesz to uczynić?*

2. *Napisz:*
– *słowa, którymi celebrans udzielił ci sakramentu chrztu (jeżeli otrzymałeś, to wymień dwa imiona),*
– *datę i miejsce twojego chrztu,*
– *kim są twoi chrzestni oraz kto udzielił ci sakramentu chrztu.*

3. *Przeczytaj życiorys swojego patrona. Napisz, w czym możesz go naśladować. Jeżeli nie znalazłeś świętego ani błogosławionego o takim samym lub podobnym imieniu jak twoje, to zapoznaj się z żywotami kilku świętych i sam zdecyduj, który z nich stanie się twoim patronem.*

36. Obrzędy wyjaśniające sakramentu chrztu

Podczas uroczystego chrztu z wody, po wypowiedzeniu formuły chrzcielnej, następują obrzędy wyjaśniające, które mają wszystkim zebranym przybliżyć nadprzyrodzone znaczenie udzielonego sakramentu.

Krzyżmo (z łac. *chrisma*) – poświęcony w Wielki Czwartek olej, który jest używany do namaszczania w czasie udzielania chrztu, bierzmowania, kapłaństwa, konsekracji biskupa oraz poświęcenia kościoła i ołtarza.

1. Obrzęd namaszczenia głowy krzyżmem

W czasie tego obrzędu kapłan zwraca się do ochrzczonego następującymi słowami:

Bóg wszechmogący, Ojciec naszego Pana, Jezusa Chrystusa, który uwolnił cię od grzechu i odrodził z wody i Ducha Świętego, On sam namaszcza cię krzyżmem zbawienia, abyś włączony do ludu Bożego, wytrwał w jedności z Chrystusem Kapłanem, Prorokiem i Królem na życie wieczne.

W historii obrzędu namaszczenia dokonywano przez polanie głowy wybranej osoby olejem. Był to znak przeznaczenia jej przez Boga do wypełnienia zadania z Jego zbawczego planu – pełnienie misji króla, kapłana lub proroka. Wierzono również, że Pan Bóg obdarza upodobanego sobie człowieka potrzebną mocą swojego Ducha, aby mógł dobrze wypełnić powierzone sobie zadanie.

Całkowicie Boży plan zbawienia zrealizował się w Synu Bożym – Jezusie, który był szczególnie namaszczony przez Boga i obdarzony pełnią darów Ducha Świętego. Był on oczekiwanym Mesjaszem, Chrystusem („namaszczonym"). W sakramencie chrztu jednoczymy się z Jezusem Chrystusem, zostajemy równocześnie namaszczeni Duchem Świętym i włączeni w Jego potrójną misję: kapłańską, prorocką i królewską.

Mając udział w kapłańskiej misji Chrystusa jesteśmy zobowiązani do składania Bogu duchowych ofiar z całego naszego życia. Mogą to być nasze uczynki, modlitwy, cierpienia i praca.

Mając udział w prorockiej misji Chrystusa jesteśmy zobowiązani do świadczenia codziennym życiem, że wierzymy w Jezusa Chrystusa, który jest naszym Zbawicielem.

Mając udział w królewskiej misji Chrystusa jesteśmy zobowiązani do służenia bliźnim, ubogacania świata naszymi talentami oraz do oddania Jezusowi naszego serca. W ten sposób staje się On Królem naszego codziennego życia.

2. Obrzęd nałożenia białej szaty

Podczas tego obrzędu celebrans zwraca się do ochrzczonego słowami:

N. stałeś się nowym stworzeniem i przyoblekłeś się w Chrystusa, dlatego otrzymujesz białą szatę. Niech twoi bliscy słowem i przykładem pomagają ci zachować godność dziecka Bożego nieskalaną aż po życie wieczne.

Woda jest symbolem oczyszczenia i życia. W czasie chrztu jesteśmy nią obmyci na znak uwolnienia z grzechu pierworodnego oraz otrzymania daru nowego życia w Jezusie. Biała szata oznacza „przyobleczenie się" w Chrystusa, czyli całkowite zjednoczenie się z Nim. Od tej pory ochrzczony powinien starać się żyć zgodnie z nauką Pana Jezusa, aby zachować godność dziecka Bożego i utrzymać czystość otrzymanej szaty. Małym dzieciom mają pomagać w tym rodzice i chrzestni, dlatego to właśnie oni przynoszą białą szatę i nakładają ją na dziecko. Ma ona zawsze kolor biały, ponieważ jest on symbolem świętości, czyli daru życia w chwale Boga. Jest to również kolor czystości, niewinności i świątecznej radości.

Na początku chrześcijaństwa osoby dorosłe, które były ochrzczone w czasie Wigilii Paschalnej, ubierały długie białe szaty. Nosiły je potem przez osiem dni podczas całego okresu wielkanocnej oktawy. Codziennie przychodziły w nich na katechezy wyjaśniające znaczenie przyjętych sakramentów wtajemniczenia: chrztu, bierzmowania i Eucharystii, do których przystępowano wtedy jednocześnie. Z tego powodu cały tydzień po Wielkanocy jest w Kościele nazywany *białym tygodniem*, a niedziela po Wielkanocy, kiedy ochrzczeni zdejmowali otrzymane szaty, *białą niedzielą*. Obecnie nazywa się ją również Niedzielą Miłosierdzia Bożego. Papież św. Jan Paweł II ustanowił w 2000 r., właśnie w tym dniu, święto Bożego Miłosierdzia.

Największym darem Bożego Miłosierdzia jest ciągłe uwalnianie nas z popełnianych grzechów i obdarzanie Bożym życiem, abyśmy mogli być blisko Boga, który już podczas chrztu uczynił nas czystymi i niewinnymi. Powinniśmy z całych sił starać się unikać grzechów, aby szata naszego życia pozostała biała i czysta, ponieważ każdy grzech brudzi ją i oddala nas od Boga.

3. Obrzęd wręczenia zapalonej świecy

Na początku tego obrzędu kapłan wskazując na zapalony paschał lub podając go rodzicom i chrzestnym, zwraca się do nich słowami:

Przyjmijcie światło Chrystusa.

Potem ojciec lub chrzestny podchodzi do paschału i zapala od niego świecę chrzcielną dziecka. Podczas chrztu dziecka kapłan przypomina rodzicom i chrzestnym:

Podtrzymywanie tego światła powierza się wam, rodzice i chrzestni, aby wasze dziecko, oświęcone przez Chrystusa, postępowało zawsze jak dziecko światłości, a trwając w wierze, mogło wyjść na spotkanie przychodzącego Pana razem z wszystkimi Świętymi w niebie.

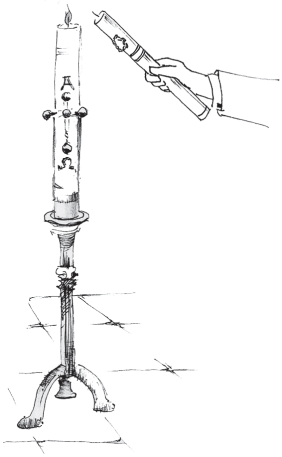

W Nowym Testamencie Pan Jezus jest nazwany *światłem, które przynosi oświecenie* (por. Łk 2, 32). Podczas swojej działalności Chrystus uzdrawiał niewidomych, przywracając światło ich chorym oczom. Przede wszystkim jednak głosił naukę i dobrą nowinę o zbawieniu, będącą światłem dla wszystkich ludzi, którzy uwierzyli Jego słowom i przyjęli Ewangelię. Wiara w Chrystusa jest drogą, która prowadzi człowieka z ciemności grzechu do światła zbawienia. Zapalana od paschału świeca chrzcielna oznacza, że przyjmując chrzest, zostaliśmy zjednoczeni z Panem Jezusem i otrzymaliśmy udział w Jego świetle, które ma nas prowadzić przez całe życie. Zachowamy z Nim więź słuchając Jego słów, postępując zgodnie z nimi w codziennym życiu oraz przystępując do sakramentów. Dzięki temu będziemy również mogli wypełnić wezwanie Chrystusa do niesienia Jego światła całemu światu. Uczynimy to, postępując w codziennym życiu zgodnie z przykazaniem miłości Boga i bliźniego. Rodzice proszący o chrzest dla swojego dziecka są zobowiązani do troski, aby światło Chrystusa nigdy nie zgasło w jego życiu. Podtrzymują je dobrym przykładem i wychowaniem pomagającym dziecku wytrwać w wierze i nadziei życia wiecznego.

⇨ *Jakie jest znaczenie obrzędów wyjaśniających sakramentu chrztu świętego?*

Do obrzędów wyjaśniających sakramentu chrztu należy:

- **namaszczenie krzyżmem, które symbolizuje udział ochrzczonego w misji kapłańskiej, prorockiej i królewskiej Chrystusa,**
- **nałożenie białej szaty, które symbolizuje przyobleczenie się ochrzczonego w Chrystusa,**

– **wręczenie zapalonej świecy, które symbolizuje otrzymanie przez ochrzczonego światła Chrystusa.**

1. *Odpowiedz na pytania: Co uczynił chrzest w twoim życiu? W jaki sposób powinieneś odpowiedzieć Chrystusowi swoim życiem na dary otrzymane w sakramencie chrztu?*

2. *Wykonaj samodzielnie krzyżówkę. Wpisz zwroty łączące się z sakramentem chrztu oraz ułóż do nich pytania.*

1.											C										
2.											H										
3.											R										
4.											Z										
5.											E										
6.											S										
7.											T										

37. Sakrament bierzmowania

Duch Święty zstąpił na Pana Jezusa po chrzcie przyjętym od Jana Chrzciciela. Pozostał z Nim podczas całej Jego działalności. Pan Jezus obiecał Apostołom, że również im pośle Ducha, który będzie ich wspomagał, aby z odwagą głosili Ewangelię nawet wtedy, gdy będą prześladowani. Przed wniebowstąpieniem zwrócił się do nich słowami: **„(...) gdy Duch Święty zstąpi na was, otrzymacie Jego moc i będziecie moimi świadkami (...) aż po krańce ziemi"** *(Dz 1, 8).*

Obietnica Pana Jezusa wypełniła się w dzień Pięćdziesiątnicy, podczas zesłania Ducha Świętego, gdy Apostołowie zebrani w wieczerniku razem z Maryją i uczniami otrzymali pełnię darów Ducha i zostali obdarzeni Jego mocą. Znakiem obecności Ducha Świętego był wicher i ogień, w którym jest siła i moc zniszczenia tego, co złe. Od tego czasu sami udzielali ochrzczonym daru Ducha Świętego.

Kiedy Apostołowie w Jerozolimie dowiedzieli się, że Samaria przyjęła słowo Boże, wysłali do niej Piotra i Jana, którzy przyszli i modlili się za nich, aby mogli otrzymać Ducha Świętego. Bo na żadnego z nich jeszcze nie zstąpił. Byli jedynie ochrzczeni w imię Pana Jezusa. Wtedy więc wkładali [Apostołowie] na nich ręce, a oni otrzymywali Ducha Świętego. *(Dz 8, 14-17)*

Słowo ***bierzmowanie*** jest tłumaczeniem łacińskiego słowa *confirmatio*, które oznacza ***podtrzymywanie, umocnienie***. Pochodzi od staropolskiego terminu *bierzwiono*, oznaczającego belkę podtrzymującą strop.

Bierzmowanie to sakrament obdarzający łaską, którą Kościół otrzymał podczas zesłania Ducha Świętego. Za początek jego udzielania uważa się wykonywanie przez Apostołów wkładania rąk na ochrzczonych połączone z modlitwą.

W czasie bierzmowania ochrzczeni przechodzą na dalszy etap chrześcijańskiego wtajemniczenia i są umocnieni Duchem Świętym, którego Jezus Chrystus zesłał na Apostołów. Jego moc pogłębia w nich życie Boże i jeszcze bardziej upodabnia do Chrystusa, aby wspólnie z Nim, budując Kościół, rozszerzali na ziemi królestwo Boże. Pomaga pokonać uczucie strachu, na-

pełnia męstwem i odwagą. Duch Święty wspomaga ochrzczonego, aby unikał zła i żył w jedności z Bogiem. Zawsze, kiedy ma się do wypełnienia ważne zadanie, należy prosić Ducha Świętego o udzielenie pomocy. On jest duszą Kościoła. Udzielając swoich darów wszystko ożywia, uświęca, czyni nowym oraz buduje jedność wśród wierzących. Dzięki Niemu potrafimy się modlić, z życzliwością słuchamy drugiego człowieka, pomagamy, przebaczamy i kochamy tych, którzy nas nie kochają. Człowiek otrzymuje Ducha Świętego już podczas chrztu, jednak Jego działanie w pierwszym sakramencie jest inne niż w bierzmowaniu.

BIERZMOWANIE:
– pomnaża łaskę otrzymaną na chrzcie,
– udziela pełni daru Ducha Świętego,
– obdarza mocą Ducha Świętego,
– uzdalnia do budowania Kościoła poprzez głoszenie i bronienie wiary słowem oraz przykładem życia.

Bierzmowanie to sakrament, w którym Duch Święty umacnia chrześcijanina, aby wiarę swoją mężnie wyznawał, bronił jej i według niej żył. Nazywa się go sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej, ponieważ umacnia chrześcijanina do samodzielnego i odpowiedzialnego wyznawania wiary. Pomnaża w ochrzczonym łaskę uświęcającą, wzmacnia jego wolę, aby żył wiarą w Chrystusa. Pozostawia na duszy niezatarte znamię, dlatego można go przyjąć po chrzcie tylko jeden raz w życiu. Sakrament bierzmowania przyjmuje się godnie, gdy:

- jest się w stanie łaski uświęcającej,
- posiada się wiedzę o wyznawanej wierze,
- pragnie się przyjąć moc i pełnię daru Ducha Świętego.

Sakramentu bierzmowania udziela biskup. W przypadku niebezpieczeństwa śmierci może udzielić go również kapłan. Do bierzmowania ochrzczony przystępuje razem ze świadkiem. Najlepiej, jeżeli jest to ojciec chrzestny lub matka chrzestna. Podczas udzielania sakramentu świadek kładzie prawą rękę na prawym ramieniu bierzmowanego na znak, że będzie go wspierał radą i czynem w życiu chrześcijańskim.

Dary Ducha Świętego:

1. **Dar mądrości** – umożliwia patrzenie na ludzi, rzeczy i różne sytuacje *po Bożemu* – w taki sposób, jak widzi je Bóg.

2. **Dar rozumu** – pomaga poznawać tajemnice wiary, ich znaczenie w życiu człowieka oraz zrozumieć to, co najważniejsze: miłość, życie i śmierć.
3. **Dar rady** – pomaga postępować zgodnie z przykazaniami, cieszyć się życiem. Daje wewnętrzny pokój.
4. **Dar męstwa** – uwalnia od strachu, nawet przed śmiercią.
5. **Dar umiejętności** – pomaga poznawać prawdę o Bogu, a na jej podstawie prawdę o sobie, bliźnich i otaczającym świecie.
6. **Dar pobożności** – pozwala traktować Boga jako Dobrego Ojca, ze szczerym zaufaniem, szacunkiem i dziecięcą miłością.
7. **Dar bojaźni Bożej** – pomaga uznać przed Bogiem własną małość. Wzbudza lęk przed grzechem, który oddala człowieka od Boga.

Wymienia się siedem darów Ducha Świętego. W symbolice biblijnej liczba siedem oznacza pełnię.

MODLITWA O DARY DUCHA ŚWIĘTEGO,
W KTÓREJ PROSI SIĘ O DUCHOWE PODOBIEŃSTWO DO JEZUSA

Duchu Święty, proszę Cię
o dar mądrości do lepszego poznawania Ciebie i Twoich doskonałości Bożych,
o dar rozumu do lepszego zrozumienia ducha tajemnic wiary świętej,
o dar umiejętności, abym w życiu kierował się zasadami tejże wiary,
o dar rady, abym we wszystkim u Ciebie szukał rady i u Ciebie ją zawsze znajdował,
o dar męstwa, aby żadna bojaźń ani względy ziemskie nie mogły mnie od Ciebie oderwać,
o dar pobożności, abym zawsze służył Twojemu Majestatowi z synowską miłością,
o dar bojaźni Bożej, abym lękał się grzechu, który Ciebie o Boże obraża.
Amen.

Św. Jan Paweł II

⇨ *Co to jest bierzmowanie?*
Bierzmowanie to sakrament, w którym Duch Święty umacnia chrześcijanina, aby wiarę swoją mężnie wyznawał, bronił jej i według niej żył.

1. *Zastanów się i wyjaśnij własnymi słowami, co znaczą określenia: „mężnie wyznawać wiarę", „bronić wiary", „żyć według wyznawanej wiary". Do każdego podaj konkretny przykład.*
2. *Odmów wieczorem modlitwę o dary Ducha Świętego. Staraj się często do niej wracać. Najlepiej naucz się jej na pamięć.*
3. *Odszukaj w Piśmie Świętym (Ga 5, 22–23) i zapisz owoce Ducha Świętego.*

38. Liturgia sakramentu bierzmowania

Po zesłaniu Ducha Świętego apostołowie udzielali sakramentu bierzmowania, nakładając na ochrzczonego ręce i modląc się o udzielenie mu daru Ducha Świętego. W pierwszych wiekach Kościoła, przede wszystkim ludzie dorośli nawracali się z pogaństwa na wiarę w Chrystusa. Biskupi, jako następcy apostołów, najczęściej udzielali wtedy sakramentu bierzmowania razem ze chrztem i Eucharystią. Z czasem liturgię sakramentu ubogacono o znak krzyża czyniony na czole bierzmowanego, namaszczenie świętym olejem, pocałunek pokoju oraz uroczyste błogosławieństwo końcowe. Po sześciu wiekach nastąpiło oddzielenie udzielania bierzmowania od chrztu i Eucharystii. Kościół rozwinął się i powstało wiele parafii wiejskich, a kandydaci do bierzmowania musieli czekać na przybycie biskupa.

Istotą sakramentu bierzmowania jest udzielenie ochrzczonemu daru Ducha Świętego. Nazywa się go również sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej.Przyjmujący go ludzie powinni być świadomi daru, który otrzymują od Kościoła, a ich decyzja o przyjęciu sakramentu musi być odpowiedzialna i wolna. Dojrzałość chrześcijańska polega na dojściu do dojrzałej wiary, która jest podstawą głoszenia Ewangelii słowem i przykładem życia. Dojrzały człowiek potrafi podejmować samodzielne decyzje, ponosić ich konsekwencje oraz wypełniać zadania wynikające z przyjętego sakramentu. W tym celu kandydaci do bierzmowania uczestniczą w prowadzonym przez parafię przygotowaniu, a sakrament jest głównie udzielany osobom pomiędzy 14 a 16 rokiem życia.

Po Soborze Watykańskim II bierzmowania udziela się zwykle w czasie Mszy św. Przygotowana liturgia słowa, ukazuje znaczenie daru Ducha Świętego i Jego mocy. Jest ona bardzo ważna, ponieważ wiara rodzi się i jest umacniana poprzez słuchanie słowa Bożego. Po Ewangelii kapłan odpowiadający za przygotowanie do bierzmowania przedstawia kandydatów przybyłemu biskupowi oraz prosi o udzielenie im sakramentu. Biskup z kolei pyta się, czy kandydaci są świadomi daru, który mają otrzymać i czy są przygotowani na jego przyjęcie. Kapłan zapewnia, że przez odpowiedni okres czasu poznawali słowo Boże, trwali na wspólnej modlitwie oraz przystąpili do sakramentu

pokuty. Następnie biskup zwraca się do samych kandydatów i prosi ich, aby powiedzieli, jakich łask oczekują od Boga w sakramencie bierzmowania. Zebrani kandydaci wspólnie odpowiadają: **„pragniemy, aby Duch Święty, którego otrzymamy, umocnił nas do mężnego wyznawania wiary i do postępowania według jej zasad".**

Po homilii biskupa następuje odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych, podczas których kandydaci do bierzmowania wyrzekają się szatana i wyznają wiarę. Biskup przypomina wszystkim zebranym, że

„dzisiaj" otrzymają oni w sakramencie bierzmowania Ducha Świętego tak, jak Apostołowie otrzymali Go w dzień Pięćdziesiątnicy.

Później biskup wykonuje gest włożenia rąk na kandydatów i wypowiada słowa modlitwy:

Najmilsi, prośmy Boga Ojca wszechmogącego, aby łaskawie zesłał Ducha Świętego na te przybrane dzieci swoje, odrodzone już na chrzcie do życia wiecznego. Niech Duch Święty umocni ich swoimi darami i przez swoje namaszczenie upodobni ich do Chrystusa, Syna Bożego. Boże wszechmogący, Ojcze naszego Pana, Jezusa Chrystusa, który odrodziłeś te sługi swoje przez wodę i Ducha Świętego i uwolniłeś ich od grzechu, ześlij na nich Ducha Świętego Pocieszyciela, daj im Ducha mądrości i rozumu, Ducha rady i męstwa, Ducha umiejętności i pobożności, napełnij ich Duchem bojaźni Twojej. Przez Chrystusa Pana naszego.

Następnie kandydaci wspólnie ze świadkami podchodzą do biskupa. Świadek bierzmowania kładzie prawą rękę na ramieniu bierzmowanego, a towarzyszący biskupowi kapłan odczytuje z kartki podanej przez kandydata wybrane imię. Biskup nakłada prawą rękę na głowę bierzmowanego i kciukiem, czyniąc znak krzyża, namaszcza jego czoło olejem krzyżma. Jednocześnie wypowiada słowa formuły sakramentu bierzmowania:

Biskup: N. (imię) przyjmij znamię daru Ducha Świętego.
Bierzmowany odpowiada: Amen.
Biskup: Pokój z tobą.
Bierzmowany odpowiada: I z duchem twoim.

Włożenie ręki oznacza biblijny gest, przez który wzywa się daru Ducha Świętego.

Namaszczenie krzyżmem i słowa formuły sakramentu bierzmowania oznaczają skutki daru Ducha Świętego. W nim ochrzczony otrzymuje razem z darem Ducha Świętego niezniszczalną pieczęć – znamię Pańskie.

Na początku formuły sakramentu biskup wypowiada imię, które wybrał kandydat. Powinno to być imię świętego, który będzie dla bierzmowanego w dalszym życiu szczególnym patronem. Może to być nowe imię, ponieważ bierzmowanie czyni kandydata nowym człowiekiem i daje mu do wypełnienia nowe zadania.

W sakramencie bierzmowania istotne znaczenie ma również wspólne odmówienie Modlitwy Pańskiej, ponieważ wtedy sam Duch Święty modli się w bierzmowanym, a on – wypełniony Duchem – zwraca się do Boga: „Abba – Ojcze".

Bierzmowanie jest kontynuacją sakramentu chrztu. Całe życie powinniśmy pamiętać o łączności i trwałości obu sakramentów. Nie są to wydarzenia jednorazowe, które z czasem przemijają i odchodzą w zapomnienie. To sakramenty, które cały czas trwają i umacniają nas łaską Bożą. Od naszej wiary i gotowości życia zgodnie z Ewangelią zależy, w jaki sposób wykorzystamy dary, którymi Pan Bóg nas w tych sakramentach umacnia i dzięki nim przemienia nasze życie.

Dlaczego bierzmowanie jest nazywane sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej?

Bierzmowanie jest nazywane sakramentem dojrzałości chrześcijańskiej, ponieważ powinien być udzielany osobom posiadającym dojrzałą wiarę i które w Kościele odpowiedzialnie podejmą zadania stawiane przez sakrament.

⇨ *Kto i w jaki sposób udziela sakramentu bierzmowania?*

Sakramentu bierzmowania udziela biskup, nakładając na bierzmowanego rękę, namaszczając jego czoło olejem krzyżma i wypowiadając słowa: N. (imię) przyjmij znamię daru Ducha Świętego.

1. *Wymień i opisz charakterystyczne elementy liturgii sakramentu bierzmowania: przedstawienie kandydatów, odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych, modlitwę biskupa podczas włożenia rąk na kandydatów, namaszczenie krzyżmem. Podkreśl ten, który daje znamię Pańskie.*
2. *Wyjaśnij, na czym polega dojrzałość chrześcijańska.*

39. Najświętszy Sakrament

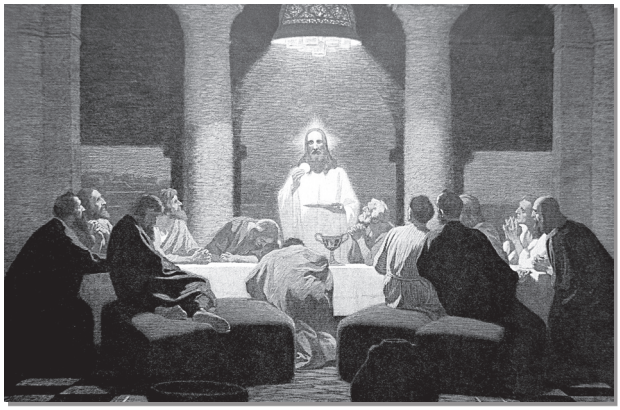

Trzecim sakramentem wtajemniczenia chrześcijańskiego, który dopełnia chrzest i bierzmowanie, jest Eucharystia. Biorące w niej udział osoby mogą razem, z całą wspólnotą Kościoła, uczestniczyć w zbawczej ofierze Chrystusa. Pan Jezus ustanowił ją podczas Ostatniej Wieczerzy, kiedy wziął w swoje ręce chleb, pobłogosławił go, połamał i podał do spożycia Apostołom, mówiąc: **„Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy: To jest bowiem Ciało moje, które za was będzie wydane”.** Następnie wziął w swoje ręce kielich z winem, pobłogosławił i podał Apostołom, mówiąc: **„Bierzcie i pijcie z niego wszyscy: To jest bowiem kielich Krwi mojej, nowego i wiecznego przymierza, która za was i za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów. To czyńcie na moją pamiątkę”.** *(por. Mk 14, 22.24; Łk 22, 19)*

Przeistoczenie – zamiana istoty.

W chwili, kiedy Pan Jezus wypowiedział nad chlebem i winem słowa: **„To jest Ciało moje” i „To jest Krew moja”**, dokonało się przeistoczenie. Chleb i wino stały się Najświętszym Sakramentem – prawdziwym Ciałem i prawdziwą Krwią Chrystusa Zachowały nadal swoje cechy zewnętrzne: kształt, smak, zapach i barwę. Zupełnie jednak przemieniło się w nich to, co wewnętrzne – przestały być chlebem i winem. Pan Jezus jest całkowicie obecny z duszą i ciałem, jako Bóg i człowiek, w każdej, nawet najmniejszej cząstce Najświętszego Sakramentu. Przebywa zaś w nich tak długo, jak długo one istnieją.

Wypowiadając słowa: **„To czyńcie na moją pamiątkę”**, Chrystus dał władzę sprawowania Eucharystii Apostołom, którzy byli obecni podczas Ostatniej Wieczerzy. Oni z kolei przekazali ją swoim następcom – biskupom i pomagającym im kapłanom. Pan Jezus ustanowił Eucharystię, aby nieustannie, aż do swojego powtórnego przyjścia, ofiarowywać się za nas Bogu Ojcu. Dzięki niej jest cały czas obecny pośród nas i umacnia nas, stając się naszym pokarmem na życie wieczne.

EUCHARYSTIA	⇨ **poprzez nią Bóg uświęca świat,** ⇨ **w niej ludzie oddają Bogu chwałę,** ⇨ **zawiera się w niej cała wiara,** ⇨ **jest źródłem chrześcijańskiego życia,** ⇨ **prowadzą do niej wszystkie sakramenty,** ⇨ **jest zadatkiem życia wiecznego.**

Przyjmowany w komunii Najświętszy Sakrament:
– pogłębia naszą więź z Chrystusem, całkowicie jednocząc nas z Nim,
– udziela łaski, która podtrzymuje i ożywia otrzymaną w czasie chrztu łaskę uświęcającą,
– poprzez umocnienie w nas miłości gładzi grzechy powszednie,
– dzięki pogłębianiu naszej przyjaźni z Panem Jezusem pomaga nam, w przyszłości unikać popełniania grzechów śmiertelnych,
– tworzy jedność wspólnoty Kościoła,
– zobowiązuje do niesienia pomocy bliźnim, w których jest obecny Chrystus.

Hostia (z łac. *ofiara*) – niekwaszony chleb w formie okrągłego opłatka, który jest wypiekany z mąki pszennej i wody. Podczas przeistoczenia staje się prawdziwym Ciałem Pana Jezusa. Nazywana jest również **komunikantem** od udzielania jej wiernym podczas Komunii św. Konsekrowane hostie, które zostaną po zakończeniu komunii, są przechowywane w umieszczanych w tabernakulum puszkach (cyboriach). Dzięki temu w każdej chwili można zanieść komunię ludziom chorym i umierającym. Można również nieustannie adorować w kościele Pana Jezusa ukrytego w Najświętszym Sakramencie.

Wiatyk (łac. *via* – droga) – Komunia św. podawana umierającym, jako pokarm na drogę do życia wiecznego.

Adoracja – oddanie czci Chrystusowi ukrytemu w Najświętszym Sakramencie poprzez przyklęknięcie, uwielbienie Go w modlitwie i wypełnione miłością przebywanie w Jego obecności. Adorować można Najświętszy Sakrament przechowywany w tabernakulum lub wystawiony w monstrancji.

Tabernakulum (z łac. *namiot*) – mała zamykana na klucz szafka, w której przechowuje się Najświętszy Sakrament – konsekrowane komunikanty umieszczone w cyboriach oraz przeznaczoną do adoracji hostię zamocowaną w znaj-

Szafarz nadzwyczajny Komunii św. – osoba wezwana do udzielania Komunii św., gdy zabraknie odpowiedniej liczby szafarzy zwyczajnych.

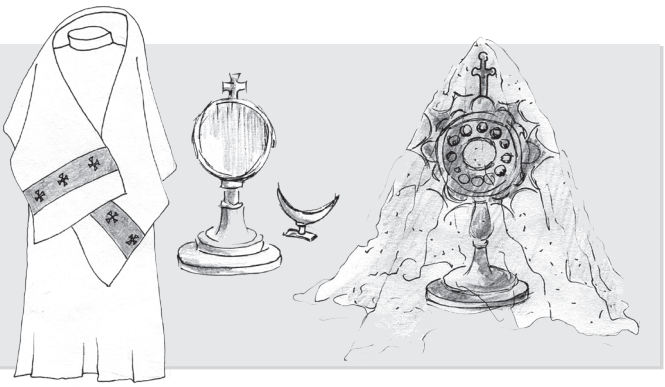

dującym się w kustodii melchizedeku. Jest to najważniejsze miejsce w kościele, przed którym zawsze należy przyklęknąć. Nazwa tabernakulum nawiązuje do starotestamentalnego Namiotu Spotkania, w którym przechowywano Arkę Przymierza z tablicami Dekalogu. Ze względu na możliwość szybkiego zepsucia nie przechowuje się Najświętszego Sakramentu pod postacią wina.

Wieczna lampka – nieustannie zapalony czerwony lampion, który znajduje się w pobliżu tabernakulum. Zwraca uwagę wiernych na obecność Pana Jezusa ukrytego w Najświętszym Sakramencie. Gaśnie w Wielki Piątek, kiedy tabernakulum, dla upamiętnienia złożenia Pana Jezusa w grobie, jest puste i otwarte.

Monstrancja (z łac. *monstrare – pokazywać*) – naczynie liturgiczne, w którym umieszcza się konsekrowaną hostię, aby wystawić ją na czas nabożeństwa, adoracji, błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem i procesji eucharystycznej. Dla okazania szacunku kapłan przenosi monstrancję w rękach osłoniętych **welonem**. W Wielki Piątek Najświętszy Sakrament jest wystawiany, na znak śmierci Pana Jezusa, w monstrancji osłoniętej przezroczystym materiałem.

Melchizedek – metalowa oprawka, która w monstrancji podtrzymuje Najświętszy Sakrament. Po wystawieniu umieszcza się go razem z konsekrowaną hostią w **kustodii** (z łac. straż) i przechowuje w tabernakulum.

Zbliżam się w pokorze i niskości swej
Wielbię Twój Majestat, skryty w Hostii tej.
Tobie dziś w ofierze serce daję swe.
O, utwierdzaj w wierze, Jezu, dzieci Twe.
Mylą się, o Boże, w Tobie wzrok i smak;
Kto się im poddaje, temu wiary brak;
Ja jedynie wierzyć Twej nauce chcę,
Że w postaci Chleba utaiłeś się.

Fragment hymnu św. Tomasza z Akwinu

⇨ *Co to jest Najświętszy Sakrament?*

Najświętszy Sakrament to prawdziwe Ciało i Krew Pana Jezusa pod postaciami chleba i wina.

1. *Opisz uroczystość, podczas której Kościół szczególnie oddaje cześć Panu Jezusowi ukrytemu w Najświętszym Sakramencie.*

2. *Odszukaj w DN i zapisz numery modlitw, które odmawia się podczas adoracji Najświętszego Sakramentu. Zastanów się, co możesz przedstawić Chrystusowi podczas adoracji indywidualnej.*

3. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": J 6, 57.*

Konsekrowana hostia – hostia, która po przeistoczeniu stała się Ciałem Pana Jezusa.

Procesja eucharystyczna – procesja, w której kapłan niesie Najświętszy Sakrament.

40. Msza Św. ofiarą Chrystusa i Kościoła

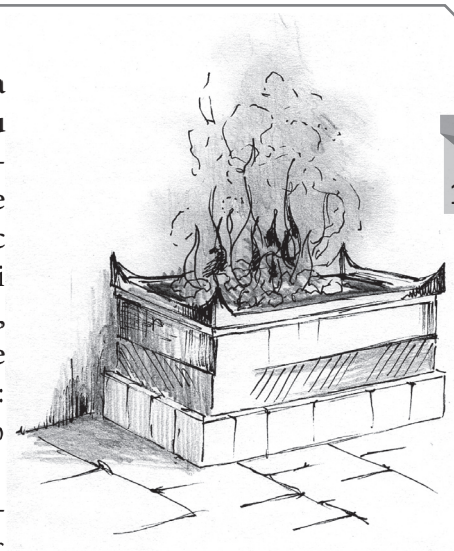

W czasach Starego Testamentu ofiara była rozumiana, jako dar złożony samemu Bogu z tego, co się posiadało najlepszego. Nieposłuszeństwo grzechu pierworodnego całkowicie oddzieliło ludzi od Boga, dlatego składając ofiary, próbowali do Niego powrócić. Izraelici najczęściej ofiarowywali zabite gołębie, owce, kozy i woły oraz zboże, mąkę, oliwę, które spalali na ołtarzu. Ich ofiara mogła oznaczać: uwielbienie, dziękczynienie, przebłaganie lub prośbę.

Całopalenie wyrażało pragnienie całkowitego oddania ofiary Bogu. Po spaleniu już nic z niej nie pozostawało dla ludzi, wszystko stawało się chwałą oddaną Bogu.

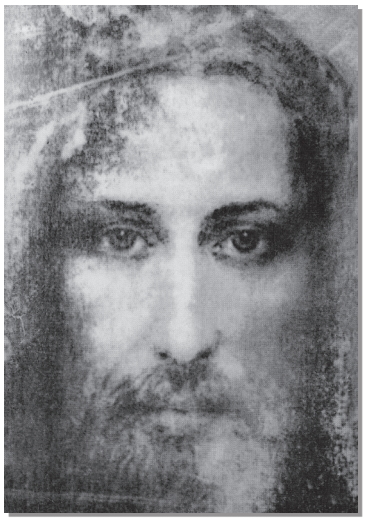

Wysiłki ludzi były jednak bezskuteczne. Nie mogły wynagrodzić popełnionego wobec Boga nieposłuszeństwa, ale wyrażały prawdziwą tęsknotę za Bogiem. Bóg Ojciec widząc ich ciągłe próby powrotu, wypełnił daną już w raju obietnicę i posłał na świat Zbawiciela – swojego Syna. Jezus Chrystus dochowując całkowitego posłuszeństwa stał się Pośrednikiem, dzięki któremu ludzie mogli na nowo pojednać się z Bogiem Ojcem. Zbawienie od zła dokonało się w Synu Bożym, w którym nie było żadnego grzechu, a Jego miłość, aż po ofiarę krzyża, była doskonała.

Nikt nie ma większej miłości od tej, gdy ktoś życie swoje oddaje za przyjaciół swoich. *(J 15, 13)*

Przyjmując cierpienie i krzyż Jezus okazał całkowite posłuszeństwo i miłość Ojcu, któremu pozostał do końca wierny. Jego wierna miłość była większa niż zło wszystkich grzechów, którymi ludzie znieważają Boga. Stała się ona podstawą zbawienia.

Ofiara, jaką Chrystus złożył z siebie w czasie dobrowolnej śmierci krzyżowej, całkowicie odmieniła losy wszystkich ludzi. Stała się ich odkupieniem z grzechów.

Bóg zaś okazuje nam swoją miłość [właśnie] przez to, że Chrystus umarł za nas, gdyśmy byli jeszcze grzesznikami. *(Rz 5, 8)*

W historii Pan Jezus jeden raz ofiarował swoje życie Bogu Ojcu, umierając na krzyżu za grzeszników. Pozwolił, aby prawdziwie przelano Jego krew. Podczas każdej Mszy św. w czasie przeistoczenia uobecnia się krzyżowa ofiara Zbawiciela. W chwili konsekracji, kiedy kapłan wypowiada słowa – „Bierzcie i jedzcie z tego wszyscy: to jest bowiem Ciało moje, które za was będzie wydane" oraz „Bierzcie i pijcie z niego wszyscy: to jest bowiem kielich Krwi mojej nowego i wiecznego przymierza, która za was i za wielu będzie wylana na odpuszczenie grzechów.

To czyńcie na moją pamiątkę" – chleb prawdziwie staje się ciałem Pana Jezusa, a wino – Jego krwią, które wciąż na nowo są prawdziwie ofiarowywane Bogu Ojcu. Dzieje się to w sposób bezkrwawy. Przez tę ofiarę Kościoła oddajemy Bogu chwałę i przyczyniamy się do zbawienia całego świata.

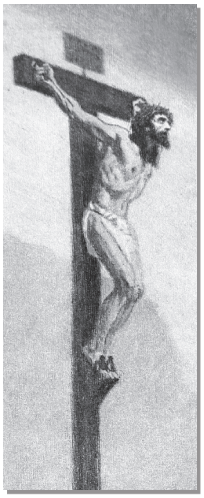

Ofiara krzyżowa Pana Jezusa jest uobecniana podczas każdej Mszy Świętej.

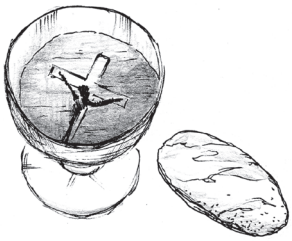

Ofiara krzyżowa	Ofiara Mszy św.
Chrystus sam złożył z siebie ofiarę.	W składanej ofierze bierze udział kapłan oraz cały lud Boży.
Ofiara została złożona w sposób krwawy.	Ofiara jest składana w sposób bezkrwawy.
Była złożona jeden raz.	Jest sprawowana wielokrotnie.

40. Msza św. ofiarą Chrystusa i Kościoła

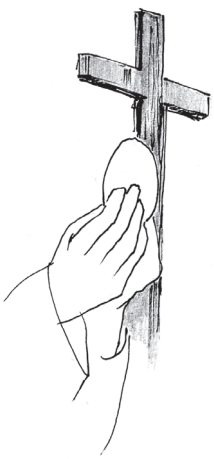

Poprzez sakrament kapłaństwa księża stają się na ziemi drugim Chrystusem. To dzięki nim Pan Jezus uobecnia swoją zbawczą ofiarę, a my możemy uczestniczyć we Mszy Świętej, która jest jednocześnie:

- ofiarą,
- uobecnieniem,
- uwielbieniem,
- dziękczynieniem,
- błaganiem.

Poprzez chrzest również my jesteśmy złączeni z Chrystusem i mamy udział w Jego kapłaństwie na mocy kapłaństwa powszechnego. Powinniśmy starać się podczas każdej Mszy św., jak i w życiu codziennym, ofiarować siebie, razem z Chrystusem, Bogu Ojcu. Taką ofiarą mogą być nasze radości i smutki, sukcesy i porażki, choroby i przykrości, a więc całe nasze życie. Dzieje się tak, gdy świadomie postępujemy zgodnie z wolą Bożą i jesteśmy wierni Bogu, nawet w najtrudniejszych sytuacjach.

W Duchu Świętym Jezus pragnie obdarzać zbawieniem wszystkich ludzi. Chce swoją miłością napełnić ich serca, aby zniszczyć w nich grzech. Każdy człowiek, który otworzy się na miłość Chrystusa i przyjmie ją, żyje łaską dziecka Bożego. Pan Jezus jednak nikogo nie zmusza, aby przyjął Jego miłość. Pozwala człowiekowi dobrowolnie żyć w oddaleniu od Boga i ponosić konsekwencje przyjętej przez siebie postawy nienawiści. Chrystus niezmiennie kocha każdego grzesznika i bardzo za nim tęskni, choć każdy grzech jest przyczyną jego wielkiego cierpienia.

⇨ *Jakie wydarzenie uobecnia każda Msza Święta?*

Każda Msza Święta uobecnia ofiarę krzyżową Pana Jezusa.

1. *Zastanów się i napisz, co możesz ofiarować Bogu, uczestnicząc we Mszy Świętej.*
2. *Opisz, jak jest w twoim kościele przygotowany ołtarz do sprawowania Najświętszej Ofiary.*
3. *Ułóż modlitwę, w której podziękujesz Bogu za dar kapłaństwa. Podczas wieczornej modlitwy podziękuj Mu za kapłanów pracujących w twojej parafii.*

41. Jak dobrze uczestniczyć we Mszy św.

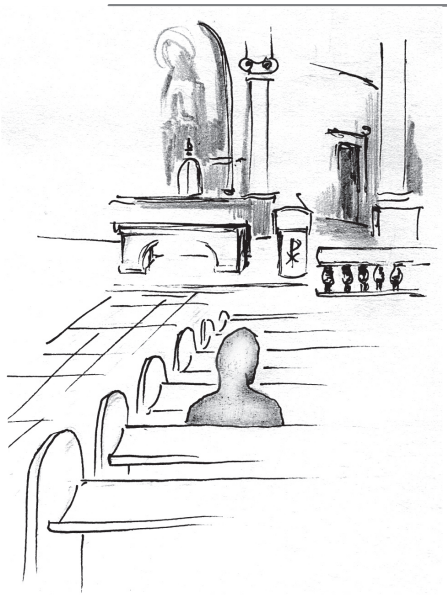

Trzecim sakramentem wtajemniczenia chrześcijańskiego jest Eucharystia, którą Kościół uznaje za „źródło i szczyt całego życia chrześcijańskiego" *(Sobór Watykański II)*. Jest ona przede wszystkim niezgłębioną tajemnicą zbawienia dziejącą się tu i teraz, której żaden człowiek nie jest w stanie do końca odkryć, może w niej jedynie z wdzięcznością uczestniczyć. W szczególny sposób tajemnicę Eucharystii przeżywamy uczestnicząc we Mszy Świętej.

Czasami ktoś, kto chce wiedzieć, czy uczestniczymy w Eucharystii, zada nieoczekiwanie pytanie: *Czy chodzisz do kościoła?* Wiele osób bez większego zastanowienia odpowie: *Tak, chodzę do kościoła.*

Twierdząco na to pytanie mogą odpowiedzieć:

– dzieci, które w drodze na Mszę szkolną zostają na znajdującym się obok kościoła placu zabaw,
– chłopcy, którzy całą Mszę św. stoją obok kościoła przy stojaku na rowery,
– młodzi ludzie, którzy na kościelnym chórze przez całą Eucharystię grają na komórkach,
– dziewczyny z pierwszej ławki, które podczas Mszy św. dają znaki kolegom z klasy,
– ministranci zastanawiający się, która dziewczyna w kościele najładniej wygląda.

Nikt z nich jednak nie uczestniczy w Eucharystii.

Jeżeli chce się prawdziwie wziąć udział w tajemnicy zbawczej ofiary Chrystusa, należy się do niej przygotować, aby w modlitwie otworzyć swoje serce, na przyjęcie Chrystusa w Komunii św. Do kościoła przychodzi się odpowiednio wcześnie przed rozpoczęciem Mszy św. Jest to czas potrzebny na wyciszenie się, skupienie i pozostawienie za sobą całej wrzawy świata zewnętrznego. Wtedy również w indywidualnej modlitwie należy przemyśleć swoje postępowanie, żałować za popełnione grzechy lekkie i zastanowić się, jakie radości i smutki ofiaruje się Bogu razem z Najświętszą Ofiarą Chrystusa. Pomoże w tym udzielenie sobie odpowiedzi na trzy pytania:

- Za co chcę Panu Bogu podziękować?
- Za co chcę Pana Boga przeprosić?

• O co chcę Pana Boga poprosić?

Przygotowując się do udziału we Mszy Świętej można się również posłużyć modlitwami umieszczonymi w modlitewniku *Droga do nieba,* który zawsze zabiera się ze sobą na Eucharystię. Do Mszy św. przygotowuje się również poprzez zachowanie postu eucharystycznego, który trwa godzinę liczoną do przyjęcia Komunii św. Można w tym czasie jedynie pić wodę i zażyć lekarstwa.

Przed rozpoczęciem Mszy św. rozmawiamy w sercu z Panem Jezusem, aby przygotować się na przyjęcie Go w Komunii św. Liczy się tylko Chrystus i nasze spotkanie z Nim we wspólnocie Kościoła.

Eucharystia, ustanowiona przez Jezusa podczas Ostatniej Wieczerzy, jest darem Jego miłości dla wszystkich wierzących. Po tym, jak podał uczniom chleb i wino, które stały się Jego Ciałem i Krwią, skierował do nich słowa: **To czyńcie na moją pamiątkę.** *(Łk 22, 20)* Wypowiadając je ustanowił sakrament kapłaństwa, aby Eucharystia mogła być sprawowana w przyszłości. Jest to również wezwanie, które zobowiązuje wszystkich uczniów Pana Jezusa do jak najczęstszego uczestnictwa we Mszy św. Dzięki niej Chrystus jest nieustannie obecny w Kościele, a wierni przystępując do Komunii św. jednoczą się z Nim oraz pomiędzy sobą. W ten sposób miłość Jezusa jest wciąż żywa. Poprzez Eucharystię Pan Jezus przychodzi do ludzi w najprostszy i najbardziej niepostrzeżony sposób – staje się ich pokarmem. Jest tak pokorny, że człowiek może Go nie zauważyć i przejść obok Niego obojętnie. Jednak ludzie, którzy pragną z całego serca żyć w bliskości Boga, są kierowani jego miłością i potrafią w Eucharystii rozpoznać Chrystusa oraz odpowiedzieć miłością na Jego miłość.

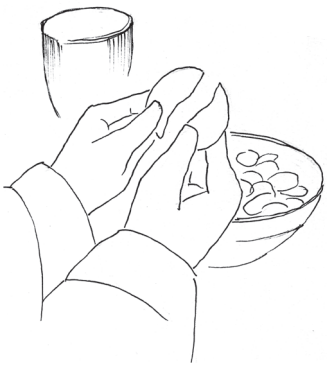

W Kościele używa się kilku określeń do opisania najświętszych czynności, ustanowionych przez Chrystusa w czasie Ostatniej Wieczerzy, np.:

– Msza św. oznacza *rozesłanie,* pochodzi od słów kończących Mszę św. w j. łac.: *Ite, missa est* – Idźcie, jesteście posłani!
– Eucharystia oznacza z j. gr. *dziękczynienie,* najpierw określano tym słowem dziękczynienie wypowiadane przed przeistoczeniem, później całą celebrację Mszy św.,
– Najświętsza Ofiara,
– Wieczerza Pańska,

– Łamanie chleba – w ten sposób Kościół pierwotny określał zgromadzenie eucharystyczne,
– Święta Uczta,
– Pamiątka Męki, Śmierci i Zmartwychwstania – uobecnia zbawcze wydarzenia przejścia Chrystusa przez cierpienie i śmierć do życia.

Msza św. może być sprawowana w różnych miejscach. W małych lub wielkich kościołach, a nawet nad brzegiem jeziora. Zawsze jednak może ją jedynie sprawować biskup lub kapłan. Ma również ten sam przebieg i skupia wiernych wokół ołtarza.

Eucharystia składa się z dwóch głównych części: liturgii słowa i liturgii eucharystycznej, które tworzą jeden akt kultu.

- **OBRZĘDY WSTĘPNE** – poprzedzają liturgię słowa i przygotowują wiernych do godnego udziału w niej;
- **LITURGIA SŁOWA** – Pan Bóg przemawia do wszystkich zebranych w kościele słowami Pisma Świętego, przygotowując ich do liturgii eucharystycznej;
- **LITURGIA EUCHARYSTYCZNA** – Pan Jezus pod postaciami chleba i wina ofiarowuje się za ludzi Bogu Ojcu oraz łączy się z wiernymi w Komunii św., obdarzając ich wszystkimi potrzebnymi łaskami;
- **OBRZĘDY ZAKOŃCZENIA** – kończą sprawowaną Mszę Świętą i posyłają wiernych, aby zanieśli Chrystusa światu.

Obrzędy wstępne
I. LITURGIA SŁOWA
II. LITURGIA EUCHARYSTYCZNA:
– Przygotowanie darów
– Modlitwa eucharystyczna
– Obrzędy komunii
Obrzędy zakończenia

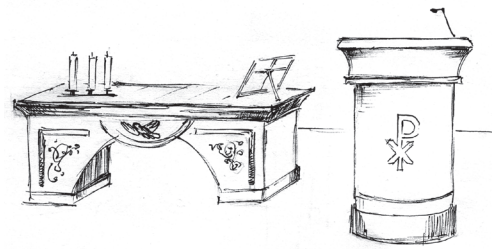

41. Jak dobrze uczestniczyć we Mszy św.

⇨ *Czym jest Msza św.?*

Msza św. jest naszą największą i najcenniejszą modlitwą. Jest ofiarą Nowego Testamentu, w której Pan Jezus, pod postacią chleba i wina, ofiarowuje je się za nas i razem z nami swemu Ojcu. Jest to także nasze dziękczynienie oraz uczta, do udziału w której zaprasza nas Bóg.

1. *Zastanów się nad słowem uczestnictwo. Co ono oznacza?*

2. *Napisz, w jaki sposób należy przygotować się do uczestnictwa we Mszy św.*

3. *Odszukaj w DN modlitwy, które pomagają w przygotowaniu się do Mszy św. Zapisz ich numery.*

42. Obrzędy wstępne

Obrzędy wstępne rozpoczynają liturgię Mszy św. oraz przygotowują wszystkich zebranych do godnego uczestnictwa w liturgii słowa i liturgii eucharystycznej. Przygotowują do spotkania ze zmartwychwstałym Panem, wysłuchania i przyjęcia Jego nauki, dziękczynienia Bogu za Jego dobroć, złożenia wraz z Jezusem Najświętszej Ofiary, oddania Mu całego swojego życia oraz zjednoczenia z Chrystusem i bliźnimi.

Msza św. rozpoczyna się śpiewem na wejście, który zawiązuje modlitewną wspólnotę, aby kapłan i wierni mogli wspólnie zjednoczyć się w Chrystusie wokół ołtarza. Czasami, jeżeli zachodzi taka potrzeba, Eucharystia może być sprawowana jednocześnie przez wielu kapłanów. Jest to Msza św. koncelebrowana. Kolejno kapłan lub kapłani pozdrawiają ołtarz – podchodzą do niego i całują go ze względu na Chrystusa, który jest na nim składany w ofierze. Jest to najbardziej osobisty gest liturgiczny, który jak klamra rozpoczyna i kończy sprawowaną liturgię. Pocałunek wyraża miłość, oddanie, szacunek i cześć. Ołtarz zajmuje centralne miejsce w każdym kościele. Jezus Chrystus naucza, że zbliżać się do ołtarza, aby złożyć na nim ofiarę, to jakby zbliżać się do samego Boga, dlatego nie można tego czynić z nienawiścią w sercu: **„Jeśli więc przyniesiesz dar swój przed ołtarz i tam wspomnisz, że brat twój ma coś przeciw tobie, zostaw tam dar twój przed ołtarzem, a najpierw idź i pojednaj się z bratem swoim! Potem przyjdź i dar swój ofiaruj!”** *(Mt 5, 23n).*

Ołtarz jest znakiem Bożej obecności. Jest miejscem spotkania Boga i człowieka oraz symbolem Chrystusa. W Chrystusie to co boskie i to co ludzkie spotkało się najpełniej. Na ołtarzu lub obok niego znajduje się krzyż, który przypomina kapłanowi, że sprawowana liturgia uobecnia ofiarę Chrystusa złożoną na Golgocie. Dla okazania ołtarzowi szacunku kapłan składa przed nim głęboki ukłon oraz okadza go. W ołtarzu często składane są relikwie męczenników i świętych, ponieważ w starożytności Eucharystia była sprawowana na ich grobach. Oznacza to, że wszystkie ofiary poniesione przez chrześcijan mają wartość jedynie w połączeniu z ofiarą Pana Jezusa.

W starożytności kapłan i wierni sprawujący Mszę św. byli zwróceni w kierunku wschodnim, który symbolizował Chrystusa – Wschodzące Słońce. Ołta-

rze przedsoborowe były stawiane w kościołach właśnie w tym kierunku. Ołtarz posoborowy przypomina stół.

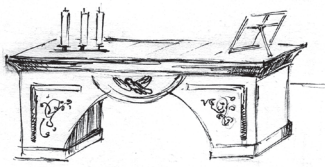

Mszę św. rozpoczyna znak krzyża. To najprostsza i podstawowa forma modlitwy i wyznanie wiary w Chrystusa, który umarł i zmartwychwstał. Znak krzyża należy wykonywać powoli i świadomie tak, aby objął całego człowieka z jego duszą i ciałem. Wyraża pragnienie zjednoczenia z Chrystusem, który poprzez swoją ofiarę krzyżową wszystko w życiu uczniów przemienia i odkupia. Następnie kapłan pozdrawia zgromadzony lud słowami *Pan z wami*, które stwierdzają obecność Chrystusa w zgromadzonej wspólnocie wiernych: **Bo gdzie są dwaj albo trzej zebrani w imię moje, tam jestem pośród nich.** *(Mt 18, 20)* Na pozdrowienie kapłana wierni odpowiadają *I z duchem twoim*. Odpowiedź wiernych oznacza, że kapłan, który sprawuje ofiarę Mszy św., mocą Ducha Świętego działa *in persona Christi* – w osobie Chrystusa.

Zbawiciel jest obecny w osobie kapłana. Kapłan podczas Mszy św. głosi Ewangelię Jezusa Chrystusa oraz składa w ofierze Jego Ciało i Krew.

Kolejno następuje akt pokuty, w którym wierni, uznając swoją grzeszność, pragną pojednać się z Bogiem i ludźmi. Przypomina to biblijną scenę Mojżesza przed płonącym krzewem, któremu Bóg kazał zdjąć sandały, bo wchodzi w miejsce święte. W tym znaczeniu konieczne jest przeproszenie Boga, aby godnie uczestniczyć w sprawowanej Najświętszej Ofierze. Jego skutkiem jest zgładzenie grzechów lekkich, które osłabiają więź wiernych z Bogiem, ale jej nie zrywają. Istnieją cztery wersje aktu pokuty:

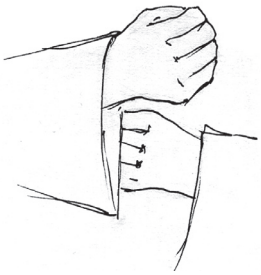

- spowiedź powszechna: *Spowiadam się Bogu Wszechmogącemu,*
- dialog rozpoczynający się od słów kapłana: *Zmiłuj się nad nami, Panie,*

- potrójne wezwanie Bożego miłosierdzia, na które wierni odpowiadają: *Zmiłuj się nad nami,*
- pokropienie wiernych wodą święconą, które przypomina obmywający z grzechów chrzest święty.

Podczas spowiedzi powszechnej wierni, wypowiadając słowa *moja wina,* wykonują gest uderzenia się w piersi. Wyraża on pragnienie skruszenia w sobie tego, co złe. Taki sam gest wykonywał w przypowieści Pana Jezusa celnik, gdy mówił: **Boże, miej litość dla mnie, grzesznika!** *(Łk 18, 13)*

Po akcie pokuty (jeżeli nie została użyta jego trzecia lub czwarta forma) następuje błagalna modlitwa: *Panie, zmiłuj się nad nami...* (z j. gr. *Kyrie eleison).* Wierni proszą w niej Zbawiciela o miłosierdzie, tak jak czynił to pod Jerychem uciszany przez tłum Bartymeusz: **Jezusie, Synu Dawida, ulituj się nade mną!** *(Łk 18, 38)*

Hymn *Gloria* (z j. łac. *chwała*), *Chwała na wysokości Bogu* to jeden z najstarszych tekstów liturgicznych, który wyraża uwielbienie z miłością i zachwytem Jedynego Boga w Trójcy Przenajświętszej. Śpiewa się go w każdą niedzielę (oprócz Adwentu i Wielkiego Postu) oraz w uroczystości i święta.

Obrzędy wstępne kończą się modlitwą tzw. kolektą, w której kapłan wypowiadając słowa *Módlmy się...* zaprasza wiernych, aby oddali Bogu wszystkie sprawy, które przynieśli w sercu na Mszę św. oraz zbiera w niej w jedną całość prośby wszystkich wiernych i wspomina tajemnicę dnia – myśl przewodnią liturgii.

⇨ *Czym są obrzędy wstępne?*

Obrzędy wstępne to pierwsza część liturgii Mszy św. Podczas niej nawiązuje się wspólnota wszystkich wiernych, którzy przepraszają Boga za popełnione grzechy, aby godnie uczestniczyć w Najświętszej Ofierze.

1. *Wstaw brakujące słowa.*

Spowiadam się ..... i wam .....,
że bardzo zgrzeszyłem .....
Moja wina, moja wina, moja bardzo wielka wina. Przeto błagam .....
..... zawsze Dziewicę, wszystkich Aniołów
i ..... i was, bracia i siostry, o modlitwę za mnie
do Pana Boga .....

Chwała na wysokości Bogu, a na ziemi .... Chwalimy Cię, ... Cię, Wielbimy Cię. ..... Cię. Dzięki Ci składamy, bo wielka jest ..... Twoja. Panie Boże, Królu nieba, Boże Ojcze ..... Panie, Synu Jednorodzony, ... Panie Boże, Baranku Boży, ...

Który gładzisz grzechy świata, ...

Który gładzisz grzechy świata, ...

Który siedzisz po prawicy Ojca, ...

Albowiem tylko Tyś jest święty. Tylko Tyś jest .....

Tylko Tyś ....., Jezu Chryste.

Z ..... Świętym w chwale Boga .....

Amen.

2. *Połącz poszczególne części obrzędów wstępnych z ich wyjaśnieniem.*

Wejście		Uznając swoją grzeszność wierni pragną pojednać się z Bogiem i ludźmi, bo jest to konieczne, aby godnie uczestniczyć w sprawowanej liturgii. Jego skutkiem jest zgładzenie grzechów lekkich, które osłabiają więź wiernych z Bogiem, ale jej nie zrywają.
Pozdrowienie ołtarza		Modlitwa, w której wierni proszą Zbawiciela, na wzór niewidomego z Ewangelii, o zmiłowanie.
Znak krzyża		Ucałowanie ołtarza przez kapłana.
Pozdrowienie przez kapłana zgromadzonego ludu słowami *Pan z Wami*		Modlitwa zapraszająca wiernych do oddania Bogu ludzi i spraw, które przynieśli w sercu na Mszę św. z prośbą, aby je przemienił tak, jak przemienia chleb i wino w ciało i krew Chrystusa. To modlitwa zapraszająca wiernych, aby wyrazili zgodę na Boże działanie w swoim życiu i przyjęli je.
Odpowiedź wiernych *I z duchem Twoim*		Uwielbienie z miłością i zachwytem Jedynego Boga w Trójcy Przenajświętszej.
Akt pokuty		Zebranie się razem w kościele wiernych i sprawującego ofiarę kapłana.
Panie, zmiłuj się nad nami...		Oznacza, że kapłan działa w czasie sprawowanej Mszy św. w osobie Chrystusa, ofiarujący się Zbawiciel jest obecny w kapłanie.
Chwała na wysokości Bogu		Rozpoczyna Mszę św.
Kolekta		Słowa stwierdzające obecność Zbawiciela w zgromadzonej wspólnocie wiernych.

43. Liturgia słowa

Obrzędy wstępne przygotowują wiernych do godnego uczestnictwa w liturgii słowa prowadzącej do zasłuchania się w naukę Chrystusa i spotkania z Bogiem. Chrystus jest prawdziwie obecny w odczytanym Słowie. Jest to kolejny sposób prawdziwej obecności Pana Jezusa w czasie sprawowanej Mszy św. W Piśmie Świętym właśnie Jego samego nazywa się *Słowem*.

Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, i Bogiem było Słowo. Ono było na początku u Boga. Wszystko przez Nie się stało, a bez Niego nic się nie stało, co się stało. *(J 1, 1-3)*

Pan Jezus jest Słowem żywym, które może przemieniać rzeczywistość słuchających Go ludzi.

W czasie liturgii słowa odczytywane są fragmenty Pisma Świętego. Kościół ma opracowane dwa cykle czytań: jeden dla niedziel (trzyletni, oznaczony literami A, B, C), a drugi dla dni powszednich (dwuletni, oznaczony cyframi I i II). Obowiązuje również lekcjonarz, z którego korzysta się podczas Mszy Świętych odprawianych ku czci świętych oraz obrzędowych. Najpierw są odczytywane fragmenty Starego Testamentu, Dziejów Apostolskich i listów apostolskich. W tym czasie wierni siedzą. Jest to postawa, która sprzyja uważnemu słuchaniu i rozważaniu usłyszanych czytań. Kolejno wierni słuchają fragmentu Ewangelii, która opowiada o życiu i nauce Pana Jezusa. Podczas tej części liturgii słowa oraz podczas poprzedzającej ją aklamacji *Alleluja* wierni przyjmują postawę stojącą wyrażającą szacunek. W niedziele i święta kapłan wyjaśnia słowo Boże podczas wygłaszanej przez siebie homilii. Na usłyszane słowo Boże lud odpowiada wyznaniem wiary i modlitwą wiernych. Wspólne słuchanie słowa Bożego i modlitwa przygotowują całe zgromadzenie do sprawowania liturgii eucharystycznej. Dzięki nim człowiek otrzymuje naukę, którą może przyjąć rozumem i wolą, aby z miłością otworzyć swoje serce na przyjęcie Chrystusa w Komunii św.

Liturgia słowa jest głoszona z ambony – stołu słowa Bożego. Jest to miejsce głoszenia z radością całemu światu Ewangelii Jezusa Chrystusa.

Ambona przedsoborowa

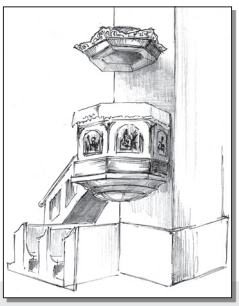

Ambona posoborowa

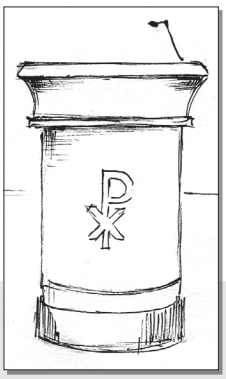

Liturgia słowa ma następujący przebieg:

I czytanie jest ze Starego Testamentu lub Dziejów Apostolskich. Treść zawarta w nim ma bezpośredni lub pośredni związek z Ewangelią, aby podkreślić ciągłość Starego i Nowego Testamentu.

Psalm responsoryjny jest śpiewaną odpowiedzią słowem Bożym na usłyszany tekst czytania. Jego refren śpiewają wszyscy wierni. Dzięki niemu można jeszcze raz przemyśleć usłyszane wcześniej czytanie.

II czytanie to fragment listów apostolskich lub Apokalipsy z Nowego Testamentu. Odczytuje się je w niedzielę i święta.

Alleluja (z j. hebr. tłumaczy się słowami *chwalcie Pana*) to śpiewana przed Ewangelią aklamacja. Jest pieśnią zbawionych, która wyraża nieprzemijające uwielbienie dla triumfującego Pana. Nie śpiewa się jej w czasie Wielkiego Postu.

Ewangelia (z j. gr. to *dobra nowina*) to fragment jednej z ksiąg: Mt, Mk, Łk, J. Odczytywanie fragmentu Ewangelii uobecnia podczas liturgii nauczającego Chrystusa, dlatego zgromadzenie liturgiczne okazuje jej szczególny szacunek, który wyraża:

- postawa stojąca,
- podczas uroczystych Mszy Świętych trzymane przez ministrantów zapalone świece i okadzanie Ewangeliarza kadzidłem,
- odczytywanie jej tylko przez diakona, prezbitera lub biskupa,
- cicha modlitwa kapłana poprzedzająca odczytanie Ewangelii: *Wszechmogący Boże, oczyść serce i usta moje, abym godnie głosił Twoją świętą Ewangelię,*
- dialog przypominający obecność Chrystusa: *Pan z wami. – I z duchem twoim*. To sam Chrystus naucza poprzez kapłana,
- znak krzyża czyniony przez kapłana na tekście odczytywanej Ewangelii (to słowa ukrzyżowanego i zmartwychwstałego Zbawiciela),
- potrójny znak krzyża czyniony przez wszystkich na czole (aby przyjąć Ewangelię umysłem), ustach (aby głosić ją słowami) i sercu (aby według niej żyć),
- pocałowanie ewangeliarza przez kapłana.

Homilia, w której kapłan tłumaczy znaczenie odczytanego słowa Bożego. Może w tym miejscu również wygłosić kazanie wyjaśniające prawdy wiary lub przeczytać list biskupa.

Wyznanie wiary to odpowiedź zgromadzonej wspólnoty na usłyszane Słowo. Mówiąc je, wierni wyznają, że Chrystus głosi prawdę i sam jest Prawdą. Jest znakiem jedności między wierzącymi, którzy wciąż na nowo odkrywają, co to znaczy być chrześcijaninem.

Modlitwa powszechna jest również nazywana modlitwą wiernych. Obejmuje powszechną, czyli katolicką, troską każdego człowieka. Jest to modlitwa, która nie może zamykać wspólnoty na własne potrzeby, ale powinna ją otwierać na potrzeby innych.

W czasie liturgii słowa czyta się teksty zamieszczone w następujących księgach:

Lekcjonarz – zawiera czytania niedzielne powtarzające się w cyklu trzyletnim (A, B, C) oraz czytania z dni powszednich, które powtarzają się w cyklu dwuletnim: rok nieparzysty – I i rok parzysty – II.

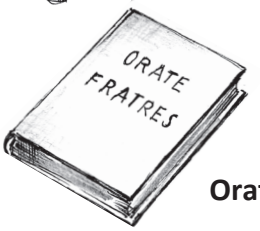

Ewangeliarz – zawiera fragmenty poszczególnych ksiąg Ewangelii przygotowane do odczytania w zależności od trwającego roku.

Orate Fratres – zawiera zbiór modlitw powszechnych.

W czasie liturgii słowa wierni odpowiadają na słowa osoby, która ją prowadzi:

• **CZYTANIA**:
K: Oto słowo Boże.
W: Bogu niech będą dzięki.

• **MODLITWA WIERNYCH:**
K: … Ciebie prosimy.
W: Wysłuchaj nas Panie.

• **EWANGELIA**:
K: Pan z wami.
W: I z duchem Twoim.
K: Słowa ewangelii według świętego N.
W: Chwała Tobie Panie.

K: Oto słowo Pańskie.
W: Chwała Tobie Chryste.

⇨ *Co czynimy podczas liturgii słowa?*

Podczas liturgii słowa modlimy się i słuchamy słowa Bożego, aby zgodnie z jego nauką kierować swoim życiem.

1. *Ułóż trzy wezwania modlitwy wiernych.*

2. *Napisz pełną nazwę ksiąg biblijnych, z których czytana jest Ewangelia.*

3. *Ponumeruj w odpowiedniej kolejności wszystkie części liturgii słowa.*

	Alleluja
	Psalm responsoryjny
	Modlitwa powszechna
	I czytanie
	Ewangelia
	Wyznanie wiary
	II czytanie
	Homilia

4. Dopisz poprawne odpowiedzi wiernych:

– **czytania**:

K: Oto słowo Boże. – W: ……..

– **Ewangelia**:

K: Pan z wami. – W: …… .

K: Słowa ewangelii według świętego N.

W: …… .

K: Oto słowo Pańskie. – W: ……..

– **modlitwa wiernych**:

K: … Ciebie prosimy. – W: ……..

44. Przygotowanie darów i modlitwa eucharystyczna

Po obrzędach wstępnych i liturgii słowa kapłan przechodzi do ołtarza – stołu eucharystycznego i rozpoczyna się liturgia eucharystyczna. Najświętszą Ofiarę składa, w osobie Chrystusa, kapłan, a lud na mocy kapłaństwa powszechnego łączy z nim swoje duchowe ofiary, które wyraża chleb i wino.

> **„Prawdziwą ofiarą jest przeto każde dzieło, które się przyczynia do połączenia nas świętą wspólnotą z Bogiem”.** *Św. Augustyn*

Ofiarą może być akt uwielbienia Boga lub przezwyciężenie samego siebie. Jest nią pojednanie, które przywraca wspólnotę oraz niewielka codzienna ofiara zainteresowania, życzliwości, uśmiechu, wysłuchania bliźniego i poświęcenia mu swojego czasu. Najlepszą ofiarą, jakiej pragnie Jezus, jest miłosierdzie okazane drugiemu człowiekowi, ponieważ ono najdoskonalej tworzy wspólnotę.

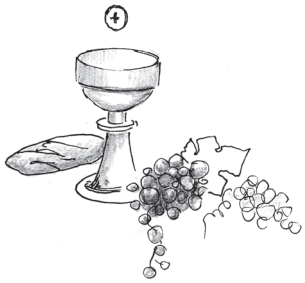

Liturgię eucharystyczną rozpoczyna **przygotowanie darów.** Pan Jezus w czasie pierwszej Mszy Świętej w Wieczerniku wziął w swoje ręce przygotowany chleb i kielich z winem, aby modlić się nad tymi darami, które miały stać się Jego Ciałem i Krwią. Kapłan również przygotowuje do złożenia w ofierze chleb i wino, które wkrótce staną się Ciałem i Krwią Pana Jezusa. Kiedy kapłan składa na ołtarzu dary ofiarne, również wszyscy wierni powinni przygotować się do złożenia swego osobistego daru. Podczas przygotowania darów odbywa się procesja z darami, w której jest niesiony chleb oraz wino i woda.

Dary ofiarne są materią Mszy św. Chleb musi być pszenny, sporządzony w ten sposób, aby kapłan mógł go przełamać. Czynność łamania jest znakiem miłości, ponieważ jeden chleb dzieli się między braci. Wino z kolei musi być z owocu winnego krzewu, naturalne i czyste. W starożytności pito wino zmieszane z wodą. Tak samo postępuje się podczas Mszy św. Oznacza to:

– zjednoczenie Chrystusa z wiernymi,
– zjednoczenie w Chrystusie natury Boskiej z naturą ludzką,
– krew i wodę, które wypłynęły z przebitego na krzyżu boku Chrystusa.

Obmycie rąk jest pozostałością z dawnych czasów, kiedy wierni przekazywali Kościołowi konkretne dary – jedzenie, wosk, płótna i inne potrzebne przedmioty. Po przyjęciu darów kapłan musiał umyć ręce, aby mieć je czyste

przed sprawowaniem Ofiary. Obecnie wierni nie składają w czasie Mszy Świętej darów rzeczowych, ale ofiarują pieniądze.

Wezwanie do modlitwy i modlitwa nad darami kończy obrzędy przygotowania darów. Kapłan wzywa lud do modlitwy: *Módlcie się, aby moją i waszą Ofiarę przyjął Bóg, Ojciec wszechmogący*. Lud odpowiada: *Niech Pan przyjmie Ofiarę z rąk twoich na cześć i chwałę swojego imienia, a także na pożytek nasz i całego Kościoła świętego.*

Modlitwa eucharystyczna jest centralną i najważniejszą częścią Mszy św., w czasie której kapłan wzywa lud, aby zjednoczył się z Chrystusem w złożeniu ofiary i dziękczynieniu. Podczas Ostatniej Wieczerzy, Pan Jezus powiedział nad chlebem: **„To jest Ciało moje”,** a nad winem **„To jest Krew moja”**. Wypowiadając te słowa dokonał przeistoczenia chleba i wina w swoje Ciało i Krew. W czasie Mszy św. kapłan występuje w osobie Chrystusa i wypowiada Jego słowa. Przeistoczenie jest dokonaniem ofiary, którą Kościół składa Bogu Ojcu. Tą ofiarą jest sam Chrystus.

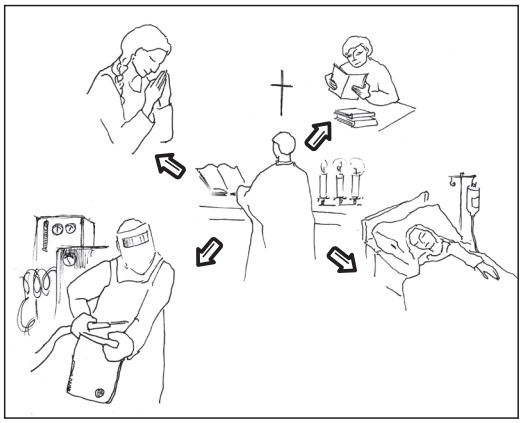

W czasie przeistoczenia wszyscy wierni klęczą i w milczeniu oddają hołd Chrystusowi. Razem z Nim składają siebie i swoje życie w ofierze Bogu Ojcu. W ten sposób oddają Bogu wszelką cześć i chwałę.

W modlitwie eucharystycznej następuje kolejno:

Dialog przed prefacją

K: *Pan z wami.* W: *I z duchem twoim.*

K: *W górę serca.* W: *Wznosimy je do Pana.*

K: *Dzięki składajmy Panu Bogu naszemu.* W: *Godne to i sprawiedliwe.*

Prefacja – kapłan w imieniu całego ludu wysławia Boga i dziękuje Mu za dzieło zbawienia: *Zaprawdę godne to i sprawiedliwe, słuszne i zbawienne, abyśmy zawsze i wszędzie Tobie składali dziękczynienie, Panie, Ojcze święty, wszechmogący wieczny Boże, przez Chrystusa, Pana naszego.*

Aklamacja *Święty*, którą śpiewa całe zgromadzenie w łączności ze Świętymi i Aniołami w niebie.

Wspomnienie tajemnicy dnia.

44. Przygotowanie darów i modlitwa eucharystyczna

Epikleza jest prośbą skierowaną do Boga Ojca, aby mocą Ducha Świętego przemienił dary chleba i wina w Ciało i Krew Jezusa Chrystusa: *Uświęć te dary mocą Twojego Ducha, aby stały się dla nas Ciałem i Krwią naszego Pana Jezusa Chrystusa.*

Opowiadanie o ustanowieniu i przeistoczenie – obejmują słowa i czynności Chrystusa, gdy w czasie Ostatniej Wieczerzy złożył w ofierze swoje Ciało i Krew pod postaciami chleba i wina i dał je na pokarm i napój Apostołom oraz polecił im nieustannie odnawiać to misterium. Słowa przeistoczenia:

> On to, gdy dobrowolnie wydał się na mękę, wziął chleb i dzięki Tobie składając, łamał i rozdawał swoim uczniom, mówiąc:
> **BIERZCIE I JEDZCIE Z TEGO WSZYSCY: TO JEST BOWIEM CIAŁO MOJE, KTÓRE ZA WAS BĘDZIE WYDANE.**
> Podobnie po wieczerzy wziął kielich i ponownie dzięki Tobie składając, podał swoim uczniom mówiąc:
> **BIERZCIE I PIJCIE Z NIEGO WSZYSCY: TO JEST BOWIEM KIELICH KRWI MOJEJ NOWEGO I WIECZNEGO PRZYMIERZA, KTÓRA ZA WAS I ZA WIELU BĘDZIE WYLANA NA ODPUSZCZENIE GRZECHÓW. TO CZYŃCIE NA MOJĄ PAMIĄTKĘ.**

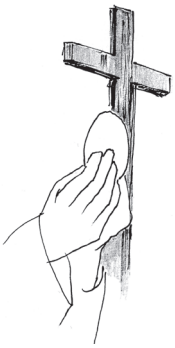

Przeistoczeniu towarzyszą różne oznaki kultu: klękanie, adorowanie podnoszonych postaci eucharystycznych, okadzanie, bicie w dzwony.

Aklamacja po przeistoczeniu jest wyznaniem wiary w obecność Chrystusa w Eucharystii: *Oto wielka tajemnica wiary.* Na co lud odpowiada: *Głosimy śmierć Twoją, Panie Jezu...*

Złożenie ofiary, poprzez którą Kościół składa Bogu Ojcu, w Duchu Świętym, niepokalaną Ofiarę, a wraz z nią ofiaruje siebie samego. To Chrystus, który jest najwyższym i jedynym Kapłanem Nowego Przymierza sam siebie składa w ofierze Bogu Ojcu. Kościół, jako Jego Ciało mistyczne, dołącza się do Jego Ofiary.

Modlitwa wstawiennicza za żywych i za zmarłych poucza, że Eucharystia sprawowana jest w łączności z całym Kościołem w niebie i na ziemi.

Doksologia końcowa jest uwielbieniem Boga: *Przez Chrystusa, z Chrystusem i w Chrystusie, Tobie, Boże, Ojcze wszechmogący, w jedności Ducha Świętego, wszelka cześć i chwała, przez wszystkie wieki wieków. Amen.* Końcowe AMEN wypowiadane przez lud, jest potwierdzeniem włączenia się w sprawowaną ofiarę i modlitwę uwielbienia.

44. Przygotowanie darów i Modlitwa Eucharystyczna

⇨ *Który moment Mszy Świętej jest najważniejszy?*

Najważniejszym momentem Mszy Świętej jest przeistoczenie, w którym ofiarowany chleb i wino stają się prawdziwym Ciałem i Krwią Chrystusa. W tym czasie dokonuje się bezkrwawa ofiara Chrystusa i Kościoła.

1. *Zastanów się i napisz, czego dokonuje Chrystus podczas każdej Mszy św. Dlaczego?*

2. *Przyporządkuj i ponumeruj w odpowiedniej kolejności.*

Przygotowanie darów		Doksologia końcowa	
		Aklamacja *Święty*	
		Epikleza	
		Dialog przed prefacją	
Modlitwa eucharystyczna		Złożenie ofiary	
		Prefacja	
		Obmycie rąk	
		Wezwanie do modlitwy i modlitwa nad darami	
		Procesja z darami	
		Aklamacja po przeistoczeniu	
		Modlitwa wstawiennicza	
		Opowiadanie o ustanowieniu i przeistoczenie	
		Wspomnienie tajemnicy dnia	

3. *Wstaw brakujące wyrazy.*

„Święty, ..., Święty Pan, Bóg ..... .
Pełne są ..... i ziemia ..... Twojej.
Hosanna na ..... . Błogosławiony, który .....
w imię .... na wysokości”.
„Głosimy ..... Twoją, Panie ..... ,
wyznajemy Twoje ..... i oczekujemy Twego .....
w chwale”.

45. Komunia Święta

W czasie Ostatniej Wieczerzy Pan Jezus, po przeistoczeniu chleba i wina w swoje Ciało i Krew, podał je do spożycia Apostołom. Podczas każdej Mszy św. również wierni spożywają Ciało Chrystusa, a kapłan – Jego Ciało i Krew. Dzieje się to po modlitwie eucharystycznej podczas obrzędu Komunii, który jest również nazywany ucztą ofiarną.

Przyjmując w czasie Mszy św. Komunię św., tworzymy prawdziwą wspólnotę – łączymy się w miłości z Jezusem i bliźnimi. Jest to najdoskonalszy sposób jednoczenia się ze Zbawicielem, który oddał za nas życie i zmartwychwstał.

Ten pokarm nie przemienia się w tego, kto go spożywa, On spożywającego przemienia w siebie. *Św. Tomasz z Akwinu*

Zjednoczenie z Panem Jezusem łączy nas również z całym Kościołem, który tworzą wszyscy ludzie pragnący żyć w jedności ze Zbawicielem. Św. Paweł przypomina, że Eucharystia tworzy jedność wspólnoty Kościoła:

Chleb, który łamiemy, czyż nie jest udziałem w Ciele Chrystusa? Ponieważ jeden jest chleb, przeto my, liczni, tworzymy jedno Ciało. Wszyscy bowiem bierzemy z tego samego chleba. *(1 Kor 10, 16-17)*

To prawdziwe zjednoczenie z Chrystusem dzieje się podczas każdej Komunii św. Niezależnie od tego, czy odczuwamy pocieszającą radość, czy nie. Dar, którego nam udziela – jedność z prawdziwym Bogiem – jest nieskończenie większy od nas samych. To Chrystus w Komunii św. ożywia w nas łaskę uświęcającą, którą otrzymaliśmy podczas chrztu. Umacnia w nas miłość, a poprzez to gładzi grzechy powszednie oraz pogłębia naszą przyjaźń, która dodaje sił, aby w przyszłości unikać grzechów śmiertelnych.

Do godnego przyjęcia Chrystusa w Komunii św. należy odpowiednio przygotować swoją duszę i ciało. Dusza musi znajdować się w stanie łaski uświęcającej, to znaczy musi być wolna od grzechu ciężkiego. Jeżeli ktoś przyjmie Komunię ze świadomością grzechu ciężkiego, popełnia grzech świętokradztwa. W sytuacji, gdy popełniliśmy grzechy lekkie, możemy przystąpić do Komunii św., jednak wcześniej musimy wzbudzić za nie żal. Powinniśmy starać się przystępować do Komunii św. jak najczęściej, ponieważ jest to najcenniejszy skarb, jakim Chrystus obdarza nas na ziemi. W wyjątkowych sytuacjach

Komunia (z j. łac.) – zjednoczenie, wspólnota.

możemy przystąpić do niej nawet dwa razy dziennie (np. uczestniczymy w pasterce, a później we Mszy św. świątecznej). Jednak minimum, pozwalające zachować łączność z Kościołem, to przyjęcie Komunii św. przynajmniej raz w roku w okresie wielkanocnym. Kapłanowi wolno udzielić tego bezcennego daru jedynie osobie ochrzczonej, która potrafi odróżnić chleb powszedni od Ciała Pańskiego, jest wolna od grzechu ciężkiego, od kar kościelnych oraz grzechu publicznego. Komunię św. można przyjmować w postawie klęczącej lub stojącej, do ust lub na rękę. Przed jej udzieleniem ksiądz mówi: ***Ciało Chrystusa,*** na co wierny wyznając wiarę w realną obecność Pana Jezusa pod postacią chleba odpowiada: *Amen.* Kapłan najczęściej udziela Komunii św. pod postacią chleba, jedynie w niektórych okolicznościach, także pod postacią wina, np. podczas Mszy Wieczerzy Pańskiej w Wielki Czwartek lub nowożeńcom w czasie ich ślubu.

Przed przystąpieniem do Komunii św. należy zachować godzinny post eucharystyczny od pokarmów i napojów z wyjątkiem wody. Nie obowiązuje on osób chorych odwiedzanych przez kapłana w szpitalu lub domu.

Obrzędy Komunii św.

Obrzędy komunijne rozpoczyna Modlitwa Pańska. Dzięki ofierze Pana Jezusa sami możemy zwracać się do Boga ***Ojcze.*** Staliśmy się Jego dziećmi. Słowa tej modlitwy przygotowują wiernych do Komunii Świętej.

Kolejno kapłan wypowiada słowa modlitwy, w której prosi Boga o wyzwolenie od zła i życie w pokoju: *Wybaw nas, Panie od zła wszelkiego i obdarz nasze czasy pokojem...*

Modlitwa *Bo Twoje jest Królestwo...* jest doksologią, w której wierni oddają Bogu chwałę.

Obrzęd pokoju jest znakiem wzajemnego przekazania sobie pokoju pochodzącego od Chrystusa. Dopełnia się go przez podanie dłoni lub skinięcie głową w kierunku osób znajdujących się w pobliżu.

Łamaniu chleba i zmieszaniu postaci towarzyszy śpiew *Baranku Boży* (w j. łac. *Agnus Dei*). Barankiem Bożym nazywamy samego Chrystusa, który złożył siebie w ofierze Bogu Ojcu. Kapłan łamie w tym czasie Hostię, co oznacza ofiarną miłość Chrystusa, który pragnie być pokarmem wszystkich wierzących. Później daje małą część Hostii do

kielicha na znak połączenia obu postaci – Ciała i Krwi, co wyraża zmartwychwstanie Pana.

Łamiemy Chleb, który jest lekarstwem na nieśmiertelność, antidotum, żeby nie umrzeć, lecz żyć na zawsze w Chrystusie. *Św. Ignacy Antiocheński*

Komunia kapłana i wiernych – kapłan przyklęka ze czcią, bierze konsekrowaną Hostię w dłonie, podnosi w górę, ukazując ją wiernym, zaprasza na ucztę Chrystusa słowami: *Oto Baranek Boży...* – jest to bezpośrednie zaproszenie wiernych do przyjęcia Komunii św., dzięki której staną się ludźmi błogosławionymi, czyli szczęśliwymi. Wierni odpowiadają na nie wypełnionymi wiarą i pokorą słowami setnika zapisanymi w Ewangelii: *Panie nie jestem godzien...*

Nie przystępować do Komunii: to podobnie jakby odczuwać pragnienie przy źródle. *Św. Jan Maria Vianney*

Najlepszym przygotowaniem do przyjęcia Chrystusa w Komunii św. jest zaangażowany i czynny udział we Mszy św. Nie można całkowicie wyłączać się ze sprawowanej liturgii, ale w czasie, gdy kapłan odmawia odpowiednie modlitwy przed swoją komunią, należy również, poprzez indywidualną modlitwę, wzbudzić tęsknotę i oczekiwanie przyjęcia Chrystusa w Komunii św. Po przyjęciu Komunii św. należy wyrazić swoją radość i dziękczynienie ze zjednoczenia się we własnym sercu z Chrystusem. Na wszelkie dłuższe prywatne modlitwy, podczas których pragnie się Chrystusowi przedstawić swoje kłopoty, troski i prośby, jest czas po zakończeniu odprawianej wspólnie Mszy św.

Wspólny śpiew wykonywany podczas komunii wyraża duchowe zjednoczenie wiernych, ukazuje radość serc i braterski charakter procesji komunijnej.

Modlitwa po Komunii św. posiada charakter dziękczynny i zawiera prośbę o trwałe owoce przyjętego sakramentu.

⇨ *Co to jest Komunia Święta?*

Komunia Święta to spożywanie Ciała i Krwi Chrystusa pod postacią chleba i wina, które daje nam zjednoczenie z Chrystusem i bliźnimi, umacnia w nas łaskę uświęcającą.

1. *Napisz modlitwę, w której wyrazisz indywidualne dziękczynienie po Komunii św.*

2. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": J 6, 56.*

3. Dopisz odpowiedzi wiernych.

Słowa kapłana	Odpowiedzi wiernych
Pan z wami.	
W górę serca.	
Dzięki składajmy Panu Bogu naszemu.	
Oto wielka tajemnica wiary.	
Przez Chrystusa, z Chrystusem i w Chrystusie, Tobie, Boże, Ojcze wszechmogący, w jedności Ducha Świętego, wszelka cześć i chwała, przez wszystkie wieki wieków.	
Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata (J 1,29). Błogosławieni, którzy zostali wezwani na Jego ucztę (Ap 19,9).	

46. Obrzędy zakończenia

Na zakończenie obrzędu Komunii św. kapłan odmawia modlitwę, w której zbiera w jedną całość wszystkie dziękczynienia wiernych składane eucharystycznemu Chrystusowi. Po tej modlitwie, jeżeli zachodzi taka konieczność, przedstawia zgromadzonym wiernym ogłoszenia parafialne. Nie są one stałą częścią liturgii Mszy św., jednak dzięki nim może zapoznać wiernych z najważniejszymi sprawami, które dotyczą całej parafii.

Następnie rozpoczynają się **obrzędy zakończenia,** które składają się z dwóch głównych elementów: kapłańskiego błogosławieństwa oraz rozesłania.

Pan Jezus udzielał swojego błogosławieństwa przychodzącym do niego ludziom. Chciał w ten sposób dać im udział w życiu Boga. Jego największym błogosławieństwem dla całego świata była ofiara, którą złożył na krzyżu. Dzięki niej wszyscy zostali obdarzeni życiem. Uczestnicząc we Mszy św. wciąż na nowo otrzymujemy to wyjątkowe błogosławieństwo Chrystusa, ponieważ każda Eucharystia jest uobecnieniem Jego ofiary krzyżowej.

Błogosławieństwo kapłana rozpoczyna się słowami: *Pan z wami* . Tym razem jednak słowa te odnoszą się głównie do przyszłości. Mają uświadamiać nam, że Chrystus, którego przyjęliśmy w Komunii św., pragnie pozostać z nami również poza kościołem, w naszej codzienności. Podczas błogosławieństwa kapłan i wierni wykonują znak krzyża, który przypomina, że jest to błogosławieństwo pochodzące od ukrzyżowanego Chrystusa. W imię Osób Trójcy Przenajświętszej, jako dzieci Boga Ojca, uczniowie Jezusa – Syna Bożego w jedności z Duchem Świętym mamy nieść Chrystusowe błogosławieństwo całemu światu.

Kapłan rozwiązując zgromadzenie liturgiczne wypowiada słowa rozesłania: *Idźcie w pokoju Chrystusa (Ite missa est).* Odpowiadamy na nie podziękowaniem: *Bogu niech będą dzięki.* Oznacza ono nasze końcowe pozdrowienie oraz wdzięczność za wszelkie łaski otrzymane podczas sprawowanej Mszy św. Słowa rozesłania zachęcają nas również, abyśmy poza murami kościoła żyli zgodnie z nauką Chrystusa, którego przyjęliśmy w Komunii św. Niosąc Go żywego i działającego w naszych sercach, możemy sprawić, że Eucharystia nie skończy się, ale będzie trwać nieustannie.

Po ucałowaniu ołtarza kapłan razem z asystą wychodzi do zakrystii. Wierni w tym czasie stoją, aby w ten sposób oddać w kapłanie cześć samemu Chrystusowi. Jest to również postawa wyrażająca gotowość do działania i wypełnienia Chrystusowego posłania.

Po zakończeniu Mszy św. powinniśmy jeszcze przez jakiś czas pozostać w kościele, aby w cichej modlitwie pożegnać się z Chrystusem, który nadal jest obecny w Najświętszym Sakramencie. Każdego dnia przechodząc obok kościoła możemy do niego wejść, aby przez chwilę porozmawiać z Chrystusem.

Czasami Pan Jezus w Najświętszym Sakramencie jest wystawiany w monstrancji do publicznej adoracji. Wtedy w szczególny sposób zaprasza nas do spotkania ze sobą.

„Przyjdźcie do mnie wszyscy, którzy utrudzeni i obciążeni jesteście, a ja was pokrzepię” *(Mt 11, 28)*.

Podczas adoracji we wspólnej lub indywidualnej modlitwie możemy:

– oddać Mu cześć – **Panie Jezu, wielbię Cię...**
– przeprosić za uleganie pokusom i popełnione grzechy – **Panie Jezu, przepraszam Cię...**
– podziękować za wszelkie otrzymane dobro – **Panie Jezu, dziękuję Ci...**
– poprosić o potrzebne łaski. spędzić czas – **Panie Jezu, proszę Cię...**

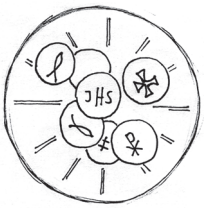

Adorując Chrystusa w Najświętszym Sakramencie, możemy zauważyć, że hostie są pokryte różnymi znakami. Najczęściej jest to chrystogram lub symbol oznaczający Chrystusa.

IHS z j. greckiego jest skrótem imienia Jezus – ΙΗΣΟΥΣ. Oznacza również skrót łacińskiego zdania **I**esus **H**ominum **S**alvator

Jezus zbawca ludzi

Monogram Chrystusa (XP) jest złożony z dwóch greckich liter X (chi) P (ro), splecionych razem. Są to dwie pierwsze litery greckiego słowa Chrystus .

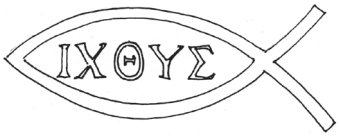

Litery greckiego słowa oznaczającego rybę *ichtys* są początkiem wyrazów tworzących zdanie:

Ἰησοῦς	**Jezus**
Χριστός	**Chrystus**
Θεοῦ	**Boga (Teu)**
Υἱός	**Syn (Ios)**
Σωτήρ	**Zbawiciel (Soter)**

Chrystogram – monogram będący symbolem Pana Jezusa.

Możemy również spotkać Chrystusa w Najświętszym Sakramencie poza kościołem. Czasami kapłan jest wezwany do chorego lub umierającego człowieka. Zabiera wtedy Pana Jezusa pod postacią chleba z tabernakulum i niesie Go w bursie do domu proszącego o Komunię Wiernego. Należy wtedy oddać Chrystusowi cześć poprzez wypowiedzenie słów: *Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus* i przyklęknięcie. Również w uroczystość Bożego Ciała Pan Jezus w Najświętszym Sakramencie jest uroczyście niesiony w monstrancji ulicami naszych wiosek i miast.

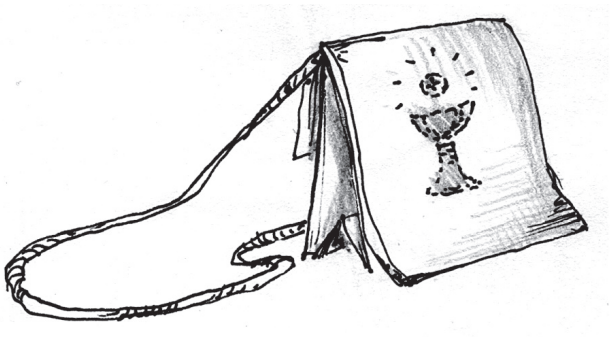

⇨ *Jakie jest znaczenie obrzędów zakończenia Mszy Świętej?*

W obrzędach zakończenia Mszy Świętej kapłan posyła wiernych, aby Chrystusa, którego spotkali w czasie Mszy Świętej, nieśli całemu światu.

1. *Zastanów się, kiedy ostatnio była odprawiana Msza św. o Boże błogosławieństwo w twojej rodzinie. Dlaczego właśnie wtedy?*

2. *Napisz, komu możesz zanieść Chrystusowe błogosławieństwo po zakończeniu Mszy św., w której uczestniczyłeś. W jaki sposób możesz to uczynić?*

3. *Którego dnia w roku liturgicznym uroczyście obchodzimy ustanowienie Najświętszego Sakramentu?*

3. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": Mk 2, 27.*

47. Sposób zachowania się w świątyni

Kościół to wyjątkowe miejsce, ponieważ jest domem Bożym, w którym cały czas, pod postaciami eucharystycznymi, jest obecny w tabernakulum Jezus Chrystus. Wypełniają się w ten sposób słowa Jego zapowiedzi:

A oto Ja jestem z wami przez wszystkie dni, aż do skończenia świata. *(Mt 28, 20)*

Ludzie, którzy wstępują do kościoła, pragną spotkać się z Bogiem i z Nim spędzić swój czas. Mogą to uczynić indywidualnie lub we wspólnocie z wiernymi podczas sprawowanej Mszy św. lub nabożeństwa. Z tego powodu główną zasadą zachowania w kościele jest takie postępowanie, aby samemu godnie oddać chwałę Bogu, uszanować to wyjątkowe miejsce oraz nie przeszkadzać innym w spotkaniu z Bogiem. Podczas zgromadzenia liturgicznego razem modlimy się, śpiewamy lub w skupieniu słuchamy słowa Bożego i nauki kapłana. Poza tymi momentami zachowujemy ciszę, aby ludzie, którzy chcą w modlitwie spotkać się z Chrystusem, mogli to w skupieniu uczynić.

Do kościoła przychodzimy ubrani w odpowiedni strój, poprzez który wyrażamy szacunek wobec Boga oraz nie powodujemy rozproszenia innych wiernych.

Podczas zgromadzeń liturgicznych obowiązują następujące postawy:

KLĘCZĄCA, która oznacza uwielbienie Boga i oddanie Mu czci. Wyraża również pokorę i błaganie człowieka, który uznaje swoją małość przed Bogiem i pragnie Go przeprosić za popełnione przez siebie grzechy. Postawę klęczącą przyjmujemy podczas przeistoczenia, na rozpoczęcie obrzędu Komunii św., w czasie błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem oraz podczas adoracji, **„aby na imię Jezusa zgięło się każde kolano istot niebieskich i ziemskich, i podziemnych”** *(Flp 2, 6-11)*.

> **Przyklęknieciu ciała powinno zawsze towarzyszyć przyklęknięcie serca.** *Św. Hieronim*

Postawa klęcząca jest prostym uklęknięciem na dwa kolana. Czymś innym jest przyklęknięcie na prawe kolano, podczas którego nie czyni się żadnych gestów, np. znaku krzyża. Wykonujemy je po wejściu do kościoła i przed wyjściem z niego, a także, gdy przechodzimy przed tabernakulum.

STOJĄCA jest wyrazem uszanowania Boga, jako najwyższego Pana, oraz gotowość do działania. Przyjmujemy ją na początku i na końcu Mszy św., w czasie Ewangelii, wyznania wiary oraz podczas Modlitwy eucharystycznej.

SIEDZĄCA wyraża postawę słuchającego ucznia. Dzięki niej wierni w skupieniu mogą przyjąć i rozważać głoszone słowo Boże.

LEŻENIE KRZYŻEM jest znakiem najgłębszej adoracji, pokuty i najżarliwszej modlitwy. Wyraża całkowite oddanie się Bogu i poczucie własnej słabości. W liturgii przyjmuje ją kapłan na początku liturgii Wielkiego Piątku oraz osoby otrzymujące święcenia.

PROCESJA to modlitewne przechodzenie z jednego miejsca na drugie. Jest symbolem nowego Ludu Bożego, pielgrzymującego za Chrystusem i z Chrystusem. Znakiem tego jest niesiony na czele procesji krzyż. Wyróżniamy procesje:

- eucharystyczne, w czasie których w monstrancji jest niesiony Najświętszy Sakrament. Procesja Bożego Ciała, w oktawie Bożego Ciała, po sumie odpustowej oraz rezurekcyjna.
- w czasie liturgii Mszy św.: wejścia, z ewangeliarzem do ambony, wiernych z darami, komunijna i wyjścia.
- błagalne w dni krzyżowe (3 pierwsze dni po niedzieli przed uroczystością Wniebowstąpienia Pańskiego),
- pogrzebowe z kościoła lub kaplicy na cmentarz.

Podczas modlitwy wykonywane są następujące gesty:

Znak krzyża symbolizuje krzyż, na którym umarł Chrystus. Uczynienie go jest najprostszym wyznaniem wiary w Jedynego Boga w Trójcy Przenajświętszej oraz wyrażeniem gotowości na ukrzyżowanie siebie.

Duży znak krzyża wykonujemy na rozpoczęcie Mszy św., w czasie błogosławieństwa końcowego oraz w czasie pokropienia wodą święconą.

Mały znak krzyża wykonujemy przed Ewangelią, znacząc kciukiem małe znaki krzyża na na czole, ustach i piersi.

Złożenie rąk jest modlitewnym gestem wiernych. Symbolizuje wzniesienie duszy do Boga i poddania się Jego woli, jako najwyższemu Panu. Ręce powinny być złożone na wysokości piersi i skierowane ku górze.

Bicie się w piersi jest znakiem pokory i szczerego żalu za popełnione grzechy. Gest ten zwraca uwagę na potrzebę skruszenia serca człowieka, w którym rodzą się złe pragnienia prowadzące do grzechu.

47. Sposób zachowania się w świątyni

Znak pokoju jest zewnętrznym wyrazem zgody z bliźnim – przekazujemy sobie pokój Chrystusowy, którego sami nie potrafimy zbudować. **Pokój zostawiam wam, pokój mój daję wam. Nie tak jak daje świat, Ja wam daję.** (J 14, 27) W zależności od diecezji może mieć formę ukłonu w kierunku najbliższych osób, bez wypowiadania jakichkolwiek słów, lub podania ręki z wypowiedzeniem słów: „Pokój Pański niech zawsze będzie z Tobą" lub „Pokój z Tobą", na które odpowiada się: „Amen". Przekazuje się go osobom stojącym najbliżej.

Rozłożenie rąk i wzniesienie ich nieco w górę jest najstarszą formą postawy modlitewnej. Oznacza, że adresatem modlitwy jest Pan Bóg, a modlący się człowiek ze czcią, wiarą, nadzieją i miłością zwraca się do Niego i oczekuje Jego pomocy. W czasie Mszy św. jest to postawa modlitewna kapłana, wierni nie wykonują tego gestu.

⇨ *W jaki sposób należy zachowywać się w kościele?*

W kościele należy zachowywać się w taki sposób, aby samemu godnie oddać chwałę Bogu, uszanować to wyjątkowe miejsce oraz nie przeszkadzać innym w spotkaniu z Bogiem.

⇨ *W jaki sposób należy przyjmować postawy i wykonywać gesty liturgiczne?*

Wszystkie postawy i gesty liturgiczne należy wykonywać świadomie i ze czcią, ponieważ każdy z nich ma swoje znaczenie oraz kieruje serca i umysły wszystkich osób uczestniczących w liturgii ku Bogu.

1. *Wyjaśnij znaczenie znaku krzyża wykonywanego przed Ewangelią.*
2. *Podaj przykłady sytuacji, w których możemy wykonać znak krzyża. Wymień postawy i gesty liturgiczne, których nie wykonują wierni podczas Mszy św., jak powinien wyglądać strój, w którym uczestniczy się w czasie Mszy Świętej lub podczas nabożeństwa.*
3. *Opisz, jak powinien wyglądać strój, w którym uczestniczy się w czasie Mszy Świętej lub podczas nabożeństwa.*

VI

Sakramenty uzdrowienia

48. Znaczenie sakramentu pokuty

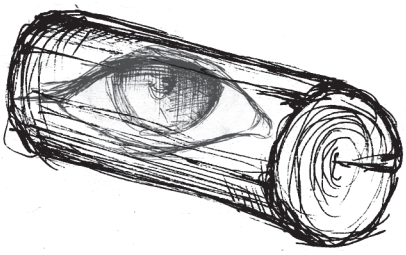

W obecnych czasach coraz rzadziej można usłyszeć w radiu lub telewizji słowo „grzech". Ludzie mówią o nim bardzo niechętnie, a nawet wiele popełnionego zła już nie nazywają grzechem. Najczęściej też łatwo usprawiedliwiają siebie, a skrupulatnie i z upodobaniem wyliczają grzechy innych ludzi.

Pan Jezus odnosząc się do takiego postępowania zadał swoim słuchaczom pytanie: **Czemu to widzisz drzazgę w oku swego brata, a belki we własnym oku nie dostrzegasz?** *(Mt 7, 3)*

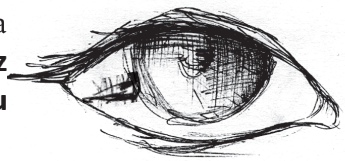

Grzech oznacza złe postępowanie człowieka, które łączy się z okazaniem nieposłuszeństwa Panu Bogu, dobremu Ojcu i tak rani jego miłość. Jest też przekroczeniem Bożych i kościelnych przykazań i lekceważeniem Bożej woli.

Bardzo dużo ludzi zapomina, że po grzechu pierworodnym ludzka wola jest osłabiona i skłonna do grzechu. Człowiek wie, co jest dobre, a co złe, jednak często wybiera zło, popełniając grzech.

Pewnego razu do Pana Jezusa, który nauczał w świątyni, przyprowadzono grzeszną kobietę. Uczeni w Piśmie i faryzeusze chcieli ją skazać na ukamienowanie za popełnione grzechy. Tak nakazywało Prawo. Byli ciekawi, co powie na to Pan Jezus.

Lecz Jezus nachyliwszy się pisał palcem po ziemi. A kiedy w dalszym ciągu Go pytali, podniósł się i rzekł do nich: „Kto z was jest bez grzechu, niech pierwszy rzuci na nią kamień". I powtórnie nachyliwszy się pisał na ziemi. Kiedy to usłyszeli, wszyscy jeden po drugim zaczęli odchodzić, poczynając od starszych, aż do ostatnich. Pozostał tylko Jezus i kobieta, stojąca na środku. Wówczas Jezus podniósłszy

się rzekł do niej: „Kobieto, gdzież oni są? Nikt cię nie potępił?" A ona odrzekła: „Nikt, Panie!" Rzekł do niej Jezus: „I Ja ciebie nie potępiam. – Idź, a od tej chwili już nie grzesz!". *(J 8, 6-11)*

Nikt nie wie, co Pan Jezus pisał na piasku. Czy były to grzechy uczonych w Piśmie lub grzesznej kobiety, która według ówczesnego Prawa zasłużyła na ukamienowanie? Jedno jest pewne; słowa, które Jezus zapisał na piasku bardzo szybko zniknęły. Rozwiał je wiatr poruszający maleńkie ziarenka piasku. Gdy grzech zostaje powierzony Panu Jezusowi, po prostu znika. Jezus nie usprawiedliwia popełnionego grzechu, ani nie lekceważy zła, które pozostało po popełnionym grzechu. Pan Jezus przebacza grzesznikowi wyrządzone zło, jeżeli tylko uzna on swoją winę i poprosi o zmiłowanie. Każdy skruszony otrzymuje kolejną szansę.

Chrystus jest Barankiem Bożym, który gładzi grzechy świata oddając na krzyżu swoje życie za grzeszników. Jest sędzią popełnionych grzechów, ale przede wszystkim jest miłosiernym Zbawicielem. Pan Bóg jest Wszechmogący, ponieważ nie ma takiego grzechu, którego by nie wybaczył, a zło wyrządzone przez ludzi przemienia w dobro. Jego miłosierdzie nie zna granic. Pan Jezus nie potępia żałującego grzesznika, ale oczekuje jego nawrócenia – powrotu. Naucza o tym w przypowieści o *Miłosiernym Ojcu* *(Łk 15, 11-32)* przez postawę marnotrawnego syna oraz w przypowieści o faryzeuszu i celniku, w której przepełniony żalem i skruchą celnik, stojąc u progu świątyni, wołał:

Boże, miej litość dla mnie, grzesznika! *(Łk 18, 13)*

48. Znaczenie sakramentu pokuty

Grzech jest największym nieszczęściem człowieka, ponieważ popełniając go:

- odwraca się od Boga i traci Bożą przyjaźń,
- oddala się od innych ludzi i sprawia, że wspólnota Kościoła staje się mniej święta,
- krzywdzi samego siebie.

Pan Jezus pragnie szczęścia człowieka, dlatego w dniu zmartwychwstania ustanowił sakrament pokuty.

Wieczorem owego pierwszego dnia tygodnia, tam gdzie przebywali uczniowie, gdy drzwi były zamknięte z obawy przed Żydami, przyszedł Jezus, stanął pośrodku i rzekł do nich: „Pokój wam!" A to powiedziawszy, pokazał im ręce i bok. Uradowali się zatem uczniowie ujrzawszy Pana. A Jezus znowu rzekł do nich: „Pokój wam! Jak Ojciec Mnie posłał, tak i Ja was posyłam". Po tych słowach tchnął na nich i powiedział im: „Weźmijcie Ducha Świętego! Którym odpuścicie grzechy, są im odpuszczone, a którym zatrzymacie, są im zatrzymane". *(J 20, 19-23)*

W sprawowanym przez Apostołów i kapłanów sakramencie pokuty Pan Jezus udziela przebaczenia grzesznikowi, który pragnie się nawrócić i na nowo żyć w miłości Bożej. Obdarza go ponownie łaską uświęcającą – życiem Bożym. Sakrament pokuty włącza również grzesznika na nowo do wspólnoty Kościoła.

Bądźcie dla siebie nawzajem dobrzy i miłosierni! Przebaczajcie sobie, tak jak i Bóg nam przebaczył w Chrystusie. *(Ef 4, 32)*

⇨ *Co to jest pokuta?*

Pokuta jest to sakrament, w którym kapłan w zastępstwie Pana Jezusa odpuszcza człowiekowi grzechy popełnione po chrzcie.

1. *Przypomnij sobie, jakie są rodzaje grzechów i jakie są ich skutki. Wyjaśnij, kiedy popełniamy grzech ciężki.*
2. *Napisz, w jaki sposób możemy popełnić grzech. Podaj do każdego trzy przykłady grzechów.*
3. *Wymień grzechy główne. Do czego mogą one doprowadzić?*
4. *Napisz, dlaczego grzech jest największym nieszczęściem człowieka.*

49. Rachunek sumienia

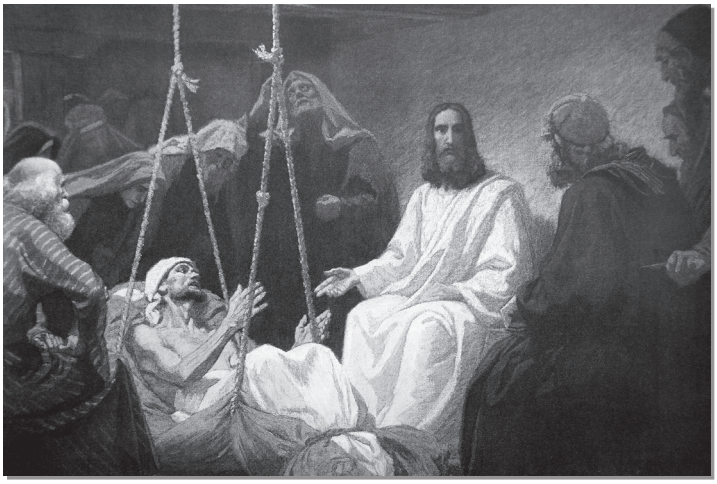

Podczas publicznej działalności Pan Jezus wielokrotnie spotykał się z ludźmi skruszonymi, którzy żałowali za popełnione grzechy. Zawsze otaczał ich prawdziwą miłością i udzielał im przebaczenia. Czasami faryzeusze i uczeni w Prawie zarzucali Mu, że rozmawia z grzesznikami, a nawet spożywa posiłki w ich domach. Pan Jezus bardzo jasno i zdecydowanie odpowiedział na ich zarzuty: **Nie zdrowym potrzeba lekarza, ale tym, którzy się źle mają (...) Nie przyszedłem powołać sprawiedliwych, ale grzeszników.** *(Mt 9, 12 – 13)*

Pewnego razu zwrócił uwagę zebranym, że od zdrowia ciała ważniejsze jest zdrowie duszy. Jezus widząc wiarę czterech ludzi, którzy byli w stanie nawet rozebrać dach domu, aby prosić o zdrowie dla sparaliżowanego przyjaciela, zwrócił się do chorego: **„Synu, odpuszczają ci się twoje grzechy”.** A do wątpiących w sercach uczonych w Piśmie powiedział – **„Cóż jest łatwiej: powiedzieć do paralityka: Odpuszczają ci się twoje grzechy, czy też powiedzieć: Wstań, weź swoje łoże i chodź? Otóż, żebyście wiedzieli, iż Syn Człowieczy ma na ziemi władzę odpuszczania grzechów – rzekł do paralityka: Mówię ci: Wstań, weź swoje łoże i idź do domu!”. On wstał, wziął zaraz swoje łoże i wyszedł na oczach wszystkich.** *(Mk 2, 1– 12)*

Pan Jezus najpierw uleczył duszę chorego człowieka, ponieważ wiedział, że grzech odcina całkowicie Bożą Miłość, powodując prawdziwy paraliż duszy. Później dopiero uzdrowił jego chore ciało tak, że mógł samodzielnie wrócić do domu zabierając nawet swoje łoże.

Najpełniej miłość Boga do grzeszników objawiła się w tym, że posłał na świat swojego Syna, aby po grzechu pierworodnym na nowo pojednał ludzi z Bogiem: **Sam nas umiłował i posłał Syna swego jako ofiarę przebłagalną za nasze grzechy.** *(J 4, 10)*

Przebłagania tego dokonał Chrystus oddając na krzyżu swoje życie za każdego grzesznika. Jego ofiara stała się źródłem przebaczenia udzielanego w sakramencie pokuty, który jest jednocześnie sakramentem Bożego Miłosierdzia. Pan Jezus ustanowił sakrament pokuty, aby stał się on dla każdego skruszonego grzesznika drogą powrotu do Boga. Drogą prowadzącą do wolności i życia w przyjaźni z Bogiem i innymi ludźmi.

W Katechizmie Kościoła Katolickiego wymienia się w sakramencie pokuty trzy najistotniejsze akty penitenta, czyli osoby przystępującej do sakramentu pokuty: żal za grzechy, wyznanie grzechów, zadośćuczynienie.

Z nich wynikają jeszcze dwie czynności, które należy wypełnić przystępując do sakramentu pokuty:

– przypomnienie sobie swoich grzechów (rachunek sumienia), aby móc je właściwie wyznać,
– chęć przemiany życia, która jest konsekwencją prawdziwego nawrócenia (mocne postanowienie poprawy).

Połączone razem układają się w jedną całość, którą nazywamy warunkami przyjęcia sakramentu pokuty:

1. rachunek sumienia,
2. żal za grzechy,
3. mocne postanowienie poprawy,
4. spowiedź szczera,
5. zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu.

Każdy człowiek, który szczerze i bez oszukiwania samego siebie rozmyśla nad swoim życiem, musi przyznać, że z własnej winy zdarzyło mu się świadomie i dobrowolnie wybrać zło, czyli popełnić grzech: myślą, mową, uczynkiem lub zaniedbaniem. Skutkiem tego jest osłabienie więzi z Bogiem, którą powodują popełniane grzechy lekkie, lub całkowite zerwanie jedności z Bogiem (utrata łaski uświęcającej) – którą powoduje popełniony grzech ciężki.

Samo przygotowanie do zrobienia rachunku sumienia należy rozpocząć modlitwą do Ducha Świętego, który pomo-

że nam właściwie rozpoznać nasze postępowanie. Pan Bóg przecież zna nas doskonale, chodzi teraz o to, abyśmy również my sami poznali siebie i swoje uczynki. Abyśmy spojrzeli w prawdzie na siebie i swoje życie tak, jak widzi nas Miłosierny Bóg. Tylko w ten sposób możemy dostrzec w sobie to, co jest dobre, i to, co jest złe. Aby móc kolejno Panu Bogu podziękować za wypełnienie naszego życia dobrem oraz przeprosić Go za popełnione grzechy i powrócić do Niego w sakramencie pokuty. Dlatego również Pan Bóg dał nam sumienie, czyli wewnętrzny głos, który pozwala odróżnić dobro od zła i jednocześnie zachęca do wyboru dobra. Prosty rachunek sumienia, który czynimy każdego dnia wieczorem pozwala zachować odpowiednią wrażliwość sumienia. Nie jest ono ani za szerokie (niczego nie nazywa grzechem), ani za wąskie (dopatruje się grzechu tam, gdzie go nie ma).

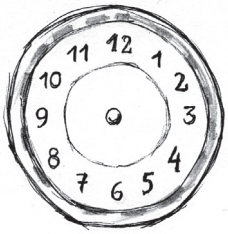

Podczas wieczornego rachunku sumienia wystarczy przemyśleć swój dzień, dziękując Bogu za dobro i przepraszając za zło, na podstawie trzech prostych pytań:

- Jak postępowałem dzisiaj wobec Pana Boga ?
- Jak postępowałem dzisiaj wobec innych ludzi?
- Jak postępowałem dzisiaj wobec samego siebie?

Rozpoczynając przygotowanie przed przystąpieniem do sakramentu pokuty, należy postarać się o odpowiednie warunki – miejsce, ciszę i czas, które umożliwią skupienie się i modlitwę. Kolejno odmawiamy modlitwę do Ducha Świętego, aby zrobić dobry rachunek sumienia oraz odpowiadamy sobie na kilka pytań:

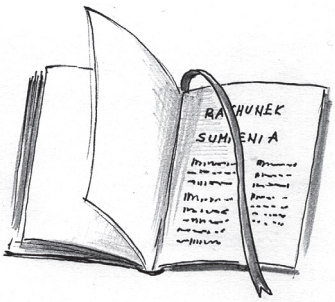

- Kiedy ostatnio spowiadaliśmy się?
- Czy w czasie tej spowiedzi nie zatailiśmy lub nie zapomnieliśmy wyznać jakiegoś grzechu ciężkiego?
- Czy wypełniliśmy zadaną pokutę?
- Czy udało nam się poprawić? Z czego poprawiliśmy się i dlaczego tak się stało?

Następnie wykonujemy rachunek sumienia, czyli przypominamy sobie wszystkie swoje grzechy od czasu ostatniej dobrze odprawionej spowiedzi. Możemy wtedy posłużyć się przygotowanym w *Drodze do nieba* tekstem zawierającym pytania do każdego z przykazań. Jeżeli sumienie przypomina nam grzech ciężki, to powinniśmy sobie przypomnieć, ile razy go popełniliśmy i jakie były jego okoliczności. W czasie rachunku sumienia musimy także zastanowić się nad

swoją wadą główną, ludźmi i sytuacjami, które zachęcają nas do popełnienia grzechów. Zastanowienie się nad tym umożliwi nam w przyszłości unikanie okazji, które zachęcają nas do popełnienia grzechu.

⇨ *Co to jest rachunek sumienia?*

Rachunek sumienia to przypomnienie sobie grzechów od ostatniej dobrze odprawionej spowiedzi świętej.

1. *Sparaliżowany człowiek nie miał w ogóle świadomości popełnionych grzechów. Zastanów się, jaką łaską Pan Jezus obdarzył go.*

2. *Napisz:*
- *dlaczego należy codziennie wieczorem wykonywać rachunek sumienia?*
- *w jaki sposób należy przygotować się do zrobienia dobrego rachunku sumienia przed spowiedzią świętą?*

50. Żal za grzechy i mocne postanowienie poprawy

Słowo *przepraszam* mówimy w sytuacjach, gdy źle zachowaliśmy się lub powiedzieliśmy coś nieodpowiedniego. Czasami mówimy je dlatego, ponieważ bardzo boimy się konsekwencji naszego postępowania i mamy nadzieję, że powiedzenie go zmniejszy spodziewaną karę. Czasami jednak mówimy je tylko czysto formalnie, ponieważ ktoś nam kazał je powiedzieć, np. w sytuacji, gdy na korytarzu zaczęliśmy komuś złośliwie dokuczać, a dyżurujący nauczyciel, widząc to, kazał nam przeprosić poszkodowaną osobę. Mówimy przepraszam, choć w sercu nic nie czujemy.

Spróbujmy sobie teraz wyobrazić następującą sytuację. Zrobiliśmy coś, co zasmuciło bliską nam i kochaną osobę. Zniszczyliśmy przedmiot, który był dla niej cenny – może potłukliśmy pamiątkowy kubek, albo zalaliśmy herbatą starą pocztówkę, którą wcześniej skrycie wyjęliśmy z albumu . Ogarnia nas wtedy strach, ponieważ boimy się nieuchronnie nadciągającej awantury. Spodziewamy się zdenerwowania, wybuchu złości i zasłużonej kary. Zastanawiamy się, czy lepiej przyznać się od razu do tego, co zrobiliśmy, czy raczej starać się jakoś ukryć nasz czyn.

W chwili, gdy bliska nam osoba odkryje to, co się stało, dzieje się jednak coś zupełnie niespodziewanego. Skrzywdzony człowiek nic nie mówi. Zamiast wybuchu złości, widzimy na jego twarzy prawdziwy smutek i bezszelestnie spływające z oczu łzy. W tej chwili natychmiast znika cały nasz strach, a w sercu czujemy wielki żal i skruchę. Podchodzimy do tej osoby, staramy się ją przytulić i cichutko mówimy – *przepraszam*. To, co poczuliśmy w naszym sercu, to prawdziwy żal z miłości.

Żal to odczuwany smutek i skrucha z powodu naszego złego postępowania, a jednocześnie przeproszenie kogoś, kogo zraniliśmy.

Wyróżniamy dwa rodzaje żalu za popełnione grzechy:

- żal doskonały, którego podstawą jest miłość do Boga,
- żal niedoskonały, którego podstawą jest lęk przed potępieniem i świadomość uczynionego zła.

50. Żal za grzechy i mocne postanowienie poprawy

Żal za grzechy jest najważniejszym warunkiem sakramentu pokuty – bez niego nie można otrzymać rozgrzeszenia. Żal z miłości do Boga daje łaskę natychmiastowego odpuszczenia popełnionych grzechów, nawet w sytuacji, jeżeli nie mamy możliwości przystąpienia do sakramentu pokuty.

Przed wyznaniem grzechów musimy w sobie wzbudzić żal, czyli starać się szczerze przeprosić Pana Boga za popełnione grzechy. Może to być żal doskonały lub niedoskonały, jednak nie powinno to być jedynie czysto formalne przeczytanie *Modlitwy żalu* z *Drogi do nieba*. Gdy jesteśmy przekonani, że grzech, jako obraza Boga, jest naszym największym nieszczęściem i szkodą, wówczas nasz żal wyraża się poprzez odczuwanie niechęci do popełnionych grzechów oraz szczere pragnienie niepopełniania ich nigdy więcej. Jest to odwrócenie naszej woli od grzechu i zwrócenie jej ku Bogu. W czasie codziennej modlitwy powinniśmy pamiętać o zwróceniu się do Pana Boga z prośbą o łaskę doskonałego żalu z miłości, ponieważ bez Jego pomocy nie potrafimy odwrócić się od grzechów.

Pomocą w przeżyciu doskonałego żalu jest przypomnienie sobie dobroci i Bożego miłosierdzia, który posłał swojego Syna, aby ofiarował swoje życie za nasze grzechy. Każdy grzech, który popełnimy, bardzo Go boli. Kiedy z wiarą i miłością patrzymy na ukrzyżowanego Pana Jezusa, możemy doświadczyć takiej samej skruchy, z jaką modlił się król Dawid, kiedy zrozumiał swój ciężki grzech.

Zmiłuj się nade mną, Boże, w swojej łaskawości,
w ogromie swego miłosierdzia wymaż moją nieprawość!
Obmyj mnie zupełnie z mojej winy
i oczyść mnie z grzechu mojego!

Uznaję bowiem moją nieprawość,
a grzech mój jest zawsze przede mną. (...)
Odwróć oblicze swe od moich grzechów
i wymaż wszystkie moje przewinienia!
Stwórz, o Boże, we mnie serce czyste
i odnów w mojej piersi ducha niezwyciężonego!
Nie odrzucaj mnie od swego oblicza

i nie odbieraj mi świętego ducha swego! (...)
Ty się bowiem nie radujesz ofiarą
i nie chcesz całopaleń, choćbym je dawał.
Moją ofiarą, Boże, duch skruszony,
nie gardzisz, Boże, sercem pokornym i skruszonym. *(Ps 51, 3-5.11-13.18-19)*

Kolejnym warunkiem sakramentu pokuty jest mocne postanowienie poprawy. Polega ono na złożeniu Panu Bogu szczerej obietnicy, że postaramy się więcej nie popełniać grzechów, szczególnie ciężkich. Postanawiamy również, że będziemy unikać wszelkich okazji prowadzących do grzechu, a także złych przyzwyczajeń i nałogów. Postanowienie poprawy powinno być stanowcze, ale także pokorne. Powinniśmy pamiętać o tym, że nasza wola jest słaba i skłonna

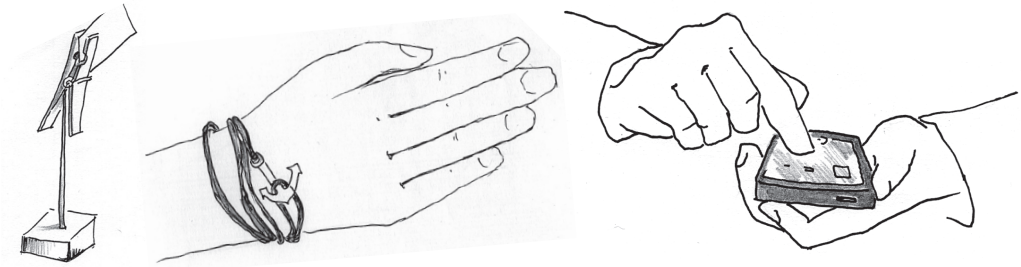

do złego. Nie możemy zatem ufać tylko sobie, ale przede wszystkim musimy oprzeć swoje postanowienie o pomoc i łaskę Bożą.

Jeżeli ktoś naprawdę chce się poprawić, to musi stanowczo wybrać grzech, o którym będzie do następnej spowiedzi każdego dnia pamiętać, aby go więcej nie popełnić. Może to być nasz najczęstszy grzech lub grzech, którym najbardziej zasmucamy Pana Boga, albo krzywdzimy innych ludzi. Mogą nam w tym pomóc różne „przypominacze", bransoletki, rzemyki lub ikonki w smartfonie, których wyjątkowe znaczenie będziemy jedynie my znali. Jeżeli podczas wieczornego rachunku sumienia stwierdzimy, że udało nam się tego dnia choć trochę poprawić, to z radością podziękujmy za to Panu Bogu, a jeżeli nie, to z pokorą prośmy Go, aby następnego dnia wspomógł nas swoją łaską. Nigdy nie poddawajmy się i nie traćmy nadziei. Pan Bóg zawsze udzieli nam potrzebnej pomocy, abyśmy mogli być coraz bliżej Niego.

Każda droga prowadząca do celu składa się z wielu małych kroków.

⇨ *Co to jest żal za grzechy?*
Żal za grzechy to serdeczne przeproszenie Pana Boga z jednoczesnym odwróceniem naszej woli od grzechu i zwróceniem jej ku Bogu.

50. Żal za grzechy i mocne postanowienie poprawy

⇨ *Kiedy żal jest doskonały?*

Żal jest doskonały, gdy przepraszamy Boga za popełnione grzechy z miłości do Niego.

⇨ *Kiedy nasz żal jest niedoskonały?*

Żal jest niedoskonały, gdy przepraszamy Boga, ponieważ obawiamy się kary Bożej.

⇨ *Co to jest mocne postanowienie poprawy?*

Mocne postanowienie poprawy jest to szczera wola unikania grzechów, zwłaszcza ciężkich, i okazji do grzechów.

1. *Zastanów się i napisz, kiedy powinniśmy przeprosić Pana Boga za popełnione grzechy.*
2. *Podaj przykłady przedmiotów, które pomogą tobie każdego dnia pamiętać o uczynionym postanowieniu poprawy.*
3. *Najbardziej odsuwa nas od Pana Boga brak czasu dla Niego. Zastanów się i napisz, jakie grzechy popełniamy nie mając dla Boga czasu, które z nich są najcięższe?*

51. Szczera spowiedź

Spowiedź jest wyznaniem grzechów przed kapłanem. Dla wielu osób to najtrudniejszy warunek sakramentu pokuty. Trzeba w nim otwarcie i szczerze wyznać popełnione grzechy. Czasami lęk i wstyd powodują, że odczuwamy niepokój przed podejściem do konfesjonału. Należy wtedy przypomnieć sobie, że w każdej spowiedzi świętej spotykamy się z kochającym nas Chrystusem, który niezwykle cieszy się z naszego nawrócenia. Pan Jezus ustanowił sakrament pokuty w dniu zmartwychwstania *(J 20,19-23)*, potwierdzając swoje zwycięstwo nad śmiercią i grzechem. Dał go nam, ponieważ dobrze wiedział, że ludzie będą potrzebowali przebaczenia grzechów. Jednak dokładnie nie wyjaśnił, jak ten sakrament ma byś sprawowany. Gwarancją Bożej obecności w tym sakramencie jest udzielony Kościołowi Duch Święty oraz władza *odpuszczania* albo *zatrzymania grzechów.*

Na początku Kościoła sakramentem, który jednał ludzi z Bogiem, był chrzest. Przyjmowali go ludzie dorośli, którzy nawracali się i pragnęli z całego serca postępować zgodnie z nauką Chrystusa. Na początku uważano, że życie po chrzcie może być wolne od grzechu. Stało się jednak inaczej, ludzie po przyjęciu chrztu nadal ulegali pokusom i popełniali grzechy. W pierwszych wiekach wprowadzono jednorazową pokutę po chrzcie za najcięższe grzechy. Wielu chrześcijan nie było gotowych na męczeństwo i ze strachu wypierali się wiary w Chrystusa, później jednak bardzo żałowali swego odstępstwa. Grzesznik musiał wtedy wyrazić przed wspólnotą swój żal oraz postanowić poprawę. Następnie odbywał publiczną pokutę. Dopiero po jej zakończeniu otrzymywał rozgrzeszenie. Od VI w. mnisi wprowadzili i rozpowszechnili spowiedź uszną przed kapłanem połączoną z osobistą pokutą. Od tej pory wierni mogli przystępować do sakramentu pokuty po popełnieniu grzechu ciężkiego. Nadal jednak trzeba było przed otrzymaniem rozgrzeszenia odprawić zadaną pokutę. W X w. ustalono, że penitent otrzymuje rozgrzeszenie zaraz po wyznaniu grzechów, a dopiero później odbywa zadaną pokutę. Na Soborze Laterańskim IV (1215 r.) nakazano wiernym przynajmniej raz w roku

przystępować do sakramentu pokuty. W 1304 r. papież Benedykt XI zatwierdził tzw. spowiedź generalną, która mogła obejmować całe życie penitenta lub jego fragment.

Sobór Watykański II wskazał, że każda spowiedź jest pojednaniem z Bogiem i Kościołem. Zatwierdził również trzy formy sprawowania sakramentu pokuty:

- spowiedź indywidualna,
- pojednanie większej liczby osób podczas nabożeństwa pokutnego z indywidualną spowiedzią
- tzw. absolucję generalną, czyli udzielenie w sytuacji zagrożenia życia rozgrzeszenia dużej liczbie osób.

Szczera spowiedź jest to wyznanie z żalem przed kapłanem popełnionych grzechów, z prośbą, aby nam je odpuścił w Imię Boga.

Należy wyznać wszystkie grzechy śmiertelne, popełnione po ostatniej dobrej spowiedzi, podając ich liczbę oraz okoliczności. Można również spowiadać się z grzechów powszednich, zwłaszcza z tych, które często popełniamy.

Jeżeli ktoś w czasie spowiedzi dobrowolnie zatai grzech śmiertelny, nie otrzyma odpuszczenia grzechów i popełnia ciężki grzech świętokradztwa. Powinien jak najszybciej odprawić szczerą spowiedź z wyznaniem zatajonego grzechu. Należy zawsze spowiadać się szczerze, to znaczy, wyznawać grzechy tak, jak nam je wyrzuca sumienie, i nie powiększać ani umniejszać swojej winy. Nie trzeba wstydzić się szczerej spowiedzi, ponieważ Pan Bóg zna nas doskonale, a kapłan jest zobowiązany dochować ścisłej tajemnicy wyznawanych grzechów.

Przed przystąpieniem do konfesjonału zawsze należy się wcześniej odpowiednio przygotować, a czekając w kolejce, nie powinno się rozmawiać z innymi osobami. W konfesjonale najpierw należy krótko przedstawić się mówiąc, kim się jest, czym się zajmuje i w jakim wieku się jest. Później należy szczerze wyznać swoje grzechy i wysłuchać nauki kapłana. Zawsze można prosić kapłana o wyjaśnienie powiedzianych słów lub zadać mu pytanie. W konfesjonale mówimy szeptem, a jeżeli ktoś spowiada się zbyt głośno, to

stojący w kolejce powinni odsunąć się. Jeżeli ktoś lekceważąco przystępuje do spowiedzi świętej, musi wyznać ponownie wszystkie grzechy śmiertelne od ostatniej dobrze odprawionej spowiedzi.

Do spowiedzi generalnej możemy przystąpić w ważniejszych okolicznościach życia np. w czasie misji, przed chrztem dziecka, z okazji rocznicy ślubu, w czasie niebezpiecznej choroby.

Kończąc spowiedź kapłan wyciągnie prawą rękę w kierunku osoby spowiadającej się i wypowie słowa rozgrzeszenia: Bóg, Ojciec miłosierdzia, który pojednał świat ze sobą przez śmierć i zmartwychwstanie swojego Syna i zesłał Ducha Świętego na odpuszczenie grzechów, niech ci udzieli przebaczenia i pokoju przez posługę Kościoła. I JA ODPUSZCZAM TOBIE GRZECHY W IMIĘ OJCA I SYNA, I DUCHA ŚWIĘTEGO.

Skutki duchowe sakramentu pokuty są następujące:

- pojednanie z Bogiem, przez które penitent odzyskuje łaskę,
- pojednanie z Kościołem,
- darowanie kary wiecznej spowodowanej przez grzechy śmiertelne,
- darowanie, przynajmniej częściowe, kar doczesnych, będących skutkiem grzechu,
- pokój i pogoda sumienia oraz pociecha duchowa;
- wzrost sił duchowych do walki, jaką musi prowadzić chrześcijanin. *(KKK 1496)*

Spowiednik spełnia dla naszej duszy rolę lekarza, dzięki któremu otrzymuje ona łaskę powrotu do zdrowia, czyli na nowo jest obdarzona łaską uświęcająca. Ludzie starając się o zdrowie ciała, gotowi są pokonać setki kilometrów, aby dostać się na wizytę do dobrego lekarza. Starajmy się tyle samo wysiłku wkładać w troskę o zdrowie naszej duszy.

⇨ *Co to jest spowiedź?*

Spowiedź jest to wyznanie z żalem wszystkich grzechów przed kapłanem dla otrzymania rozgrzeszenia.

1. *Zastanów się, w jaki sposób ostatnio spowiadałeś się, ile czasu poświęciłeś na przygotowanie się, czy pamiętałeś o wszystkich warunkach?*

2. *Pomódl się za kapłana, który udzielił ci rozgrzeszenia.*

52. Zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu

Pod Jerychem doszło do niezwykłego spotkania Pana Jezusa z Zacheuszem.

A [był tam] pewien człowiek, imieniem Zacheusz, zwierzchnik celników i bardzo bogaty. Chciał on koniecznie zobaczyć Jezusa, kto to jest, ale nie mógł z powodu tłumu, gdyż był niskiego wzrostu. Pobiegł więc naprzód i wspiął się na sykomorę, aby móc Go ujrzeć, tamtędy bowiem miał przechodzić. Gdy Jezus przyszedł na to miejsce, spojrzał w górę i rzekł do niego: „Zacheuszu, zejdź prędko, albowiem dziś muszę się zatrzymać w twoim domu". Zeszedł więc z pośpiechem i przyjął Go rozradowany. A wszyscy, widząc to, szemrali: „Do grzesznika poszedł w gościnę". Lecz Zacheusz stanął i rzekł do Pana: „Panie, oto połowę mego majątku daję ubogim, a jeśli kogo w czym skrzywdziłem, zwracam poczwórnie". Na to Jezus rzekł do niego: „Dziś zbawienie stało się udziałem tego domu, gdyż i on jest synem Abrahama. Albowiem Syn Człowieczy przyszedł szukać i zbawić to, co zginęło". *(Łk 19, 2-10)*

Zarówno Jezus, jak i Zacheusz złamali w tym spotkaniu obowiązujące wśród Izraelitów normy zachowania w społeczeństwie. Bogatemu człowiekowi, który władał wieloma celnikami, nie przystało wdrapywać się na drzewo, jak małemu chłopcu. Wybrał sykomorę, ponieważ jest ona bardzo gęsto ulistniona. Miał nadzieję, że go nikt nie wypatrzy, bo wyglądał śmiesznie. Było mu to jednak w ostatecznym rozrachunku obojętne, ponieważ koniecznie chciał zobaczyć Jezusa. Nie liczyło się dla niego to, co powiedzą ludzie, ale silne pragnienie własnego serca. Pan Jezus dostrzegł Zacheusza i zaraz zawołał go. Również On złamał w tym spotkaniu obowiązującą normę. Izraelici byli bardzo gościnni, jednak to zawsze gospodarz zapraszał gości, a nie oni wpraszali się do jego domu. Chrystus postąpił inaczej. Bez większego zastanowienia wprosił się do domu Zacheusza. Wywołał tym wielkie zdziwienie, a wręcz zgorszenie towarzyszącego mu tłumu. Uważano, że Zacheusz, jako przełożony celników oraz współpracownik Rzymian, jest grzesznikiem i nie należy się z nim spotykać. Tym razem to, co uważają ludzie, nie miało dla Jezusa żadnego znaczenia. Owo-

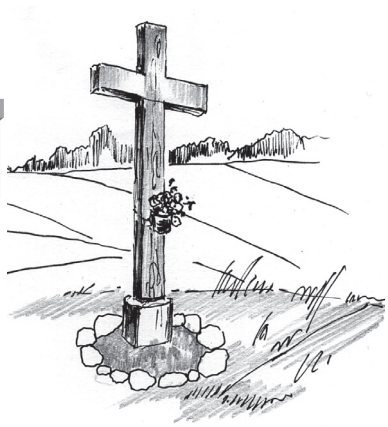

cem tego niecodziennego spotkania Zacheusza i Pana Jezusa stało się zbawienie – uwolnienie od grzechu. Zacheusz przepełniony radością rozdał ponad połowę swego wielkiego majątku. Pragnął szczerze i hojnie wynagrodzić zło, które wyrządził ludziom. Po przyjęciu Jezusa pod swój dach to, co ziemskie, przestało mieć dla niego znaczenie. Majątek i zdanie ludzi nie miały już żadnego znaczenia. W Zacheuszu dokonała się prawdziwa przemiana serca. Pan Jezus poprzez to spotkanie pragnie nauczyć nas, że człowiek potrzebuje Bożej pomocy, aby wyzwolić się od pokus tego świata, oraz że tylko zdecydowana i natychmiastowa odpowiedź na Boże wezwanie daje pewność uwolnienia się od tego, co jest grzechem w naszym życiu.

Zacheusz prawdziwie starał się wynagrodzić popełnione zło: ugościł Pana Jezusa, oddał połowę majątku ubogim, a jeżeli kogoś skrzywdził, to oddał mu czterokrotnie więcej. Starał się wszystkim zadośćuczynić.

Ostatnim aktem penitenta przystępującego do sakramentu pokuty jest zadośćuczynienie. Jest to z naszej strony jedynie próba wynagrodzenia Bogu i ludziom popełnionego zła. Musimy zachować świadomość, że tak naprawdę nigdy nie będziemy w stanie wynagrodzić Panu Bogu nieskończonego miłosierdzia, którym właśnie nas obdarzył. Natomiast wobec ludzi należy się konkretne wynagrodzenie tak materialne, jak i moralne.

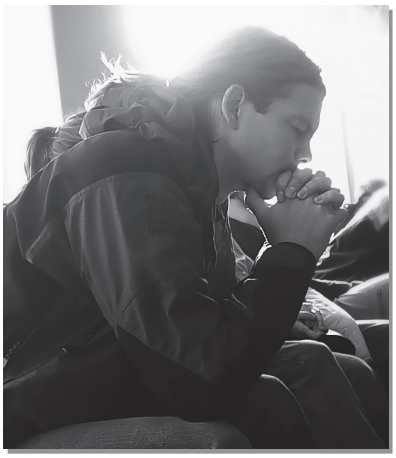

Zadośćuczynienie Panu Bogu

Popełnione przez nas grzechy zasmucają i obrażają Boga, dlatego należy zadośćuczynić Panu Bogu za zniewagę wyrządzoną Mu przez nasze grzechy. Po zakończonej spowiedzi wracamy do ławki, aby w ciszy podziękować Bogu za otrzymane dobro. Odmawiany z *Drogi do nieba* modlitwę po otrzymanym rozgrzeszeniu oraz odmawiamy zadaną przez kapłana pokutę lub wykonujemy ją, jeżeli jest to jakieś zadanie do wypełnienia. Czasami ludzie odchodząc od konfesjonału mają od-

czucie, że pokuta, którą otrzymali jest niewspółmiernie mała w porównaniu do popełnionych przez nich grzechów. Jeżeli tak się dzieje, to nic nie stoi na przeszkodzie, aby samemu zdecydować, że oprócz zadanej pokuty przez kapłana, można również wypełnić dodatkowo pokutę zadaną sobie samemu. Jeżeli ktoś chce, może zdecydować np., że zaopiekuje się starym krzyżem, który od lat stoi opuszczony wśród pól, albo pomoże w posprzątaniu kościoła. Należy również cierpliwie znosić przykrości i cierpienia, które są konsekwencją popełnionych przez nas grzechów.

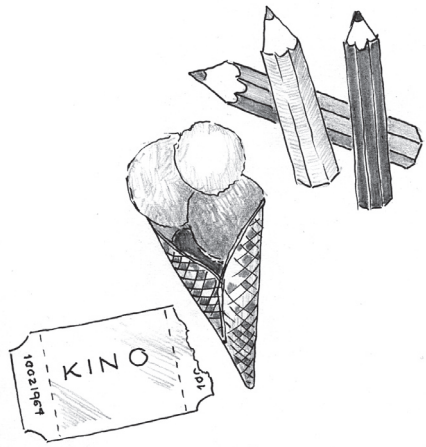

Zadośćuczynienie bliźniemu

Jeżeli nasze grzechy przyniosły szkodę bliźniemu, należy starać się zadośćuczynić także jemu. Powinniśmy w miarę możliwości naprawić wyrządzoną krzywdę i szkodę. Jeżeli coś ukradliśmy, należy to oddać; jeżeli coś zepsuliśmy, należy to naprawić lub odkupić; jeżeli kogoś obraziliśmy, powinniśmy go przeprosić; jeżeli kogoś obmawialiśmy lub oczerniliśmy, powinniśmy starać się przywrócić mu dobre imię. Czasami jest bardzo trudno naprawić wyrządzoną krzywdę. Nie wiemy, co zrobić, żeby odpowiednio wynagrodzić nasze złe postępowanie. Powinniśmy wtedy śmiało zapytać osoby przez nas poszkodowanej, co możemy dla niej zrobić. Może wtedy sama powie, co sprawi jej radość i przyczyni się do prawdziwego pojednania, aby znów mogła zapanować zgoda i jedność. Zadośćuczynieniem może być wtedy kupienie jakiejś rzeczy lub wspólnie spędzony czas na rozmowie, zaproszenie na lody lub wręczenie biletu do kina.

PRZEPROSZENIE + PRZEBACZENIE = POJEDNANIE

⇨ *Co to jest zadośćuczynienie Panu Bogu?*

Zadośćuczynienie Panu Bogu to odprawienie pokuty wyznaczonej przez kapłana na spowiedzi, poprzez którą staramy się wynagrodzić Bogu popełnione przez nas grzechy.

⇨ *Co to jest zadośćuczynienie bliźniemu?*

Zadośćuczynienie bliźniemu jest to naprawienie wyrządzonej mu krzywdy i szkody.

52. Zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu

1. *Odszukaj w Drodze do nieba i zapisz nr „Modlitwy po otrzymanym rozgrzeszeniu". Pamiętaj, aby zawsze ją odmawiać po spowiedzi.*

2. *Skrzywdziłeś przyjaciela i utraciłeś jego przyjaźń. Zastanów się, co możesz w takiej sytuacji zrobić. Napisz modlitwę, w której poprosisz Pana Jezusa o łaskę przywrócenia zgody***.**

53. Odpusty

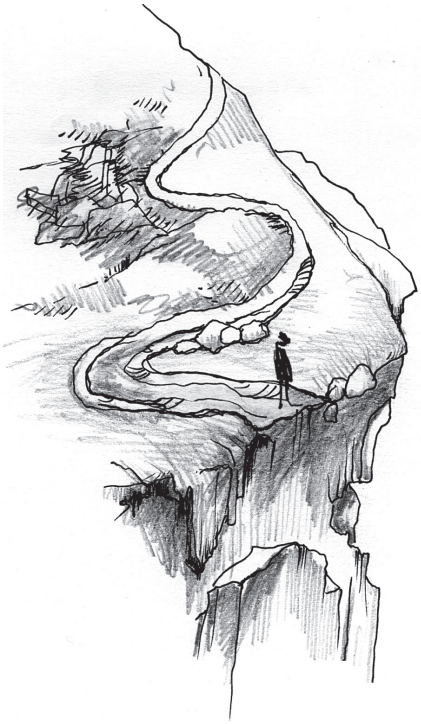

Wędrowiec, który wyrusza na daleki górski szlak, zawsze pragnie dotrzeć przed zmrokiem do bezpiecznego schroniska. Jeżeli pomyli się i pójdzie w złym kierunku, to w pewnym momencie zorientuje się, że pobłądził i nie może już iść dalej. Musi natychmiast zatrzymać się i zawrócić, aby odnaleźć zagubiony szlak. Jednak nie znajdzie się na nim natychmiast. Musi przejść z powrotem całą źle obraną drogę i o własnych siłach dotrzeć do zagubionego szlaku.

Pan Jezus przyszedł na świat, aby umożliwić wszystkim zbłąkanym wędrowcom bezpieczne dotarcie do domu Ojca – naszego wiecznego schroniska. To On, umierając na krzyżu, ofiarował swoje życie, aby każdy grzesznik mógł dostąpić łaski zbawienia.

On bowiem jest ofiarą przebłagalną za nasze grzechy, i nie tylko nasze, lecz również za grzechy całego świata. *(1J 2, 2)*

W sakramencie pokuty człowiek, który szczerze żałuje za popełnione grzech, otrzyma ich odpuszczenie, nawet jeżeli są to, w rozumieniu ludzkim, grzechy najcięższe z możliwych. Dzięki Bożemu Miłosierdziu, które nie zna granic, grzesznik może dostąpić łaski zbawienia. Uzyskane rozgrzeszenie nie uwalnia jednak od czasowych konsekwencji (kar) doczesnych, które spotykają człowieka za życia na ziemi lub jego duszę w czyśćcu po śmierci. Otrzymane w sakramencie pokuty rozgrzeszenie, które uwalnia od grzechu, nie zamyka do końca problemu winy tak, jak zorientowanie się w czasie wędrówki, że poszło się złą drogą i dawno zgubiło się szlak. Trzeba jeszcze ponieść konsekwencje popełnionych grzechów tak, jak wędrowiec musi przejść z powrotem całą źle obraną drogę.

Z sakramentem pokuty nieodłącznie związane są odpusty, które są szczególnym darem Bożego Miłosierdzia. Otrzymanie odpustu zupełnego można porównać do sytuacji, w której Bóg, jako Miłosierny Ojciec, pokonuje również wszelkie konsekwencje popełnionych grzechów. Jest jak ratownicy Górskiego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego (GOPR), którzy przeniosą na noszach zbłąkanego wędrowca. Oni jednak też muszą przejść całą powrotną drogę

prowadzącą na szlak. Pan Bóg czyni to natychmiast w chwili udzielenia odpustu. Dzięki Jego miłosierdziu człowiek od razu może podążać dalej dobrą drogą prowadzącą do zbawienia.

Odpust jest dalszym działaniem miłosiernego Boga, który w sakramencie pokuty już odpuścił żałującemu grzesznikowi popełnione zło. Bóg pragnie także, pod pewnymi warunkami darować wszelkie konsekwencje popełnionych grzechów.

Odpust to darowanie przez Boga konsekwencji (doczesnej kary) za popełnione grzechy odpuszczone już co do winy.

Rozróżniamy odpusty cząstkowe, których skutkiem jest częściowe darowanie konsekwencji (kar), i zupełne, które darują grzesznikowi wszystkie konsekwencje popełnionych grzechów (całą zasłużoną karę).

Odpusty można uzyskać dla siebie i dla zmarłych, ale nie dla innych ludzi żyjących. Każdy po swym nawróceniu musi postarać się sam o otrzymanie odpustu dla siebie.

Aby uzyskać odpust zupełny, należy wypełnić odpowiednie warunki.

Warunki uzyskania odpustu zupełnego:

- wewnętrzne przygotowanie duszy polegające na odrzuceniu jakiegokolwiek przywiązania do grzechu, nawet powszedniego,
- znajdowanie się w stanie łaski uświęcającej (brak nieodpuszczonego grzechu ciężkiego) lub przystąpienie do sakramentu pokuty (po jednej spowiedzi można uzyskać więcej odpustów zupełnych),
- przystąpienie do Komunii św. (po jednej Komunii można uzyskać jeden odpust zupełny),
- odmówienie stosownej modlitwy (najczęściej *Składu apostolskiego* i *Modlitwy Pańskiej*) oraz modlitwy w intencjach bliskich sercu Ojca Świętego (np. *Pozdrowienie anielskie* lub *Pod Twoją obronę*),
- wykonanie czynności związanej z danym odpustem.

Czynności umożliwiające uzyskanie odpustu zupełnego każdego dnia:

- trwająca pół godziny adoracja Najświętszego Sakramentu.

- odprawienie Drogi Krzyżowej w miejscu, gdzie są stacje Drogi Krzyżowej połączone z rozważaniem Męki Pańskiej i jeżeli jest to możliwe z przechodzeniem od stacji do stacji,
- odmówienie we wspólnocie jednej części Modlitwy różańcowej połączonej z rozważaniem poszczególnych tajemnic,

Inne wybrane czynności umożliwiające uzyskanie odpustu zupełnego:

- odmówienie po przyjęciu Komunii św. modlitwy *Oto ja, o dobry i najsłodszy Jezu* przed krzyżem albo przed obrazem Pana Jezusa Ukrzyżowanego we wszystkie piątki Wielkiego Postu,
- uroczyste odmówienie *Przed tak wielkim Sakramentem* na zakończenie Mszy Świętej w Wielki Czwartek:,
- adoracja i ucałowanie Krzyża podczas ceremonii liturgicznej w Wielki Piątek;
- odnowienie przyrzeczeń chrztu w Wigilię Paschalną oraz rocznicę własnego chrztu,
- publiczne odmówienie hymnu *Przybądź Duchu Stworzycielu* w uroczystość Zesłania Ducha Świętego,
- udział w uroczystej procesji eucharystycznej w uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Pańskiej,
- udział w trwających trzy dni rekolekcjach,
- pierwsze przyjęcie Komunii św. lub uczestniczenie w I Komunii św. innych osób.

Odpust zupełny można również uzyskać w godzinie śmierci, jeżeli umierający jest do tego odpowiednio przygotowany (jest w stanie łaski uświęcającej, bez żadnego przywiązania do grzechu i w życiu modlił się).

W dniach 1–8 listopada za nawiedzenie cmentarza i modlitwę za zmarłych można również ofiarować odpust za dusze cierpiące w czyśćcu (nie muszą to być osoby nam znane).

Odpust cząstkowy, przy zachowaniu podanych warunków, można uzyskać w ciągu dnia wielokrotnie. Jest on związany z pobożnym uczynieniem znaku Krzyża świętego oraz odmówieniem niektórych modlitw (np. *Anioł Pański*,

Duszo Chrystusowa, Wierzę w Boga, Psalm 130, Psalm 51, *Wieczny odpoczynek, Pod Twoją obronę, Magnificat* i litanii: do Najświętszego Imienia Jezus, do Najświętszego Serca Pana Jezusa, do Najdroższej Krwi Chrystusa Pana, Loretańskiej do NMP, do świętego Józefa i do Wszystkich Świętych).

Dlatego warto przychodzić do kościoła z *Drogą do nieba* i znaleźć czas na odmówienie różnych modlitw, które umożliwiają uzyskanie odpustu.

⇨ *Co to jest odpust?*

Odpust to darowanie przez Boga konsekwencji (doczesnej kary) za popełnione grzechy odpuszczone już co do winy.

1. *Zastanów się i napisz, co sprawia otrzymany odpust zupełny.*

2. *Wymień warunki, które trzeba wypełnić, aby otrzymać odpust zupełny.*

54. Sakrament namaszczenia chorych

Czytając Ewangelię dowiadujemy się, że Pan Jezus wielokrotnie pochylał się nad chorymi i uzdrawiał ich. Kościół stara się naśladować Chrystusa i również otacza opieką ludzi chorych. Szczególnie czyni to, udzielając im sakramentu namaszczenia chorych.

Namaszczenie chorych to sakrament, w którym ciężko chory człowiek otrzymuje szczególne łaski, ulgę w cierpieniu, a niekiedy przywrócenie zdrowia.

Głębię skutków sakramentu namaszczenia chorych ukazuje fragment Listu św. Jakuba.

> **Spotkało kogoś z was nieszczęście? Niech się modli! Jest ktoś radośnie usposobiony? Niech śpiewa hymny! Choruje ktoś wśród was? Niech sprowadzi kapłanów Kościoła, by się modlili nad nim i namaścili go olejem w imię Pana. A modlitwa pełna wiary będzie dla chorego ratunkiem i Pan go podźwignie, a jeśliby popełnił grzechy, będą mu odpuszczone.**
> *(Jk 5, 13-15)*

Kościół, wypełniając polecenie zawarte w Liście św. Jakuba, udziela sakramentu namaszczenia chorych oraz nakazuje kapłanom ofiarować w modlitwie ludzi chorujących cierpiącemu i uwielbionemu Chrystusowi, aby przynosił im ulgę i zbawienie.

Namaszczenie chorych jest sakramentem przeznaczonym do umocnienia chorych, dlatego odpowiednią porą na jego przyjęcie jest czas, gdy wiernym zaczyna grozić niebezpieczeństwo śmierci z powodu choroby lub starości. Zgodnie z treścią Listu św. Jakuba i praktyką pierwotnego Kościoła, sakramentu namaszczenia chorych udziela się wiernym, którzy są słabi i z powodu choroby lub starości znajdują się w niebezpieczeństwie śmierci. Przy ocenie stanu choroby należy kierować się zwykłą roztropnością lub opinią lekarza. Sakramentu można również udzielić choremu przed operacją chirurgiczną, jeżeli jej przyczyną jest niebezpieczna choroba. Mogą go przyjąć także ludzie starsi, których opuściły już siły, mimo że nie przewiduje się ich poważnej choroby. Mogą go także otrzymać chore dzieci, jeżeli mają już przynajmniej ogólną świadomość dokonujących się czynności. Sakrament ten może być ponownie

udzielony, jeżeli chory po jego przyjęciu powrócił do zdrowia i kolejny raz zachorował lub jeśli w tej samej chorobie stan chorego stał się krytyczny.

Nie wolno odkładać udzielenia sakramentu namaszczenia chorych do chwili śmierci, ponieważ zmarłym nie udziela się żadnego sakramentu. W godzinie śmierci sakrament namaszczenia chorych łączy się z Wiatykiem – Komunią świętą udzielaną uroczyście „na drogę" do wieczności.

Sakramentu namaszczenia chorych udziela się najczęściej po sakramencie pokuty, jednak w sytuacji, kiedy chory utracił już świadomość i nie potrafi mówić, ten sakrament daje łaskę odpuszczenia grzechów.

Prosząc o udzielenie namaszczenia, chory oczekuje działania łaski Chrystusa i wsparcia go szczególną modlitwą Kościoła. Owocem sakramentu namaszczenia chorych jest łaska umocnienia, pokoju i odwagi, aby przezwyciężyć trudności związane ze stanem ciężkiej choroby lub niedołęstwem starości. Jest ona darem Ducha Świętego, który odnawia ufność i wiarę w Boga oraz umacnia w walce przeciw pokusom złego ducha, zwłaszcza zniechęceniu i trwodze przed śmiercią. Wsparcie Pana przez moc Jego Ducha ma prowadzić chorego do uzdrowienia duszy, a także do uzdrowienia ciała, jeśli taka jest wola Boża, ponadto **„jeśliby popełnił grzechy, będą mu odpuszczone"** *(Jk 5, 15)*.

Sakrament ten może być udzielany na trzy sposoby:
– obrzęd zwyczajny,
– obrzęd podczas Mszy św.
– obrzęd namaszczenia dużej liczby chorych.

Liturgia sakramentu namaszczenia chorych obejmuje: pozdrowienie i pokropienie wodą święconą; spowiedź lub akt pokuty; czytanie Pisma św. (czasami połączone z homilią); litania za chorego, aby Chrystus nawiedził go, umocnił, uwolnił od grzechu, obdarzył zdrowiem, a także by wspomagał opiekujących się chorym; włożenie rąk na głowę chorego; poświęcenie oleju lub modlitwa dziękczynna; namaszczenie czoła i rąk; Modlitwa Pańska i błogosławieństwo. Sakrament namaszczenia chorych może być połączony z udzieleniem Komunii Świętej.

Słowa, które wypowiada kapłan podczas namaszczenia, wyrażają pełny skutek sakramentu chorych:

54. Sakrament namaszczenia chorych

Przez to święte namaszczenie niech Pan w swoim nieskończonym miłosierdziu wspomoże ciebie łaską Ducha Świętego. Amen.

Pan, który odpuszcza ci grzechy, niech cię wybawi i łaskawie podźwignie. Amen.

Formułę należy tak podzielić, by pierwszą część wypowiedzieć przy namaszczaniu czoła, drugą zaś przy namaszczeniu rąk.

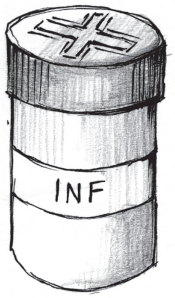

W nagłym wypadku wystarczy dokonać jednego namaszczenia na czole albo na innej części ciała, wymawiając całą formułę.

Olej chorych (z j. łac. *oleum infirmorum*) – olej używany do namaszczenia winien pochodzić z oliwek. Poświęcenia oleju chorych dokonuje w Wielki Czwartek biskup lub upoważniony do tego kapłan. W razie konieczności może go poświęcić także kapłan podczas liturgii tego sakramentu. Modlitwa poświęcająca błaga Boga przez Chrystusa, by mocą Ducha Świętego ten poświęcony olej stal się duchowym lekarstwem dla chorego, przyniósł mu ulgę w cierpieniu i powrót do zdrowia.

Olejem namaszcza się chorego na czole i rękach (głowa i ręce są znakiem całej ludzkiej osoby i jej aktywności w świecie). W przypadku konieczności wystarczy jedno namaszczenie na czole lub innej zdrowej części ciała.

Modlitwa poświęcenia oleju:

Boże, Ojcze wszelkiej pociechy, Ty przez swojego Syna chciałeś leczyć cierpienia chorych, wysłuchaj łaskawie modlitwy pełnej wiary: prosimy Cię, Boże, ześlij z niebios Twojego Ducha Świętego Pocieszyciela, by Jego moc przeniknęła ten olej, który za Twoją sprawą wydało żywe drzewo dla pokrzepienia ciała. Niech Twoje święte błogosławieństwo sprawi, by ten olej stał się ochroną dla ciała, duszy i ducha każdego, kto będzie nim namaszczony, aby uwalniał od wszelkich cierpień, chorób i słabości. Boże, niech to będzie Twój święty olej dla nas przez Ciebie poświęcony, w imię naszego Pana Jezusa Chrystusa, który z Tobą żyje i króluje na wieki wieków. Amen.

⇨ *Co to jest sakrament namaszczenia chorych?*
Namaszczenie chorych to sakrament, w którym ciężko chory człowiek otrzymuje szczególne łaski, ulgę w cierpieniu, a niekiedy przywrócenie zdrowia.

1. *Odpowiedz na pytania:*

- *W której księdze Pisma św. znajdują się słowa, na podstawie których udziela się sakramentu namaszczenia chorych?*
- *Co daje choremu sakrament namaszczenia?*
- *Kto i kiedy może przyjąć sakrament namaszczenia chorych?*
- *Kto udziela sakramentu namaszczenia chorych?*
- *Ile razy można przyjąć sakrament namaszczenia chorych?*

55. Chrześcijańska troska o chorych i starszych

Wszyscy ludzie starsi byli kiedyś młodzi. Pełni energii i zapału ofiarowali swój czas dzieciom. Z wiekiem każdego człowieka opuszczają siły, a osłabiony organizm częściej ulega różnym chorobom. Czasami są one tak ciężkie, że przykuwają chorego do łóżka. Chorzy nie mogą już swobodnie zająć się tym, czym zajmowali się do tej pory, ani pójść tam, gdzie chcieliby się znajdować. Z tego powodu ludzie starsi i chorzy potrzebują troskliwej opieki. W pierwszym rzędzie zobowiązana jest do tego najbliższa rodzina: dzieci i wnuki, którym kiedyś przekazali życie, a potem otoczyli ich wychowaniem. Opieka nad zniedołężniałymi rodzicami jest wyrazem prawdziwego miłosierdzia, czyli miłości okazanej poprzez różne czynności i działania. Starszym ludziom nie tylko trzeba przygotować posiłek, ale czasami trzeba ich również nakarmić i napoić, bo sami już nie potrafią utrzymać łyżki, ani kubka. Należy ich również przyjąć do swego domu, aby nie czuli się samotni i opuszczeni. W opiece nad zniedołężniałymi starszymi ludźmi pomagają m.in. pielęgniarki zatrudnione w Stacjach Opieki Caritas. Osoby opiekujące się starszymi i chorymi muszą zatroszczyć się nie tylko o potrzeby ciała swoich podopiecznych, ale także o ich potrzeby ducha. Ludzie chorzy nie potrafią jak kiedyś udać się do kościoła, aby uczestniczyć w sprawowanej ofierze Mszy Świętej. Dlatego można zgłosić ich w kancelarii parafialnej i poprosić o odwiedzenie swoich bliskich przez kapłana. W każdej parafii odbywają się comiesięczne odwiedziny chorych. Podczas takiej wizyty duszpasterskiej chory może przystąpić do sakramentu pokuty, przyjąć sakrament namaszczenia chorych oraz Komunię Świętą. Jest ona dla chorego prawdziwym umocnieniem, a serdeczna rozmowa z kapłanem daje pociechę. Czasami trzeba zachęcać starszych ludzi, aby zgodzili się na takie odwiedziny, ponieważ niepotrzebnie obawiają się ich. W ten sposób ludzie starsi i schorowani mogą w dalszym ciągu kontynuować godne chrześcijańskie życie. Wiedzą, że przeżywane cierpienia i trudności mogą złączyć z ofiarą cierpiącego Chrystusa.

Przed przyjściem kapłana należy odpowiednio przygotować pokój chorego. Powinien znaleźć się w nim stół nakryty białym obrusem. Na stole należy ustawić krzyż i dwie zapalone świece, miseczkę z wodą święconą i kropidło.

Trzeba jeszcze przygotować szklankę z wodą i łyżeczkę, które są pomocne w spożyciu podanej Komunii Świętej. Na stole powinien również znaleźć się spodek z watą, chlebem i solą, które służą kapłanowi do otarcia rąk po udzielonym sakramencie namaszczenia chorych. Po odejściu kapłana zarówno waty jak i chleba nie wolno wyrzucać, ale należy je spalić.

Do wspólnej modlitwy z chorym i kapłanem jest zaproszona cała obecna w domu rodzina, aby utworzyć prawdziwą wspólnotę, w której wszyscy połączą się z Chrystusem. Pan Jezus pragnie umocnić nie tylko cierpiącego chorego, ale również bliskich, którzy doświadczają trudu opieki nad osobą starszą i schorowaną. Pokój chorego należy opuścić jedynie na czas udzielania sakramentu pokuty.

Należy w miarę możliwości starać się znaleźć starszym i chorym proste czynności, które będą mogli wykonywać, aby nadal czuli się potrzebni. Wszyscy starsi i schorowani ludzie są bardzo potrzebni młodszym, ponieważ opieka nad nimi uczy prawdziwej miłości, która wyraża się w cierpliwości, wrażliwości, życzliwości i trosce. Uczy, czym jest prawdziwe człowieczeństwo. Można również przygotować dla chorego radio lub telewizor, dzięki którym będzie mógł wysłuchać transmisji Mszy Świętej.

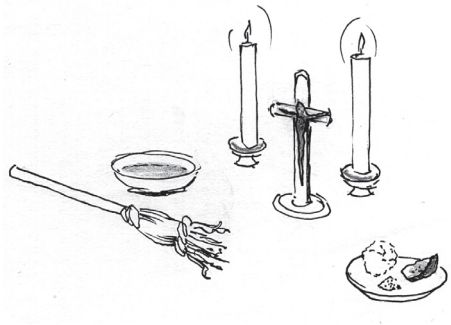

W Kościele każdego roku 11 lutego obchodzi się Światowy Dzień Chorego. Ustanowił go 13 maja 1992 roku św. Jan Paweł II. Jego celem jest uwrażliwienie całej wspólnoty Kościoła na potrzeby chorych ludzi. Wszyscy wierni, także ci, którzy nie muszą opiekować się ludźmi chorymi i starszymi, powinni o nich pamiętać w modlitwie.

Boże, Ojcze nasz, niech Twa Opatrzność czuwa nad chorymi i cierpiącymi, aby umieli połączyć swoje cierpienia z ofiarą Chrystusa. Daj wszystkim schorowanym i zniedołężniałym łaskę dobrego i owocnego przeżywania cierpienia. Nieustannie dodawaj im siły i otuchy, pocieszaj ich przynosząc ulgę. Niech Duch Święty prowadzi ich do świętości i szczęścia wiecznego. Amen.

Światowy Dzień Chorego obchodzony jest w dniu pierwszego objawienia się Matki Bożej w Lourdes, które miało miejsce 11 lutego 1858 r. 25 lutego, w czasie jednego z kolejnych objawień, Maryja wskazała Bernadecie miejsce, z którego trzeba usunąć trochę ziemi, aby wytrysnęło z niego źródło czystej wody. Jeden z mieszkańców Lourdes, po przemyciu oczu wodą ze źródła, odzyskał

wzrok, inny otrzymał łaskę uzdrowienia ręki, która miała być amputowana. Od tej pory do Lourdes zaczęło przyjeżdżać wielu chorych, którzy w modlitwie błagali Maryję, aby wypraszała im u Boga łaskę uzdrowienia. Aktualnie do tego miejsca rocznie pielgrzymuje około 6 milionów ludzi, w tym 80 tysięcy chorych. Nad grotą objawień wybudowano trzy kościoły połączone w jedną całość: najdawniejszą kryptę, znajdującą się nad nią bazylikę Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny oraz bazylikę Różańcową, przed którą rozciąga się mieszczący 40 tysięcy wiernych plac Różańcowy. W sanktuarium wybudowano jeszcze jeden kościół, który znajduje się całkowicie pod ziemią. Może on pomieścić w czasie sprawowanej Mszy św. 25 tysięcy wiernych. Każdego dnia pielgrzymi i chorzy, umieszczeni w specjalnych wózkach lub łóżkach, mogą uczestniczyć w sprawowanej Mszy św. oraz procesji eucharystycznej kończącej się błogosławieństwem chorych. Wieczorem na placu Różańcowym odbywa się procesja ze świecami, podczas której jest odmawiany w różnych językach różaniec. Oprócz tego dla pielgrzymów wybudowano obok groty pomieszczenia z basenami kąpielowymi, przez które przepływa woda ze źródła, a dla chorych ośrodek dysponujący 904 łóżkami. Chorych i pielgrzymów w Lourdes otacza opieką wielu lekarzy, pielęgniarek oraz 100 tysięcy wolontariuszy.

Maryja nazywana Uzdrowieniem Chorych wyprasza u Boga dla cierpiących wszelkie łaski dające przede wszystkim odnowę duchową. Matka Boża swoim pokornym i posłusznym życiem uczy ludzi zawierzenia siebie Bogu i przyjęcia Jego woli, nawet jeżeli jest to choroba i cierpienie.

MODLITWA ZA OPIEKUJĄCYCH SIĘ CHORYMI

Panie i Ojcze nasz, natchnij opiekujących się chorymi miłością i dobrocią dla cierpiących. Daj im cierpliwość i wytrwałość. Chroń ich od wszystkiego złego we wszelkich ich pracach. Daj im siłę moralną i fizyczną, aby sumiennie spełniali swe posłannictwo w imię Boga, który jest najwyższym lekarzem i uzdrowicielem. Amen. *https://gloria.tv*

1. *Napisz, jakie uczynki miłosierdzia można wypełnić wobec starszych i schorowanych ludzi.*
2. *Odszukaj na stronie internetowej* ***http:doxa.fm*** *i napisz, o której godzinie jest transmisja Mszy Świętej w diecezjalnym radiu DOXA.*
3. *Narysuj pokój chorego przygotowany na przyjście kapłana.*

VII

Sakramenty w służbie komunii i posłaniu

56. Sakrament kapłaństwa

Od najdawniejszych czasów ludzie różnych kultur, żyjący w różnych miejscach na świecie oraz wyznający różne religie odczuwali silną potrzebę bliskości Boga. Potwierdzają to słowa starożytnego myśliciela Plutarcha z Cheronei, który żył w I w.: *Widziałem miasta bez murów, bez władców, bez pałaców, bez teatrów i szkół, ale nie spotkałem miasta bez ołtarza, na którym by nie składano ofiar Panu Bogu*. Społeczeństwa zawsze wybierały spośród siebie kapłanów, którzy mieli składać Bogu ofiary i pełnić rolę pośredników między ziemią a niebem. W Starym Testamencie rolę tę pełnili mężczyźni pochodzący z pokolenia Lewiego. Jednak dopiero Jezus Chrystus, przychodząc na świat, stał się prawdziwym budowniczym mostu, który trwale połączył ludzi z Bogiem. To on jest jedynym pośrednikiem przekazującym to, co święte ludziom oraz to, co ludzkie Bogu.

Chrystus to:

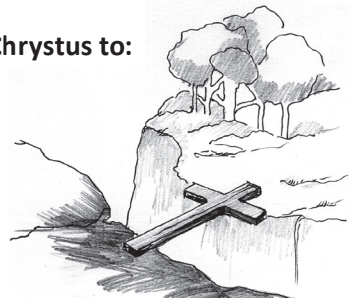

– **Pontifex Maximus** najwyższy Kapłan (z j. łac. budowniczy mostów).

– **Sacerdos** z j. łac. kapłan, czyli osoba przekazująca to, co święte.

Każdy chrześcijanin przyjmując sakrament chrztu jest przez Boga namaszczony, a poprzez to ma udział w kapłaństwie Chrystusa. Jest to kapłaństwo powszechne, które pomaga ochrzczonym prowadzić życie święte, zgodne z Bożą wolą oraz głosić Ewangelię. Dzięki niemu wypełniają się słowa Pana Jezusa: **Wy jesteście solą dla ziemi. (...) Wy jesteście światłem świata.** *(Mt 5, 13-14)*

Chrystus ustanowił sakrament kapłaństwa w czasie Ostatniej Wieczerzy, polecając Apostołom po ustanowieniu Eucharystii: **To czyńcie na moją pamiątkę.** *(Łk 22, 19)* Po Zmartwychwstaniu przekazał im władzę odpuszczania grzechów w sakramencie pokuty. Dla Chrystusa nie miało znaczenia, z jakiego pokolenia pochodzili Apostołowie, ani jaki zawód wcześniej wykonywali. Wybierając ich jednocześnie przygotował ich do tego, aby w Jego imię stali się kapłanami Kościoła. Przebywanie z Chrystusem stało się dla nich prawdziwym seminarium.

Sakrament kapłaństwa jest dany Kościołowi, aby w nim kapłani wypełniali powierzoną sobie funkcję i urząd.

Jedynie Chrystus jest prawdziwym Kapłanem, pozostali bowiem są Jego sługami. *Św. Tomasz z Akwinu*

Chrystus jest Arcykapłanem **„pośrednikiem między Bogiem a ludźmi"** *(1 Tm 2, 5)*. To on, oddając na krzyżu swoje życie za ludzi, złożył ofiarę doskonałą, która uobecnia się podczas każdej Mszy Świętej. W Nowym Testamencie kapłan może sprawować swoją posługę jedynie w łączności z Chrystusem i Jego ofiarą oraz dzięki Chrystusowemu powołaniu i posłaniu. To Chrystus wybiera sobie kapłanów, napełniając ich serca powołaniem, które przyjmują z pokornym zadziwieniem. Podobnie jak Apostołów, czyni ich pomocnikami pracującymi w owczarni, którą jest Kościół.

Kapłan sprawując sakramenty nie działa swoją mocą, ale *in persona Christi* – czyli w osobie Chrystusa. Jest przede wszystkim sługą Chrystusa i ludzi, do których został posłany. Niczego nie ma z siebie. W jego ręce Chrystus powierza swoją moc, która uzdrawia, przemienia i zbawia. To jego sakramentalna posługa przekazuje Boga w serce drugiego człowieka. Kapłan uświęca ludzi i rzeczy, choć sam nadal pozostaje słaby i grzeszny. Ludzie są uświęceni jego posługą o tyle, o ile sami się otworzą na działanie udzielanej im łaski Bożej.

Pełnię sakramentu kapłaństwa Pan Jezus udzielił Apostołom i ich następcom – biskupom. Do naszych czasów wszyscy biskupi pozostający w łączności z papieżem – biskupem Rzymu są kontynuacją Kolegium Apostolskiego. Zachowują z nim łączność w sprawowanej posłudze sakramentalnej, głoszonym nauczaniu i pasterskim prowadzeniu wspólnoty Kościoła.

Sakrament kapłaństwa otrzymali biskupi, prezbiterzy (kapłani) i diakoni służący Kościołowi. Są to trzy stopnie sakramentalnego kapłaństwa, które pozostawiają na duszy niezatarte znamię.

56. Sakrament kapłaństwa

Stopień kapłaństwa hierarchicznego	Posiadane uprawnienia	
Biskupi	Są ustanawiani przez papieża Posiadają pełnię sakramentu kapłaństwa (bierzmują, udzielają święceń diakonom, kapłanom i innym biskupom, poświęcają kościoły), odpowiadają za powierzony im Kościół w diecezji (głoszone słowo Boże, oddawaną Bogu cześć i posługę duszpasterską).	
Prezbiterzy (kapłani)	Przyjęli święcenia kapłańskie drugiego stopnia. Są zobowiązani do okazania posłuszeństwa księdzu biskupowi oraz udzielenia mu potrzebnej pomocy. Odpowiadają za pracę duszpasterską w parafii. Mogą odprawiać Mszę św., spowiadać, chrzcić i udzielać sakramentu namaszczenia chorych.	
Diakoni	Przyjęli święcenia kapłańskie pierwszego stopnia. Pomagają w parafii kapłanom. Mogą chrzcić, udzielać Komunii św. głosić kazania i przewodniczyć obrzędom pogrzebowym.	

Panie i Boże nasz, Królu nieba i ziemi. Ty, powierzyłeś kapłanom Najświętszy Sakrament, skarb swojego Stworzenia, oddając w ich ręce władzę nad samym sobą. Ześlij Twojemu ludowi świętych kapłanów, aby mu byli podporą w trudnościach, braćmi w potrzebach, aby Ciebie słowem, czynem, miłością wprowadzali w serca ludzkie i trudy codziennego życia. Spraw, aby serca kapłańskie, myśli i ręce pozostały czyste, pokorne i zawsze gotowe do posługi. Niech będą odbiciem Twego Świętego Oblicza, niech pozostaną wierni Tobie, Twojemu Kościołowi i swojemu powołaniu, aż do ostatniej chwili swego życia. Amen *http://kaplani.com.pl*

⇨ *Co to jest kapłaństwo?*

Kapłaństwo jest to sakrament, który daje władzę odprawiania Mszy św., udzielania innych sakramentów, głoszenia słowa Bożego oraz prowadzenia ludu Bożego. Obdarza również łaską potrzebną do godnego wykonywania wszystkich zadań.

1. *Wymień kapłanów sprawujących posługę w twojej parafii. Napisz, jakie wypełniają zadania.*

2. *Pamiętaj o codziennym polecaniu w modlitwie swoich kapłanów Panu Bogu.*

3. *Odszukaj i zapisz w „Pamiętniku biblijnym": J 20, 22-23.*

57. Udzielenie sakramentu kapłaństwa

Pan Bóg dając człowiekowi życie, daje mu również powołanie, które ma wypełnić. To właśnie realizacja Bożego zadania jest podstawą szczęśliwego i spełnionego życia. Starając się być blisko Boga, można w czasie modlitwy, w rozmowie z drugim człowiekiem lub poprzez różne sytuacje odkryć swoje powołanie. Jedni są powołani do małżeństwa, inni do życia w stanie wolnym, a jeszcze inni do kapłaństwa lub do życia w stanie zakonnym.

Po odkryciu swojego powołania należy z odwagą przygotować się do jego wypełnienia. Młodzi mężczyźni, którzy w sercu rozpoznali głos Chrystusa wzywający ich do podjęcia w Kościele służby kapłańskiej, muszą po zdaniu matury lub później rozpocząć naukę w seminarium duchownym. Jest to wyższa szkoła, w której dzięki trosce i staraniom starszych kapłanów pełniących funkcję nauczycieli i ojców duchowych, otrzymują odpowiednią formację intelektualną, moralną i duchową, czyli uczą się przede wszystkim kochać Boga i bliźniego, dobrze postępować oraz zdobywają potrzebną wiedzę. Uczą się naśladowania Chrystusa, aby w posłuszeństwie, pokorze i ubóstwie służyć Bogu i ludziom, do których będę w przyszłości posłani. Nauka w tej szkole trwa sześć lat i obejmuje wykłady z filozofii oraz teologii. Wstępując do seminarium mężczyźni, aby nauczyć się życia we wspólnocie, opuszczają dom rodzinny i od tej pory mieszkają w domu wyznaczonym przez biskupa – stają się klerykami. Seminarium jest w każdej diecezji objęte szczególną troską, ponieważ od jego prawidłowego funkcjonowania zależy późniejsza praca kapłanów w parafiach.

Dzień kleryków rozpoczyna się o 6.00 rano, a kończy o 22.00 wieczorem. Jest wypełniony wspólną modlitwę, Eucharystią, wykładami, czytaniem tekstów duchowych, nauką śpiewu oraz wspólnym spożywaniem posiłków i odpoczynkiem.

Zwykle po trzech latach następują obłóczyny, czyli uroczyste przyjęcie stroju duchownego, którym jest sutanna.

Seminarium – z j. łac. oznacza miejsce zasiewu ziarna.

Kleryk = alumn – student seminarium duchownego.

Filozofia – z j. łac. umiłowanie mądrości, nauka, która rozważa najistotniejsze problemy dotyczące sensu i celu życia.

Teologia – nauka o Bogu, zgłębianie prawd objawionych.

Po piątym roku studiów klerycy przyjmują z rąk księdza biskupa pierwszy stopień święceń kapłańskich i stają się diakonami. Ślubują wtedy celibat, posłuszeństwo biskupowi i przyrzekają odmawiać brewiarz. Święcenia diakonatu nie upoważniają do odprawiania Mszy Świętej i udzielania sakramentu pokuty.

Po szóstym roku studiów diakoni otrzymują z rąk księdza biskupa drugi stopień święceń kapłańskich i stają się prezbiterami – kapłanami.

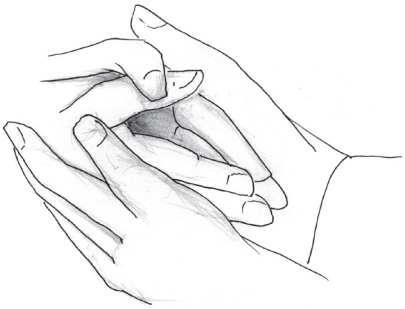

Sakrament kapłaństwa jest udzielany przez księdza biskupa zawsze w czasie Mszy św. Po Ewangelii następuje przedstawienie kandydatów i wygłoszenie homilii. Kolejno ksiądz biskup pyta kandydatów, czy chcą wiernie sprawować posługę kapłańską głosząc Ewangelię, sprawując Eucharystię, udzielając sakramentów i nieustannie modląc się za lud.

Następnie kandydaci podchodzą kolejno do biskupa, klękają przed nim, wkładają swoje złożone ręce w jego ręce i przyrzekają mu cześć oraz posłuszeństwo. Biskup wypowiada słowa: *Niech Bóg, który rozpoczął w Tobie dobre dzieło, sam go dokona*.

Po tym obrzędzie kandydaci modlą się leżąc krzyżem, a wierni z biskupem odmawiają litanię do Wszystkich Świętych.

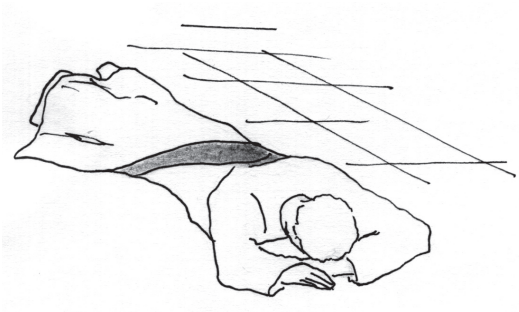

Biskup i wszyscy obecni kapłani nakładają ręce na głowy kandydatów. Jest to znak wołania o moc Ducha Świętego i znak włączenia we wspólnotę kapłańską. Następnie klękają przed biskupem, który wypowiada uroczystą modlitwę święceń.

Prosimy Cię, Ojcze Wszechmogący, daj tym sługom swoim godność prezbiteratu, odnów w ich sercach Ducha Świętości, aby od Ciebie otrzymali urząd kapłański i przykładem swojego postępowania pociągnęli innych do poprawy obyczajów.

(Fragment modlitwy)

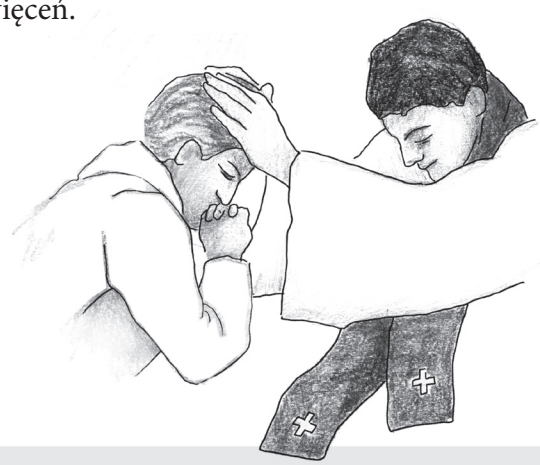

57. Udzielenie sakramentu kapłaństwa

Nowo wyświęceni kapłani ubierają kapłański strój (ornat). Ksiądz biskup namaszcza ich ręce olejem krzyżma i przekazuje im kielich z winem oraz patenę z hostią. Na zakończenie obrzędu biskup i wybrani prezbiterzy przekazują nowo wyświęconym kapłanom pocałunek pokoju.

Od tej pory wyświęceni do końca życia pozostają kapłanami **„na mocy sakramentu kapłaństwa wyświęcani są, aby głosić Ewangelię, być pasterzami wiernych i sprawować kult Boży jako prawdziwi kapłani Nowego Testamentu”** *(z Konstytucji dogmatycznej o Kościele, 28)*.

Nowo wyświęceni kapłani po raz pierwszy z biskupem sprawują ofiarę Mszy św. Odtąd z jego polecenia będą wypełniać swoją posługę, a biskup przejmuje odpowiedzialność za nich w diecezji.

Żniwo wprawdzie wielkie, ale robotników mało; proście więc Pana żniwa, żeby wyprawił robotników na swoje żniwo. *(Łk 10, 2)*

Ponieważ na świecie ciągle brakuje kapłanów, wspólnota wiernych modli się o liczne, święte powołania kapłańskie i zakonne. Szczególnie czyni to w IV Niedzielę Wielkanocną, zwaną Niedzielą Dobrego Pasterza.

W naszej diecezji Wyższe Międzydiecezjalne Seminarium Duchowne w Opolu zaprasza czasami uczniów szkół średnich oraz studentów uczelni wyższych na kilkudniowe rekolekcje powołaniowe, aby młodzi mężczyźni mogli rozeznać drogę swego powołania oraz z bliska poznać życie kleryków.

⇨ *Jakie przyrzeczenia składają podczas swoich święceń prezbiterzy?*

Prezbiterzy przyrzekają posłuszeństwo biskupowi, wierną posługę duszpasterską poprzez głoszenie słowa Bożego oraz sprawowanie sakramentów, osobiste wzrastanie w świętości oraz zachowanie celibatu.

Prymicje – pierwsza Msza Święta, którą nowo wyświęcony kapłan odprawia w swojej rodzinnej parafii.

Celibat – z j. łac. bezżenny, zobowiązuje do niego prawo kościelne. Jest wyrazem całkowitego poświęcenia się służbie Bogu i ludziom.

1. *Ułóż wezwanie do modlitwy wiernych, w którym poprosisz Boga o liczne powołania kapłańskie i zakonne.*
2. *Odwiedź stronę seminarium duchownego i poszukaj na niej informacji na temat dnia otwartego dla wszystkich zainteresowanych:* ***www.seminarium.opole.pl/home.***
3. *Ułóż krzyżówkę wykorzystując następujące wyrazy:* **sutanna, ręce, olej krzyżma, krzyż, kapłan, wierny, czarna, koloratka, ksiądz, guziki, chleb, wino, Komunia Święta, Msza Święta, alba, stuła, Eucharystia, ornat.**

1.										**K**									
2.										**A**									
3.										**P**									
4.										**Ł**									
5.										**A**									
6.										**Ń**									
7.										**S**									
8.										**T**									
9.										**W**									
10.										**O**									

58. Sakrament małżeństwa

Stwarzając cały świat Pan Bóg, jako koronę wszystkich istot żyjących, powołał do życia człowieka – mężczyznę i niewiastę. Zaprosił ich również, aby panując nad całą ziemią włączyli się w Jego dzieło stworzenia.

Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył mężczyznę i niewiastę. Po czym Bóg im błogosławił, mówiąc do nich: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną (...)”. *(Rdz 1, 28)*

Czytając w Piśmie Świętym pierwszy i drugi opis stworzenia można zauważyć, że w planach Boga małżeństwo od samego początku było monogamiczne i nierozerwalne. Fragmenty Starego Testamentu opisują jednak sytuacje mówiące o tym, że jeden mężczyzna miał kilka żon. Mojżesz z kolei wprowadził tak zwany „list rozwodowy”, którym mężczyzna mógł oddalić od siebie żonę. Ludzie ulegli swoim słabościom i samowolnie złagodzili prawo ustanowione przez Pana Boga.

Monogamia – małżeństwo jednej kobiety z jednym mężczyzną.

Poligamia – małżeństwo z więcej niż jedną kobietą lub jednym mężczyzną.

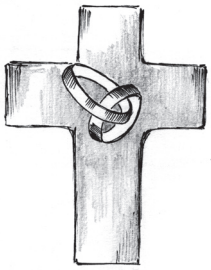

Chrystus na nowo przypomniał odwieczne prawo Boże i wskazał je jako drogę wiodącą do prawdziwego szczęścia. Przywrócił nierozerwalność małżeńskiego związku jednej kobiety z jednym mężczyzną.

(...) Co więc Bóg złączył, niech człowiek nie rozdziela. *(Mt 19, 6)*

Umocnił go łaską i uczynił małżeństwo ludzi wierzących sakramentem, czyli miejscem szczególnej obecności Boga i źródłem łask. Sakrament małżeństwa wytycza również dodatkowy cel małżonków, którym jest troska o zbawienie współmałżonka oraz o zbawienie ich dzieci.

Obecnie ludzie pragnąc zbudować szczęście rodzinne łączą się ze sobą w różnego rodzaju związkach:

- wspólnie mieszkają, niczego sobie wzajemnie nie obiecując,
- zakładają, zgodnie z prawem cywilnym, związek małżeński, do którego nie zapraszają Pana Boga, ani nie proszą o Jego pomoc (może uważają, że wystarczą im do tego ich własne siły), a czasem tworząc kolejne związki już sakramentu małżeństwa zawrzeć nie mogą,
- zawierają sakramentalny związek małżeński.

Sakrament małżeństwa to związek jednego mężczyzny i jednej kobiety, do którego jest również zaproszony Chrystus. Jego celem jest uświęcenie wzajem-

nej miłości i trwanie w niej, przekazywanie życia dzieciom oraz wychowanie ich w wierze katolickiej, a także wzajemna pomoc męża i żony w organizowaniu codziennego życia.

Chrystus raz na zawsze wchodzi we wspólne życie małżonków. To On ich łączy i On z nimi nieustannie pozostaje, obdarzając w każdej dobrej i trudnej chwili, potrzebnymi łaskami. Małżonkowie muszą być ciągle tego świadomi i gotowi na przyjęcie Jego darów.

Sakrament małżeństwa jest podstawą szczęśliwej rodziny.

Sakrament małżeństwa jest nierozerwalny, ponieważ współmałżonków łączy sam Chrystus. Jest to związek, który wyraża miłość Boga do całego stworzenia oraz poświęcenia się, aż po sam krzyż, Chrystusa dla Kościoła. Sakrament małżeństwa jest również nierozerwalny dlatego, że prawdziwa miłość wyraża się właśnie poprzez całkowite oddanie się sobie nawzajem.

Ślubowanie wierności w małżeństwie opiera się bardziej na absolutnej wierności Boga niż na ludzkiej umiejętności kochania. W sakramencie małżeństwa Pan Bóg nieustannie wspiera małżonków swoją łaską, udzielając im potrzebnej pomocy, aby pomimo swoich wad mogli wytrwać w złożonym sobie wzajemnie przyrzeczeniu.

Wynika z tego, że sakramentu małżeństwa, inaczej niż w prawie cywilnym, nie można rozwiązać rozwodem. Czasami zdarza się jednak, że narzeczeni są wobec siebie nieszczerzy i zatajają przed sobą ważne sprawy. W takiej sytuacji sakrament małżeństwa, pomimo odbytej w kościele ceremonii, nie jest ważnie zawarty i musi być uznany za nieważny. Podstawą sakramentu nie może być kłamstwo człowieka.

„Małżeństwo jest codzienną pracą i to pracą artystyczną. Zadaniem męża jest bowiem, by jego żona stawała się (...) coraz piękniejszą kobietą. Podobnie ona ma zadanie, by jej mąż stawał się coraz bardziej mężczyzną. Bóg błogosławi, ale On działa przez nasze, ludzkie ręce, dlatego bądźcie zawsze przejęci wzrostem drugiej osoby”. *Papież Franciszek*

58. Sakrament małżeństwa

Zawarcie sakramentu małżeństwa to jedna z najważniejszych decyzji, jaką podejmuje się w życiu. Wymaga dojrzałości i podjęcia odpowiedzialności za szczęście doczesne i życie wieczne drugiego człowieka, dlatego należy się do niej dobrze przygotować. Trzeba poznać człowieka, z którym chce się spędzić resztę życia. Dowiedzieć się, co jest dla niego cenne i ważne, jak zachowuje się w trudnych sytuacjach, czy potrafi innych ludzi otaczać dobrem i życzliwością.

Wzajemne poznanie się wymaga czasu i życia w czystości.

Pan Bóg obdarzył nas niezwykłą zdolnością kochania.

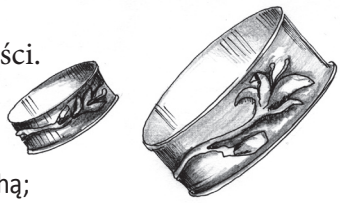

Miłość cierpliwa jest, łaskawa jest.
Miłość nie zazdrości, nie szuka poklasku, nie unosi się pychą;
nie dopuszcza się bezwstydu, nie szuka swego, nie unosi się gniewem,
nie pamięta złego;
nie cieszy się z niesprawiedliwości, lecz współweseli się z prawdą.
Wszystko znosi, wszystkiemu wierzy, we wszystkim pokłada nadzieję,
wszystko przetrzyma.
Miłość nigdy nie ustaje (...) *(1 Kor 13, 4-8)*

Nasza miłość może wzrastać i dojrzewać. Jest jednak narażona na zniszczenie przez ludzkie słabości. Narzeczeni uczestnicząc w naukach przedmałżeńskich, mogą przed ślubem uczyć się dobrej budującej rozmowy oraz rozwiązywania konfliktów. Są to podstawowe umiejętności, które prowadzą do wzajemnego zrozumienia, a poprzez to do szczęśliwego życia w małżeństwie.

„Przyrzeczenie miłości na zawsze staje się możliwe, gdy odkrywamy większy od naszych projektów plan, który nas wspiera i pozwala nam ofiarować ukochanej osobie całą przyszłość." *Papież Franciszek*

⇨ *Co to jest małżeństwo?*

Małżeństwo jest to sakrament, w którym chrześcijanie stanu wolnego zawierają ze sobą nierozerwalny związek i otrzymują łaski do wiernego wypełniania przyjętych obowiązków.

1. *Zastanów się i napisz:*
– dlaczego ludzie wierzący zawierają w Kościele sakrament małżeństwa,
– kto i w jaki sposób wspiera małżonków w zawartym sakramencie.

2. *Odszukaj w DN modlitwę za swoich rodziców oraz modlitwę o błogosławieństwo w rodzinie. Staraj się często je odmawiać.*

3. *Dowiedz się, jaka jest idea Ruchu Czystych Serc, którego patronką jest bł. Karolina Kózkówna. Dziewczyna urodziła się 2 sierpnia 1898 r. we wsi Wał-Ruda w diecezji tarnowskiej. Była bardzo pobożna. Otaczała czcią Pana Jezusa i Najświętszą Maryję Pannę. Często pomagała wujowi pracując w bibliotece oraz księdzu proboszczowi, z zamiłowaniem katechizując wiejskie dzieci. W 1914 roku, niedługo po wybuchu I wojny światowej, rosyjski żołnierz uprowadził Karolinę do lasu. Tego dnia dziewczyna zginęła broniąc swojego dziewictwa. Miała wtedy 16 lat. Karolina jest również patronką dzieci, młodzieży, młodych małżeństw i Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży.*

59. Liturgia sakramentu małżeństwa

Narzeczeni, którzy pragną zawrzeć sakramentalny związek małżeński, muszą się odpowiednio przygotować do tej uroczystej ceremonii. Zanim staną w kościele przed ołtarzem, są zobowiązani do:

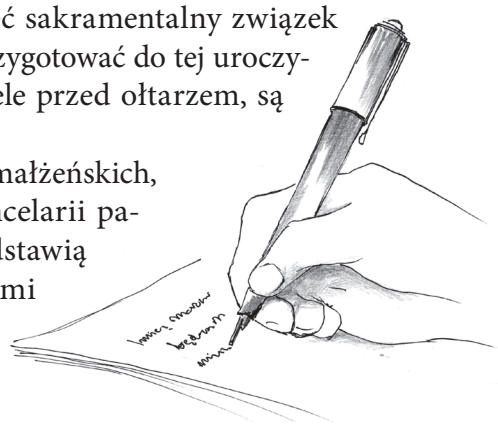

- uczestniczenia w naukach przedmałżeńskich,
- spotkania się z księdzem w kancelarii parafialnej, podczas którego przedstawią swoje akty chrztu, odpowiednimi dokumentami potwierdzą swój udział w katechezie oraz spiszą protokół przedślubny,
- zatroszczenia się o wygłoszenie zapowiedzi przedślubnych zarówno w parafii narzeczonego, jak i narzeczonej,
- przystąpienia do sakramentu pokuty.

Sakramentu małżeństwa udziela się najczęściej podczas Mszy św. sprawowanej w intencji nowożeńców. Po liturgii słowa narzeczeni zbliżają się do ołtarza i stają przed kapłanem. Wobec niego wyrażają pragnienie zawarcia małżeństwa, modlą się wspólnie ze wszystkimi o dar Ducha Świętego, a wypowiadając słowa przysięgi małżeńskiej – **udzielają sobie wzajemnie sakramentu małżeństwa**, przyjmują błogosławieństwo kapłana oraz nakładają sobie nawzajem obrączki. Obrzęd kończy się modlitwą powszechną.

Wyrażenie pragnienia zawarcia sakramentu małżeństwa – kapłan zadaje narzeczonym pytania o gotowość przyjęcia sakramentu oraz podjęcia zadań, które z niego wynikają. Narzeczeni zgodnie muszą potwierdzić, że:

- dobrowolnie zgadzają się na zawarcie sakramentu,
- chcą wytrwać do końca życia w związku tylko z tą jedną wybraną osobą,
- pragną przekazać życie dzieciom.

Modlitwa do Ducha Świętego

Kapłan zaprasza do niej słowami: Prośmy Ducha Świętego, aby uświęcił ten związek i dał narzeczonym łaskę wytrwania. Niech ich miłość, przez Niego umocniona, stanie się znakiem miłości Chrystusa i Kościoła.

Kolejno wszyscy zgromadzeni wspólnie śpiewają hymn do Ducha Świętego, prosząc Go o udzielenie narzeczonym wszelkich darów potrzebnych do prowadzenia szczęśliwego życia rodzinnego.

Zawarcie małżeństwa

Kapłan: Skoro zamierzacie zawrzeć sakramentalny związek małżeński, podajcie sobie prawe dłonie i wobec Boga i Kościoła powtarzajcie za mną słowa przysięgi małżeńskiej.

Narzeczeni zwracają się do siebie i podają sobie prawe dłonie. Kapłan wiąże je końcem stuły.

Narzeczony powtarza za kapłanem:

JA, N. (imię), BIORĘ CIEBIE, N. (imię), ZA ŻONĘ (MĘŻA) I ŚLUBUJĘ CI MIŁOŚĆ, WIERNOŚĆ I UCZCIWOŚĆ MAŁŻEŃSKĄ ORAZ ŻE CIĘ NIE OPUSZCZĘ AŻ DO ŚMIERCI. TAK MI DOPOMÓŻ, PANIE BOŻE WSZECHMOGĄCY, W TRÓJCY JEDYNY I WSZYSCY ŚWIĘCI.

Następnie wypowiadając imię narzeczonego słowa przysięgi powtarza narzeczona.

„Ślubuję ci miłość" – miłość wzajemną, której podstawą jest służba i gotowość przebaczenia.

„Ślubuję ci wierność" – wyłączność, polegającą na świadomym zaangażowaniu się w rozwój tylko tej jednej miłości oraz zrezygnowaniu z nowych związków.

„Ślubuję ci uczciwość" – prawość, która jest podstawą zaufania. Możesz na mnie polegać w każdej sytuacji.

„Oraz że cię nie opuszczę aż do śmierci" – będę Cię wspierał i pomagał Tobie do ostatniego dnia mojego życia.

Jeżeli narzeczeni nie mogą mówić, podpisują formułę wobec kapłana lub innymi znakami wyrażają zgodę na małżeństwo.

Potwierdzenie małżeństwa

Kapłan mocą swojego urzędu potwierdza zawarty sakrament małżeństwa oraz błogosławi go. Następnie usuwa z rąk małżonków stułę.

Pobłogosławienie i nałożenie obrączek

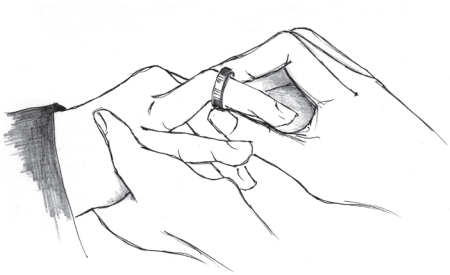

Kapłan błogosławi przyniesione do kościoła obrączki, a małżonkowie na znak złożonej sakramentalnej przysięgi zakładają je sobie wzajemnie na serdeczny palec – mąż żonie, a żona mężowi.

Obrączka, jako znak zaślubin, jest wykonana ze szlachetnego metalu – złota lub srebra. Wyraża miłość i wierność. Jest pobłogosławiona przez kapłana, dlatego można ją traktować jako wyjątkowy ***małżeński medalik***. Widok obrączki umacnia zawarty związek, przypominając żonie miłość i oddanie męża, a mężowi miłość i oddanie żony, dlatego należy ją zawsze nosić. W wyjątkowych sytuacjach małżonkowie mogą uzyskać odpust cząstkowy poprzez świadome, pełne czci ucałowanie swojej obrączki.

Warto zapamiętać i w domu uroczyście obchodzić datę zawarcia sakramentalnego związku małżeńskiego. Jest to dzień położenia w Chrystusie fundamentu, na którym małżonkowie rozpoczęli budować swoje rodzinne szczęście. Można ten dzień uczcić, zamawiając w intencji całej rodziny Mszę św. dziękując Bogu za wszelkie otrzymane łaski i prosząc o dalsze błogosławieństwo Boże.

Srebrne Gody – 25. rocznica zawarcia sakramentalnego związku małżeńskiego.

Złote Gody – 50. rocznica zawarcia sakramentalnego związku małżeńskiego.

W sakramencie małżeństwa Bóg powierza troskę o życie doczesne i wieczne wzajemnie: żony – mężowi, a męża – żonie, obojgu zaś o ich przyszłe dzieci. Przysięga małżeńska złożona przed Bogiem i Kościołem jest zadaniem, którego realizacja jest podstawą szczęśliwego życia w rodzinie.

⇨ *Kto udziela sakramentu małżeństwa?*

Sakramentu małżeństwa udzielają sobie wzajemnie: żona mężowi, a mąż żonie.

1. *Odpowiedz na pytania:*
- *Co ślubują sobie wzajemnie narzeczeni?*
- *Za co małżonkowie są odpowiedzialni tu na ziemi i w wieczności?*
- *Kto udziela sakramentu małżeństwa?*
- *Jaka jest rola kapłana podczas udzielanego sakramentu małżeństwa?*

2. *Dowiedz się, kim byli: Maria i Luigi Beltrame Quattrocchi. Zapisz kilka informacji na ich temat.*

3. *Jeżeli twoi rodzice są małżeństwem, zaznacz w kalendarzu dzień ich ślubu. Dowiedz się, którą rocznicę będą obchodzić.*

60. Sakramentalia

W czasie katechez klasy szóstej omawialiśmy siedem sakramentów Kościoła. Każdy z nich jest widzialnym znakiem, który z ustanowienia Pana Jezusa daje ludziom niewidzialną łaskę Bożą.

W kościele sprawowane są również **sakramentalia**, które są świętymi znakami wskazującymi duchowe dobra osiągane dzięki wstawiennictwu Kościoła. Oprócz tego przygotowują ludzi do przyjęcia łaski Bożej udzielanej w sakramentach oraz uświęcają różne okoliczności życia. *(Konstytucja o liturgii świętej)*

Działanie sakramentaliów wynika z nieustannej modlitwy i wstawiennictwa całego Kościoła. Mają wzmacniać dusze uczestniczących w nich ludziach i tworzyć dobra duchowe w świecie. Są one również udzielane na mocy działania Kościoła i nie zależą od prywatnej pobożności udzielającej je osoby. Wprowadzają ludzi w sferę tego, co święte i pomagają tym samym lepiej przygotować się na przyjęcie sakramentów świętych. Jeżeli godnie i z szacunkiem wykonamy znak krzyża, rozpoczynając rachunek sumienia, to wpiszemy się jednocześnie w sferę tego, co święte i rozpoczną lepiej przygotowywać się do sakramentu pokuty. Sakramenty uświęcają najważniejsze momenty życia, wypełniając je łaską Bożą, a sakramentalia wprowadzają świętość w naszą powszechną codzienność, aby stawała się bardziej Boża. Towarzyszą ludziom cały czas, jak medalik, którego nie zdejmujemy z naszych piersi.

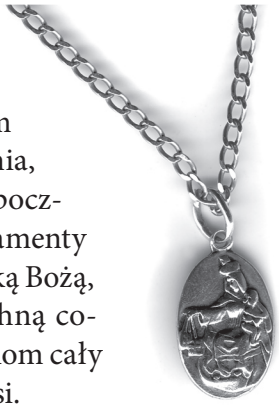

Możliwość ich przyjęcia wynika z kapłaństwa powszechnego, w którym mamy udział dzięki przyjętemu sakramentowi chrztu. Dlatego każdy wierny może je przyjmować, a niektórych nawet udzielać.

Waga udzielanych sakramentaliów decyduje o tym, kto ich udziela:

- biskup sprawuje sakramentalia, które odnoszą się do całej wspólnoty diecezjalnej (np. poświęcenie kościoła i ołtarza),
- kapłani sprawują sakramentalia, które są celebrowane w parafii,
- diakoni sprawują sakramentalia związane z sakramentami, których mogą udzielać (np. pobłogosławienie wody chrzcielnej),
- alumn seminarium duchownego ma prawo błogosławić pokarmy na stół wielkanocny,
- rodzice mogą błogosławić swoje dzieci znakiem krzyża i dobrym słowem.

Znak krzyża możemy z kolei uczynić sami, ponieważ jest on ważny głównie dla nas samych.

Sakramentalia zostały ustanowione, aby uświęcać w kościele pewne posługi (np. nadanie funkcji lektora), stany życia (np. złożenie ślubów zakonnych), okoliczności życia chrześcijańskiego (np. błogosławieństwo pielgrzymów lub matki oczekującej przyjścia na świat dziecka) oraz różnych przedmiotów (np. błogosławienie wody, pojazdów).

Obrzędy sakramentaliów zawierają modlitwę oraz określony znak, np. pokropienie wodą święconą, nałożenie rąk. Z sakramentaliami spotykamy się bardzo często, ponieważ należy do nich błogosławienie wody święconej, medalików, szkaplerzy i innych przedmiotów, czynienie znaku krzyża, posypanie popiołem, nakładanie rąk, pokropienie mieszkania podczas kolędy, nałożenie paliusza przez biskupa, nałożenie stuły przez kapłana, uczynienie znaku krzyża wodą święconą przy wejściu i wyjściu z kościoła. Trudno wymienić wszystkie sakramentalia, ponieważ liczba czynności przygotowujących ludzi do przyjęcia łaski Bożej w sakramentach jest bardzo duża. W ten sposób każdy wierny ma udział w sakramentaliach. Niektóre z nich czynimy każdego dnia, np. znak krzyża, którym rozpoczynamy i kończymy modlitwę.

Ogólnie można powiedzieć, że są to różne czynności, które wykonuje kapłan lub ludzie wierzący, które nie są sakramentami. Wyróżniamy wśród nich:

- poświęcenia, których celem jest wyłączenie poświęcanych przedmiotów z życia codziennego i przekazanie ich na wyłączną służbę Bogu,
- błogosławieństwa, których celem jest pobłogosławienie osób i różnych przedmiotów, aby służyły uświęcaniu życia codziennego.

60. Sakramentalia

Można dokonać następującego podziału sakramentaliów:

Ustanawiające	Upraszające
obrzędy profesji zakonnej, ustanawiające w posługach (lektora, akolity, nadzwyczajnego szafarza itd.), błogosławieństwo opata, ksieni, konsekracja kościoła, ołtarza, błogosławieństwo kościoła, ołtarza	błogosławieństwo, obrzęd obmycia nóg w Wielki Czwartek, procesje pokutne, znak krzyża świętego, roczek pogrzeb, egzorcyzm

Przez długi czas w Kościele nie czyniono podziału między sakramentami a sakramentaliami. Pierwsze podziały wprowadzono dopiero w XII w. Jednak dopiero na przełomie XIX i XX w. dokonano ostatecznego wyodrębnienia sakramentaliów. Zmiany te zatwierdził ostatecznie Sobór Watykański II. Zajął się on również dokładnym rozpatrzeniem liturgii sakramentaliów.

Jeżeli zajdzie taka potrzeba, to Stolica Apostolska może ustanowić nowe sakramentalia. W Kościele na terenie Polski obowiązują *Obrzędy błogosławieństw dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*.

⇨ *Co to są sakramentalia?*

Sakramentalia to święte znaki, które na podobieństwo sakramentów wskazują przede wszystkim na duchowe dobra osiągane dzięki wstawiennictwu Kościoła. Przygotowują one ludzi do przyjęcia właściwego skutku sakramentów i uświęcają różne okoliczności życia.

1. *Zastanów się i napisz:*

– *w jakich sakramentaliach, udzielanych przez kapłana, już uczestniczyłeś,*
– *jakie sakramentalia udzielili ci twoi rodzice,*
– *jakie sakramentalia, na mocy kapłaństwa powszechnego, możesz wykonać sam.*

2. *Wyjaśnij swoimi słowami myśl bł. Jakuba Alberione: „Nasze życie, nawet jeśli jest długie, składa się z minut i to uświęcanie minut jest sekretem świętości.”*

Spis treści

Wstęp 5

I. NAŚLADOWANIE CHRYSTUSA WŚRÓD PIERWSZYCH I WSPÓŁCZESNYCH CHRZEŚCIJAN

1. Poznajemy Boga na katechezie w kl. VI 9
2. Początki wspólnoty Kościoła 12
3. Wspólnota Kościoła 17
4. Misja św. Piotra 20
5. Święty Piotr i jego następcy 24
6. Życie pierwszych chrześcijan 27
7. Pierwsi a współcześni chrześcijanie 31
8. Posługa św. Szczepana 33
9. Nawrócenie Szawła 37
10. Misja św. Pawła 41
11. Podróże św. Pawła 45
12. Naśladowanie św. Pawła 49
13. Sobór Jerozolimski 51
14. Sobór Watykański II 54
15. Prześladowanie pierwszych chrześcijan 57
16. Żyć dla Chrystusa we współczesnym świecie 61
17. Rozwój Kościoła 63

II. NALEŻEĆ DO WSPÓLNOTY ZBAWIONYCH

18. Przypowieści o królestwie Bożym 69
19. Biblijne obrazy Kościoła 72
20. Struktura Kościoła 74
21. Moja parafia 78

22. Świeccy w Kościele 80
23. Święta księżna 84
24. Jesteśmy nadzieją przyszłości 88

III. ODDAĆ ŻYCIE BOGU
25. Zgromadzenia zakonne 93
26. Dzień w zakonie 97
27. Działalność zgromadzeń zakonnych 99
28. Misje i misjonarze 100
29. Różaniec misyjny 103
30. Patron „naszych trudnych czasów” 106

IV. ŻYĆ ŁASKĄ BOŻĄ
31. Świętość 111
32. Łaska darem Boga 115
33. Sakramenty 119

V. SAKRAMENTY WTAJEMNICZENIA CHRZEŚCIJAŃSKIEGO 123
34. Sakrament chrztu 125
35. Liturgia sakramentu chrztu 129
36. Obrzędy wyjaśniające sakramentu chrztu 133
37. Sakrament bierzmowania 137
38. Liturgia sakramentu bierzmowania 141
39. Najświętszy Sakrament 145
40. Msza św. ofiarą Chrystusa i Kościoła 149
41. Jak dobrze uczestniczyć we Mszy św. 153
42. Obrzędy wstępne 157
43. Liturgia słowa 161
44. Przygotowanie darów i modlitwa eucharystyczna 165

45. Komunia Święta 169
46. Obrzędy zakończenia 173
47. Sposób zachowania się w świątyni 177

VI. SAKRAMENTY UZDROWIENIA
48. Znaczenie sakramentu pokuty 183
49. Rachunek sumienia 187
50. Żal za grzechy i mocne postanowienie poprawy 191
51. Szczera spowiedź 195
52. Zadośćuczynienie Panu Bogu i bliźniemu 199
53. Odpusty 203
54. Sakrament namaszczenia chorych 207
55. Chrześcijańska troska o chorych i starszych 211

VII. SAKRAMENTY W SŁUŻBIE KOMUNII I POSŁANIU
56. Sakrament kapłaństwa 217
57. Udzielenie sakramentu kapłaństwa 221
58. Sakrament małżeństwa 225
59. Liturgia sakramentu małżeństwa 229
60. Sakramentalia 233